

2012

Algemeen **Ver**slag

over de werkzaamheden
van de Europese Unie

Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de Europese Unie — 2012

Europese Commissie

Directoraat-generaal Communicatie
Publicaties
1049 Brussel
BELGIË

Het *Algemeen Verslag over de werkzaamheden van de Europese Unie — 2012* is op 28 januari 2013 door de Europese Commissie goedgekeurd onder nummer COM(2013) 19.

http://europa.eu/generalreport/index_nl.htm

Omslagillustratie: © Plantu 2012

2013 — 220 blz. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-26661-4 (print)
ISBN 978-92-79-26613-3 (PDF)
ISBN 978-92-79-26635-5 (EPUB)

ISSN 1608-7291 (print)
ISSN 1977-351X (online)

doi:10.2775/90426 (print)
doi:10.2775/91341 (PDF)
doi:10.2775/92410 (EPUB)

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2013

© Europese Unie, 2013

Verveelvoudiging met bronvermelding is toegestaan. Voor gebruik of overname van afzonderlijke foto's dient rechtstreeks aan de auteursrechthouders toestemming te worden gevraagd.

Printed in Luxembourg

2012

Algemeen **Verslag**
over de werkzaamheden
van de Europese Unie

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD

4

HOOFDSTUK 1

NAAR EEN POLITIEKE UNIE

7

De Nobelprijs voor de Vrede 2012

9

Naar een hechtere economische en monetaire Unie en politieke unie

13

Het debat over de toekomst van Europa

18

HOOFDSTUK 2

VERSTERKING VAN HET ECONOMISCH BESTUUR EN DE FINANCIËLE STABILITEIT IN DE EUROPESE UNIE

23

Versterking van de EMU-architectuur

25

Uitbreiding van Europa's groeiagenda

30

Hervorming van de financiële sector: investeren in vertrouwen

38

Financieren van de toekomst: zorgen voor duurzame overheidsinkomsten via een betere coördinatie van het belastingbeleid

47

HOOFDSTUK 3

STERKERE GROEI

51

EU-beleid voor groei — Europa 2020

53

Een open en eerlijke interne markt

74

Bijdrage van de handel tot economische groei

84

Landbouw-, visserij- en maritiem beleid

86

Begroting

91

HOOFDSTUK 4

MEER AANDACHT VOOR EU-BURGERS

97

Grondrechten en burgerschap

99

Justitie

107

Binnenlandse zaken

109

De dagelijkse problemen van burgers verlichten

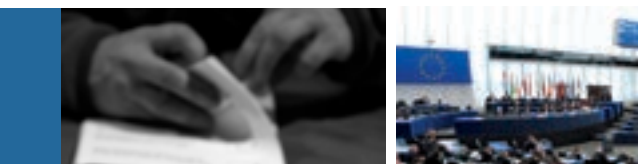
118

HOOFDSTUK 5

EEN STERKERE EU IN DE WERELD 139

Europese nabuurschap	141
Strategische partnerschappen	145
Mensenrechten en democratie	149
Multilaterale governance en wereldwijde problemen	151
Vrede en veiligheid	159
Uitbreiding	162
Regionaal beleid en ontwikkeling	167

HOOFDSTUK 6

DE WERKZAAMHEDEN VAN DE EUROPESE INSTELLINGEN EN ORGANEN 183

Het Europees Parlement	185
De Europese Raad	197
De Raad van de Europese Unie	198
De Europese Commissie	199
Het Hof van Justitie van de Europese Unie: enkele markante beslissingen	201
De Europese Centrale Bank	204
De Europese Rekenkamer	206
Het Europees Economisch en Sociaal Comité	207
Het Comité van de Regio's	208
De Europese Investeringsbank	209
De Europese Ombudsman	210
De gedecentraliseerde agentschappen	211
De nationale parlementen en hun rol in de EU	212
Transparantie	213

CHRONOLOGISCH OVERZICHT VAN DE REACTIE VAN DE EU OP DE SCHULDENCRIISIS 215

VOORWOORD

De manier waarop de Europese Commissie in 2012 de uitdagingen voor Europa het hoofd heeft geboden, mag ons trots stemmen.

Het jaar ging van start in een lastig klimaat van afbrokkelend vertrouwen in de euro en een slabakkende economische groei. Bovenal stond het geloof van de burger in het vermogen van Europa om de problemen te overwinnen, op een historisch laag peil.

De Europese Commissie heeft zich het hele jaar door tot het uiterste ingespannen om de bakens te verzetten.

Eurolanden in moeilijkheden kregen de nodige steun om hun begroting op orde te brengen en diepgewortelde, structurele problemen aan te pakken. Zij doen dit vastberaden en planmatig, en dat begint vruchten af te werpen.

Het op Europees niveau tot stand gebrachte systeem van economische governance heeft tastbare resultaten opgeleverd in de vorm van een kader voor hervormingen op Europees en nationaal niveau.

© Europese Unie

Wij hebben erop toegezien dat begrotingsconsolidatie hand in hand gaat met verstandige investeringen. De Europese begroting die wij hebben voorgesteld — het meerjarig financieel kader — is een begroting die gericht is op investeringen, groei en nieuwe banen. Zij moet de nationale begrotingen aanvullen en Europese meerwaarde creëren.

Op mondiaal vlak loopt de Europese Unie voorop waar het gaat om het opleggen van nieuwe regels voor een verantwoordelijkere financiële sector. En met het door de Europese Raad goedgekeurde voorstel van de Commissie voor een gemeenschappelijk toezichtmechanisme is een van de funderingen gelegd voor een echte Europese bancaire unie, die moet voorkomen dat de nationale regeringen in de toekomst hun eigen begrotingen in gevaar moeten brengen om onverantwoordelijke banken overeind te houden.

Deze ambitieuze werkzaamheden in de Unie beginnen vruchten af te werpen: het vertrouwen van de financiële markten komt stilaan terug en economieën die in moeilijkheden verkeerden, trekken weer investeerders aan.

Net zo belangrijk is, dat dankzij ons optreden en beleid in het afgelopen jaar de positie van Europa op het internationale toneel is verstevigd. Het diplomatieke optreden van Europa, de deelneming aan multilaterale fora en de hulpverlening aan behoeftigen zijn stuk voor stuk concrete uitingen van de waarden waar wij voor staan.

Wij liepen voorop bij de wereldwijde inspanningen om de gemeenschappelijke uitdagingen van duurzame ontwikkeling en klimaatverandering aan te pakken.

Wij hebben de agenda bepaald voor Rio+20 en opnieuw in Doha, en ook al hebben wij niet al onze doelstellingen verwezenlijkt, wij hebben de besprekingen vooruitgeholpen en zullen dat blijven doen.

Een overzicht van onze activiteiten in 2012 is niet volledig zonder vermelding van de bijzondere eer die de Europese Unie te beurt is gevallen in de vorm van de Nobelprijs voor de Vrede. Deze vredesprijs is de erkenning voor zestig jaar volgehouden inspanning om vrede, recht en democratie op ons continent te doen zegevieren. Het is tevens een stimulans om in de toekomst nog harder hieraan te werken.

De bestrijding van de crisis binnen de Europese Unie moet worden voortgezet, bovenal wat de sociale gevolgen ervan betreft, evenals het bouwen aan een sterkere, op inclusieve, duurzame groei gegrondveste Unie die op wereldschaal kan concurreren.

In onze blauwdruk voor de voltooiing van de Economische en Monetaire Unie hebben wij een langetermijnvisie uiteengezet, naast de concrete stappen die op korte en middellange termijn noodzakelijk zijn.

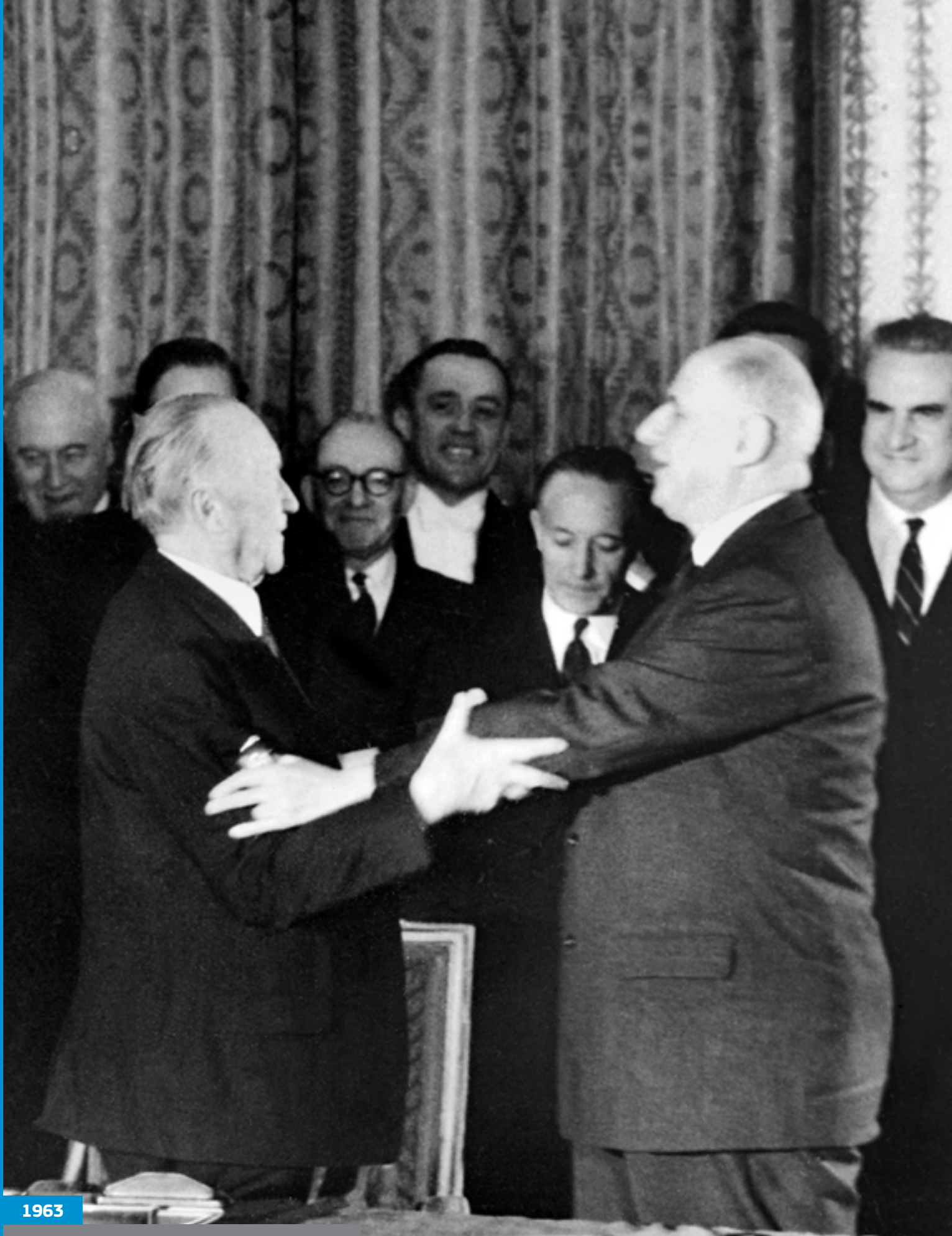
Voor de volgende verkiezingen van het Europees Parlement zullen wij onze ideeën voor Verdragswijzigingen publiek maken en toelichten wat de doelstellingen daarbij zijn, op welke manier de Europese Unie hechter, opener, democratischer en doeltreffender kan worden gemaakt en volgens welk model zij tot een unie van de burgers kan uitgroeien. De tijd is rijp om te beginnen met het fundamentele debat over de richting waarin de Europese Unie moet evolueren, zowel in economische als in politieke zin.

Ook op extern vlak ligt er veel werk voor de boeg, niet alleen om onze eigen verbintenissen na te komen, maar ook om anderen te helpen hun verplichtingen te vervullen om onze gemeenschappelijke toekomst vorm te geven.

Het Algemeen Verslag 2012 over de werkzaamheden van de Europese Unie geeft een globaal overzicht van alle verwezenlijkingen in het voorbije jaar en van alle taken en opgaven voor 2013 en daarna. Ik kan de lectuur ervan aanbevelen aan eenieder die meer wil weten over wat de Unie doet.

José Manuel Barroso

1963

Konrad Adenauer, Duitse bondskanselier en Charles de Gaulle, president van Frankrijk, in Parijs (Frankrijk).

2012

De voorzitters Van Rompuy, Barroso en Schulz tijdens de uitreiking van de Nobelprijs voor de Vrede in Oslo (Noorwegen).

HOOFDSTUK 1

Naar een politieke unie

- ▶ **De Nobelprijs voor de Vrede 2012**
- ▶ **Naar een politieke unie**
- ▶ **De burger erbij betrekken**

Een van de meest markante gebeurtenissen van het jaar was de toekenning van de Nobelprijs voor de Vrede 2012 aan de Europese Unie wegens haar niet-aflatende inzet voor de vrede en de rechtsstaat vanaf de oprichting, na de verschrikkingen van de twee wereldoorlogen in de twintigste eeuw. Het verslagjaar werd ook gekenmerkt door een nieuw debat over de toekomst van de Unie, de voltooiing van de Economische en Monetaire Unie, en de stappen naar een hechtere politieke unie. Tal van bijdragen hebben dit debat verrijkt, met name de blauwdruk van de Commissie en de input van het Europees Parlement en de voorzitter van de Europese Raad, Herman Van Rompuy, in nauwe samenwerking met collega's. Na de oproep van de voorzitter van de Commissie, José Manuel Barroso, in zijn State of the Union-toespraak, werd het debat opengetrokken tot buiten de sfeer van de instellingen en rechtstreeks met de burgers van de Unie gevoerd.

De Nobelprijs voor de Vrede 2012

Op 12 oktober kende het Noorse Nobelcomité de Nobelprijs voor de Vrede 2012 toe aan de Europese Unie en haar voorgangers voor hun bijdrage gedurende zes decennia aan het bevorderen van vrede en verzoening, democratie en de mensenrechten in Europa.

Bekendmaking door het Nobelcomité

„In de periode tussen de twee oorlogen kende het Noorse Nobelcomité de prijs meermaals toe aan personen die zich inzetten voor de verzoening tussen Duitsland en Frankrijk. Die verzoening is na 1945 een realiteit geworden. In de ellende van WO II had zich de behoefte aan een nieuw Europa geopenbaard. Duitsland en Frankrijk hebben in een periode van zeventig jaar drie oorlogen uitgevochten. Thans is een oorlog tussen Duitsland en Frankrijk ondenkbaar. Dit toont hoe traditionele vijanden door doelgerichte inspanningen en het bouwen aan wederzijds vertrouwen hechte partners kunnen worden.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw traden Griekenland, Spanje en Portugal tot de EU toe. Het invoeren van de democratie was een voorwaarde voor hun lidmaatschap. De val van de Berlijnse Muur effende het pad voor EU-lidmaatschap van diverse landen van Midden- en Oost-Europa en leidde een nieuw hoofdstuk in de Europese geschiedenis in. De scheiding tussen Oost en West is grotendeels opgeheven; de democratie is versterkt; heel wat etnische nationale conflicten zijn bijgelegd.

Het lidmaatschap van Kroatië in 2013, het aanknopen van toetredingsonderhandelingen met Montenegro en het verlenen van de status van kandidaat-lidstaat aan Servië dragen stuk voor stuk bij tot het versterken van het verzoeningsproces op de Balkan. Het uitzicht op EU-lidmaatschap voor Turkije heeft het afgelopen decennium eveneens de democratie en de mensenrechten in het land vooruitgeholpen.

De EU maakt momenteel een periode door van ernstige economische moeilijkheden en sociale onrust. Het Noorse Nobelcomité wenst de nadruk te leggen op wat het als de belangrijkste verwezenlijking van de EU beschouwt: de succesvolle strijd voor vrede en verzoening, en voor democratie en de mensenrechten. De EU heeft dankzij haar stabiliserende rol ertoe bijgedragen om van een door oorlog verscheurd Europa een continent te maken waar overwegend vrede heerst.

De inzet van de EU heeft gezorgd voor broederschap tussen naties en komt neer op een soort „vredescongres”, zoals Alfred Nobel dat in 1895 in zijn testament noemde als criterium voor de vredesprijs.”

Op de uitreikingsceremonie in Oslo op 10 december werd de Nobelprijs voor de Vrede namens de Europese Unie in ontvangst genomen door de voorzitter van het Europees Parlement Martin Schulz, de voorzitter van de Europese Raad Herman Van Rompuy en de voorzitter van de Commissie José Manuel Barroso. De drie voorzitters kregen de oorkonde en de medaille uit handen van Thorbjørn Jagland, voorzitter van het Noorse Nobelcomité en huidig secretaris-generaal van de Raad van Europa.

De voorzitter van het Noorse Nobelcomité Thorbjørn Jagland applaudisseert als Herman van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, en Martin Schulz, voorzitter van het Europees Parlement, poseren met het Nobeldiploma en de Nobelmedaille tijdens de uitreiking van de Nobelprijs voor de Vrede.

De heer Jagland noemde de vredesprijs in zijn rede „verdiend én noodzakelijk” en benadrukte dat instellingen de plicht hebben vrede te verankeren. De dankrede werd vervolgens gezamenlijk uitgesproken door de voorzitters Van Rompuy en Barroso.

De voorzitter van de Europese Raad herinnerde in zijn deel aan de verschrikkingen van de oorlogen in Europa en aan de verbeeldingskracht die de stichters van de Unie aan de dag legden bij het uittekenen van de nieuwe koers van verzoening, vriendschap en hoop. Hij gaf toe dat de EU de ergste economische crisis sinds twee generaties doormaakt die de politieke integratie op de proef stelt, en benadrukte dat de EU haar saamhorigheidsgevoel en de belofte die zij inhoudt, moet bewaren voor de huidige en toekomstige jongere generaties.

De voorzitter van de Commissie verklaarde van zijn kant dat wat de stichters heel goed hadden ingezien, was dat om duurzame vrede te waarborgen men voorbij het idee van de natiestaten moest durven gaan, waardoor men uitkomt op het unieke kenmerk van de EU: de combinatie van democratische gelegitimeerde staten met gelegitimeerde supranationale instellingen. Hij benadrukte dat de EU meer is dan vrede tussen de naties, maar de belichaming vormt van welwillendheid, wederzijds vertrouwen en rechtvaardigheid, en van een nieuwe rechtsorde, die niet op een machtsevenwicht tussen natiestaten is gestoeld, maar op de vrije wil van staten om soevereiniteit te delen.

De officiële EU-delegatie in Oslo bestond, naast de drie voorzitters, uit vertegenwoordigers van de andere instellingen, de sociale partners en het Europees Jeugdforum, en de personeelscomités van de EU-instellingen.

Europese jongeren in Oslo

Tot de EU-delegatie behoorden ook de vier winnaars van de teken- en tweetwedstrijd „Vrede, Europa, toekomst” voor 8- tot 24-jarigen, die tezamen met het Europees Jeugdforum werd georganiseerd. De drie voorzitters wezen er in dit verband op dat de vredesprijs 2012 niet alleen een erkenning inhoudt van wat de Europese Unie in het verleden heeft verwezenlijkt, maar ook toekomstgericht is: „Het is onze taak te allen tijde de volgende generatie Europeanen te inspireren. Daarom hechten wij eraan dat de jongeren van Europa, die een continent erven waar vrede heerst en verantwoordelijk zijn voor de toekomst ervan, hier in Oslo aan onze zijde zijn.”

Het aantal inzendingen voor de wedstrijd bedroeg bijna 5 400, afkomstig uit 33 landen: 1 173 tekeningen in de leeftijdsgroep 8-12 jaar, 1 870 tekstbijdragen in de leeftijdsgroep 13-17 en 2 354 tekstbijdragen in de leeftijdsgroep 18-24 jaar. De vier winnaars waren Ana Fanlo Vicente (Spanje, 12 jaar), Elena Nicoletta Garbujo (Italië, 16 jaar), Ilona Zielkowska (Polen, 21 jaar) en Larkin Zahra (Malta, 23 jaar).

De prijs van 8 miljoen Zweedse kronen, omgerekend 930 000 EUR, zal worden geschonken aan projecten die ten goede komen aan kinderen in oorlogs- en conflictgebieden. De Commissie besloot het prijzengeld te verdubbelen en in totaal 2 miljoen EUR te schenken aan vier projecten waarbij wereldwijd ruim 23 000 kinderen die het slachtoffer zijn van conflicten, toegang krijgen tot basisonderwijs en kindvriendelijke opvang:

- ▶ 4 000 Syrische vluchtelingenkinderen in kampen op de grens tussen Irak en Syrië;
- ▶ 5 000 Colombiaanse kinderen, hoofdzakelijk vluchtelingen in Ecuador;
- ▶ 11 000 ontheemde Congolese kinderen in het oosten van de Democratische Republiek Congo en vluchtelingen in Ethiopië; alsmede
- ▶ 3 000 Pakistaanse kinderen in het door conflicten getroffen noorden van het land.

De winnaars van de wedstrijd „Vrede, Europa, toekomst”. Van links naar rechts: Ana Fanlo Vicente, Larkin Zahra, Ilona Zielkowska en Elena Nicoletta Garbujo.

*De medaille die bij de
Nobelprijs voor de Vrede
hoort.*

Onder de bescherming van het EU-initiatief „Vredeskinderen” zal het Franse Acted in het vluchtelingenkamp van Domiz in Noord-Irak met Syrische kinderen werken, zal de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor Vluchtelingen (UNHCR) steun verlenen in Colombia en Ecuador, zullen Save the Children en de Noorse Vluchtelingenraad met de kinderen in de Democratische Republiek Congo en Ethiopië werken, en zal Unicef het project in Pakistan verwezenlijken.

De medaille zal worden tentoongesteld in het Huis van de Europese geschiedenis, een nieuw project van het Europees Parlement in Brussel, en zodoende nu en in de toekomst permanent kunnen worden bezichtigd door alle Europese burgers.

Naar een hechtere economische en monetaire unie en politieke unie

Als de financieel-economische crisis één iets in toenemende mate duidelijk heeft gemaakt, is het wel dat de bestaande architectuur van de Economische en Monetaire Unie (EMU) leemten vertoont en substantieel aan versterking toe is. In de loop van het jaar werden verschillende manieren bestudeerd en besproken om de EMU, steunend op sterkere integratie en solidariteit in de eurozone, in de komende maanden en jaren zo crisisbestendig mogelijk te maken.

Met het oog op de Europese Raad van juni was aan de staatshoofden en regeringsleiders een rapport ⁽¹⁾ voorgelegd met het oog op het consolideren en versterken van de EMU om de sociaaleconomische beschermingsmechanismen, stabiliteit en duurzame welvaart te waarborgen. Het door de voorzitter van de Europese Raad in samenwerking met de voorzitters van de Commissie, de Eurogroep en de Europese Centrale Bank opgestelde rapport beoogde een toekomstvisie voor de EMU uit te tekenen om de stabiliteit en duurzame welvaart te waarborgen. Daartoe werd, ter onderbouwing van de groei- en werkgelegenheidsstrategie, een stevige en stabiele architectuur voorgesteld op financieel, budgettair, economisch en politiek gebied.

Op grond daarvan werd de voorzitter van de Europese Raad ermee belast om, in nauwe samenwerking met de andere drie voorzitters, een specifieke, aan termijnen gebonden routekaart te ontwikkelen voor een hechte Economische en Monetaire Unie. Andere belangrijke input voor de ontwikkeling van dit voortdurend evoluerende beleid werd met name geleverd door een tussentijds verslag ⁽²⁾ aan de Europese Raad van oktober, het Thyssen-verslag ⁽³⁾ en de resolutie ⁽⁴⁾ van het Europees Parlement, de blauwdruk van de Commissie van eind november en het verslag van de vier voorzitters aan de Europese Raad van december.

In december 2012 kwamen de staatshoofden en regeringsleiders in de Europese Raad een proces overeen — een stappenplan — om tot een echte Economische en Monetaire Unie te komen. De blauwdruk van de Commissie vormde weliswaar een bijdrage tot de routekaart en het verslag van de vier voorzitters voor de Europese Raad van december, maar is aanzienlijk ruimer van opzet en zet de algemene visie van de Commissie en specifieke ideeën uiteen voor de korte, middellange en lange termijn, waaronder ideeën voor wijzigingen in het institutionele kader die mogelijk een aanpassing van het Verdrag vereisen.

Herman van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, geflankeerd door José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, en Demetris Christofias, president van Cyprus en fungerend voorzitter van de Raad van de Europese Unie, op een persconferentie na de Europese Raad van december.

De routekaart van de Europese Raad

In de routekaart ⁽⁵⁾ die de Europese Raad van december goedkeurde, wordt benadrukt dat het nodig is voort te bouwen op het bestaande institutionele en juridische kader. Het is zaak te waken over de integriteit van de eengemaakte markt door voor de eurozone een robuust kader te creëren dat fair, transparant en open is ten opzichte van alle andere lidstaten.

Hierna volgt een korte samenvatting van de belangrijkste stappen van het plan.

1. Bankenuïe

Gemeenschappelijke toezichthouder

De eerste belangrijke stap in de richting van een bankenuïe is de totstandbrenging van een gemeenschappelijk toezichtmechanisme (GTM), dat de banken in de eurozone bestrijkt en openstaat voor alle lidstaten. De overeenstemming die hierover in december werd bereikt, zal het voorzitterschap van de Raad gemakkelijker maken om met het Europees Parlement te onderhandelen en snel tot een definitief akkoord te komen, zodat de invoering van het GTM zo snel mogelijk gestalte kan krijgen. Het GTM zal bestaan uit de Europese Centrale Bank en de bevoegde nationale autoriteiten. De Europese Bankenautoriteit zal haar rol inzake het ontwikkelen van spelregels en het zorgen voor een gelijke toepassing bewaren.

Zodra een effectief GTM tot stand is gebracht, zal het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) banken rechtstreeks kunnen herkapitaliseren. Zo spoedig mogelijk in 2013 zou ter onderbouwing daarvan overeenstemming moeten worden bereikt over een operationeel kader, onder andere over de omschrijving van legacy-activa. Het GTM zal met het toezicht beginnen in maart 2014 of twaalf maanden na de inwerkingtreding van de wetgeving.

Kapitaalvereisten voor banken

De onderhandelingen over nieuwe regels voor het kapitaal dat financiële instellingen moeten aanhouden om risico's en schokken beter te kunnen opvangen, zitten in de eindfase. De Europese Raad vond de nieuwe regels „van de hoogste prioriteit” en drong aan op de spoedige aanneming ervan.

Afwikkelingsmechanisme en depositogarantiestelsels

De wetgevingsvoorstellen voor een betere harmonisering van de nationale bankafwikkelings- en depositogarantieregelingen moeten vóór juni 2013 zijn goedgekeurd.

Een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme

De Commissie zal in de loop van 2013 een voorstel voor een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme voor aan het GTM deelnemende lidstaten voorleggen. Het moet financiële stabiliteit verzekeren en zorgen voor een effectief kader waarmee bij een bankencrisis financiële instellingen kunnen worden afgewikkeld en tegelijkertijd belastingbetalers worden beschermd. Het moet berusten op bijdragen van de financiële sector zelf en passende, effectieve achtervangregelingen omvatten. Het is de bedoeling dat hierover tegen de zomer van 2014 een akkoord wordt bereikt.

2. Houdbare begrotingen en versterkte coördinatie van het economisch beleid

De meest dringende prioriteit is het voltooien en implementeren van het kader voor een krachtiger economisch bestuur. Door de Europese Raad is opgeroepen tot spoedige aanneming van het „twopack” om het begrotingstoezicht in de eurozone te versterken. Deze maatregelen zijn een aanvulling op het „sixpack” van specifieke regels voor de eurolanden inzake budgettair en macro-economisch toezicht in de EU, dat in 2012 in werking is getreden. Het derde grote onderdeel is het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur (VSCB), dat begin 2013 in werking moet treden.

3. Door de Europese Raad van juni 2013 te behandelen economische beleidsaangelegenheden

Een aantal andere belangrijke aangelegenheden in verband met de onderlinge afstemming van het economisch beleid dienen nader te worden bestudeerd. De voorzitter van de Europese Raad zal in nauwe samenwerking met de voorzitter van de Commissie in juni 2013 aan de Europese Raad een routekaart voorleggen over de volgende punten:

- ▶ intensievere voorafgaande coördinatie van belangrijke nationale economische beleidshervormingen (overeenkomstig artikel 11 van het VSCB) — de Commissie zal hiervoor in het kader van het Europees semester een raamwerk voorstellen;
- ▶ de sociale dimensie van de EMU, met inbegrip van het sociaal overleg;
- ▶ de haalbaarheid van „onderling overeengekomen contracten voor concurrentievermogen en groei”, die bindend zouden zijn voor de eurolanden en vrijwillig voor de andere;
- ▶ solidariteitsmechanismen ter ondersteuning van dergelijke contracten.

4. Democratische legitimiteit

Tijdens het gehele proces blijft de algemene doelstelling „het waarborgen van de democratische legitimiteit en verantwoording op het niveau waarop de beslissingen worden genomen”. Een mogelijkheid is het invoeren van „nieuwe mechanismen ter intensivering van de samenwerking tussen de nationale parlementen en het Europees Parlement”, in overeenstemming met artikel 13 van het VSCB en Protocol nr. 1 bij de Verdragen.

De blauwdruk van de Europese Commissie

Met haar blauwdruk ⁽⁶⁾ voor een hechte Economische en Monetaire Unie en politieke unie wilde de Commissie het debat over de toekomstige vorm van de Unie verbreden en verdiepen. De Commissie analyseert en doet concrete suggesties, maar verruimt de horizon naar hoe op langere termijn een politieke unie eruit zou kunnen zien die de EMU aan geloofwaardigheid en duurzaamheid doet winnen en welke democratische structuren daarvoor nodig kunnen zijn.

Persconferentie van José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, over een blauwdruk voor een hechte Economische en Monetaire Unie.

Volgens de blauwdruk is het toebedelen van een grotere rol aan het Europees Parlement een essentieel onderdeel van de uitbreiding van de democratische verantwoording waarmee eventuele Verdragswijzigingen om de EMU te versterken, gepaard moeten gaan. De Europese Raad van december heeft benadrukt dat een verdere integratie van de beleidsvorming en een grotere bundeling van bevoegdheden allereerst gepaard moeten gaan met een grotere betrokkenheid van het Europees Parlement.

Waar het gaat om een begrotingsunie, coördinatie van het economisch beleid en de daarmee overeenstemmende politieke unie zijn fundamentele keuzen aan de orde die raken aan de kern van de nationale beleidsvoering, ja zelfs aan de kern van de nationale soevereiniteit.

„Het is onze wezenlijke opgave ervoor te zorgen dat de democratische legitimering en verantwoording gelijke tred houden met de stappen in de richting van een hechte EMU” — José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, Brussel, 28 november 2012.

In een hechte EMU zouden er voor alle belangrijke economische en budgettaire beleidskeuzen van de lidstaten hechtere coördinatie, bredere ondersteuning en ingrijpender toezicht op Europees niveau moeten komen. Stappen in de richting van meer verantwoordelijkheid en economische discipline moeten samengaan met meer solidariteit en financiële steun. Bij elk van die stappen is politieke integratie nodig, ter waarborging van de democratische verantwoording en legitimiteit. Deze transformatie zou een geleidelijk verloop kennen, op korte, middellange en lange termijn, en uiteindelijk gepaard gaan met Verdragswijzigingen als de blauwdruk van de Commissie volledig wordt gevolgd.

TIJDSHEMA VOOR DE DIVERSE INITIATIEVEN VOLGENS DE BLAUWDRIJK

		Een blauwdruk voor een hechte EMU Aanzet tot een Europees debat	Secundaire wetgeving	Verdragswijziging
GEDURENDE HET HELE PROCES	KORTE TERMIJN Komende 18 maanden	1. Volledige uitvoering van het Europees semester en het six-pack en snelle overeenstemming over en uitvoering van het two-pack	●	
		2. Bankenunie: financiële regelgeving en financieel toezicht; snelle overeenstemming over de voorstellen voor één rulebook en een gemeenschappelijk toezichtmechanisme	●	
		3. Bankenunie: gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme	●	
		4. Snel besluit over het volgende meerjarige financiële kader	●	
		5. Coördinatie vooraf van grote hervormingen en invoering van een instrument voor convergentie en concurrentievermogen (CCI)	●	
		6. Bevordering van investeringen in de eurozone overeenkomstig het stabiliteits- en groeipact	●	
		7. Externe vertegenwoordiging van de eurozone	●	
	MIDDELLANGE TERMIJN 18 maanden tot vijf jaar	1. Verdere versterking van de budgettaire en economische integratie	●	●
		2. Passende begrotingscapaciteit voor de eurozone op basis van het CCI	●	●
		3. Aflossingsfonds		●
		4. Eurobills		●
	LANGERE TERMIJN Meer dan vijf jaar	1. Volwaardige bankenunie		●
		2. Volwaardige begrotings- en economische unie		●
			Politieke unie: evenredige vooruitgang op het gebied van democratische legitimiteit en verantwoordingsplicht	●

Het debat over de toekomst van Europa

„Ik zou graag zien dat zich een Europese publieke ruimte ontwikkelt, waar Europese aangelegenheden worden besproken vanuit een Europees gezichtspunt. We kunnen niet alleen nationale oplossingen blijven aandragen voor Europese problemen. Dit debat moet worden gevoerd in onze samenlevingen, door onze burgers” — José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, Straatsburg, 12 september 2012.

In zijn State of the Union-toespraak (7) voor het Europees Parlement in september deelde de voorzitter van de Commissie mee dat de Commissie vóór de volgende verkiezingen voor het Europees Parlement in 2014 zou schetsen hoe zij de toekomstige Europese Unie wil vormgeven en op tijd voor het debat duidelijke ideeën zou presenteren voor de wijziging van het Verdrag.

In de toespraak stelde Barroso ook een meer ambitieuze ontwikkeling van de Unie voor — een ontwikkeling van de Unie in de richting van een federatie van natiestaten, maar niet van een „superstaat”. De motivering daarvoor is gelijke tred te houden met het tempo van de globalisering: „In een tijd van globalisering geeft gedeelde soevereiniteit niet minder macht, maar meer”, aldus de voorzitter.

Hij deed een oproep om overal in Europa het debat te voeren over het toekomstige beleid en de instrumenten daarvoor. Hij pleitte vurig voor het verder ontwikkelen van een Europese publieke ruimte waar vanuit een Europees perspectief over Europese aangelegenheden wordt beraadslaagd en gedebatteerd. Tevens benadrukte hij dat een krachtiger engagement voor de fundamentele waarden waar Europa voor staat, nodig is en dat een hechtere politieke unie ook betekent „het Europese optreden richten op de zaken die er echt toedoen en die op Europees niveau moeten worden aangepakt”.

De toekenning van de Nobelprijs voor de Vrede 2012 aan de Europese Unie, waarmee de fundamentele waarden en de verwezenlijkingen van de Unie publiekelijk werden geprezen, zette deze oproep nog meer kracht bij en zal een nieuwe impuls geven aan het debat over een hechtere politieke unie en de inherente behoefte aan meer democratische structuren.

Om dit debat in de Europese publieke ruimte te bevorderen, is een aantal gestructureerde, directe „dialogen met de burger” in alle lidstaten gepland.

*Viviane Reding,
vicevoorzitter van de
Europese Commissie en
commissaris voor Justitie,
Grondrechten en
Burgerschap, in Cádiz
(Spanje), waar zij deelnam
aan een dialoog met de
burgers.*

Dialogen met de burgers

De centrale vraag luidt: „Welk Europa willen we?”

De dialogen zijn gestructureerd rond drie grote thema's waarover vervolgens wordt gedebatteerd:

1. De economische crisis in Europa. Heeft de Europese Unie genoeg ondernomen om de crisis aan te pakken? Is Europa een deel van het probleem of deelachtig aan de oplossing volgens de burgers?
 2. Burgerrechten. Het Europees burgerschap brengt rechten en verplichtingen mee. Wat betekent Europa in het leven van alledag? Wat kan Europa doen om het leven van de burgers te verbeteren?
 3. De toekomst van Europa. De economische crisis heeft geleid tot ingrijpende veranderingen in de economische, politieke en sociale situatie in de EU en in de lidstaten. Hoe moet de Europese Unie zich aan de nieuwe realiteit aanpassen?
-

„Onze ambitie is om voor onze 500 miljoen burgers een nieuwe start met Europa te nemen. Mijn collega's en ikzelf willen met de burgers de discussie aangaan voordat we onze toekomstplannen voor de EU ontvouwen”, aldus vicevoorzitter Viviane Reding.

De eerste drie dialogen met de burgers vonden plaats in Cádiz (Spanje, september 2012), Graz (Oostenrijk, november 2012) en Berlijn (Duitsland, november 2012). Een vierde dialoog werd gevoerd met deelnemers aan de „Semaines sociales de France 2012” in Parijs (Frankrijk, november 2012).

De volgende formele dialoog is gepland in januari in Dublin (Ierland) en valt samen met de opening van 2013, Europees Jaar van de burger.

Deze ontmoetingen bieden 200 tot 500 burgers een open forum om in dialoog te gaan met de beleidsmakers van de Commissie en andere instellingen en met plaatselijke politici, en uiting te geven aan hun bekommernissen en verlangens in verband met de financieel-economische crisis, de rechten van de burger en de toekomst van de Unie tegen 2020.

*Viviane Reding,
vicevoorzitter van de
Europese Commissie en
commissaris voor Justitie,
Grondrechten en
Burgerschap, in Berlijn
(Duitsland), waar zij
deelnam aan een dialoog
met de burgers.*

Kleinschaligere debatten over specifieke thema's worden eveneens aangemoedigd. In november jongstleden vond een debat over werkgelegenheid plaats in Napels (Italië) en op 28 november in Stockholm (Zweden) een soortgelijk initiatief over actief ouder worden. Dit viel samen met de afsluiting van het Europees Jaar 2012.

Het centrale informatiepunt betreffende de dialogen is online toegankelijk op internet ⁽⁸⁾. Evenementen worden daar aangekondigd (praktische informatie, inleidende debatten, inschrijving, sociale media) in de taal van de lidstaat, en kunnen live worden bekeken op de website.

NOTEN

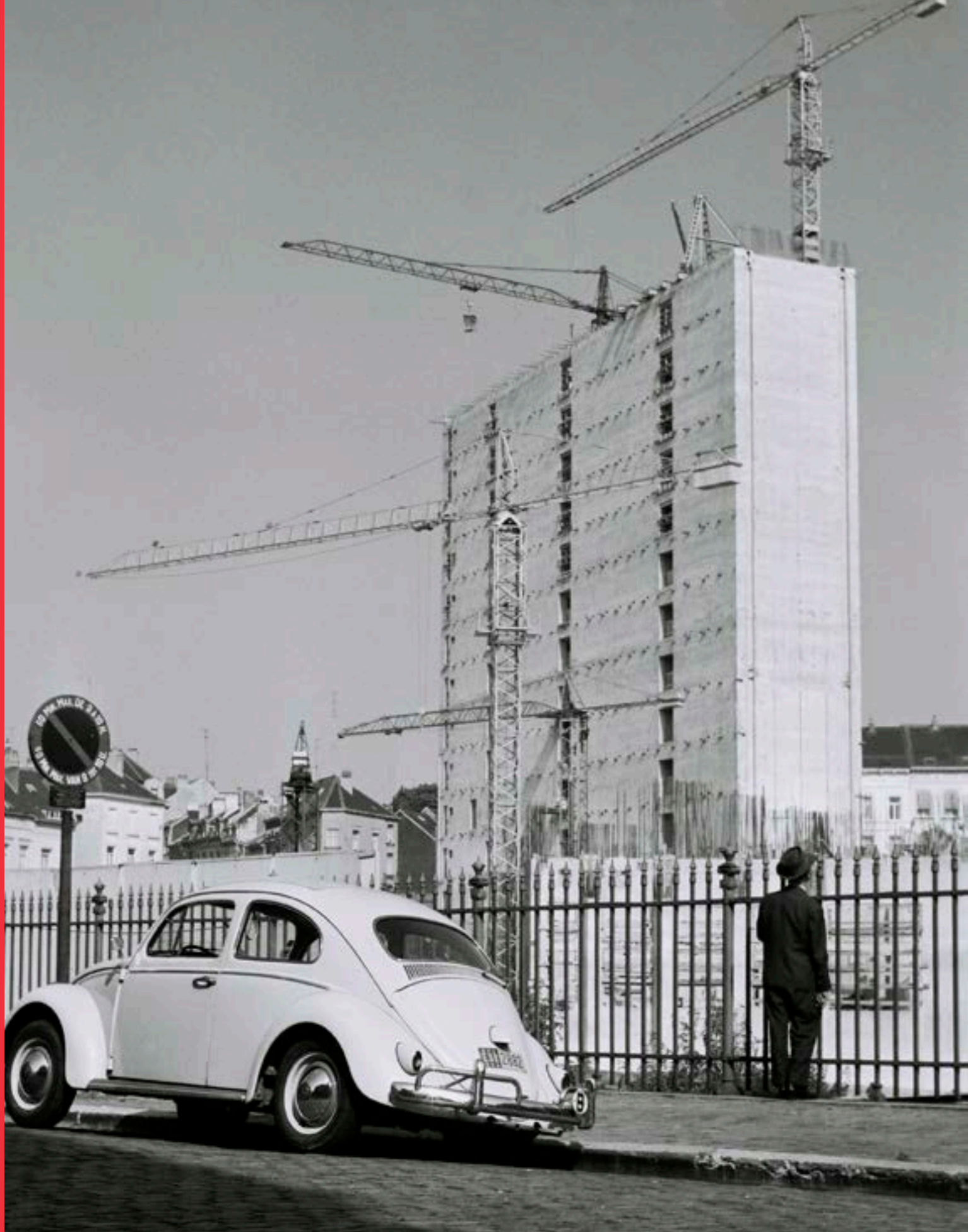
- (¹) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/134069.pdf.
- (²) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/132809.pdf.
- (³) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2012-0339+0+DOC+PDF+VO//EN&language=EN>.
- (⁴) Resolutie van het Europees Parlement van 20 november 2012 met aanbevelingen aan de Commissie over het verslag van de voorzitters van de Europese Raad, de Europese Commissie, de Europese Centrale Bank en de Eurogroep „Naar een echte Economische en Monetaire Unie”.
- (⁵) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/134353.pdf#page=2.
- (⁶) Mededeling van de Commissie „Blauwdruk voor een hechte Economische en Monetaire Unie — Aanzet tot een Europees debat” (COM(2012) 777).
- (⁷) http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_nl.htm.
- (⁸) <http://ec.europa.eu/european-debate>.

FOTO'S

AFP, blz. 6

Europese Unie, blz. 7, 11, 12, 13, 16, 18, 19

Heiko Junge/Scanpix Norway/AFP, blz. 10

1964

Het Berlaymontgebouw, zetel van de Europese Commissie in Brussel (België), in aanbouw.

2012

Het gerenoveerde
Berlaymontgebouw.

HOOFDSTUK 2

Versterking van het economisch bestuur en de financiële stabiliteit in de Europese Unie

- ▶ **Uitbreiding van Europa's groeiagenda**
- ▶ **Hervorming van de financiële sector**
- ▶ **Naar een bankenunie**

De instellingen en nationale overheden van de Europese Unie hebben van meet af aan krachtdadig en standvastig weerstand geboden aan de aanslepende financiële en economische crisis. Deze strategie is ook in de loop van 2012 actief voortgezet. Alle betrokkenen hebben nauw met elkaar samengewerkt om de financiële stabiliteit te ondersteunen, een sterker governancestelsel voor de toekomst tot stand te brengen, en de voor de bevordering van de groei en de werkgelegenheid noodzakelijke voorwaarden te versterken. In het licht van de crisis zijn in de loop van het jaar belangrijke beslissingen genomen die de Unie veel beter in staat stellen de crisis aan te pakken en te overwinnen.

Overall in de Europese Unie werden hervormings- en consolidatiemaatregelen uitgevoerd. Zo zijn er gezamenlijke financiële vangnetten opgezet. Doordat de instellingen van de Unie steeds weer in staat zijn gebleken een antwoord te bieden op de uitdagingen van de crisis, hebben zij voortdurend laten zien dat zij achter de gemeenschappelijke munt staan. Zo zijn er met name maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat het nieuw Europees stabiliteitsmechanisme, dat voor aanzienlijk meer vuurkracht zorgt, tegen het najaar operationeel is. De in sommige lidstaten van de eurozone bestaande budgettaire en macro-economische onevenwichtigheden bleven weliswaar het hele jaar door zorgen baren, maar er zijn ernstige inspanningen geleverd om deze aan te pakken. Het stabiliteits- en groeipact is fors versterkt met de inwerkingtreding van nieuwe wetgeving die in een strikter economisch en budgettair toezicht voorziet.

Vijfentwintig van de zevenentwintig lidstaten hebben een nieuw Verdrag, beter bekend als het begrotingspact, ondertekend. Dat Verdrag, dat borg moet staan voor een grotere stabiliteit, een sterkere coördinatie en een beter bestuur in de Economische en Monetaire Unie, vormde een wezenlijk onderdeel van het structurele antwoord van de Unie op de crisis.

Begin maart hebben vijftien Europese leiders — alle lidstaten op de Tsjechische Republiek en het Verenigd Koninkrijk na — het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie ondertekend. Zij hebben toegezegd meer discipline en convergentie te zullen betrachten, waarmee zij een zeer duidelijk signaal hebben afgegeven omtrent de onomkeerbaarheid van de euro en de Europese integratie.

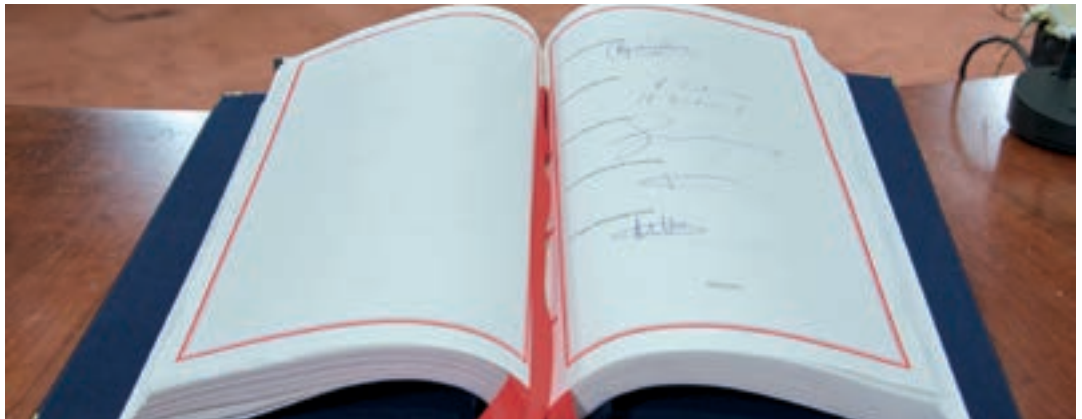
In het verslagjaar was het ook tien jaar geleden dat de eerste eurobiljetten en -munten in omloop zijn gebracht.

Groei en werkgelegenheid hangen af van een solide en goed functionerende financiële sector. De Commissie heeft de crisis vanaf het begin bestreden met een hele reeks maatregelen die bedoeld waren om de sector te reguleren en onder afdoende toezicht te plaatsen. Eind 2011 waren reeds tal van essentiële initiatieven goedgekeurd of in behandeling bij het Parlement en de Raad. Het meest opmerkelijke nieuwe initiatief dat in 2012 is genomen, was het voorstel voor een bankenunie, met een gemeenschappelijk toezichtmechanisme als kernonderdeel. In de loop van het jaar zijn voorts verdere verbeteringen in de wetgeving voorgesteld om beleggers een betere bescherming te bieden en de interne markt te versterken.

Versterking van de EMU-architectuur

Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie

Begin maart hebben vijftientig Europese leiders — alle lidstaten op de Tsjechische Republiek en het Verenigd Koninkrijk na — het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie ⁽¹⁾ ondertekend. Zij hebben toegezegd meer discipline en convergentie te zullen betrachten, waarmee zij een zeer duidelijk signaal hebben afgegeven omtrent de onomkeerbaarheid van de euro en de Europese integratie.

Welke veranderingen brengt het Verdrag teweeg?

De verdragsluitende lidstaten zullen een „schuldenrem” in hun nationale wetgeving opnemen, en dat bij voorkeur in hun grondwet opdat deze „rem” een bindend en permanent effect heeft. De nationale begrotingen zullen in evenwicht moeten zijn of een overschot moeten vertonen, waarbij het jaarlijkse structurele tekort minder dan 0,5 % van het bbp moet bedragen. Is dat niet het geval, dan zal een automatisch correctiemechanisme in werking treden. De verdragsluitende partijen hebben zich ook verbonden tot een nauwere economische coördinatie.

Het Verdrag heeft tevens de topontmoetingen van de eurozone formeel geregeld. Ten minste twee keer per jaar zal een eurotop worden gehouden. De lidstaten die de euro als munt hebben, kunnen bepaalde besluiten nemen en, wanneer dit passend is, de andere landen daarbij betrekken.

Het Verdrag, vaak begrotingspact genoemd, is op 1 januari 2013 in werking getreden nadat het, zoals vereist, door ten minste twaalf landen van de eurozone was bekrachtigd.

Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur in de Economische en Monetaire Unie.

Twopack

Twee ontwerpverordeningen zullen voor een verdere versterking van het economische bestuur van de eurozone zorgen door voort te bouwen op wat reeds met de vorig jaar goedgekeurde zes wetgevingsteksten (het sixpack) en het Europees semester was bereikt. Deze versterking van het economisch bestuur zal een van de essentiële grondslagen vormen voor de hechte Economische en Monetaire Unie (EMU), zoals deze in de eind november door de Commissie gepresenteerde blauwdruk is beschreven (zie hoofdstuk 1 voor nadere bijzonderheden).

De eerste van deze beide verordeningen ⁽²⁾ codificeert en verduidelijkt de procedures voor de uitoefening van een verscherpt toezicht op lidstaten die ernstige financiële moeilijkheden ondervinden of dreigen te ondervinden. Zij legt ook het verband tussen het verdragskader en de praktijken voor het onder voorwaarden verstrekken van financiële bijstand, bijvoorbeeld via het Europees stabiliteitsmechanisme.

De tweede verordening ⁽³⁾ harmoniseert het tijdschema voor de opstelling en aanneming van de nationale begrotingen van de lidstaten van de eurozone. Deze verordening bouwt voort op het beginsel van de beleidscoördinatie vooraf, waaraan met het Europees semester gestalte is gegeven, en zal er mede toe bijdragen dat de begrotingsplannen bij de landspecifieke aanbevelingen aansluiten.

*Viviane Reding,
vicevoorzitter van de
Europese Commissie en
commissaris voor Justitie,
Grondrechten en
Burgerschap, in de Franse
Assemblée nationale, waar
zij sprak over het Europees
semester.*

Een van de belangrijkste innovaties van dit wetgevingsvoorstel is dat het de Commissie het recht geeft te verlangen dat een nationale ontwerpbegroting wordt gewijzigd indien de analyse uitwijst dat deze het land niet op weg zet om zijn in het kader van het stabiliteits- en groeipact gedane toezeggingen gestand te doen. Dit zal een ingrijpende verandering teweegbrengen in het proces om te komen tot een doeltreffender coördinatie van het begrotingsbeleid in de eurozone — waar de onderlinge afhankelijkheid bijzonder groot is — teneinde de financiële stabiliteit en vooral een duurzame groei en werkgelegenheidsschepping in Europa te vrijwaren. Aan het einde van het jaar waren deze beide voorstellen nog steeds in behandeling bij het Parlement en de Raad in het kader van het medebeslissingsproces.

Verdieping van de Economische en Monetaire Unie

Tijdens zijn bijeenkomst in juni heeft de Europese Raad zich gebogen over het rapport ⁽⁴⁾ „Naar een echte Economische en Monetaire Unie”, dat door de voorzitter van de Europese Raad in samenwerking met de voorzitter van de Commissie, de voorzitter van de Eurogroep en de president van de Europese Centrale Bank (ECB) is gepresenteerd. Het bevatte „vier essentiële bouwstenen” voor de toekomstige EMU: een geïntegreerd financieel kader, een geïntegreerd begrotingskader, een geïntegreerd economischbeleidskader en een versterkte democratische legitimiteit en verantwoordingsplicht. Op de Europese Raad van oktober hebben de Europese leiders de kwestie opnieuw bestudeerd op basis van een tussentijds verslag.

Voordat de drie voorzitters en de president in december hun eindverslag aan de Europese Raad voorlegden, heeft de Commissie een blauwdruk voor de voltooiing van de EMU ⁽⁵⁾ gepresenteerd, waarin een reeks op korte, middellange en lange termijn te treffen maatregelen wordt beschreven.

Werken aan het verslag over een echte Economische en Monetaire Unie: Herman van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Eurogroep, en José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie.

De blauwdruk vormde niet alleen de bijdrage van de Commissie aan het eindverslag en de routekaart ⁽⁶⁾ van de drie voorzitters en de president ten behoeve van de Europese Raad van december, maar fungeert ook als een op zichzelf staand verslag waarin een langeretermijnvisie wordt uiteengezet met een eigen duidelijk tijdschema en stappenplan. In de blauwdruk van de Commissie wordt aangegeven wat nog moet worden gedaan om een echte bancaire, budgettaire, economische en politieke unie tot stand te brengen; daarnaast bevat het document een duidelijk tijdschema voor het zetten van de diverse stappen die nodig zijn om de in Maastricht aangevatte werkzaamheden te voltooien. Een aantal van de maatregelen die in het document aan de orde komen, ligt reeds op tafel of is het onderwerp van ontwerpwetgeving. Sommige van de voorgestelde stappen zouden evenwel een Verdragswijziging vereisen. In hoofdstuk 1 worden hierover nadere bijzonderheden verstrekt.

Begin december heeft de voorzitter van de Europese Raad het eindverslag gepresenteerd, waarin werd gepleit voor een politieke verbintenis om de voorgestelde routekaart te implementeren.

De Europese Raad heeft overeenstemming bereikt over conclusies ⁽⁷⁾ over een routekaart voor de voltooiing van de Economische en Monetaire Unie op basis van diepere integratie en versterkte solidariteit. Dit proces zal beginnen met het voltooien, intensiveren en implementeren van het nieuwe versterkte economische bestuur, alsmede met de aanneming van het gemeenschappelijk toezichtmechanisme en van de nieuwe voorschriften inzake herstel en afwikkeling en inzake depositogaranties. Het proces zal worden afgerond met de instelling van een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme, dat de Commissie wil voorstellen zodra overeenstemming over het gemeenschappelijk toezichtmechanisme is bereikt.

„De politieke unie kan en moet zich hand in hand met de budgettaire, economische en financiële unie ontwikkelen”— Mario Draghi, president van de Europese Centrale Bank.

Europees stabiliteitsmechanisme: een belangrijke stap in de richting van meer solidariteit

Het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) ⁽⁸⁾ is een permanent crisisbeheersingsmechanisme dat samen met de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF) en het Europees financieel stabilisatiemechanisme (EFSM) besmetting in de eurozone moet voorkomen en het vertrouwen moet bevorderen. In februari hebben de ministers van Financiën van de eurozone het ESM-Verdrag ondertekend. Bovendien hebben de leiders van de eurozone in maart het totale plafond van de EFSF/het ESM opnieuw geëvalueerd en de cumulatieve kredietverleningscapaciteit vastgesteld op 700 miljard EUR; voorts hebben zij de betaling van het gestorte kapitaal van het ESM bespoedigd, zodat het ESM de opbouw van zijn totale en effectieve kredietverleningscapaciteit van 500 miljard EUR sneller kan voltooien. In 2012 zijn twee tranches betaald, in de loop van 2013 zullen nog eens twee tranches worden betaald en de laatste tranche zal in 2014 worden gestort.

Het ESM is op 27 september in werking getreden nadat de akten van bekrachtiging waren neergelegd door de lidstaten die samen ten minste 90 % van het maatschappelijk kapitaal van het ESM inbrengen. De openingsvergaderingen van de raad van gouverneurs en van de raad van bewind hebben op respectievelijk 8 en 9 oktober plaatsgevonden. Deze organen hebben hun goedkeuring gehecht aan de uitvoeringsdocumenten van het ESM — zoals onder meer de statuten, het reglement van orde, het prijszettings- en beleggingsbeleid, en de richtsnoeren voor de tenuitvoerlegging van de bijstand van het mechanisme — waardoor het ESM volledig operationeel werd.

Hoe werkt het ESM?

Het ESM mag de volgende kredietverleningsinstrumenten inzetten ten gunste van zijn leden, onder de volgende passende voorwaarden:

- ▶ verstrekken van leningen in het kader van een macro-economisch aanpassingsprogramma;
- ▶ aankopen van schuldpapier op de primaire en secundaire markten voor schuldpapier;
- ▶ verstrekken van preventieve financiële bijstand in de vorm van kredietlijnen;
- ▶ financieren van herkapitalisaties van financiële instellingen door middel van leningen aan overheden van ESM-leden. Het ESM zal worden gemachtigd banken in de eurozone rechtstreeks te herkapitaliseren zodra een doeltreffend gemeenschappelijk toezichtmechanisme voor banken uit de eurozone is opgezet.

Met de inwerkingtreding van het ESM werd de eurozone toegerust met een permanent crisismechanisme dat aan de lidstaten van de eurozone financiële bijstand in diverse vormen zal kunnen verlenen mocht zulks noodzakelijk blijken. De bijstand van het ESM kan de vorm aannemen van leningen, preventieve kredietlijnen en financiële bijstand voor de herkapitalisatie van financiële instellingen, alsook van interventies op zowel de primaire als de secundaire markt. Daarnaast hebben de staatshoofden en regeringsleiders besloten dat het ESM over de mogelijkheid moet beschikken banken rechtstreeks te herkapitaliseren zodra een gemeenschappelijk toezichtmechanisme is opgezet. In 2012 zijn reeds werkzaamheden op technisch niveau aangevat om een instrument daartoe te ontwikkelen.

Het ESM-Verdrag is in overeenstemming met het EU-recht

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft de geldigheid van het besluit van de Europese Raad tot instelling van het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) bevestigd. Het arrest ⁽⁹⁾, dat op 27 november is geweest, is er gekomen in reactie op een door een lers parlements lid bij de Ierse rechtbanken ingestelde vordering waarbij werd aangevoerd dat een wijziging van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) bij besluit van de Europese Raad onwettig is. Het Hof van Justitie heeft voor recht verklaard dat de wijziging geen afbreuk doet aan de exclusieve bevoegdheden van de EU op het gebied van het monetaire beleid of de coördinatie van het economische beleid van de lidstaten. Het Hof heeft voorts herbevestigd dat de lidstaten bevoegd zijn om onderling een overeenkomst tot instelling van een stabiliteitsmechanisme als het ESM-Verdrag te sluiten, mits de aangegeven verbintenissen het EU-recht eerbiedigen.

G20

Op de top van de G20 in juni te Los Cabos (Mexico) is overeengekomen de middelen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) met 456 miljard USD op te trekken. Dit bedrag is hoger dan de 430 miljard USD aan extra middelen waarover het IMF en de G20 in april 2012 overeenstemming hadden bereikt. Zoals afgesproken en aangegeven in de verklaring van Los Cabos van de leiders van de G20 zullen deze middelen beschikbaar zijn voor alle leden van het IMF en niet uitsluitend voor een specifieke regio. De EU-bijdrage zal meer dan de helft van de extra middelen vertegenwoordigen, namelijk 240 miljard USD.

Samen met de versteviging van de Europese firewalls ter ondersteuning van de financiële stabiliteit van de eurozone zal dit de internationale gemeenschap beter in staat stellen op mondiaal niveau te reageren op de uitdagingen waaraan thans het hoofd moet worden geboden.

Tien jaar eurobiljetten en -munten

De euro, als tweede reservemunt ter wereld en als klinkende munt in de zakken van zowat 300 miljoen burgers, is een opmerkelijke verwezenlijking, ondanks de ernstige financiële en economische crisis van de afgelopen jaren.

Pas tien jaar geleden hebben twaalf lidstaten eurobiljetten en -munten in omloop gebracht als geld voor dagelijks gebruik. Thans staat dit aantal op zeventien. Alle landen van de Unie op twee na zijn er uit hoofde van hun Verdragsverplichtingen toe gehouden de euro in te voeren — Denemarken en het Verenigd Koninkrijk hebben een opt-outclausule bedongen.

De euro is niet louter een technische monetaire regeling, maar ook een tastbaar symbool van de vastbeslotenheid om samen te werken in een geest van gedeelde verantwoordelijkheid en solidariteit. De eenheidsmunt is één van de grootste verwezenlijkingen van de Europese integratie.

„We hebben al aan landspecifieke crises het hoofd geboden en blijf gegeven van solidariteit en we zullen dat blijven doen. We zullen ook blijven ingrijpen om de algemene financiële stabiliteit in de eurozone te waarborgen. En nu beschikken we over instrumenten die we in het begin niet hadden” — Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, op de G20-top in Los Cabos.

Euromunten en -bankbiljetten.

Uitbreiding van Europa's groeiagenda

Tweede Europees semester in 2012

In 2011 werd het proces van het Europees semester voor het eerst doorlopen met instemming van de lidstaten, terwijl het in 2012 op Europese wetgeving was gestoeld en plaatsvond in het kader van het pas versterkte economische bestuur van de eurozone en de EU als geheel. Het semester vormt een essentieel onderdeel van het „sixpack”, een pakket wetgevingsmaatregelen dat het stabiliteits- en groeipact aanzienlijk heeft versterkt en de reikwijdte van het begrotingstoezicht fors heeft uitgebreid. Het semester staat in het teken van deugdelijk economisch bestuur en de tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie voor groei en werkgelegenheid.

In november 2011 heeft de Europese Commissie met haar jaarlijkse groeianalyse voor 2012 ⁽¹⁰⁾ het startsein gegeven voor het tweede Europees semester. De hoofdboodschap van de groeianalyse 2012 was dat tegen de achtergrond van een versomberend economisch en sociaal klimaat meer inspanningen moeten worden geleverd om Europa weer op het goede spoor te zetten en de groei en de werkgelegenheid te ondersteunen, en dat de lidstaten niet genoeg hebben gedaan om de maatregelen door te voeren waartoe zij zich in het kader van het eerste Europees semester op EU-niveau hadden verbonden.

In de jaarlijkse groeianalyse voor 2012 werd er bij de Unie en de lidstaten op aangedrongen zich op de volgende vijf prioriteiten te concentreren:

- ▶ een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie voeren;
- ▶ de kredietverschaffing aan de economie normaliseren;
- ▶ groei en concurrentievermogen bevorderen, nu en voor de toekomst;
- ▶ de werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken;
- ▶ het overheidsapparaat moderniseren.

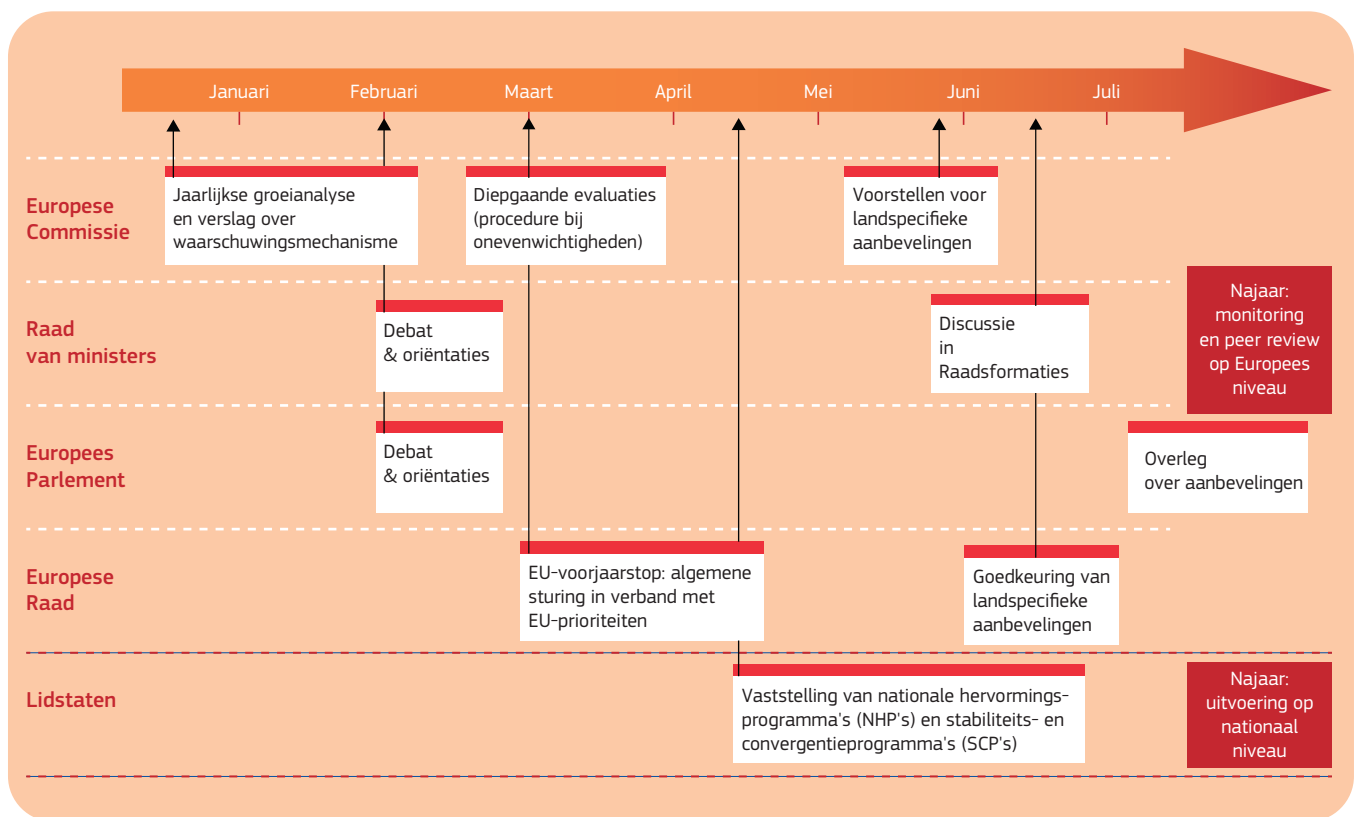
Hoe werkt het Europees semester?

Het Europees semester is een jaarlijks terugkerende cyclus. Centraal daarbij staat dat aan de Commissie de taak wordt toevertrouwd de door de lidstaten gepresenteerde programma's voor economische en structurele hervormingen aan een gedetailleerde analyse te onderwerpen en maatregelen aan te bevelen. Deze aanbevelingen — die landspecifieke aanbevelingen worden genoemd — worden vervolgens bestudeerd en aangenomen door de Raad en tot de lidstaten gericht.

Het Europees semester gaat van start wanneer de Commissie haar goedkeuring hecht aan haar jaarlijkse groeianalyse, waarin wordt aangegeven welke de voornaamste EU-prioriteiten voor het komende jaar zijn om de groei en de banenschepping te stimuleren. Het Europees Parlement speelt een belangrijke rol in dit proces via de zogeheten „economische dialoog”. Om de dialoog tussen de EU-instellingen te intensiveren, kan het Europees Parlement de voorzitters van de EU-instellingen uitnodigen om elke specifieke aangelegenheid en stap van het Europees semester te bespreken, zoals in onderstaande afbeelding is aangegeven.

„Het Europees semester is een instrument om gevaarlijke economische onevenwichtigheden te voorzien en te voorkomen voordat deze naar andere landen overslaan” — José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie.

HET EUROPEES SEMESTER

Procedure bij macro-economische onevenwichtigheden

Als gevolg van de bij het „sixpack” ingevoerde nieuwe regelingen voor het economische bestuur is er in de Unie voor het eerst sprake van een procedure voor het bewaken en verhelpen van macro-economische onevenwichtigheden: de procedure bij macro-economische onevenwichtigheden.

Met het waarschuwingsmechanismeverslag ⁽¹¹⁾ van de Commissie van februari werd de eerste stap gezet van de nieuwe procedure inzake de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden. In het verslag wordt gewezen op de uitdagingen en potentiële risico's die uit de in sommige lidstaten bestaande macro-economische onevenwichtigheden voortvloeien. Het bevatte grondige onderzoeken ⁽¹²⁾ naar de oorzaken van de onevenwichtigheden en analyses van de drijvende krachten achter dergelijke ontwikkelingen. Op basis van deze evaluaties heeft de Raad in het kader van het preventieve of het corrigerende deel van de procedure aanbevelingen aan de lidstaten in kwestie gedaan.

Scorebord van de procedure bij macro-economische onevenwichtigheden

De scorebordindicatoren zijn:

- ▶ terugschrijdend gemiddelde over 3 jaar van het saldo op de lopende rekening als percentage van het bbp;
 - ▶ internationale netto-investeringspositie aan het einde van het jaar als percentage van het bbp;
 - ▶ procentuele verandering over 3 jaar in de reële effectieve wisselkoersen op basis van de deflatoren van het geharmoniseerde indexcijfer van de consumptieprijzen/de consumentenprijsindex;
 - ▶ procentuele verandering over 5 jaar in het aandeel in de wereldexport (exportmarktaandeel), gemeten tegen lopende prijzen;
 - ▶ procentuele verandering over 3 jaar in de nominale loonkosten per eenheid product;
 - ▶ verandering op jaarbasis in de huizenprijzen ten opzichte van de deflator van de finale consumptie;
 - ▶ kredietstroom in de particuliere sector als percentage van het bbp;
 - ▶ schuldpositie van de particuliere sector als percentage van het bbp;
 - ▶ schuldpositie van de overheidssector als percentage van het bbp;
 - ▶ terugschrijdend gemiddelde over 3 jaar van het werkloosheidspercentage;
 - ▶ verandering op jaarbasis in de totale verplichtingen van de financiële sector.
-

Nationale hervormingsprogramma's en landspecifieke aanbevelingen

Tijdens de tweede fase van het Europees semester, in april, hebben de lidstaten hun nationale programma's voor economische hervormingen (nationale hervormingsprogramma's en stabiliteits- en convergentieprogramma's) gepresenteerd.

Na een grondige analyse van elk programma heeft de Commissie landspecifieke aanbevelingen ⁽¹³⁾ voorgesteld die erop gericht waren de economische groei en de schepping van arbeidsplaatsen te stimuleren. De Commissie heeft 28 voorstellen voor aanbevelingen van de Raad ingediend: één voor elke lidstaat, met landspecifieke leidraden voor het economische beleid (onder meer op het gebied van overheidsfinanciën en structurele hervormingen), alsook één voor de eurozone als geheel. De EU-landen werden er ook toe aangemoedigd hun gerechtelijk apparaat nog efficiënter te maken en in het kader van hun economische herstelprogramma's de nodige justitiële hervormingen door te voeren.

Jaarlijkse groeianalyse 2013

Eind november 2012 heeft de Commissie een aanvang gemaakt met de jaarlijkse groeianalyse voor 2013 ⁽¹⁴⁾. Daarin wordt uiteengezet op welke manier invulling kan worden gegeven aan de gedeelde verantwoordelijkheid op Europees en nationaal niveau om verandering in de EU te bevorderen en aldus de basis te leggen om opnieuw bij groei en banenschepping aan te knopen.

In de groeianalyse wordt tevens aangegeven welke prioritaire maatregelen de lidstaten moeten nemen om te komen tot een beter gecoördineerd en doeltreffender beleid ter bevordering van een duurzame economische groei. Om de hervormingsdynamiek gaande te houden, heeft de Commissie aanbevolen zich op dezelfde vijf prioriteiten als het jaar voordien toe te spitsen.

Dit jaar is de hoofdboodschap van de jaarlijkse groeianalyse dat het EU-beleid weliswaar resultaat begint op te leveren (de tekorten laten een daling zien, de spanningen op de financiële markten nemen af en er zijn tekenen dat het concurrentievermogen in sommige lidstaten aan het verbeteren is), maar dat de hervormingen moeten worden voortgezet om duurzame groei en arbeidsplaatsen te genereren. Elk van de vijf prioriteiten is toegespitst op het bewerkstelligen van groei en werkgelegenheid, met speciale nadruk op billijkheid. Er bestaat weliswaar geen uniforme agenda voor alle landen om meer groei en banen te realiseren, maar dat neemt niet weg dat er gemeenschappelijke doelstellingen en een reeks hervormingen moeten worden overwogen.

De Europese Raad van december heeft nota genomen van de jaarlijkse groeianalyse 2013 en de prioriteiten onderschreven die de Commissie voor 2013 heeft vastgesteld. Voortbouwend op de analyse zal de Europese Raad tijdens zijn voorjaarsbijeenkomst van 2013 richtsnoeren aannemen voor de nationale hervormingsprogramma's en de stabiliteits- en convergentieprogramma's van de lidstaten.

Financiële bijstand

De Europese mechanismen voor het verlenen van financiële bijstand zijn in staat in moeilijkheden verkerende EU-lidstaten te ondersteunen en op die manier de financiële stabiliteit in de EU en de eurozone te vrijwaren. De bijstand bestaat uit gezamenlijk door de EU (EFSM), de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF) en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verstrekte leningen. Aan de financiële bijstand zijn macro-economische voorwaarden verbonden, waarover in detail wordt onderhandeld tussen de officiële kredietverleners en de lidstaat die om bijstand verzoekt, en die vervolgens in een memorandum van overeenstemming worden vastgelegd.

Het hele jaar door werd verder steun verleend aan Griekenland, Ierland en Portugal. In de loop van het jaar hebben ook Cyprus en Spanje om financiële bijstand verzocht. In laatstgenoemd land was deze bijstand specifiek voor de banksector bedoeld.

Klaus Regling, directeur van de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF), Christine Lagarde, directeur van het Internationaal Monetair Fonds, Jean-Claude Juncker, voorzitter van de Eurogroep, en Olli Rehn, vicevoorzitter van de Europese Commissie en commissaris voor Economische en Monetaire Zaken en de euro, tijdens een vergadering van de Eurogroep op 20 februari.

Griekenland: tweede economische aanpassingsprogramma

Ter ondersteuning van de inspanningen van de Griekse regering om de economie weer op het goede spoor te krijgen, hebben de lidstaten op 2 mei 2010 ingestemd met een driejarenprogramma⁽¹⁵⁾, dat in een totaalbedrag van 80 miljard EUR aan bilaterale leningen voorziet (dat bedrag is uiteindelijk met 2,7 miljard EUR verminderd omdat Slowakije heeft besloten niet aan de overeenkomst inzake de Griekse leningfaciliteit deel te nemen en omdat Ierland en Portugal uit de faciliteit zijn gestapt toen zij zelf om financiële bijstand verzochten). Samen met de 30 miljard EUR uit hoofde van een stand-by-overeenkomst met het IMF resulteerde dit in een leningenpakket van 110 miljard EUR.

Sinds 2010 hebben de Commissie, de ECB en het IMF, werkend als een trojka, Griekenland geholpen om zijn economie op een duurzaam pad te brengen. Griekenland heeft onder uitzonderlijk moeilijke omstandigheden ingrijpende budgettaire aanpassingsinspanningen geleverd. Samen met het IMF hebben de landen van de eurozone thans tot en met 2014 237,3 miljard EUR aan financiering aan Griekenland toegezegd. Via een schuldenruil waardoor de nominale waarde van hun investering met 53,5 % verminderde, leveren crediteuren uit de particuliere sector een bijdrage van nog eens 106 miljard EUR.

In het kader van het in maart overeengekomen tweede programma⁽¹⁶⁾ hebben de lidstaten van de eurozone via de EFSF en het IMF de niet-uitgekeerde bedragen van het eerste programma en nog eens 130 miljard EUR toegezegd voor de jaren 2012-2014. Voor die periode, en mits de controles gunstig uitvallen, is de EFSF gemachtigd een totaalbedrag van 144,7 miljard EUR toe te zeggen (met inbegrip van de reeds uitgetrokken of uitgekeerde bedragen uit hoofde van de betrokkenheid van de particuliere sector en de herkapitalisatie van banken), terwijl het IMF over een periode van 4 jaar een bijdrage van 28 miljard EUR zal leveren.

Medio december heeft de Eurogroep haar formele goedkeuring gehecht aan de tweede uitbetaling uit hoofde van het tweede economische aanpassingsprogramma voor Griekenland, na de afronding van de desbetreffende nationale procedures en na de evaluatie van de uitkomst van de terugkoop van schulden door Griekenland, die tot een aanzienlijke vermindering van de Griekse schuldquote zal leiden. De Eurogroep heeft herbevestigd dat deze operatie, samen met de op 27 november door de Eurogroep overeengekomen initiatieven en de volledige uitvoering van het aanpassingsprogramma, de Griekse overheidsschuld weer op een houdbaar pad moet brengen in de richting van 124 % van het bbp in 2020. Griekenland en de andere lidstaten van de eurozone zijn bereid om, indien nodig, aanvullende maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat deze doelstelling wordt verwezenlijkt. Het was op deze basis dat de lidstaten de EFSF hebben gemachtigd de volgende tranche ten belope van in totaal 49,1 miljard EUR vrij te geven, waarvan in december 34,3 miljard EUR is uitbetaald.

OVERZICHT VAN DE UITBETALINGEN (MILJARD EUR)

1e programma			
Uitbetaling	Eurozone/EFSF	IMF	Totaal
Mei 2010	14,5	5,5	20,0
September 2010	6,5	2,6	9,1
December 2010/Januari 2011	6,5	2,5	9,0
Maart 2011	10,9	4,1	15,0
Juli 2011	8,7	3,2	11,9
December 2011	5,8	2,2	8,0
Totaal uitbetaald tijdens 1e programma	52,9	20,1	73,0
2e programma			
Uitbetaling	EFSF	IMF	Totaal
Maart-juni 2012 (*)	74	1,6	75,6
December 2012 (**)	34,3		34,3
Totaal uitbetaald tijdens 2e programma	108,3	1,6	109,9
Totaal	161,2	21,7	182,9

(*) De eerste uitbetaling uit hoofde van het tweede programma heeft plaatsgevonden in zeven tranches die tussen maart en juni 2012 zijn uitgekeerd.

(**) Met de tweede uitbetaling is een bedrag van in totaal (EFSF en IMF) 52,34 miljard EUR gemoeid, dat in meerdere tranches wordt uitgekeerd.

Taskforce Griekenland

De taskforce die ter beschikking van Griekenland was gesteld om het land technische bijstand te verlenen bij de verwezenlijking van zijn zware hervormingsagenda (op het gebied van onder meer belastingen, arbeidsmarkt, gezondheidszorg, gerechtelijk apparaat, overheidsadministratie, energie, transport en een reeks andere hervormingen), heeft haar werkzaamheden ⁽¹⁷⁾ in 2012 voortgezet, maar het tempo van de hervormingen lag lager dan verwacht vanwege de electorale situatie in het land. Met de vorming van de nieuwe Griekse regering heeft het proces later op het jaar een nieuwe impuls gekregen.

Ierland

De overeengekomen externe bijstand aan Ierland bedraagt maximaal 67,5 miljard EUR over 3 jaar (waaraan het EFSM 22,5 miljard EUR zal bijdragen) en maakt deel uit van een totaalpakket ter waarde van 85 miljard EUR (met inbegrip van bijdragen van Ierland).

OVERZICHT VAN DE UITBETALINGEN (MILJARD EUR)

Uitbetaling	EFSF	EFSM	IMF (*)	Bilateraal (**)	Totaal
1e kwartaal 2011	3,6	8,4	5,8	0,0	17,8
2e kwartaal 2011	0,0	3,0	1,4	0,0	4,4
3e kwartaal 2011	3,0	2,5	1,5	0,5	7,5
4e kwartaal 2011	2,8	0,0	3,9	0,5	7,2
1e kwartaal 2012	2,7	4,5	3,2	0,7	11,1
2e kwartaal 2012	0,0	2,3	1,4	0,5	4,2
3e kwartaal 2012	0,0	0,0	0,9	0,7	1,6
4e kwartaal 2012	0,0	1,0	0,9		1,9
Totaal uitbetaald in 2011-2012	12,1	21,7	19	2,9	55,7
Nog uit te betalen	5,6	0,8	3,5	1,9	11,8
Totaal vastleggingen	17,7	22,5	22,5	4,8	67,5

(*) De IMF-bedragen zijn op de EUR-SDR-wisselkoersen gebaseerd en kunnen daarom verschillen.

(**) Hiermee worden onder meer Denemarken, Zweden en het Verenigd Koninkrijk bedoeld.

Portugal

De overeengekomen bijstand aan Portugal bedraagt in totaal maximaal 78 miljard EUR over 3 jaar, waarvan het EFSM 26 miljard EUR voor zijn rekening neemt.

OVERZICHT VAN DE UITBETALINGEN (MILJARD EUR)

Uitbetaling	EFSF	EFSM	IMF (*)	Totaal
Mei-sept. 2011	5,9	13,5	6,1	25,5
4e kwartaal 2011	–	0,6	4,0	4,6
1e kwartaal 2012	3,8	1,5	2,8	8,1
2e kwartaal 2012	5,2	4,5	5,2	14,9
3e kwartaal 2012	2,6	–	1,4	4,0
4e kwartaal 2012	0,8	2,0	1,5	4,3
Totaal uitbetaald in 2011-2012	18,3	22,1	21,1	61,4
Nog uit te betalen	7,7	3,9	4,9	16,5
Totaal vastleggingen	26	26	26	78

(*) De IMF-bedragen zijn op de EUR-SDR-wisselkoersen gebaseerd en kunnen daarom verschillen.

Spanje

Op 25 juni 2012 heeft Spanje om financiële bijstand voor zijn financiële sector verzocht. De specifieke beleidsvoorwaarden voor de financiële sector omvatten zowel maatregelen om de weerbaarheid van het bankwezen op lange termijn te verhogen en er aldus voor te zorgen dat dit weer toegang heeft tot de markt, als maatregelen om op doeltreffende wijze om te gaan met de erfenisportefeuille activa waarmee de banken als gevolg van het knappen van de vastgoedzeepbel zijn blijven zitten. De overeenkomst is bekrachtigd op de vergadering van de Eurogroep van 20 juli 2012 te Brussel, waarna het memorandum van overeenstemming en de overeenkomst inzake de financiële bijstand werden ondertekend.

De aan de bijstand aan de financiële sector verbonden voorwaarden zijn overeengekomen tussen de Spaanse autoriteiten en de Europese Commissie, in contact met de ECB en de Europese Bankautoriteit (EBA), met technische bijstand van het IMF.

Tijdens de Eurogroepbijeenkomst van 4 december van de ministers van Financiën van de eurozone is het besluit van het ESM toegejuicht om de uitbetaling van maximaal 39,5 miljard EUR aan Spanje goed te keuren ⁽¹⁸⁾. Het betreft de uitkering van de eerste tranche van het programma voor de financiële sector van het land. Tijdens hun bijeenkomst hebben de ministers de voortgang geëvalueerd van het programma voor de herkapitalisatie van banken in Spanje, dat in juli is aangenomen met het oog op de sanering van de zwakke delen van de banksector van dat land. De uitgekeerde middelen zullen voornamelijk worden gebruikt voor de versterking van de meest geplaagde financiële instellingen, alsook voor de kapitalisatie van een nieuw opgerichte vermogensbeheerder die slecht renderende activa van banken zal overnemen en beheren. In dat verband dient overigens te worden vermeld dat de Commissie heeft geconcludeerd dat de herstructureeringsplannen van vier Spaanse banken stroken met de EU-staatssteunregels. De goedkeuring van de Commissie maakt voor de betrokken banken de weg vrij om steun van het ESM te ontvangen.

Cyprus

In het licht van problemen in de banksector en macro-economische onevenwichtigheden heeft Cyprus de Europese Unie en het IMF om financiële bijstand verzocht. Er zijn reeds aanzienlijke vorderingen gemaakt in de richting van een eventueel programma voor de verlening van macrofinanciële bijstand aan Cyprus, dat voorziet in een ingrijpende financiële, budgettaire en structurele aanpassing, zoals aangegeven in een ontwerp memorandum van overeenstemming waarover op 23 november op ambtenarenniveau een akkoord is bereikt. Tijdens hun bijeenkomst van 13 december hebben de ministers van Financiën van de eurozone zich verheugd getoond over het feit dat de Cypriotische autoriteiten blijk gaven van hun vaste wil om dergelijke hervormingen door te voeren, en dat het Cypriotische parlement had ingestemd met een eerste reeks maatregelen die met de internationale instellingen waren afgesproken. De Eurogroep heeft nota genomen van de tussentijdse resultaten van de „due diligence” betreffende de kapitaalbehoeften van de Cypriotische financiële sector, waarvan de belangrijkste parameters grotendeels in de lijn lagen van de verwachtingen die als uitgangspunt van de programmabesprekingen fungeerden. De eindresultaten worden begin 2013 verwacht.

Hervorming van de financiële sector: investeren in vertrouwen

Naar een bankenunie

De banksector vertoont een aantal zwakke plekken die negatieve gevolgen hebben voor de staatsschuldencrisis. De negatieve terugkoppelingseffecten tussen de begrotingen van individuele lidstaten en sommige van hun banken vormen een bedreiging voor de financiële stabiliteit in de EU. Aangezien er in de eurozone van gebundelde monetaire verantwoordelijkheden en hechtere financiële integratie sprake is, brengen bankcrises specifieke risico's in termen van grensoverschrijdende overloopeffecten met zich mee. Loutere coördinatie van nationaal banktoezicht is voor de eurozone dan ook niet langer een optie: een overstap naar een geïntegreerd systeem — een „bankenunie” — wordt noodzakelijk geacht.

In de loop van het jaar is aanzienlijke vooruitgang geboekt in de richting van de totstandbrenging van een werkbare „bankenunie” — een gemeenschappelijk samenstel van regels om de grensoverschrijdende overloopeffecten van bankproblemen in het oog te houden en aan te pakken, en, in het bijzonder, om de vicieuze cirkel tussen bankschulden en overheidsschulden te doorbreken.

In mei heeft de Commissie in het kader van een langeretermijnvisie voor de economische en budgettaire integratie gepleit voor de oprichting van een bankenunie om het vertrouwen in de banken en de euro te herstellen. Tegelijkertijd dienen de lopende hervormingen van het EU-toezicht- en regelgevingskader voor de financiële sector tot een goed einde te worden gebracht om de integriteit van de eengemaakte markt te waarborgen. Om beide doelstellingen te verwezenlijken, moet doortastend en snel worden opgetreden. Tegen deze achtergrond is tijdens de bijeenkomsten van de Europese Raad van juni en oktober gepleit voor het opzetten van een gemeenschappelijk toezichtmechanisme voor banken dat bindend is voor de lidstaten van de eurozone maar zo veel mogelijk openstaat voor lidstaten die niet tot de eurozone behoren. Een dergelijk geïntegreerd toezicht is noodzakelijk om te garanderen dat althans alle lidstaten van de eurozone ten volle kunnen vertrouwen op de kwaliteit en onpartijdigheid van het bankentoezicht, hetgeen de weg moet vrijmaken voor het Europees stabiliteitsmechanisme om banken die er niet in slagen kapitaal op de markten aan te trekken, rechtstreeks te herkapitaliseren.

Het in september door de Commissie ingediende voorstel ⁽¹⁹⁾ tot invoering van een gemeenschappelijk toezichtmechanisme (GTM) is een essentieel onderdeel van de versterking van de Economische en Monetaire Unie (EMU). Medio december heeft de Raad een brede consensus bereikt over de vormgeving van het GTM. De Europese Raad was ingenomen met dit akkoord en heeft de medewetgevers gevraagd spoedig definitieve overeenstemming daarover te bereiken zodat het zo snel mogelijk kan worden geïmplementeerd.

Hoe werkt het GTM?

Het GTM zal bestaan uit de Europese Centrale Bank en de nationale bevoegde autoriteiten. De ECB krijgt de verantwoordelijkheid voor het algehele functioneren van het GTM. Volgens de voorstellen zal de ECB rechtstreeks toezicht uitoefenen op bepaalde banken van de eurozone, zij het op gedifferentieerde wijze en in nauwe samenwerking met de nationale toezichhouders. Lidstaten buiten de eurozone die aan het GTM willen deelnemen, zullen daartoe een nauwe samenwerkingsregeling kunnen sluiten.

Om mogelijke belangenconflicten tussen de doelstellingen van het monetaire beleid en die van het prudentiële toezicht te voorkomen, worden de monetaire taken van de ECB strikt gescheiden van haar toezichhoudende taken. Daartoe zou er binnen de ECB een raad van toezicht worden ingesteld die verantwoordelijk wordt voor de werkzaamheden in verband met de toezichhoudende taken. Landen buiten de eurozone die aan het GTM zouden deelnemen, zouden in de raad van toezicht over volledige en gelijke stemrechten beschikken. De ontwerpbesluiten van de raad van toezicht worden geacht te zijn aangenomen, tenzij zij door de raad van bestuur van de ECB worden verworpen.

De nationale toezichhouders zouden verantwoordelijk blijven voor de taken die niet aan de ECB worden opgedragen, bijvoorbeeld met betrekking tot consumentenbescherming, witwassen van geld, betalingsdiensten en bijkanten van banken uit derde landen. De Europese Bankautoriteit zou bevoegd blijven voor het verder uitwerken van het ene rulebook en voor het waarborgen van convergentie en samenhang in de toezichtpraktijken.

Het voorstel brengt wijzigingen in de EBA-verordening aan, met name wat de stemregelingen betreft, om een billijke en doeltreffende besluitvorming binnen de eengemaakte markt te garanderen. De wijzigingen moeten ervoor zorgen dat de landen die aan het GTM deelnemen, niet teveel gewicht krijgen in de raad van toezichhouders van de EBA.

Onder voorbehoud van de definitieve praktische regelingen zal de ECB op 1 maart 2014 haar toezichhoudende taken in het kader van het GTM aanvangen, of twaalf maanden na de inwerkingtreding van de wetgevingsteksten als dat later is. In december waren de dialoogonderhandelingen met het Parlement en de Raad over de tekst nog steeds aan de gang.

Buitengewone bijeenkomst van de Europese Raad — Rondetafelgesprek op 22 november.

In juni heeft de Commissie voorstellen ⁽²⁰⁾ voor EU-brede regels voor het herstel en de afwikkeling van banken aangenomen die ervoor moeten zorgen dat autoriteiten in de toekomst de middelen hebben om doortastend op te treden, zowel voordat een bank in de problemen komt, als in een vroeg stadium wanneer dat toch het geval is. Voorts zorgt het voorstel ervoor dat, als de financiële situatie van een bank dermate verslechtert dat er niets meer aan te doen valt, de kritieke functies van de bank kunnen worden gered, waarbij de kosten van de herstructurering en afwikkeling van failliete banken door de eigenaars en schuldeisers van de betrokken banken worden gedragen en niet op de belastingbetalers worden afgewenteld.

Tegelijkertijd heeft de financiële crisis er de aandacht op gevestigd dat de autoriteiten slecht toegerust zijn om om te gaan met noodlijdende banken die vandaag op de mondiale markten opereren. Om een essentiële financiële dienstverlening voor burgers en bedrijfsleven in stand te houden, zagen de regeringen zich verplicht op ongekende schaal overheidsgeld in banken te pompen en waarborgen te verstrekken: tussen oktober 2008 en oktober 2011 heeft de Commissie voor 4,5 biljoen EUR (of 37 % van het bbp van de EU) aan staatssteunmaatregelen voor financiële instellingen goedgekeurd. Daardoor werden massale bankfaillissementen en een economische ontwrichting afgewend, maar werden belastingbetalers opgezadeld met verslechterende overheidsfinanciën en bleef de vraag onopgelost hoe met grote grensoverschrijdende banken in moeilijkheden dient te worden omgegaan.

De financiële crisis heeft ook duidelijk gemaakt dat er op nationaal niveau robuustere regelingen voor crisisbeheer moeten komen en dat er tevens regelingen moeten worden opgezet om grensoverschrijdende bankfaillissementen beter te kunnen opvangen. Tijdens de crisis hebben er zich een aantal ophefmakende bankfaillissementen voorgedaan (Fortis, Lehman Brothers, IJslandse banken, Anglo Irish Bank, Dexia), die ernstige tekortkomingen in de bestaande regelingen aan het licht hebben gebracht. Doordat er geen mechanismen bestonden om een ordelijke liquidatie te organiseren, restte de EU-lidstaten geen andere keuze dan hun banksector met overheidsgeld overeind te houden.

De voorstellen voor EU-brede regels voor het herstel en de afwikkeling van banken moet hierin verandering brengen. In dit verband heeft de Europese Raad van december de medewetgevers ertoe aangespoord uiterlijk in juni 2013 overeenstemming over deze voorstellen (en over het voorstel betreffende depositogarantiestelsels — zie verder) te bereiken, zodat zij door de lidstaten met prioriteit kunnen worden uitgevoerd.

Als het banktoezicht daadwerkelijk bij een gemeenschappelijk toezichtmechanisme komt te berusten, is er volgens de conclusies van de Europese Raad een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme nodig met de nodige bevoegdheden om ervoor te zorgen dat banken in aan het GTM deelnemende lidstaten met passende instrumenten kunnen worden afgewikkeld. Hij heeft de Commissie dan ook gevraagd in 2013 met een voorstel in die zin te komen.

De Europese Raad van december heeft de medewetgevers ook gevraagd overeenstemming te bereiken over in 2011 door de Commissie voorgestelde nieuwe voorschriften inzake kapitaalvereisten voor banken (beter bekend als RKV IV). Het RKV IV-pakket is van cruciaal belang voor de financiële stabiliteit en is van de hoogste prioriteit met het oog op de opstelling van het ene rulebook voor banken.

Het Commissievoorstel betreffende depositogarantiestelsels ligt al sinds 2010 op tafel en is een ander belangrijk aspect van het ene rulebook voor banken. We moeten ervoor zorgen dat elke lidstaat over een volledig gefinancierd depositogarantiestelsel beschikt. De Europese Raad van december heeft erop aangedrongen vóór juni 2013 overeenstemming over dit voorstel te bereiken.

Ten slotte zou het ene rulebook ook voorschriften betreffende de structuur van de banksector kunnen bevatten. In het verslag-Liikanen, dat is opgesteld door de door de Commissie opgerichte deskundigengroep op hoog niveau inzake de hervorming van de structuur van de banksector van de EU (voorgezeten door Erkki Liikanen, president van de Centrale Bank van Finland) en in oktober is gepubliceerd, worden oplossingen voorgesteld om de inontvangstneming van deposito's van andere, riskantere activiteiten te scheiden. De Commissie is deze ideeën aan het bestuderen.

Consumentenbescherming en financiële diensten

Een gebrek aan transparantie, een laag risicobewustzijn en een tekortschietend beheer van belangenconflicten hebben ertoe geleid dat aan de consumenten overal in de EU herhaaldelijk beleggings- en verzekeringsproducten zijn verkocht die niet geschikt voor hen waren. Het vertrouwen van de consumenten in de financiële sector is daardoor geschokt. Bovendien heeft de bestaande wetgeving zich niet snel genoeg ontwikkeld om op de groeiende complexiteit van de financiële dienstverlening in te spelen.

Alleen door stappen te ondernemen om deze tekortkomingen aan te pakken, kan het lage consumentenvertrouwen worden opgekrikt en kan een solide fundament worden gelegd voor groei in de EU. Sterke, goed gereguleerde retailmarkten die de belangen van de consumenten vooropstellen, zijn noodzakelijk voor het consumentenvertrouwen en voor de economische groei op middellange en lange termijn. Daarom heeft de Commissie een wetgevingspakket gepresenteerd dat hogere normen stelt en leemten opvult ten voordele van de consumenten. Het pakket voorziet meer in het bijzonder in nieuwe, consumentvriendelijke normen voor informatieverstrekking over beleggingen, hogere normen voor adviesverlening en een aanscherping van bepaalde voorschriften voor beleggingsfondsen om ervoor te zorgen dat deze fondsen veilig zijn.

Video „Sterker uit de crisis komen”.

Het pakket bestond uit drie wetgevingsvoorstellen: een voorstel voor een verordening betreffende essentiële informatiedocumenten voor pakketproducten voor retailbeleggingen ⁽²¹⁾, een herziening van de richtlijn verzekeringsbemiddeling ⁽²²⁾ en een voorstel om de bescherming te bevorderen van degenen die beleggingsfondsen kopen ⁽²³⁾ (momenteel onderworpen aan de richtlijn betreffende instellingen voor collectieve belegging in effecten).

Deze voorschriften zullen resulteren in een beter wet- en regelgevingskader voor posttransactiebare markten in de Europese Unie en een aanvulling vormen op T2S, het initiatief van het eurosysteem om één enkel effectenafwikkelingsplatform voor Europa tot stand te brengen.

In november zijn de regels betreffende het verbod op ongedekte kredietverzuimswaps op overheidsschuld en shorttransacties in aandelen en overheidsschuld ⁽²⁴⁾ in werking getreden.

Eind 2012 is een nieuwe verordening ⁽²⁵⁾ van kracht geworden die tot een grotere transparantie met betrekking tot derivaten en een vermindering van de aan otc-derivaten verbonden risico's moet leiden.

HET FINANCIËLE REGELGEVINGSPROGRAMMA VAN DE EUROPESE COMMISSIE IN REACTIE OP DE FINANCIËLE CRISIS EN OP DE G20-TOEZEGGINGEN ⁽²⁶⁾

DOOR DE EUROPESE COMMISSIE VOORGESTELDE HERVORMINGEN DIE INMIDDELS ZIJN VASTGESTELD OF NOG IN BEHANDELING ZIJN BIJ HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD			
	BANKEN EN VERZEKERINGSONDERNEMINGEN	FINANCIËLE MARKTEN	CONSUMENTEN
Juli 2010	Richtlijn kapitaalvereisten (RKV III): nieuwe regels voor beloningen, prudentiële vereisten en het bestuur van financiële instellingen (*)		Herziening van de richtlijn inzake depositogarantiestelsels (*)
			Herziening van de richtlijn inzake beleggerscompensatiestelsels
September 2010	Oprichting van het Europees Comité voor systeemrisico's en de Europese toezichthouders voor het bankwezen, voor effecten en markten en voor verzekeringen (*)		
		Verordening inzake otc-derivaten (*)	
		Verordening inzake baissetransacties en bepaalde aspecten van kredietverzuimswaps (*)	
Oktober 2010		Richtlijn inzake hedgefondsen en private equity (*)	
December 2010	Hervormingen inzake ratingbureaus (deel 2) (*)		SEPA-verordening (gemeenschappelijke eurobetalingsruimte)
Maart 2011			Richtlijn inzake hypotheke
Juli 2011	Herziening van de richtlijn inzake kapitaalvereisten voor banken (RKV IV) (*)		Aanbeveling over de toegang tot een elementaire bankrekening
Oktober 2011		Herziening van de richtlijn inzake de markten voor financiële instrumenten (MiFID) en nieuwe maatregelen inzake marktmisbruik (*)	
	Herziening van de boekhoudrichtlijnen en de transparantierichtlijn		
November 2011	Hervormingen inzake ratingbureaus (deel 3) (*)		
		Hervorming van de auditsector	
December 2011		Voorstel voor een regeling inzake durfkapitaal	
Maart 2012		Voorstel voor centrale effectenbewaarinstellingen	
Juni 2012	Voorstel voor een kader voor crisispreventie en crisisbeheersing voor banken (*)		
Juli 2012		Richtlijn inzake pakketproducten voor retailbeleggingen (PRIIPs)	
	Herziening van de richtlijn verzekeringsbemiddeling	Herziening van de ICBE-richtlijn	
September 2012	Bankenunie: voorstellen voor een gemeenschappelijk toezichtmechanisme		

(*) G20-voorstellen.

■ Voorstellen die inmiddels door de Europese Unie zijn goedgekeurd

■ Voorstellen van de Commissie die momenteel in behandeling zijn bij het Parlement en de Raad

Schaduwbankieren

In het kader van de hervorming van de financiële sector werd het ook noodzakelijk maatregelen te treffen om het groeiend gebied van de niet-bancaire kredietactiviteit, of het zogeheten „schaduwbankieren”, aan te pakken, dat tot nu toe geen van de eerste prioriteiten van de prudentiële regulering en het prudentiële toezicht is geweest. Tot op zekere hoogte vervult schaduwbankieren belangrijke functies in het financiële systeem. Het zorgt bijvoorbeeld voor extra financieringsbronnen en biedt beleggers alternatieven voor bankdeposito's. Het kan echter ook de financiële stabiliteit op lange termijn in het gedrang brengen omdat er in de financiële sector steeds meer onbekende bronnen van risico kunnen ontstaan en omdat er overloopeffecten van de schaduwbanksector naar de reguliere banksector kunnen optreden.

In maart is de Commissie gekomen met een groenboek ⁽²⁷⁾ waarin de bestaande maatregelen werden doorgelicht en een toezicht- en regelgevingskader werd voorgesteld. De voornaamste aandachtsterreinen waren vermogensbeheer, effectenuitleen- en repo-overeenkomsten en securitisatie. Begin 2013 zal wetgeving ter zake worden voorgesteld.

Ratingbureaus

In november hebben het Parlement en de Raad overeenstemming bereikt over de wijzigingen in de verordening inzake ratingbureaus. De nieuwe regels zullen tot gevolg hebben dat ratingbureaus meer verantwoording moeten afleggen voor hun daden, omdat ratings niet louter adviezen zijn zonder meer. Daarom zorgen deze nieuwe regels ervoor dat een ratingbureau aansprakelijk kan worden gesteld wanneer er sprake is van opzet of nalatigheid waarvan een belegger schade heeft ondervonden. De verordening zal de concurrentie aanmoedigen door bijvoorbeeld roulatieregels in te voeren, al zullen deze beperkt blijven tot complexe gestructureerde financiële instrumenten. De nieuwe regels zullen tot een grotere onafhankelijkheid van de ratingbureaus leiden en belangenconflicten voorkomen doordat voor grote deelnemingen aandeelhoudersbeperkingen worden ingevoerd. Opdat ratingbureaus voldoende onafhankelijk zijn, zullen beleggers immers niet langer tegelijkertijd een grote deelneming in meer dan één ratingbureau mogen bezitten.

Ratingbureaus zijn belangrijke spelers op de financiële markten van vandaag en hun ingrepen hebben een directe impact op de activiteiten van beleggers, kredietnemers, emittenten en overheden. Zo kan een bedrijfsdowngrade gevolgen hebben voor het kapitaal dat een bank moet aanhouden en maakt een downgrade van overheidschuld het duurder voor een land om te lenen. Ondanks de aanneming van Europese wetgeving inzake ratingbureaus in 2009 en 2010 hebben recente ontwikkelingen in de context van de euroschulden crisis aangetoond dat het bestaande regelgevingskader niet goed genoeg is. Daarom is de Commissie in november 2011 met voorstellen gekomen om dat kader verder aan te scherpen en de nog bestaande zwakke punten aan te pakken.

In november 2012 is op EU-niveau politieke overeenstemming bereikt over aanvullende regels voor ratingbureaus waarmee wordt beoogd te vermijden dat al te veel op ratings wordt vertrouwd, belangenconflicten te bannen en een wettelijke-aansprakelijkheidsregeling in te voeren. Ratingbureaus zullen een grotere transparantie moeten betrachten wanneer zij ratings voor staten afgeven, tijdregels voor overheidsratings in acht moeten nemen, en moeten motiveren waarom zij op een bepaald moment een ongevraagde rating voor overheidsschuld afgeven. Zij zullen zich aan striktere voorschriften moeten houden, waardoor zij gemakkelijker ter verantwoording zullen kunnen worden geroepen voor fouten wanneer er van nalatigheid of opzet sprake is. Dit is van belang omdat ratings directe gevolgen hebben voor de financiële markten en voor de economie in ruimere zin, en dus ook voor de welvaart van de Europese burgers.

Kapitaalvereisten

Er zijn ook Europese voorschriften voorgesteld ter versterking van de regulering van de banksector ⁽²⁸⁾ (RKV IV-pakket), maar de Raad heeft daarover nog geen overeenstemming weten te bereiken.

Belasting op financiële transacties

In 2012 stond de invoering van een EU-brede belasting op financiële transacties (BFT) hoog op de agenda. Een BFT in de vorm die in 2011 door de Commissie is voorgesteld ⁽²⁹⁾, zou het makkelijker maken voor de financiële sector om een billijke bijdrage te leveren aan de versterking van de overheidsfinanciën en om deel te nemen in de kosten van de wederopbouw van de Europese economieën.

Bovendien kan een BFT tot een aanzienlijke vermindering van de bijdragen van de lidstaten aan de EU-begroting leiden. In mei heeft het Parlement zijn krachtige steun uitgesproken voor het Commissievoorstel. Op 22 juni werd evenwel duidelijk dat een BFT in de door de Commissie voorgestelde vorm in de Raad van ministers niet op unanieme steun kon rekenen. In oktober hebben 11 lidstaten ⁽³⁰⁾ de Commissie een brief gezonden met het verzoek tot het initiëren van een procedure voor versterkte samenwerking met betrekking tot de BFT, wat hen in staat zou stellen een dergelijke belastingmaatregel te nemen. Tijdens de Raad Economische en Financiële Zaken van 13 november heeft Nederland te kennen gegeven geïnteresseerd te zijn om zich bij deze groep te voegen, zij het onder bepaalde voorwaarden. Het Europees Parlement heeft op 12 december met een overweldigende meerderheid (81 % van de uitgebrachte stemmen) met de procedure ingestemd, terwijl in de Raad de besprekingen om de kleinere groep lidstaten te machtigen een geharmoniseerde BFT in te voeren, nog steeds aan de gang zijn. Een dergelijk besluit moet bij gekwalificeerde meerderheid worden genomen. Zodra deze machtiging is verleend, zal de Commissie een voorstel over de inhoud, reikwijdte en specifieke uitvoeringsregels van de belasting indienen.

Staatssteun

De rol die in het kader van de staatssteunregels ⁽³¹⁾ aan de Commissie is toebedeeld, heeft ervoor gezorgd dat bij bankherstructureringen een gecoördineerde benadering werd gevolgd en dat tegelijkertijd een gelijk speelveld werd gehandhaafd. Met de crisisregels inzake staatssteun voor banken wordt een drieledige doelstelling nagestreefd: handhaven van een gelijk speelveld op de interne markt, vrijwaren van de financiële stabiliteit en herstructureren van de begunstigden van steun opdat deze op lange termijn weer levensvatbaar worden zonder staatssteun. De banken werden ertoe verplicht af te stappen van onhoudbare bedrijfsmodellen die op een buitensporige hefboomwerking en een te sterke afhankelijkheid van wholesalefinanciering op korte termijn waren gebaseerd, en ertoe aangemoedigd zich wederom op kernactiviteiten toe te spitsen. De Commissie is de enige instelling die bij reddingsoperaties uitdrukkelijk eist dat de lasten worden verdeeld, wat ertoe moet bijdragen dat er in de toekomst minder problemen zijn op het gebied van het morele risico („moral hazard”), en dat evenredige maatregelen worden getroffen om uit de steun voortvloeiende concurrentievervalsingen te beperken.

Gedurende heel 2012 is de Commissie het instrument van het staatssteuntoezicht blijven aanwenden om de financiële sector wederom gezond te maken. Ook al moeten banken intensief van staatssteun gebruikmaken, toch kan het hun worden toegestaan op de markt te blijven wanneer er voor een deel van hun activiteiten realistische vooruitzichten op een herstel van de levensvatbaarheid blijven bestaan. Voorwaarde is dan wel dat zij hun omvang fors inkrimpen en hun bedrijfsmodel ingrijpend wijzigen zodat zij zich uitsluitend op levensvatbare activiteiten toeleggen. De Commissie ziet er op die manier op toe dat banken niet meer belastinggeld gebruiken dan nodig is om een herstructurering door te voeren en dat zij in de toekomst zonder overheidssteun kunnen functioneren. De

totstandbrenging van een gezondere financiële sector die in staat is de reële economie te financieren, is immers onontbeerlijk voor het economische herstel in Europa.

Deze aanpak kan bijvoorbeeld worden geïllustreerd door de goedkeuring van de herstructurering van de Banco Português de Negócios (BPN). Het herstructureeringsplan voorziet onder meer in de verkoop van BPN aan Banco BIC Portugal.

De Commissie heeft ook te maken gekregen met een reeks gevallen van herstructureringssteun ten behoeve van Duitse Landesbanken, die eerder intensief van steun hadden gebruikgemaakt. De banken zijn sterk geherstructureerd en er zijn realistische vooruitzichten op een herstel van hun levensvatbaarheid. In juli heeft de Commissie de laatste twee zaken afgerond. Deze hadden betrekking op respectievelijk BayernLB en NordLB. Het werd beide banken toegestaan op de markt te blijven, op voorwaarde dat zij van bedrijfsmodel veranderen en zich op levensvatbare activiteiten toespitsen. Met name wat BayernLB betreft, heeft de Commissie de volgende voorwaarden opgelegd: een forse afslanking van de bank en de terugbetaling van 5 miljard EUR van de herstructureringssteun omdat het voor de herstructurering vereiste minimumbedrag aan staatssteun was overschreden.

Voorts heeft de Commissie in mei op de gedeeltelijke nietigverklaring door het Gerecht van haar ING-beschikking van 2009 gereageerd door een nieuw herstructureringsbesluit vast te stellen — met de door het Gerecht verlangde aanvullende analyse — waarin wordt bevestigd dat het in 2009 door ING gepresenteerde plan het mogelijk maakte de levensvatbaarheid te herstellen en tevens de concurrentievervalsingen beperkte.

In december heeft de Commissie de ordelijke afwikkeling van de Dexia-groep goedgekeurd. Na 2008 is aan Dexia een aanzienlijke hoeveelheid staatssteun toegekend. In 2010 had de Commissie deze steunmaatregelen goedgekeurd op basis van een herstructureringsplan. Daar Dexia niet in staat bleek het herstructureringsplan uit te voeren en bovendien met verdere moeilijkheden werd geconfronteerd, hebben België, Frankrijk en Luxemburg erkend dat het noodzakelijk was de Dexia-groep af te wikkelen. Terwijl de restgroep verder wordt afgebouwd, werd de Belgische entiteit gekocht door de Belgische staat en heeft zij de nieuwe naam Belfius gekregen. De voornaamste Franse activiteiten op het gebied van kredietverlening aan gemeenten zijn deel gaan uitmaken van een nieuwe Franse ontwikkelingsbank.

Het staatssteuntoezicht was ook doorslaggevend bij de beoordeling door de Commissie van de herstructureringsplannen van banken uit programmalanden. De Commissie heeft haar rol in deze context de afgelopen maanden sterk zien evolueren. In het geval van Spanje deed zij bijna dienst al uitvoerder van een afwikkelingsproces ⁽³²⁾. De Commissie heeft altijd al een centrale plaats ingenomen in de afwikkeling van banken, maar onlangs zijn haar bevoegdheden uitgebreid in het kader van het Spaanse programma.

Het memorandum van overeenstemming met Spanje heeft de toekenning van ESM-steun voor de herkapitalisatie van Spaanse banken immers afhankelijk gesteld van de goedkeuring van de herstructureringsplannen van de betrokken banken door de Commissie. Dat betekent dat pas middelen kunnen worden uitgekeerd als de Commissie oordeelt dat aan de criteria van haar desbetreffende staatssteunregels — herstel van de levensvatbaarheid op lange termijn, adequate verdeling van de lasten en passende manieren om de concurrentievervalsingen te beperken — is voldaan. Dit mechanisme garandeert een scherper toezicht van de Commissie op de afwikkeling van Spaanse banken en heeft tot een sterke versnelling van de procedure geleid — de goedkeuring van de herstructureringsplannen van acht Spaanse banken heeft minder dan zes maanden in beslag genomen.

In november heeft de Commissie geconcludeerd dat de herstructureringsplannen van vier andere Spaanse banken, namelijk BFA/Bankia, NCG Banco, Catalunya Banc en Banco de Valencia, in overeenstemming zijn met de EU-staatssteunregels. De grondige herstructurering van BFA/Bankia, NCG Banco en Catalunya Banc zal deze banken in staat stellen op lange termijn levensvatbaar te worden zonder dat zij verder staatssteun nodig hebben. Bovendien leveren de banken en hun belanghebbenden een adequate bijdrage in de kosten van de herstructurering. Ten slotte voorzien de plannen in voldoende waarborgen om de door de staatssteun veroorzaakte concurrentievervalsingen te beperken. Omdat de levensvatbaarheid van de Banco de Valencia als een op zichzelf staande instelling niet kon worden hersteld, zal de bank ophouden te bestaan als een onafhankelijke entiteit en zal zij worden verkocht aan en geïntegreerd in de CaixaBank.

Vervolgens heeft de Commissie in december haar goedkeuring gehecht aan de herstructureringsplannen van de volgende vier Spaanse banken: Liberbank, Caja3, Banco Mare Nostrum en Banco CEISS. De plannen zullen ervoor zorgen dat de banken weer levensvatbaar worden op lange termijn als solide Spaanse kredietinstellingen. Banco CEISS zal worden verkocht en Banco Mare Nostrum en Liberbank zullen vóór het verstrijken van de herstructureringsperiode tot een beursgang moeten overgaan. Caja3 zal ophouden te bestaan als een zelfstandige entiteit.

In 2012 heeft de Commissie een staatssteunhervorming voorgesteld. In hoofdstuk 3 worden nadere bijzonderheden hierover verstrekt.

Het hoofdkantoor van de bank Bankia in Madrid (Spanje).

Financieren van de toekomst: zorgen voor duurzame overheidsinkomsten via een betere coördinatie van het belastingbeleid

Belastingbeleid kan bijdragen tot budgettaire consolidatie en groei. Belastingen vallen in hoofdzaak weliswaar onder de bevoegdheid van de lidstaten, maar in maart hebben de Europese leiders hun in het kader van de jaarlijkse groeianalyse verzocht waar passend hun belastingstelsels opnieuw te bezien. Het is daarbij de bedoeling:

- ▶ ongerechtvaardigde belastingvrijstellingen af te schaffen, en met name die welke het maken van schulden aanmoedigen;
- ▶ de belastinggrondslag te verbreden;
- ▶ de belastingdruk te verschuiven weg van arbeid naar meer groeibevorderende belastingen, zoals belastingen op consumptie en eigendom;
- ▶ meer milieubelastingen te heffen;
- ▶ de efficiëntie van de belastinginning te verbeteren en belastingfraude te bestrijden.

Op de Europese Raad van maart hebben de lidstaten de Commissie gevraagd „snel concrete manieren uit te werken om belastingfraude en belastingontduiking beter te bestrijden, ook in relatie tot derde landen, en uiterlijk in juni 2012 verslag uit te brengen”. De omvang van de schaduwconomie wordt in de verschillende lidstaten gemiddeld op bijna een vijfde van het bbp of 2,4 biljoen EUR geraamd, wat inhoudt dat de overheden in de EU door belastingontduiking en -ontwijking jaarlijks naar schatting 1 biljoen EUR aan inkomsten mislopen. Gelet op de globalisering van de economie en de technologische vooruitgang is het duidelijk dat individuele inspanningen van de lidstaten geen zoden aan de dijk brengen.

In reactie op het verzoek van de Europese Raad heeft de Commissie diverse maatregelen voorgesteld om de houdbaarheid en de stabiliteit van de overheidsfinanciën te verzekeren.

- ▶ Op 2 mei heeft de Raad een verordening ⁽³³⁾ vastgesteld met nieuwe regels voor de administratieve samenwerking op het gebied van de accijnzen. Dankzij deze verordening zullen lidstaten het verkeer van accijnsgoederen makkelijker kunnen controleren en accijnzen sneller kunnen innen.
- ▶ Op 27 juni heeft de Commissie op de EU-top een aantal concrete maatregelen ⁽³⁴⁾ gepresenteerd voor verdere analyse, zoals minimumstraffen voor fiscale delicten, een grensoverschrijdend fiscaal identificatienummer en een charter voor de belastingplichtige in de EU.
- ▶ Op 31 juli heeft de Commissie een nieuw instrument ⁽³⁵⁾ voorgesteld om snel te kunnen reageren op btw-carrouselfraude, die zowel de EU-begroting als de nationale begrotingen miljarden euro's per jaar kost. Zo was er tussen juni 2008 en december 2009 sprake van een inkomstenderiving van naar schatting 5 miljard EUR als gevolg van btw-fraude met broeikasgasemissierechten. Het voorgestelde snellereactiemechanisme zou een lidstaat die met een ernstig geval van plotse en grootschalige btw-fraude wordt geconfronteerd, in staat stellen noodmaatregelen te treffen op een wijze die onder de huidige btw-wetgeving niet is toegestaan. De lidstaten zouden daardoor veel meer kans maken om complexe fraudeconstructies, zoals carrouselfraude, doeltreffend aan te pakken en om anderszins onherstelbare financiële verliezen te beperken.

- ▶ Op 6 december heeft de Commissie een actieplan voor de bestrijding van belastingfraude en –ontduiking ⁽³⁶⁾ gepresenteerd, met concrete maatregelen die snel in praktijk kunnen worden gebracht. Tegelijkertijd is de Commissie ook met twee aanbevelingen gekomen om de lidstaten ertoe aan te sporen onmiddellijk en gecoördineerd op te treden tegen belastingparadijzen ⁽³⁷⁾ en agressieve fiscale planning ⁽³⁸⁾. De lidstaten worden ertoe aangemoedigd gebruik te maken van gemeenschappelijke criteria voor het identificeren van belastingparadijzen en deze op een nationale zwarte lijst te plaatsen, alsook om de betrokken derde landen ervan te overtuigen EU-governancenormen toe te passen. In de aanbeveling over agressieve fiscale planning worden de lidstaten ertoe aangespoord hun dubbelbelastingverdragen aan te scherpen om te voorkomen dat er juridische leemten bestaan die door sommige ondernemingen kunnen worden aangegrepen om geen belastingen te moeten betalen.

NOTEN

- (¹) http://european-council.europa.eu/media/639170/15_-_tscg.nl12.pdf
- (²) Voorstel voor een verordening betreffende de versterking van het economische en budgettaire toezicht op lidstaten die ernstige moeilijkheden ondervinden of dreigen te ondervinden ten aanzien van hun financiële stabiliteit in de eurozone (COM(2011) 819).
- (³) Voorstel voor een verordening betreffende gemeenschappelijke voorschriften voor het monitoren en beoordelen van ontwerpbegrotingsplannen en voor het garanderen van de correctie van buitensporige tekorten van de lidstaten van de eurozone (COM(2011) 821).
- (⁴) http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/crisis/documents/131201_en.pdf
- (⁵) Commissiemededeling — Blauwdruk voor een hechte Economische en Monetair Unie — Aanzet tot een Europees debat (COM(2012) 777).
- (⁶) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/134069.pdf
- (⁷) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/nl/ec/134374.pdf#page=2
- (⁸) <http://www.european-council.europa.eu/media/582895/10-tesm2.nl12.pdf>
- (⁹) Arrest van het Hof van Justitie van 27 november 2012 in zaak C-370/12, Pringle.
- (¹⁰) Commissiemededeling — Jaarlijkse groeianalyse 2012 (COM(2011) 815).
- (¹¹) Commissieverlag — Waarschuwingmechanismeverslag (COM(2012) 68).
- (¹²) http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/economic_reforms/eip/sbh/index.cfm
- (¹³) Commissiemededeling — Actie voor stabiliteit, groei en werkgelegenheid (COM(2012) 299).
- (¹⁴) Commissiemededeling — Jaarlijkse groeianalyse 2013 (COM(2012) 750).
- (¹⁵) http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2010/pdf/ocp61_en.pdf
- (¹⁶) http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp94_en.pdf
- (¹⁷) Driemaandelijks verslag, december 2012 — http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/pdf/q3_en.pdf
- (¹⁸) <http://www.esm.europa.eu/about/assistance/spain/index.htm>
- (¹⁹) Commissiemededeling — Een routekaart naar een bankenunie (COM(2012) 510); voorstel voor een verordening waarbij aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid op het gebied van het prudentieel toezicht op kredietinstellingen (COM(2012) 511); voorstel voor een verordening tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1093/2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Bankautoriteit) waarbij aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid op het gebied van het prudentieel toezicht op kredietinstellingen (COM(2012) 512).
- (²⁰) Voorstel voor een richtlijn betreffende de totstandbrenging van een kader voor het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen (COM(2012) 280).
- (²¹) Voorstel voor een verordening over essentiële-informatiedocumenten voor beleggingsproducten (COM(2012) 352).
- (²²) Voorstel voor een richtlijn betreffende verzekeringsbemiddeling (COM(2012) 360).
- (²³) Voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2009/65/EG tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) wat bewaardertaken, beloningsbeleid en sancties betreft (COM(2012) 350).
- (²⁴) Verordening (EU) nr. 236/2012 betreffende short selling en bepaalde aspecten van kredietverzuimswaps (PB L 86 van 24.3.2012).
- (²⁵) Verordening (EU) nr. 648/2012 betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters (PB L 201 van 27.7.2012).
- (²⁶) http://ec.europa.eu/internal_market/finances/policy/map_reform_en.htm
- (²⁷) Groenboek van de Commissie — Schaduwbankieren (COM(2012) 102).
- (²⁸) http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/new_proposals_en.htm
- (²⁹) Voorstel voor een richtlijn betreffende een gemeenschappelijk stelsel van belasting op financiële transacties (COM(2011) 594).
- (³⁰) België, Duitsland, Estland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Italië, Oostenrijk, Portugal, Slovenië en Slowakije.
- (³¹) Mededeling van de Commissie — De modernisering van het EU-staatssteunbeleid (COM(2012) 209).
- (³²) Afwikkelingen (zoals de opdeling van een bank en de verkoop van de goede delen ervan) met behulp van overheidsmiddelen van de lidstaten worden als staatssteun beschouwd. Deze moet worden goedgekeurd door de Commissie.
- (³³) Verordening (EU) nr. 389/2012 betreffende administratieve samenwerking op het gebied van de accijnzen (PB L 121 van 8.5.2012).
- (³⁴) Commissiemededeling over concrete manieren om de bestrijding van belastingfraude en belastingontduiking, ook in relatie tot derde landen, te versterken (COM(2012) 351).
- (³⁵) Voorstel voor een richtlijn betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde wat betreft een snellereactiemechanisme tegen btw-fraude (COM(2012) 428).
- (³⁶) Commissiemededeling — Actieplan ter versterking van de strijd tegen belastingfraude en belastingontduiking (COM(2012) 722).
- (³⁷) Aanbeveling van de Commissie met betrekking tot maatregelen om derde landen aan te moedigen minimumnormen voor goed bestuur in belastingzaken toe te passen (C(2012) 8805).
- (³⁸) Aanbeveling van de Commissie over agressieve fiscale planning (C(2012) 8806).

FOTO'S

ccvision.de, blz. 29

Dominique Faget/AFP, blz. 46

Europese Unie, blz. 23, 25, 26, 27, 34, 39

Krebs Photographie, blz. 22

1972

*Werknemsters in de verpakingsafdeling van een
kaarsenfabriek, Londen (Verenigd Koninkrijk).*

2012

Moderne technieken.

HOOFDSTUK 3

Sterkere groei

- ▶ **EU-beleid voor groei — Europa 2020**
- ▶ **Twintig jaar eengemaakte markt**
- ▶ **EU-begroting**

Ook in 2012 was Europa 2020, de strategie van de Europese Unie voor groei en werkgelegenheid, de hoofdpijler waarop de EU haar aanpak van structurele hervormingen en verbetering van het concurrentievermogen heeft gebaseerd. Terwijl het crisisbeheer voortduurde, groeide het besef dat het dringend noodzakelijk was om groei en duurzame werkgelegenheid te genereren. De Europa 2020-strategie werd halverwege het jaar aangevuld met een pact voor groei en werkgelegenheid, waarmee de Europese leiders de gevolgen van de werkloosheid en de daarmee gepaard gaande maatschappelijke problemen wilden aanpakken. Niet alleen vatte opnieuw de overtuiging post dat de be- en verwerkende industrie een grotere rol in de groeiplannen zou kunnen spelen, maar er werden ook tal van andere beleidsinitiatieven gelanceerd om van zo uiteenlopende sectoren als informatie- en communicatietechnologie, landbouw en visserij een hefboomwerking voor groei te verkrijgen. Het stimuleren van het groeipotentieel van de eengemaakte markt stond centraal bij de beleidsontwikkelingen in de loop van het jaar, waarin de eengemaakte markt zijn twintigste verjaardag vierde die hoofdzakelijk in het teken stond van inspanningen om het latente banenscheppende vermogen ervan aan te spreken. Ook dit jaar werd weer opmerkelijke vastberadenheid aan de dag gelegd om tegemoet te komen aan de behoeften van de minderbegunstigden in de samenleving en de weg tot onderwijs, opleiding en werkgelegenheid te banen.

EU-beleid voor groei — Europa 2020

Groeipact

Tijdens de Europese Raad van december is de balans opgemaakt van de vorderingen die zijn gemaakt bij de werkzaamheden om de groei en de werkgelegenheid een impuls te geven, terwijl in 2013 op de lidstaten en het Europees Parlement de taak zal rusten om het grote aantal groeibevorderende voorstellen die de Commissie heeft ingediend, vast te stellen en uit te voeren. Meer bepaald heeft de Europese Raad de medewetgevers aangespoord om een vervolg te geven aan de resultaten die zijn bereikt met de recente akkoorden over verscheidene voorstellen voor de Akte voor de interne markt I (eerste wetgevingspakket eengemaakte markt), door onverwijld de op tafel liggende voorstellen goed te keuren en vervolgens vóór het einde van de lopende zittingsperiode van het Parlement de werkzaamheden betreffende de voorstellen voor de Akte voor de interne markt II (tweede wetgevingspakket eengemaakte markt) af te ronden. Een snelle en algehele follow-up van het jeugdwerkgelegenheidspakket en van de nieuwe mededeling inzake gezonde EU-regelgeving ⁽¹⁾ zou eveneens in belangrijke mate tot economisch herstel bijdragen.

„De Commissie heeft zich steeds op het standpunt gesteld dat consolidatie gepaard moet gaan met duurzame groei als gevolg van structurele hervormingen in combinatie met gerichte investeringen” — José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, 3 juli 2012.

Onderwijs en opleiding

De Commissie heeft in het kader van het Europees semester 2012 voorgesteld landspecifieke aanbevelingen ⁽²⁾ op het gebied van onderwijs en opleiding aan de lidstaten te richten, met de nadruk op de volgende prioriteiten:

- ▶ prestaties van de landen bij het nastreven van de hoofddoelen van Europa 2020 op onderwijsgebied, d.w.z. bestrijding van voortijdig schoolverlaten en voltooiing van een tertiaire of gelijkwaardige opleiding, waaronder strategieën voor de bestrijding van voortijdig schoolverlaten en verbetering van de kwaliteit van het hoger onderwijs;
- ▶ hervormingen van beroepsonderwijs en –opleiding, met inbegrip van het leerlingwezen, in het kader van de follow-up van het initiatief „Kansen voor jongeren”/jeugdactieteams;
- ▶ aanpak van de uitdagingen in verband met specifieke kansarme groepen.

In de context van deze aanbevelingen is de noodzaak onderstreept om in het kader van de groeivriendelijke begrotingsconsolidatie te blijven investeren in onderwijs en opleiding.

Hoewel veel maatregelen voor de verbetering van vaardigheden en kwalificaties rechtstreeks op het niveau van de lidstaten moeten worden genomen, is in de loop van het jaar het startschot voor een aantal initiatieven op Europees niveau gegeven.

In april heeft de Commissie de „We mean business”-campagne gelanceerd, die bedrijven ertoe moet aanzetten meer stageplaatsen te scheppen om de vaardigheden en de inzetbaarheid van jongeren te verbeteren. In 2012 heeft zij in het kader van de programma’s „Leonardo da Vinci” en „Erasmus” voor studenten in het beroeps- en hoger onderwijs financiële middelen voor in totaal 130 000 stageplaatsen in bedrijven beschikbaar gesteld.

In september heeft zij een initiatief in het leven geroepen om de erkenning van buiten de school of universiteit verworven vaardigheden en competenties te stimuleren. Het initiatief is erop gericht de kansen op de arbeidsmarkt voor met name jonge werklozen en personen met weinig formele kwalificaties, zoals oudere en laaggeschoolde werknemers, te vergroten. Het is er ook op gericht ruimere toegang tot het hoger onderwijs te creëren, met name voor oudere studenten. De prioriteiten van de agenda voor nieuwe vaardigheden en banen zijn ook in 2012 nagestreefd, onder meer door de lancering van het EU-vaardigheidspanorama en het EU-vaardigheidspaspoort. Verder heeft in 2012 de eerste versie van de Europese stan-

daardclassificatie van vaardigheden, competenties en beroepen (European skills, competences and occupations classification — ESCO) het licht gezien, en heeft de Commissie voorgesteld om de stelsels van erkenning van beroepskwalificaties te moderniseren en de mobiliteit van werknemers binnen de EU te vergemakkelijken.

In november heeft de Commissie haar strategie „Een andere kijk op onderwijs” bekendgemaakt, waarin aanbevelingen worden gedaan voor de modernisering en financiering van de onderwijs- en opleidingsstelsels in Europa. Een van de onderdelen van de strategie is de eerste onderwijs- en opleidingenmonitor, die een overzicht geeft van de vooruitgang en de aanhoudende tekortkomingen bij de omzetting van de „Onderwijs en opleiding 2020”-strategie. Een landenanalyse laat zien hoe de afzonderlijke landen presteren wat de hoofddoelen, benchmarks en indicatoren op het gebied van onderwijs en opleiding betreft.

Werkgelegenheid en sociale inclusie

Het werkgelegenheidspakket

Het pakket is voorgesteld in april ⁽³⁾. Het beoogt de meest doeltreffende instrumenten en methoden voor een banenrijk herstel aan te geven en zet uiteen hoe een betere governance en coördinatie van de werkgelegenheid in de EU kunnen worden bereikt.

In het pakket wordt onderstreept dat een op de aanbodzijde gericht arbeidsmarktbeleid, zoals verbetering van de inzetbaarheid en betere activeringsmaatregelen, weliswaar van belang is, maar in het licht van het geringe aantal beschikbare banen geflankeerd moet worden door een passend beleid voor de vraagzijde. Er worden dan ook doeltreffende beleidsmaatregelen ter stimulering van de vraag voorgesteld zoals aanwervingssubsidies voor nieuw gecreëerde banen, een begrotingsneutrale verschuiving van belastingen op arbeid naar milieuheffingen, alsmede meer ondersteuning voor startende ondernemingen en meer steun voor zelfstandigen en voor de sociale economie. Bovendien worden aan de vraagzijde de groene economie, de informatie- en communicatietechnologie en de gezondheidszorg omschreven als drie sectoren waarin een zeer groot aantal banen kan worden gegenereerd, en worden concrete en gedetailleerde actieplannen voorgesteld voor de ondersteuning en de ontwikkeling van het werkgelegenheidspotentieel in deze sectoren.

*László Andor, commissaris
voor Werkgelegenheid,
Sociale Zaken en Inclusie,
bij de opening van de
Europese banendagen
2012.*

Het werkgelegenheidspakket onderstreept de dynamiek van de arbeidsmarkt doordat het de aandacht richt op sleutelementen zoals investeren in vaardigheden en de ontwikkeling van een echte Europese arbeidsmarkt.

Voorts wordt stilgestaan bij de versterking van de governance van het werkgelegenheidsbeleid. In het pakket wordt voorgesteld om de sociale partners nauwer bij de Europese governance te betrekken, met name door, met volledige inachtneming van de autonomie van de sociale partners, een tripartiet Europees overlegorgaan voor de uitwisseling van denkbeelden over monitoring van loonontwikkelingen op te zetten. Tevens wordt de lidstaten verzocht als integraal onderdeel van hun nationale hervormingsprogramma hun nationale banenplan in te dienen.

Bescherming van aanvullende pensioenrechten voor degenen die van baan veranderen

In tegenstelling tot de wettelijke socialezekerheidspensioenen, die worden gecoördineerd in het kader van Verordening (EG) nr. 883/2004⁽⁴⁾, kunnen de aanvullende pensioenrechten vervallen in geval van de overstap naar een baan in een andere lidstaat.

Met het in 2005 door de Commissie ingediende voorstel voor een richtlijn⁽⁵⁾ (dat in 2007 is gewijzigd⁽⁶⁾) is gepoogd deze kwestie aan te pakken, maar de Raad kon hieromtrent geen overeenstemming bereiken.

Met het witboek van de Commissie over pensioenen uit 2012⁽⁷⁾ is deze discussie nieuw leven ingeblazen en de kwestie is onder Cypriotisch voorzitterschap in de Raad besproken.

Het EU-initiatief „Kansen voor jongeren”⁽⁸⁾ is nog steeds een cruciale schakel in het streven om de jeugdwerkloosheid te bestrijden; het stoelt op de consensus tussen de lidstaten dat op vier hoofdgebieden maatregelen nodig zijn: voorkomen van voortijdig schoolverlaten; ontwikkelen van voor de arbeidsmarkt nuttige vaardigheden; jongeren helpen hun eerste werkervaring op te doen en opleiding op het werk te volgen, met name via leerplaatsen en stages; vergemakkelijken van de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt en de arbeidswereld.

De Commissie heeft een proefproject gestart voor de inschakeling van de structuurfondsen in de 15 lidstaten waar de jeugdwerkloosheid boven het EU-gemiddelde ligt. De eerste resultaten zijn bemoedigend gebleken. In het kader van het initiatief is ongeveer 10,4 miljard EUR aan EU-financiering beschikbaar gesteld, waarvan ten minste 540 000 jongeren en 56 000 kleine en middelgrote ondernemingen hebben kunnen profiteren.

Om jongeren te helpen een baan in een andere lidstaat te vinden, is op Europees niveau het proefproject „Je eerste Eures-baan” gelanceerd. Het is opgezet om zowel werkzoekende jongeren als werkgevers een op de behoeften toegesneden dienst voor arbeidsvoorziening te bieden.

Eind 2012 heeft de Commissie een voorstel ingediend voor een aanbeveling van de Raad tot invoering van jongerengaranties, met als voornaamste aanbeveling ervoor te zorgen dat jongeren binnen vier maanden nadat zij werkloos zijn geworden of het formele onderwijs hebben verlaten, een deugdelijk aanbod krijgen voor een baan, vervolgonderwijs of een vervolgopleiding; voorts bevat het voorstel verdere aanbevelingen die dienen als richtsnoeren om dit hoofddoel te bereiken.

In het kader van de campagne „Jeugd in beweging” worden jongeren nog steeds geïnformeerd over door de EU gefinancierde mogelijkheden voor studie of werk in het buitenland. In 2012 zijn evenementen georganiseerd in België, Tsjechië, Duitsland, Ierland, Spanje, Frankrijk, Italië, Cyprus, Letland, Litouwen, Oostenrijk, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Finland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk om jongeren in de gelegenheid te stellen zich te informeren over studies, opleidingen, werken en vrijwilligerswerk in het buitenland.

Programma voor de verstrekking van levensmiddelen en het voorgestelde Fonds voor Europese hulp aan de meest hulpbehoevenden

Het EU-programma voor de verstrekking van levensmiddelen aan de meest hulpbehoevenden in de Gemeenschap bestaat al sinds december 1987. Toen stelde de Raad de regels vast op basis waarvan landbouwproducten uit de openbare interventievoorraden beschikbaar mochten worden gesteld aan lidstaten die deze producten wilden gebruiken voor voedselhulp op EU-niveau. Nadat het Europees Parlement en de Raad overeenstemming hadden bereikt, werden op 15 februari nieuwe regels ⁽⁹⁾ vastgesteld, met terugwerkende kracht tot 1 januari. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste bepalingen van het herziene programma:

- ▶ de regeling wordt nog steeds volledig uit de EU-begroting gefinancierd, met een maximum van 500 miljoen EUR per begrotingsjaar;
- ▶ de huidige regeling loopt af na een uitfaseerperiode die zou eindigen met de afronding van het jaarplan voor 2013;
- ▶ de rechtsgrondslag van het EU-programma voor de meest hulpbehoevenden wordt tijdens de uitfaseerperiode niet gewijzigd (artikel 42 en artikel 43, lid 2);
- ▶ de markt wordt, in aanvulling op de interventievoorraden, een regelmatige voorzieningsbron voor het programma. Zijn er geschikte interventievoorraden voorhanden, dan moeten die wel bij voorrang worden gebruikt;
- ▶ de lidstaten kiezen de levensmiddelen op basis van objectieve criteria, met name de voedingswaarde en de geschiktheid om te worden verdeeld;
- ▶ de lidstaten mogen de voorkeur geven aan levensmiddelen van oorsprong uit de Unie;
- ▶ de opslagkosten die de liefdadigheidsinstellingen worden aangerekend, komen in aanmerking voor vergoeding.

In oktober heeft de Commissie voorgesteld een nieuw Fonds voor Europese hulp aan de meest hulpbehoevenden op te richten als onderdeel van het meerjarig financieel kader 2014-2020. Het is de bedoeling dat het fonds steun biedt aan regelingen van de lidstaten voor verstrekking van levensmiddelen aan de meest hulpbehoevenden en kleding en andere essentiële goederen aan daklozen en aan achtergestelde kinderen.

Kinderarmoede

De lidstaten en de Commissie hebben een nieuw omvangrijk rapport over kinderarmoede ⁽¹⁰⁾ opgesteld, dat in juni is aangenomen. Het zal dienen als input voor een aanbeveling van de Commissie inzake kinderarmoede, die in 2013 wordt verwacht.

De Europa 2020-strategie geeft een nieuw elan aan beleidsinspanningen die gericht zijn op kinderarmoede. Een van de vijf hoofddoelen voor 2020 is het aantal mensen voor wie armoede dreigt met 20 miljoen, d.w.z. met 20 %, te verminderen. Enkele lidstaten hebben zelfs specifieke streefcijfers met betrekking tot kinderarmoede geformuleerd, en twee op de drie lidstaten hebben in hun nationale hervormingsprogramma's kinderarmoede als belangrijke uitdaging betiteld.

Integratie van de Roma

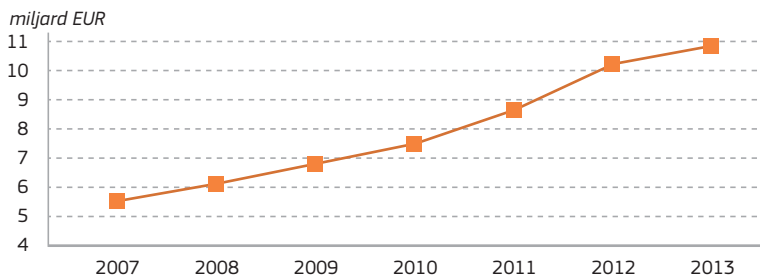
De Commissie heeft in mei een mededeling ⁽¹¹⁾ vastgesteld, waarin zij de door de lidstaten voorgelegde nationale strategieën voor integratie van de Roma beoordeelt. Zij heeft in de context van het Europees semester tevens de consistentie van de nationale strategieën voor integratie van de Roma getoetst aan de in de nationale hervormingsprogramma's voorgestelde grote beleidlijnen. Op die grondslag zijn landspecifieke aanbevelingen met betrekking tot de integratie van de Roma aan Bulgarije, Hongarije en Slowakije gericht.

Onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Europese onderzoeksruimte

De Europese onderzoeksruimte (EOR) is een essentieel onderdeel van het kerninitiatief „Innovatie-Unie” ⁽¹²⁾ dat bijdraagt tot de omzetting van de Europa 2020-strategie. In 2012 is het elan vastgehouden met de goedkeuring van de mededeling „Een versterkt partnerschap voor topkwaliteit en groei voor de Europese onderzoeksruimte” ⁽¹³⁾. Er zijn vijf prioriteitsgebieden vastgesteld: efficiëntere nationale onderzoeksstelsels, optimale transnationale samenwerking en mededinging, een open arbeidsmarkt voor onderzoekers, gelijkheid van mannen en vrouwen en de integratie van de genderdimensie in onderzoek, alsmede optimaal verkeer, toegang tot en overdracht van wetenschappelijke kennis, ook via de digitale EOR. De mededeling komt tegemoet aan de verzoeken van de Europese leiders om de EOR uiterlijk 2014 te voltooien.

UITVOERING VAN DE BEGROTING OP HET GEBIED VAN ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING (OTO) OVER DE PERIODE VAN 2007 TOT EN MET 2012 EN VOORUITZICHTEN VOOR 2013

Innovatie-Unie

De EU heeft ook in 2012 goede vorderingen gemaakt bij de uitvoering van maatregelen om ervoor te zorgen dat het kerninitiatief „Innovatie-Unie” van de Europa 2020-strategie tastbare gevolgen krijgt. Een nieuwe impuls voor particuliere investeringen in onderzoek en innovatie gaat uit van vier maatregelen waarmee de totstandbrenging van een eengemaakte innovatiemarkt wordt beoogd:

- ▶ verlaging van de octrooikosten in Europa met 80 % door middel van een uniform octrooi waarover het Europees Parlement en de Raad in december 2012 overeenstemming hebben bereikt ⁽¹⁴⁾;
- ▶ modernisering en versnelling van de vaststelling van normen met het oog op het aanboren en veroveren van nieuwe markten, en vermindering van de tijd voor de ontwikkeling van een norm met de helft;
- ▶ beëindiging van de versnippering van de Europese risicokapitaalmarkten door middel van een EU-paspoort voor risicokapitaalfondsen; en
- ▶ gebruikmaking van de kracht van overheidsopdrachten voor innovatie door middel van concrete innovatievriendelijke voorstellen in de EU-aanbestedingsrichtlijnen.

*Máire Geoghegan-Quinn,
commissaris voor
Onderzoek, Innovatie en
Wetenschap, met een
„nulemissiebus” op
waterstof.*

Daarnaast gaat een deel van de feitelijke financiering van innovatie ook naar de Innovatie-Unie. Daartoe is in het kader van het zevende kaderprogramma (KP7) de laatste en grootste serie oproepen ooit tot het indienen van voorstellen voor onderzoek gedaan, voor een bedrag van 8,1 miljard EUR. De oproepen zijn zowel gericht op innovatie als op een reeks maatschappelijke uitdagingen, en slaan een brug naar het Horizon 2020-programma, dat EU-onderzoek en -innovatie in de periode van 2014 tot 2020 zal financieren. Het geld wordt beschikbaar gesteld voor projecten en ideeën om het concurrentievermogen van Europa te verbeteren, om kwesties als de volksgezondheid en de bescherming van het milieu aan te pakken, en voor het vinden van nieuwe oplossingen voor steeds grotere uitdagingen als de toenemende verstedelijking en het beheer van afval. Deze laatste oproepen in het kader van KP7 bestrijken een aanzienlijk groter deel van de innovatiecyclus dan ooit tevoren. Door de ondersteuning van proefprojecten, de exploitatie van bestaande onderzoeksresultaten, standaardiseringsacties, overheidsopdrachten voor innovatie, specifieke acties voor kleine en middelgrote ondernemingen en op vele andere manieren zal de kloof tussen idee en marktinvloering kleiner worden.

Europese innovatiepartnerschappen

De Europese innovatiepartnerschappen zijn een nieuw instrument om vaart te zetten achter innovatieve oplossingen voor specifieke maatschappelijke problemen door het mobiliseren van belanghebbenden uit de volledige cyclus van onderzoek en ontwikkeling tot innovatie: zij brengen publieke en private actoren aan de vraag- en aanbodzijde over grenzen en sectoren heen samen. Elk partnerschap moet tegen 2020 een ambitieuze doelstelling realiseren en de eerste resultaten worden binnen twee tot drie jaar verwacht.

Op de volgende gebieden zijn reeds Europese innovatiepartnerschappen opgezet:

- ▶ actief en gezond ouder worden;
- ▶ grondstoffen;
- ▶ water;
- ▶ productiviteit en duurzaamheid in de landbouw.

Bovendien is een Europees innovatiepartnerschap voor slimme steden en gemeenschappen voorgesteld.

Initiatieven in het kader van het gezamenlijke programmeringsproces beginnen hun vruchten af te werpen: zo zijn gezamenlijke acties opgestart en oproepen gedaan om een oplossing te vinden voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen zoals vergrijzing, kennis over het klimaat of veilige voedselvoorziening. Daarmee hebben die initiatieven een structurerend effect op de EOR, zoals was voorzien in de oorspronkelijke mededeling van de Commissie ⁽¹⁵⁾. De Commissie ondersteunt alle tien gezamenlijke programmeringsinitiatieven door middel van coördinatie- en ondersteuningsacties om de voortgang daarvan te vergemakkelijken. Voor vier van de tien gezamenlijke programmeringsinitiatieven zijn dit jaar strategische onderzoeksagenda's ⁽¹⁶⁾ opgesteld en in het kader van verschillende daarvan wordt al geïnvesteerd in gezamenlijke acties en oproepen voor een totaalbedrag van ongeveer 50 miljoen EUR in 2012.

Sleuteltechnologieën — Een brug naar groei en banen

In juni is de mededeling „Voorbereiden van onze toekomst: ontwikkeling van een gemeenschappelijke strategie voor sleuteltechnologieën in de EU”⁽¹⁷⁾ bekendgemaakt. De wereldwijde markt voor sleuteltechnologieën (micro- en nano-elektronica, geavanceerde materialen, industriële biotechnologie, fotonica, nanotechnologie en geavanceerde fabricagesystemen), die momenteel goed is voor ongeveer 650 miljard EUR, zal naar verwachting in 2015 zijn gegroeid tot meer dan 1 biljoen EUR. De doelstellingen van de Commissie zijn: bevordering van onderzoek op dit gebied door de toewijzing van 6,7 miljard EUR voor industriële capaciteiten, de vaststelling en implementatie van een meerjarig werkprogramma voor projecten alsmede de implementatie van innovatiegerichte publiek-private partnerschappen. De toepassing van sleuteltechnologieën is van groot belang voor zowel het concurrentievermogen van de industrie als voor de antwoorden op maatschappelijke problemen, en de transversale en veelzijdige rol van die sleuteltechnologieën wordt weerspiegeld door het aantal kleine en middelgrote ondernemingen die op dit gebied actief zijn en het aantal nieuwe kwalitatief hoogwaardige banen. In de loop van 2012 heeft de Commissie een mededeling over de regelgevingsaspecten van nanomaterialen⁽¹⁸⁾ gepresenteerd, waarin mogelijke mazen werden gesignaleerd en maatregelen werden voorgesteld om die mazen te dichten en betere uitvoering te geven aan het bestaande wetgevingskader.

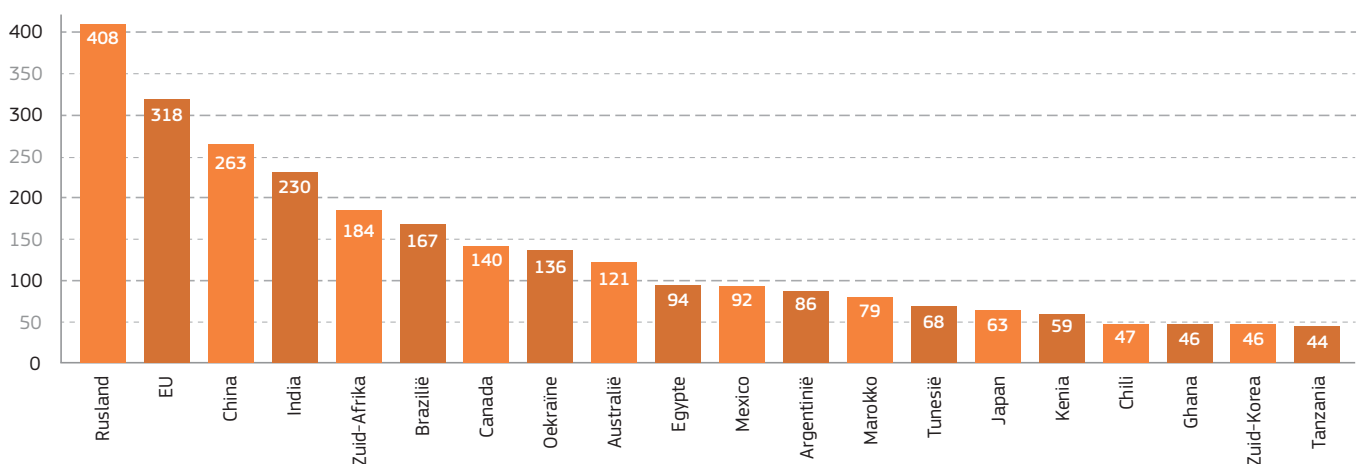
Vrije toegang tot door de EU gefinancierde onderzoeksresultaten — om het innovatievermogen van Europa te stimuleren

In juli is de Commissie met een mededeling⁽¹⁹⁾ en een aanbeveling⁽²⁰⁾ gekomen ter verbetering van de toegang tot wetenschappelijke informatie die in Europa wordt geproduceerd, met name dankzij EU-onderzoeksfinanciering. Een bredere en snellere toegang tot wetenschappelijke papers en gegevens maakt het voor onderzoekers en ondernemingen eenvoudiger om de resultaten van met overheidsgeld gefinancierd onderzoek verder uit te werken. Dit stimuleert het innovatievermogen van Europa en zorgt ervoor dat burgers sneller van wetenschappelijke ontdekkingen kunnen profiteren.

Internationale samenwerking op het gebied van onderzoek en innovatie

De EU is een belangrijke internationale speler en is een van de leidende regio's in de wereld op het gebied van onderzoek en innovatie. Internationale samenwerking is derhalve een belangrijk onderdeel van de EU-activiteiten op het gebied van onderzoek en innovatie, zoals blijkt uit het feit dat bij een op de vijf via KP7 gefinancierde projecten ook een partner buiten de EU is betrokken. Andere belangrijke internationale initiatieven die via KP7 worden gefinancierd, zijn onder meer het partnerschap voor klinische proeven tussen Europese en ontwikkelingslanden, dat bijdraagt tot de bestrijding van hiv/aids, tuberculose en malaria, met name in de landen in Afrika ten zuiden van de Sahara; de Marie Curie-acties, met deelnemers uit meer dan tachtig verschillende landen; en het „Human Frontier Science Programme”, in het kader waarvan de EU en 13 andere landen internationale samenwerking op het gebied van fundamenteel onderzoek financieren.

BELANGRIJKSTE INTERNATIONALE PARTNERS VAN HET ZEVENDE KADERPROGRAMMA — DEELNEMINGEN PER LAND

In september 2012 is de mededeling „Intensivering en betere concentratie van internationale samenwerking van de EU op het gebied van onderzoek en innovatie: een strategische benadering”⁽²¹⁾ goedgekeurd, met name met het oog op de voorbereiding van Horizon 2020. Er worden drie belangrijke doelstellingen van internationale samenwerking genoemd: de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de EU op het gebied van onderzoek en innovatie evenals haar economische en industriële concurrentievermogen versterken, mondiale maatschappelijke vraagstukken aanpakken en steun verlenen aan het externe beleid van de Unie. Er worden voorstellen geformuleerd voor het ontwikkelen van meerjarige stappenplannen voor samenwerking met belangrijke partnerlanden en -regio's, waarbij tegelijkertijd ook gemeenschappelijke beginselen worden bevorderd en de samenwerking met de lidstaten en de voornaamste belanghebbenden wordt versterkt.

Meer groei en economisch herstel door een sterkere Europese industrie

Europa heeft zijn reële economie momenteel meer dan ooit nodig als fundament voor het herstel van de economische groei en werkgelegenheid, en moet zijn industriële basis verstevigen in het licht van de uitdagingen van de 21e eeuw. Er moeten onmiddellijk maatregelen worden genomen om de industrie, waarvan de rol steeds kleiner is geworden, weer een belangrijke plaats te geven, met het oog op duurzame groei en hoogwaardige banen. Momenteel is de industrie goed voor ongeveer 16 % van het bbp van de EU, en de Commissie heeft voorgesteld voor 2020 een streefcijfer van 20 % vast te leggen⁽²²⁾.

De Europese industrie verkeert in een goede positie om dit streefcijfer te halen: in tal van strategische sectoren, zoals de automobiel- en luchtvaartsector en de sectoren techniek, ruimtevaart, chemie en farmaceutica, is Europa wereldleider. De industrie vertegenwoordigt nog altijd vier vijfde van de Europese export en 80 % van de particuliere O&O-investeringen is afkomstig uit de industrie.

De pijlers van het versterkte industriebeleid zijn:

- ▶ investeringen in innovatie — bieden van de juiste randvoorwaarden voor investeringen, om snel terug te keren naar het peil van voor de crisis, met de nadruk op zes prioriteitsgebieden met een enorm potentieel voor groei en nieuwe banen in Europa: geavanceerde schone fabricagetechnologieën, duurzaam industrie- en bouwbeleid en duurzame grondstoffen, schone voertuigen, producten op biobasis, sleuteltechnologieën en slimme netwerken;

- ▶ betere marktvoorwaarden — verbeteren van de werking van de interne markt en openstellen van internationale markten. De Commissie zal zich richten op een beperkt aantal gebieden waarop op korte termijn significante verbeteringen kunnen worden verwezenlijkt: verbetering van de interne markt voor goederen, stimulering van ondernemerschap met betrekking tot de digitale eengemaakte markt die naar verwachting met 10 % per jaar zal groeien in de periode tot 2016, bescherming van intellectuele-eigendomsrechten, en verdere bevordering van de internationale activiteiten van de kleine en middelgrote ondernemingen in de EU, met als doel op de middellange termijn 25 % actieve kleine en middelgrote ondernemingen buiten de EU (nu 13 %);
- ▶ toegang tot financiering en kapitaal — vergemakkelijken van leningen aan de reële economie door een betere mobilisatie en meer doelgerichte inzet van openbare middelen, onder meer door de EIB — die tussen de 10 en 15 miljard EUR aanvullende leningen ter beschikking van de kleine en middelgrote ondernemingen zou moeten stellen — en de structuurfondsen, en door het aanboren van privékapitaal door het elimineren van nog bestaande belemmeringen voor risicokapitaalfondsen en het faciliteren van grensoverschrijdende activiteiten van kleinere ondernemingen;
- ▶ menselijk kapitaal en vaardigheden — voorbereiden van de werkende bevolking op ingrijpende veranderingen in de industrie, met name door beter te anticiperen op behoeften aan specifieke vaardigheden en vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. De Commissie zal op dit terrein met name meer samenwerking tussen werkgevers, werknemers en relevante overheidsinstanties bevorderen door de oprichting van Europese raden voor sectorvaardigheden, kennisallianties en allianties voor sectorvaardigheden.

José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, bij de presentatie van het mobiliteitsproject Hiriko.

CARS 2020: voor een sterke, competitieve en duurzame Europese auto-industrie

De Commissie heeft in oktober haar actieplan voor auto's ⁽²³⁾ gepresenteerd: de auto-industrie is met twaalf miljoen directe en indirecte banen essentieel voor de Europese welvaart en het scheppen van werkgelegenheid in Europa. De EU moet beschikken over een auto-industrie van wereldklasse, die wereldwijd de meest energie-efficiënte en veiligste voertuigen produceert en die miljoenen mensen hoogopgeleide banen biedt. Het actieplan stelt een enorme vernieuwende stimulans voor door onderzoek en innovatie in het Europees initiatief voor groene auto's te stroomlijnen. Er zal sterker worden samengewerkt met de Europese Investeringsbank om de innovatiestimulans te financieren en om de toegang tot krediet makkelijker te maken voor kleine of middelgrote ondernemingen. Een standaardoplaadinterface voor de EU zal zorgen voor de nodige zekerheid wat regelgeving betreft om de productie van elektrische auto's op grote schaal te laten doorbreken. Innovatie in de auto-industrie zal ook worden gestimuleerd door middel van een breed pakket van maatregelen om de emissie van CO₂, verontreinigende stoffen en geluid te verminderen, om verbeteringen van de verkeersveiligheid aan te moedigen en om technologisch geavanceerde intelligente vervoerssystemen te ontwikkelen.

De Europese Week van kleine en middelgrote ondernemingen — 15 tot en met 21 oktober 2012

Deze jaarlijkse campagne biedt informatie over steun voor kleine en middelgrote ondernemingen en over stimulering van ondernemerschap in 37 landen. Kleine en middelgrote ondernemingen hebben tussen 2002 en 2010 85 % van de nettobanengroei in de EU voor hun rekening genomen. Met 1 % per jaar is de werkgelegenheid in kleine en middelgrote ondernemingen harder gegroeid dan in grote ondernemingen (0,5 %). Groene banen worden in de regel in kleine en middelgrote ondernemingen gecreëerd en de komende twee jaar wordt een dynamische groei van die banen met 35 % verwacht. Aangezien het ondernemerspotentieel onder vrouwen momenteel onvoldoende wordt benut — slechts 34,4 % van de zelfstandigen in Europa is vrouw — lag het zwaartepunt van de week van kleine en middelgrote ondernemingen dit jaar op een reeks activiteiten om vrouwen aan te moedigen erover na te denken een eigen bedrijf te beginnen.

Neelie Kroes, vicevoorzitter van de Europese Commissie en commissaris voor de Digitale Agenda, op de ICT-tentoonstelling „Made in Europe” in het Europees Parlement.

Digitale agenda voor Europa — de volgende stappen

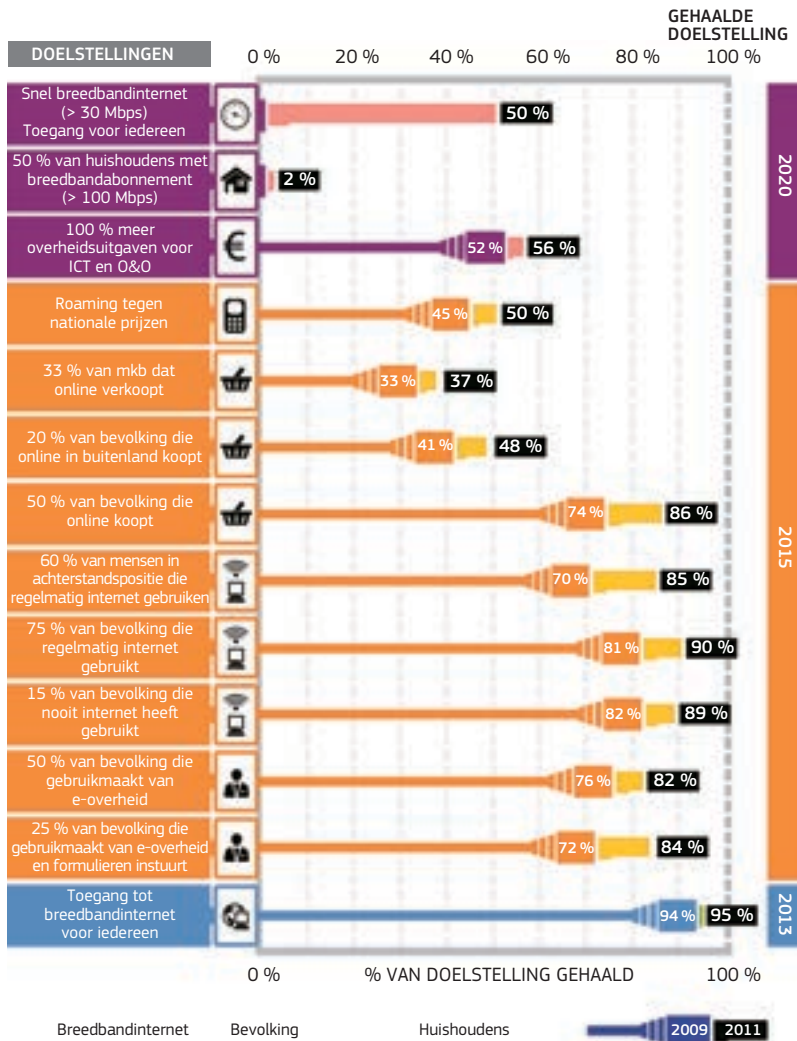
In 2012 was de uitvoeringsperiode voor de digitale agenda voor Europa, de vijf-jarenstrategie van de Unie voor de stimulering van de digitale economie en de aanpak van maatschappelijke problemen met behulp van digitale technologieën, voor de helft verstreken. Uit een in december 2012 uitgevoerde uitgebreide beleidsevaluatie (24) is gebleken dat de digitale agenda reeds veel van haar doelstellingen heeft bereikt en goed op weg is om tal van andere doelstellingen te halen. Achtendertig van de 101 acties van de digitale agenda zijn afgerond. Het aantal regelmatige internetgebruikers neemt gestaag toe, vooral onder kansarmen. Het aantal burgers die nooit gebruik hebben gemaakt van internet, neemt af. Het aantal onlineaankopen blijft toenemen, hoewel de groei van de grensoverschrijdende elektronische handel achterblijft. Hogesnelheidsbreedband, waaronder ultrasnelle verbindingen van meer dan 100 Mbps, begint stilaan van de grond te komen. Er bestaan echter nog steeds aanzienlijke verschillen tussen de lidstaten, waarvoor een actief Europees beleid nodig is.

In de evaluatie worden zeven gebieden genoemd waarop de Europese Commissie in de periode 2013-2014 meer gerichte maatregelen zal nemen:

- ▶ totstandbrenging van een nieuw en stabiel regelgevingskader voor breedband;
- ▶ totstandbrenging van nieuwe publieke infrastructuur voor digitale diensten via de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen;
- ▶ startschot voor de grote coalitie van digitale vaardigheden en banen;
- ▶ voorstel voor een strategie en een richtlijn inzake cyberveiligheid;
- ▶ bijwerking van het EU-kader voor auteursrechten;
- ▶ snellere invoering van cloud computing door middel van overheidsbestedingen;
- ▶ invoering van een nieuwe industriële strategie voor elektronica — een „airbus van chips”.

De uitvoering van deze bijgewerkte digitale agenda zou het Europese bbp de komende acht jaar met 5 % of 1 500 EUR per persoon kunnen doen toenemen, door meer te investeren, de elektronische vaardigheden van de beroepsbevolking te verbeteren, innovatie in de overheidssector mogelijk te maken en de randvoorwaarden voor de interneteconomie te hervormen.

DOELSTELLINGEN VAN DE DIGITALE AGENDA

Bron: Europese Commissie, Scorebord voor de digitale agenda 2012.

E-handel stimuleren

In het kader van de digitale agenda en de Akte voor de interne markt, alsook in reactie op het verzoek van de Europese Raad om uiterlijk in 2012 een routekaart voor de voltooiing van de digitale eengemaakte markt te presenteren, heeft de Commissie in januari (25) 16 concrete initiatieven voorgesteld om tegen 2015 het aandeel van de elektronische handel in de detailhandelsverkoop (thans 3,4 %) en dat van de interneteconomie in het Europese bbp (thans minder dan 3 %) te verdubbelen. Tegen 2015 zouden de onlinehandel en de onlinediensten goed kunnen zijn voor meer dan 20 % van de groei en de nettoschepping van werkgelegenheid in sommige lidstaten. Bovendien houdt de ontwikkeling van de elektronische handel en de onlinediensten enorme mogelijkheden in, met alle gunstige economische, sociale en maatschappelijke effecten van dien. De interneteconomie schept 2,6 arbeidsplaatsen voor elke offlinebaan die erdoor verloren gaat en biedt meer keuze aan consumenten, ook aan degenen die zich in afgelegen of plattelandsgedebieden bevinden.

Het aanboren van het potentieel van cloud computing in Europa

De in september goedgekeurde EU-strategie inzake cloud computing ⁽²⁶⁾ is erop gericht het bedrijfsleven en de overheden in Europa productiever te maken door een vriendelijker klimaat te scheppen voor de permanente toegang tot computer-voermogen en inhoud. De Commissie heeft maatregelen voorgesteld om de wildgroei aan technische normen terug te dringen om cloudgebruikers te laten profiteren van interoperabiliteit en gegevensportabiliteit en -reversibiliteit; een EU-keurmerk voor betrouwbare clouddiensten te ontwikkelen; en modelcontractvoorwaarden te ontwikkelen voor kwesties die niet onder het gemeenschappelijk Europees kooprecht vallen ⁽²⁷⁾. De uitvoering van de maatregelen van de strategie inzake cloud computing voor de Europese Unie zou ertoe bijdragen 3,8 miljoen nieuwe banen in Europa te scheppen en zou tot 2020 ongeveer 250 miljard EUR (tegen 88 miljard EUR zonder beleidswijziging) genereren. Parallel hieraan is een Europees cloudpartnerschap opgericht, zodat innovatie en groei worden gestimuleerd door de overheidssector, die de grootste afnemer van IT-diensten in Europa is (in 2011 is voor ongeveer vijf miljard EUR aan clouddiensten aangekocht, wat naar verwachting zal oplopen tot circa elf miljard EUR in 2014).

Nieuwe voordelen voor mobiele gebruikers

In de zomer van 2012 is het gebruik van mobiel internet in andere lidstaten voor de consument in de EU aanzienlijk goedkoper geworden. Nieuwe roamingvoorschriften leveren de consument voor een reeks van mobiele data-diensten een besparing van 75 % op in vergelijking met de prijzen van 2007; dit betekent een voordeel van meer dan 1 000 EUR per jaar voor een gemiddelde zakenman die binnen de EU reist en van zo'n 200 EUR voor een gezin dat de jaarlijkse zomervakantie in een andere lidstaat doorbrengt.

Bij de in de eerste helft van 2012 door het Parlement en de Raad goedgekeurde herziene EU-roamingverordening zijn ook structurele maatregelen ter stimulering van de concurrentie op de roamingmarkt in de EU ingevoerd. Vanaf de zomer van 2014 zullen consumenten een afzonderlijk roamingcontract kunnen kiezen vóór zij op reis gaan of zullen zij op hun bestemming een provider kunnen uitkiezen, vergelijkbaar met de wijze waarop zij een wifinetwerk kiezen.

Voorschriften voor grensoverschrijdende en veilige elektronische transacties in Europa

In juni heeft de Commissie een ontwerpverordening ⁽²⁸⁾ vastgesteld om het grensoverschrijdend gebruik van elektronische handtekeningen mogelijk te maken en de waarde van elektronische legitimatie op de digitale eengemaakte markt te verhogen. Dankzij de voorgestelde verordening krijgen burgers en bedrijven de mogelijkheid hun nationale elektronische legitimatiesystemen (e-ID's) te gebruiken om toegang te krijgen tot overheidsdiensten in andere EU-landen die gebruikmaken van e-ID's. Bovendien ontstaat er een interne markt voor elektronische handtekeningen en aanverwante grensoverschrijdende online-„trust services”: er wordt gewaarborgd dat deze diensten grensoverschrijdend zullen werken en dat ze dezelfde juridische status zullen hebben als traditionele schriftelijke procedures.

Een veiligere en betere onlinewereld voor kinderen en tieners

De Commissie heeft in mei 2012 een plan ⁽²⁹⁾ opgesteld om kinderen de digitale vaardigheden en instrumenten te geven die zij nodig hebben om ten volle en op een veilige manier de vruchten van de digitale wereld te kunnen plukken. Het internet is niet op kindermaat gemaakt, maar vandaag de dag gebruikt 75 % van de kinderen internet, van wie een derde op mobiele telefoons. De nieuwe strategie houdt in dat de markt voor interactieve, creatieve en educatieve internetinhoud wordt ontwikkeld in een partnerschap tussen de Europese Commissie en de lidstaten, exploitanten van mobiele telefonie, fabrikanten van mobiele telefoons en aanbieders van sociaalnetwerkdiensten.

Gedeeld radiospectrum ter bevordering van innovatie van draadloze diensten

Als eerste maatregel van het programma voor radiospectrumbeleid heeft de Commissie een gecoördineerde EU-aanpak ⁽³⁹⁾ gepresenteerd voor gedeelde toegang voor draadloze technologieën, met inbegrip van breedband, tot het radiospectrum; hiermee reageerde zij op de exponentiële groei van mobiel en draadloos dataverkeer. Dankzij nieuwe technologie kan radiospectrum door verschillende gebruikers, bijvoorbeeld internetproviders, worden gedeeld, of kan het beschikbare spectrum tussen tv-frequenties worden gebruikt. Door een gecoördineerde aanpak op Europees niveau voor het delen van radiospectrum zal de capaciteit van mobiele netwerken toenemen, zullen draadloze breedbanddiensten goedkoper worden en zullen er nieuwe markten ontstaan, bijvoorbeeld voor verhandelbare secundaire rechten voor een bepaald deel van het radiospectrum.

Ruimtevaarttechnologie

Sinds medio 2012 kunnen gps-gegevens niet alleen via een bestaand satelliet-signaal, maar ook via internet worden verkregen. De Europese Dienst voor toegang tot gegevens (European Data Access Service, EDAS) — een nieuwe commerciële dienst van het Europees geostationair navigatiecontrolesysteem (European Geostationary Navigation Overlay Service) — is bedoeld om de satellietnavigatie in Europa betrouwbaarder en dus beter inzetbaar voor gebruik in commerciële toepassingen in een moeilijke omgeving te maken. EDAS zal nieuwe diensten in tal van sectoren ondersteunen, waaronder ultraprecisiebesproeiing met meststoffen, automatische tolheffing op wegen, wagenparkbeheer, binnenvaart, transport van gevaarlijke goederen en nauwkeurige oppervlaktmeting. Toegang tot gps-gegevens zal ook mogelijk zijn met handapparatuur, met behulp van draadloze communicatie door tussenkomst van verleners van diensten met toegevoegde waarde.

In oktober 2012 zijn de twee nieuwste operationele Galileo-satellieten in een baan om de aarde gebracht. Met deze tweede lancering is het fundament gelegd voor de validering „in de omloopbaan” van het systeem met in totaal vier Galileo-satellieten. Volgend jaar zal de grootschalige opstelling van satellieten verdergaan totdat de volledige Galileo-constellatie dertig satellieten zal omvatten. De omvang van de markt voor mondiale satellietnavigatieproducten en -diensten wordt momenteel wereldwijd op 124 miljard EUR per jaar geschat, en zal naar verwachting de komende tien jaar toenemen en in 2020 244 miljard EUR bedragen.

Cohesiebeleid

Structuurfondsen: het investeringsonderdeel van de EU-begroting

Het EU-cohesiebeleid neemt het voortouw waar het erom gaat het hoofd te bieden aan de huidige economische crisis: het past zich aan moeilijkere financiële omstandigheden aan en draagt bovendien bij tot groei en werkgelegenheid doordat het steeds beter op de doelstellingen van de Europa 2020-strategie is afgestemd. Het cohesiebeleid is dan ook een sleutelinstrument voor de tenuitvoerlegging van de strategie omdat het in sterke mate van de capaciteit om investeringen op nationaal, regionaal en lokaal niveau te ondersteunen zal afhangen, of de groei- en werkgelegenheidsdoelstellingen worden gehaald. Het beleid speelt een essentiële rol bij het versterken van de investeringen in slimme, duurzame en inclusieve groei doordat het maatregelen kan steunen om werkgelegenheid, onderwijs en sociale inclusie te bevorderen en om klimaat-, energie- en milieuproblemen aan te pakken.

Antonio Tajani, vicevoorzitter van de Europese Commissie en commissaris voor Industrie en Ondernemerschap, neemt een foto met zijn smartphone op het luchtvaartsalon Parijs-Le Bourget (Frankrijk).

*Johannes Hahn,
commissaris voor
Regionaal Beleid, tijdens
een reis naar het
Donaugebied om de
voortgang van de
werkzaamheden in het
kader van de
Donaustrategie te
aanschouwen.*

REGIOSTARS AWARDS 2012 ⁽³¹⁾
**Innovatieve en inspirerende projecten uit Oostenrijk,
 Polen en Zweden alsmede twee transnationale
 projecten hebben in juni de RegioStars Awards 2012
 gekregen. Deze voorbeelden van goede praktijken, die
 variëren van schone technologie tot bijstand aan
 ouderen in plattelandsgebieden, tonen de grote
 verscheidenheid van de via het EU-cohesiebeleid
 ondersteunde projecten aan.**

Dergelijke strategische investeringen zijn niet alleen nodig in de armste EU-regio's, maar in alle regio's van Europa, zodat zij concurrerend kunnen blijven. Het cohesiebeleid zet regio's ertoe aan profijt te trekken van hun sterke kanten, Europese, nationale en regionale overheidsmiddelen doeltreffender te gebruiken en beter te combineren, en slimme-specialisatiestrategieën voor groei te ontwikkelen. De regio's moeten duidelijke strategische prioriteiten stellen en zich concentreren op plaatselijke sterke punten, belemmeringen voor innovatie wegnemen en innovatiepotentieel benutten. Door de EU gefinancierde projecten zoals Eco World Styria of Uptec aan de universiteit van Porto zijn lichtende voorbeelden die synergieën tot stand brengen tussen het bedrijfsleven en de academische wereld in sectoren van de lokale economie waar zich innovatiepotentieel bevindt. Dergelijke projecten en strategieën zijn essentieel om de welvaart en de werkgelegenheid in de regio's veilig te stellen, maar ook om Europa als geheel concurrerender en meer kennisgedreven te maken overeenkomstig de Europa 2020-agenda.

Met het doel van inclusieve groei voor ogen en om te voorkomen dat jongeren een „verloren generatie” worden, is meer dan tien miljard EUR aan ESF- en EFRO-financiering herbestemd om de jeugdwerkloosheid te bestrijden in de acht lidstaten waar die het hoogst is.

Het cohesiebeleid mobiliseert jaarlijks gemiddeld 65 miljard EUR aan investeringen (een combinatie van EU- en nationale medefinanciering). Dat is in veel lidstaten meer dan 50 % van de totale overheidsinvesteringen. Het effect daarvan op de economie van de EU is duidelijk voelbaar: tijdens de tenuitvoerlegging van de huidige cohesieprogramma's (tussen 2007 en 2016) zal het bbp in de twaalf lidstaten die in of na 2004 tot de Unie zijn toegetreden elk jaar naar schatting met ongeveer 1,5 % groeien.

Het cohesiebeleid heeft een dubbel effect: op korte termijn de weerspiegeling van de tenuitvoerlegging van de programma's en op lange termijn een betere structuur van de economie en het menselijk kapitaal ervan. Een groot deel van het effect wordt dan ook pas op lange termijn zichtbaar, namelijk nadat de programma's zijn voltooid. Tussen 2007 en 2025 bijvoorbeeld zal het bbp van de EU-12 nog sterker groeien, namelijk met 4,5 % per jaar.

De voorstellen voor 2014-2020 garanderen dat het beleid nauw aansluit bij de doelstellingen van slimme, duurzame en inclusieve groei voor iedereen, doordat onze prioriteiten concreet in investeringen worden vertaald. Overheidsinvesteringen moeten meer dan ooit geconcentreerd zijn op een klein aantal groeibevorderende investeringsprioriteiten, zoals vastgesteld in de Europa 2020-strategie. Deze thematische concentratie moet de toegevoegde waarde van de investeringen voor heel Europa maximaliseren en de investeringen concentreren op doelstellingen van de Europa 2020-strategie via een thematisch menu van doelstellingen en bijbehorende investeringsprioriteiten. Daarbij moet de nodige flexibiliteit aanwezig zijn om de strategieën aan de individuele behoeften en uitdagingen van de regio's aan te passen.

De Connecting Europe facility

Met een voorgesteld budget van 50 miljard EUR voor de periode 2014-2020 wordt de Connecting Europe facility (CEF) ⁽³²⁾ een sleutelinstrument voor de bevordering van groei, banen en concurrentievermogen door gerichte investeringen in infrastructuur op Europees niveau. Het zal de ontwikkeling van zeer performante, duurzame en onderling doeltreffend verbonden trans-Europese netwerken op het gebied van vervoer, energie en digitale diensten ondersteunen.

De Connecting Europe facility zal 31,7 miljard EUR investeren om de Europese transportinfrastructuur (spoor, wegen, havens en binnenwateren) te verbeteren, ontbrekende schakels aan te leggen en knelpunten weg te werken. Door de nadruk te leggen op vervoerswijzen die minder vervuilend zijn, zal de Connecting Europe facility onze vervoerssysteem duurzamer maken. Van de voorgestelde financiering uit het Cohesiefonds is een bedrag van 10 miljard EUR gereserveerd voor vervoersprojecten in de cohesielanden. De resterende 21,7 miljard EUR is beschikbaar voor alle lidstaten om in vervoersinfrastructuur te investeren.

De energiesector kan rekenen op een investering van 9,1 miljard EUR in trans-Europese infrastructuur, zoals elektriciteits- en gasnetwerken, wat zal bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen van de Europa 2020-strategie inzake energie en klimaat. De CEF zal ook een oplossing helpen vinden voor ontbrekende financiering en zal knelpunten in netwerken helpen wegwerken.

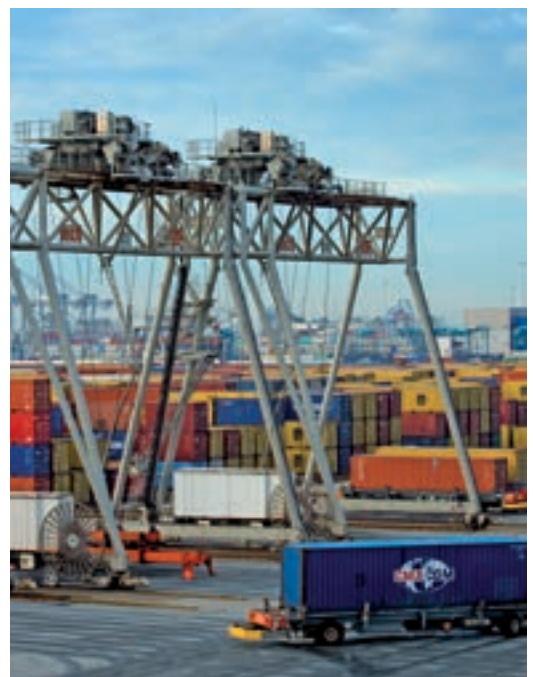
Voor telecommunicatie en ICT draagt de Connecting Europe facility een bedrag van bijna 9,2 miljard EUR bij voor investeringen in snelle en supersnelle breedbandnetwerken en pan-Europese digitale diensten.

Om bij de financiering van de Connecting Europe facility te helpen en het effect van de EU-middelen te vergroten, zal het Europa 2020-initiatief inzake projectobligaties een van de risicodelingsinstrumenten zijn waarvan de faciliteit gebruik zal kunnen maken om particuliere financiering in projecten aan te trekken. Verwacht wordt dat met het totale budget van 230 miljoen EUR voor een door de Europese Investeringsbank (EIB) beheerde proeffase investeringen tot 4,6 miljard EUR worden gemobiliseerd.

De Europese Commissie heeft de oprichting van de Connecting Europe facility voor het eerst voorgesteld in juni 2011, als onderdeel van haar EU-begrotingsvoorstel voor het volgende meerjarig financieel kader (MFK) voor 2014-2020. Het voorstel werd ingediend bij het Europees Parlement en de Raad. De Raad bereikte een partiële algemene oriëntatie op 7 juni 2012. De Commissie oordeelde dat de tekst waarover overeenstemming werd bereikt een goede basis was voor de lopende interinstitutionele besprekingen.

Op 18 december hebben de leden van de Commissie vervoer en toerisme van het Europees Parlement hun duidelijke en krachtige steun betuigd voor de inspanningen van de Europese Commissie om de ontwikkeling van het trans-Europees transportnetwerk (TEN-T) nieuw elan te geven. Uit de resultaten van de stemming over de Connecting Europe facility blijkt dat zij er sterk van overtuigd zijn dat de realisatie van een modern, goed verbonden en doeltreffend Europees transportnetwerk essentieel is voor de ondersteuning van de hernieuwde groei en het hernieuwde concurrentievermogen van de Europese economie op een duurzame basis.

Verwacht wordt dat het voorstel door de twee medewetgevers wordt goedgekeurd vóór het eind van 2013, nadat de begroting van de Unie voor 2014 tot 2020 is goedgekeurd.

Connecting Europe facility — de Europe Container Terminals (ECT) in Rotterdam (Nederland).

Justitie voor groei

Effectieve en efficiënte rechtsstelsels in heel Europa zullen de groei helpen aanzwengelen, investeerders aantrekken en het concurrentievermogen verbeteren. Het vertrouwen dat de wet volledig en doeltreffend wordt gehandhaafd, vertaalt zich rechtstreeks in vertrouwen om in de economie te investeren. In het kader van de landspecifieke aanbevelingen van het Europees semester werden de EU-lidstaten ook aangemoedigd hun rechtsstelsels efficiënter te maken en de nodige rechtshervormingen door te voeren als onderdeel van hun programma's voor economisch herstel.

Voorts kan het Europees justitiebeleid de groei stimuleren door ertoe bij te dragen dat de eengemaakte markt haar potentieel kan realiseren. Het justitiebeleid moet worden gebruikt om de interne markt te voltooiën en om de bestaande regels te moderniseren.

Hervorming van de EU-regels inzake civiele vonnissen vermindert de administratieve rompslomp in grensoverschrijdende rechtszaken

Bedrijven en consumenten zullen grensoverschrijdende juridische geschillen gemakkelijker kunnen beslechten dankzij een hervorming die het Parlement en de Raad in december 2012 hebben goedgekeurd. De hervormde regels bepalen welke nationale rechterlijke instantie bevoegd is in grensoverschrijdende rechtszaken en hoe gerechtelijke uitspraken uit het ene EU-land in een ander EU-land worden erkend en ten uitvoer gelegd. De hervorming die de Europese Commissie in december 2010 heeft voorgesteld ⁽³³⁾ heeft tot doel de eengemaakte markt te versterken en de administratieve rompslomp te verminderen. In het voorstel wordt de dure exequaturprocedure afgeschaft, een tijdrovende en dure gerechtelijke procedure die ondernemingen moeten doorlopen om een gerechtelijke beslissing in burgerlijke en handelszaken in een ander EU-land te laten erkennen. De afschaffing van deze administratieve procedure zou ondernemingen en consumenten naar verwachting een jaarlijkse besparing van 48 miljoen EUR opleveren. De verordening zal in werking treden na de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie (2012); twee jaar daarna zal zij van toepassing zijn.

De Commissie stelt moderne insolventieregels voor

In december stelde de Commissie voor om de huidige regels inzake grensoverschrijdende insolventie ⁽³⁴⁾ uit 2000 te moderniseren. Gebruikmakend van de ervaringen van de afgelopen tien jaar, wordt voorgesteld de klemtoon te verschuiven van liquidatie naar een nieuwe aanpak om ondernemingen te helpen bij het oplossen van hun financiële problemen. Tegelijk zullen de rechten van schuldeisers worden beschermd. Schuldeisers hebben meer kans om hun geld terug te krijgen als een onderneming niet wordt geliquideerd maar gereorganiseerd. De nieuwe regels zijn erop gericht grensoverschrijdende insolventiezaken, waarbij naar schatting jaarlijks 50 000 ondernemingen in de EU betrokken zijn, efficiënter en effectiever te laten verlopen. Dit is de eerste stap naar een Europese „red en herstel“-cultuur om bedrijven en personen met financiële problemen te helpen.

Bescherming van de financiële belangen van de EU, onder meer door het strafrecht

Er zijn nieuwe regels voorgesteld om fraude met EU-gelden strafrechtelijk te bestrijden met het oog op een betere bescherming van het geld van de belastingbetaler. De ontwerprichtlijn ⁽³⁵⁾ brengt een beter geharmoniseerd kader voor de vervolging en bestraffing van strafbare feiten in verband met de EU-begroting tot stand, zodat criminelen niet langer kunnen profiteren van de verschillen tussen de nationale rechtsstelsels. De voorgestelde wetgeving voorziet in gemeenschappelijke definities van strafbare feiten in verband met de EU-begroting en in minimumsancties. Dit zal helpen om fraudeurs af te schrikken, te zorgen voor doeltreffendere juridische procedures op nationaal niveau en de terugvordering van verloren gegane middelen te vergemakkelijken.

Het Libor-schandaal — Maatregelen ter voorkoming van marktmanipulatie van leningtarieven

In de nasleep van het Libor-schandaal in 2012 is ernstige bezorgdheid geuit over de manipulatie van benchmarks, waardoor consumenten en investeerders aanzienlijke verliezen kunnen lijden of de reële economie kan worden verstoord. Ook de integriteit van de financiële markten wordt door marktmanipulatie en handel met voorwetenschap ondermijnd. De Europese ministers van Justitie in de Raad van de Europese Unie hebben in december overeenstemming bereikt over de voorstellen van de Commissie voor een richtlijn betreffende handel met voorwetenschap en marktmanipulatie ⁽³⁶⁾, waarbij dergelijk gedrag strafbaar wordt gesteld.

Gegevensbescherming

Begin 2012 heeft de Commissie voorgesteld de EU-regels inzake gegevensbescherming uit 1995 grondig te herzien om het recht op privacy wat betreft onlinegegevens te versterken en de Europese digitale economie te stimuleren ⁽³⁷⁾. Een uniforme regeling moet de huidige versnippering en grote administratieve rompslomp helpen wegwerken, wat voor bedrijven leidt tot besparingen van ongeveer 2,3 miljard EUR per jaar. Het initiatief zal ertoe bijdragen het vertrouwen van de consument in onlinediensten te versterken, en zal groei, werkgelegenheid en innovatie in Europa een broodnodige impuls geven (zie voor meer bijzonderheden het desbetreffende punt in hoofdstuk 4).

Meer vrouwen in raden van bestuur

In november heeft de Commissie wetgeving ⁽³⁸⁾ voorgesteld om het glazen plafond te doorbreken dat talentvolle vrouwen nog steeds de weg naar de top van de grootste bedrijven in Europa verspert. Momenteel worden bestuursraden gedomineerd door één geslacht: 85 % van de niet-uitvoerende bestuurders en 91,1 % van de uitvoerende bestuurders is man; respectievelijk 15 % en 8,9 % is vrouw. Ondanks een intensief openbaar debat en enkele vrijwillige initiatieven op nationaal en Europees niveau is de situatie de afgelopen jaren niet wezenlijk verbeterd: sinds 2003 is het percentage vrouwen in raden van bestuur jaarlijks met gemiddeld slechts 0,6 procentpunt toegenomen.

De voorgestelde richtlijn formuleert als doelstelling dat van de niet-uitvoerende bestuursleden van beursgenoteerde ondernemingen 40 % van het ondervertegenwoordigde geslacht moet zijn ⁽³⁹⁾. Het zorgvuldig afgewogen voorstel voorziet in een procedureel quotum, d.w.z. dat indien een kandidaat voor de raad van bestuur van het ondervertegenwoordigde geslacht dezelfde kwalificaties bezit als een kandidaat van het oververtegenwoordigde geslacht, de voorkeur moet uitgaan naar de kandidaat van het ondervertegenwoordigde geslacht. Deze regeling geldt bovendien niet voor kleine en middelgrote ondernemingen (met minder dan 250 werknemers en een wereldwijde jaarlijkse omzet van ten hoogste vijftig miljoen EUR) en niet-beursgenoteerde ondernemingen. Voorts behoeven lidstaten die reeds vóór de inwerkingtreding van de richtlijn andere, even doeltreffende maatregelen ter verwezenlijking van de quotumdoelstelling van 40 % hebben getroffen, het nieuwe procedurele quotum niet toe te passen; zij kunnen de door hen ingeslagen weg blijven bewandelen.

Viviane Reding, vicevoorzitter van de Europese Commissie en commissaris voor Justitie, Grondrechten en Burgerschap, op een persconferentie over het voorstel van de Commissie inzake de gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de raden van bestuur van beursgenoteerde ondernemingen.

Efficiënt gebruik van hulpbronnen

Op zijn voorjaarsbijeenkomst heeft de Europese Raad er in zijn conclusies over economische governance op aangedrongen snel vooruitgang te boeken bij de uitvoering van het stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik in Europa; het Europees Parlement heeft zich vervolgens achter deze oproep geschaard. In juni heeft de Commissie het startschot gegeven voor het Europees platform voor efficiënt hulpbronnengebruik (European Resource Efficiency Platform, EREP), dat begeleiding en advies van hoog niveau moet geven met betrekking tot beleidsmaatregelen om de Europese economie een duurzamer groeipad te doen inslaan. De voornaamste opdracht van het platform bestaat erin te bepalen hoe de in het stappenplan vastgestelde mijlpalen en visie kunnen worden verwezenlijkt, met als uiteindelijke doel het gebruik van hulpbronnen en de effecten daarvan los te koppelen van economische groei. Het EREP past in het kader van een bredere inspanning van de Commissie om belanghebbenden samen te brengen en een dialoog over uitdagingen en kansen op het gebied van efficiënt hulpbronnengebruik op gang te brengen. De Commissie heeft ook een onlineplatform voor efficiënt hulpbronnengebruik geïntroduceerd, om uitwisselingen en consultaties over kwesties inzake de overgang naar een groene economie en de vaststelling van indicatoren en streefcijfers voor hulpbronnenefficiëntie te bevorderen.

In de loop van het jaar heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de resterende initiatieven in het kader van het kerninitiatief „Efficiënt gebruik van hulpbronnen”. De mededeling „Innovatie voor duurzame groei: een bio-economie voor Europa”⁽⁴⁰⁾ wil werk maken van een meer innoverende economie met een lage uitstoot, waarbij de behoeften inzake duurzame landbouw en visserij, voedselzekerheid en het duurzaam gebruik van hernieuwbare biologische hulpbronnen voor industriële doeleinden met elkaar worden verzoend zonder afbreuk te doen aan de biodiversiteit en de bescherming van het milieu. Bij de andere initiatieven ging het om de strategie voor het duurzame concurrentievermogen van de bouwsector in de EU, een verordening inzake de bewaking en rapportage van de emissies van broeikasgassen⁽⁴¹⁾ en een verordening inzake de verificatie en accreditatie van verificateurs in het kader van de EU-regeling voor de handel in emissierechten⁽⁴²⁾.

Efficiënt gebruik van hulpbronnen is een pijler van het nieuwe milieuactieprogramma geworden en er is een aantal initiatieven goedgekeurd met het oog op een efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen, met name water en bodem (zie het deel over milieu).

Efficiënt beheer

In het kader van de agenda voor slimme regelgeving blijft de Commissie inspanningen doen om de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van beleidsmaatregelen te verbeteren. Dat heeft geleid tot een grotere transparantie en meer verantwoordingsplicht, en heeft wetenschappelijk onderbouwde beleidsvorming bevorderd.

Slimme regelgeving

Ten gevolge op de in de mededeling over slimme regelgeving in de EU⁽⁴³⁾ uit 2010 gedane toezegging heeft de Commissie (in december) een mededeling over gezonde EU-regelgeving⁽⁴⁴⁾ gepubliceerd. In de nieuwe mededeling wordt de balans opgemaakt van de vooruitgang die is geboekt en de lering getrokken uit de ervaringen sinds 2010. Op basis hiervan is een reeks concrete acties voor verdere verbeteringen vastgesteld. De resultaten van een evaluatie van het Commissiebeleid inzake openbare raadpleging⁽⁴⁵⁾ en het eindverslag van het actieprogramma ter vermindering van de administratieve lasten in de Europese Unie⁽⁴⁶⁾ waren in bijlage bij de mededeling gevoegd.

De inspraak van burgers en belanghebbenden is versterkt door vanaf begin 2012 de minimumtermijn voor openbare raadplegingen te verlengen van acht tot twaalf weken.

De Commissie heeft inzake vereenvoudiging van de wetgeving het streefdoel van 25 % dat in het actieplan voor minder administratieve lasten ⁽⁴⁷⁾ was gesteld, ruimschoots overtroffen en geeft het Parlement en de Raad daarmee ruim de tijd om het doel te bereiken in de resterende looptijd van het programma tot eind 2012.

Een campagne duidelijk schrijven ondersteunt de slimme regelgeving, doordat het personeel van de Commissie wordt aangemoedigd en opgeleid om duidelijke teksten te schrijven. Daartoe heeft de Commissie in 2012 voor tekstschrijvers een meertalige „toolbox voor schrijvers” en e-learning beschikbaar gesteld en looft zij jaarlijks prijzen voor duidelijk schrijven (Clear Writing Awards) uit.

De Commissie heeft maatregelen getroffen om de uit de regelgeving voortvloeiende lasten voor de kleinste ondernemingen ⁽⁴⁸⁾ te verlichten. Deze omvatten een doorlichting van de geldende Europese wetgeving om de kleinste ondernemingen vrij te stellen van sommige regels of deze aan hun behoeften aan te passen. In de lidstaten hebben diverse conferenties met kleine en middelgrote ondernemingen plaatsgevonden om feedback te verzamelen, en er is een uitgebreidere openbare raadpleging ingeleid om na te gaan wat de tien wetteksten zijn die volgens die ondernemingen de zwaarste lasten veroorzaken.

Effectbeoordeling

De Raad voor effectbeoordelingen, die erover moet waken dat de effectbeoordelingen van de Commissie aan de kwaliteitsnormen en procedurevoorschriften voldoen, heeft 97 effectbeoordelingen onderzocht en 144 adviezen uitgebracht over de kwaliteit daarvan, waarvan 47 over opnieuw ingediende beoordelingen. Om de analyse van de afzonderlijke effecten in het kader van de geïntegreerde aanpak van de Commissie voor de kosten-batenanalyse te ondersteunen, zijn nieuwe operationele richtsnoeren voor de analyse van de effecten op het concurrentievermogen op sectorniveau en op micro-ondernemingen opgesteld.

Tenuitvoerlegging van wet- en regelgeving van de EU

Sinds 2008 is de „EU pilot”-applicatie operationeel, die is bedoeld om sneller en beter antwoord te kunnen geven op vragen van burgers en bedrijven en om oplossingen te kunnen bieden voor problemen bij de toepassing van EU-recht. De applicatie moet ook de communicatie en samenwerking tussen de diensten van de Commissie en de autoriteiten van elke deelnemende lidstaat over de toepassing en omzetting van EU-recht verbeteren. Sinds juni 2012 nemen alle lidstaten deel aan dit probleemoplossingsmechanisme. De dossiers die de Commissie in 2012 in het kader van „EU pilot” aan de lidstaten heeft voorgelegd, hadden hoofdzakelijk betrekking op het milieu (28 %), de interne markt (14 %), belastingen (12 %), mobiliteit en vervoer (9 %) alsmede justitie, grondrechten en burgerschap (8 %). Deze beleidsterreinen maken samen 71 % van het totale aantal „EU pilot”-dossiers uit.

In 2012 zijn 1 351 procedures tegen lidstaten ingeleid wegens mogelijke inbreuken op de wet- en regelgeving van de EU (het aantal heeft betrekking op de eerste stap in de procedure, waarbij op grond van artikel 258 VWEU een formele aanmaningsbrief wordt gestuurd). De beleidsterreinen waarvoor verhoudingsgewijs meer procedures zijn ingeleid, zijn vervoer, interne markt en diensten, alsmede volksgezondheid en consumentenbescherming, die samen goed zijn voor ruim 50 % van het totaal.

Nadat de Commissie in 2011 voor het eerst procedures op grond van artikel 260, lid 3, VWEU had ingeleid, deed zij dat in 2012 in nog eens 35 zaken. Dit bij het Verdrag van Lissabon ingestelde artikel voorziet in een uitzondering op de algemene regel dat financiële sancties slechts aan de lidstaten worden opgelegd nadat het Hof van Justitie in een tweede arrest heeft vastgesteld dat zij geen uitvoering hebben gegeven aan een eerder arrest van het Hof. Op grond van artikel 260, lid 3, VWEU kunnen reeds op het tijdstip waarop de Commissie de zaak voor het eerst bij het Hof aanhangig maakt, financiële sancties worden opgelegd aan de lidstaten die richtlijnen niet tijdig omzetten. Eind 2012 waren 17 dergelijke procedures tegen acht lidstaten bij het Hof aanhangig.

Wetenschappelijk advies bij beleidsvorming

De interne wetenschappelijke dienst van de Europese Commissie, het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC), heeft op vele beleidsterreinen voortdurend steun gegeven aan het beleidsvormingsproces van de EU. In 2012 heeft het JRC een grondige analyse gemaakt van uiteenlopende onderwerpen als de complexe vormen van wederzijdse afhankelijkheid in de Europese bankensector, de praktische implicaties van de classificatie van nanomaterialen volgens de door de Commissie voorgestelde definitie en de impact van schaliegaswinning op de markt. Het heeft zich beziggehouden met interoperabiliteitsnormen voor elektrische voertuigen, een repertorium van uitheemse soorten ingevoerd, de aardbevingsbestendigheid van gebouwen getest en meetcampagnes uitgevoerd om te waarborgen dat de Europese laboratoria zeer geringe concentraties van verontreinigende stoffen kunnen traceren. Het heeft de luchtverontreiniging en door de natuur en de mens veroorzaakte gevaren zoals overstromingen en droogte bevaakt, nucleaire stresstests ondersteund en de innovatiecapaciteit van de lidstaten beoordeeld. Het JRC heeft nieuwe gebieden aangewezen waarop zijn wetenschappelijke ondersteuning concrete voordelen kan bieden, zoals de milieu-industrie, de raffinagecapaciteit voor olie, de ontmanteling van kerncentrales en het beheer van stroomgebieden zoals dat van de Donau.

Interne audit

In 2012 heeft de dienst Interne Audit van de Commissie audits uitgevoerd in verschillende directoraten-generaal en autonome organen van de EU over thema's zoals beheer en monitoring van de toewijzing van personeel, jaarlijkse activiteitenrapportage, betalingstermijnen, moreel gedrag en risicobeheer. De prestatie-audit krijgt steeds meer aandacht, aangezien dit een van de factoren is waardoor de organisatie in staat is haar doelstellingen te bereiken door optimaal gebruik van de beschikbare middelen te maken.

In oktober heeft de dienst Interne Audit een grote conferentie georganiseerd met meer dan 500 deskundigen op het gebied van interne audit uit Europa, Afrika, Azië en de VS. Op deze conferentie over prestatieaudits werd gediscussieerd over de verschillende manieren waarop interne auditoren uit de overheidssector kunnen bijdragen tot het doeltreffender beheer van hun organisaties. De conferentie heeft de uitwisseling van methoden en ervaringen tussen auditoren bevorderd, en aldus een meerwaarde gecreëerd voor alle interne auditoren.

Modernisering van overheidsdiensten

De kwaliteit van overheidsdiensten op Europees, nationaal, regionaal en lokaal niveau speelt mee in het concurrentievermogen en is een belangrijke productiviteitsfactor. Het programma voor interoperabiliteitsoplossingen voor Europese overheidsdiensten (ISA) ⁽⁴⁹⁾ is een uniek instrument ter bevordering van grensoverschrijdende en sectoroverschrijdende samenwerking van overheidsdiensten, en buigt de uitdaging om procedures in de overheidssector te herstructureren om tot een kans. In het kader van ISA worden overheidsdiensten in heel Europa ertoe aangezet en ondersteund om via interoperabele, gedeelde en opnieuw gebruikte softwarecomponenten hun kosten te verlagen.

De Commissie heeft een nieuwe en ambitieuze IT-strategie, e-Commissie 2012-2015, vastgesteld waarmee zij beoogt de operationele doeltreffendheid en doelmatigheid te versterken en de continuïteit van de IT-diensten van de Commissie te waarborgen, de kosten in de hand te houden en meerwaarde te creëren, bij te dragen tot een verlichting van de administratieve lasten, en te helpen de transparantie te verbeteren en de digitale obstakels tussen overheidsdiensten in Europa uit de weg te ruimen. Om de onlinecommunicatie met burgers en tussen overheidsdiensten onderling te bevorderen, werkt de Commissie aan een nieuw programma voor computervertaling (MT@EC) dat gebruikmaakt van het door haar professionele vertalers geproduceerde tekstbestand (momenteel meer dan 650 miljoen zinnen in 23 talen). Sinds medio 2012 is binnen de Commissie op beperkte schaal een prototype beschikbaar; het programma zou medio 2013 volledig operationeel moeten zijn.

Een open en eerlijke interne markt

Twintig jaar eengemaakte markt — De Akte voor de interne markt II

In 2012 bestond de eengemaakte markt twintig jaar. Er is al veel bereikt. Voor de Europese consument betekent de eengemaakte markt meer keuze tegen lagere prijzen. Burgers hebben dankzij de eengemaakte markt de mogelijkheid gekregen vrij te reizen en te wonen en werken waar zij willen. Jongeren hebben de gelegenheid gekregen om in het buitenland te studeren — meer dan 2,5 miljoen studenten hebben de afgelopen 25 jaar deze kans aangegrepen. Voor de 23 miljoen ondernemingen in de EU is een eengemaakte markt van 500 miljoen consumenten opengegaan en zijn er buitenlandse investeringen op gang gekomen. Het bewijs is dus geleverd: een sterke, diepgaande en geïntegreerde eengemaakte markt brengt groei op gang, creëert banen en biedt Europese burgers kansen die er twintig jaar geleden niet waren.

Michel Barnier, commissaris voor Interne Markt en Diensten, bij de opening van de Week van de eengemaakte markt 2012.

De verwezenlijking van de eengemaakte markt is een onafgebroken opgave en vormt de kern van de Europese groeiagenda waarmee de huidige financiële en economische crisis moet worden aangepakt. Dit is de algemene gedachtegang achter de voorstellen die de Commissie in oktober in de tweede Akte voor de interne markt heeft gedaan voor twaalf kernacties die snel door de EU-instellingen moeten worden goedgekeurd. Deze acties zijn toegespitst op vier belangrijke aandrijvers voor groei, werkgelegenheid en vertrouwen: geïntegreerde netwerken; grensoverschrijdende mobiliteit van burgers en ondernemingen; de digitale economie; en acties om de cohesie en het consumentenvoordeel te versterken.

De Akte voor de interne markt II is het vervolg op een eerste reeks maatregelen die door de Commissie in 2011 zijn voorgesteld — de Akte voor de interne markt I — en vormt een nieuw hoofdstuk in een proces dat tot een diepere en beter geïntegreerde eengemaakte markt leidt.

De Akte voor de interne markt II omvat acties op de volgende gebieden.

- ▶ Vervoers- en energienetwerken: efficiënte en volledig geïntegreerde vervoers- en energienetwerken vormen de ruggengraat van de eengemaakte markt. De kansen die het Cohesiefonds en de structuurfondsen aanreiken, moeten samengaan met een krachtige verbintenis om te zorgen voor concurrentie, keuze en diensten van goede kwaliteit in de gehele EU. Om deze visie te verwezenlijken heeft de Commissie het volgende voorgesteld:
 - › de openstelling voor meer concurrentie binnen de EU van de markt voor binnenlandse passagiersdiensten per spoor;
 - › de verbetering van de eengemaakte markt voor zeevervoer;
 - › een versnelde invoering van het gemeenschappelijke Europese luchtruim;
 - › een effectieve toepassing van de bestaande EU-energiewetgeving.

- ▶ Mobiliteit van burgers en ondernemingen: vrij verkeer over de grenzen heen behoort tot de kern van de eengemaakte markt en is een van de grondvesten van de Europese Unie. Er bestaan nog steeds praktische en juridische obstakels voor de mobiliteit van burgers, bedrijfsactiviteiten en investeringsstromen. Met de Akte voor de interne markt II doet de Commissie voorstellen voor:
 - › de ontwikkeling van de Eures-portaalsite (voor werkzoekenden) tot een volledig toegerust instrument voor grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling en aanwerving;
 - › de invoering van een regeling om fondsen voor langetermijninvesteringen aan te spreken met het oog op de financiering van particuliere ondernemingen en langetermijnprojecten;
 - › de modernisering van insolventieprocedures, te beginnen in grensoverschrijdende zaken, en de bevordering van een ondernemingsklimaat dat falende ondernemers een tweede kans biedt.
- ▶ De digitale economie: met haar economisch gewicht en belangrijke spillovereffecten, bijvoorbeeld op het gebied van productiviteit en aanpak van maatschappelijke vraagstukken, blijft de omwenteling die de digitale economie teweegbrengt een niet te missen kans. Om de digitale eengemaakte markt tegen 2015 te voltooien heeft de Commissie de volgende voorstellen gedaan:
 - › vlottere elektronische handel in de EU door eenvoudigere, meer betrouwbare en concurrerende betalingsdiensten;
 - › oplossingen voor het gebrek aan investeringen in supersnelle breedbandverbindingen of voor een cruciale oorzaak daarvan, namelijk de kosten voor civieltechnische werken;
 - › de invoering van elektronische facturatie als standaardvorm van facturatie in aanbestedingen — besparingen zijn verzekerd.
- ▶ Sociaal ondernemerschap, cohesie en consumentenvertrouwen: het succes van de eengemaakte markt is ook het resultaat van de economische en sociale participatie die eruit kan voortvloeien. Consumenten moeten vertrouwen hebben en alle burgers, waar ook in de EU, moeten kunnen profiteren van de kansen die de eengemaakte markt biedt. De Commissie zal dit doel nastreven door gebruik te maken van concrete instrumenten van de eengemaakte markt, waaronder:
 - › betere regels inzake productveiligheid en de eigenlijke handhaving daarvan;
 - › maatregelen om bankrekeningen ruim toegankelijk te maken, alsmede transparante en vergelijkbare banktarieven en vlottere overstap tussen bankrekeningen.

Twintig jaar eengemaakte markt

In 2012 was het twintig jaar geleden dat de eengemaakte markt tot stand werd gebracht, met vrij verkeer van mensen, goederen, diensten en kapitaal. In haar twintigjarig bestaan heeft de eengemaakte markt al veel bereikt, maar zij staat nog altijd in de steigers; de markt wordt waar nodig voortdurend verbeterd, geactualiseerd en uitgebreid.

Ter gelegenheid van deze verjaardag is in de week van 15-20 oktober 2012 in alle 27 lidstaten van de EU een reeks evenementen georganiseerd. Hierbij ging het onder meer om fora, beurzen, conferenties, tentoonstellingen en radio- en televisieprogramma's. In het kader hiervan vonden ontmoetingen plaats tussen Europese burgers en bedrijven, leden van het Europees Parlement, de Europese Commissie, de Europese Raad en de lidstaten, en werd stilgestaan bij en van gedachten gewisseld over verleden, heden en toekomst van de eengemaakte markt.

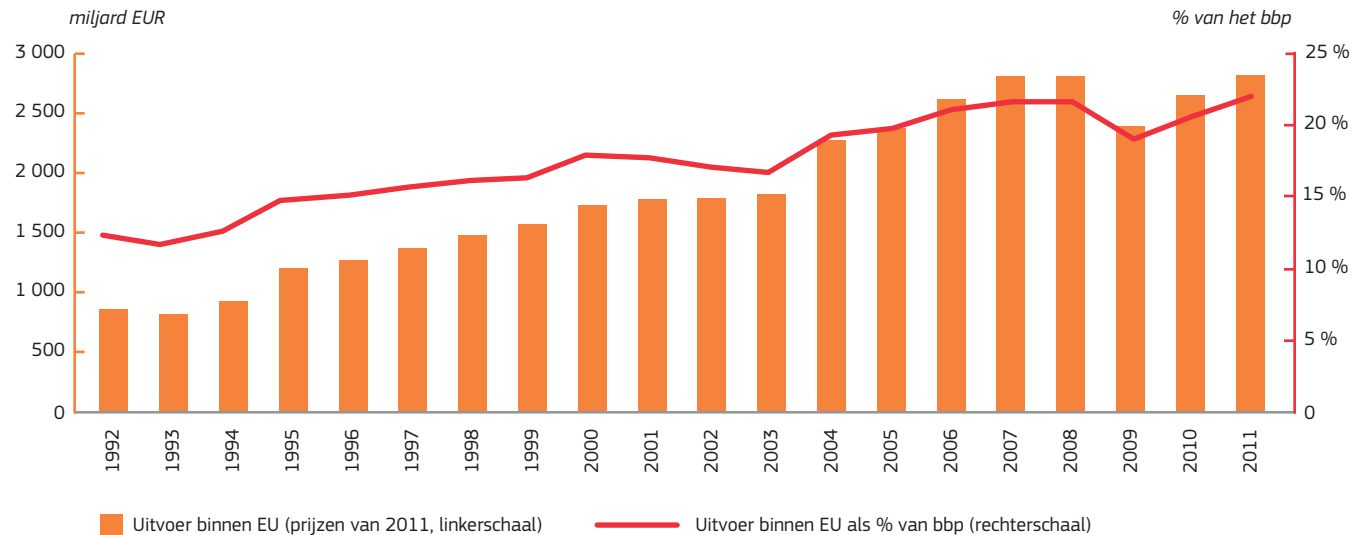
*Michel Barnier,
commissaris voor Interne
Markt en Diensten, met de
winnaars van de wedstrijd
„Generatie 1992”.*

Generatie 1992

„Generatie 1992” was een wedstrijd in het kader waarvan thans twintigjarigen, die in de eengemaakte markt zijn opgegroeid, video's, foto's, cartoons, essays of apps voor smartphones hebben ingezonden over wat de eengemaakte markt van Europa voor hun generatie betekent. De winnaars hebben hun prijs ontvangen tijdens het slotevenement van de Week van de eengemaakte markt.

HANDEL BINNEN EU TUSSEN 1992 EN 2011

De handel in goederen binnen de EU groeide dankzij de eengemaakte markt van 800 miljard EUR in 1992 naar 2 800 miljard EUR in 2011. Dit komt neer op een stijging van 12 % van het bbp van de EU in 1992 naar 22 % in 2011.

Bron: Eurostat, AMECO.

Interne energiemarkt ⁽⁵⁰⁾

Eind 2012 heeft de Europese Commissie de mededeling „De interne energiemarkt doen werken” ⁽⁵¹⁾ vastgesteld. Hierin wordt de stand van zaken gegeven van het proces van de voltooiing van de interne energiemarkt tegen 2014 en worden de lidstaten aangemoedigd hun inspanningen op te voeren door te wijzen op de voordelen van de interne energiemarkt voor burgers en bedrijven. Daarbij wordt aangegeven op welke gebieden verdere maatregelen nodig zijn, zoals consumentenbescherming, handhaving van bestaande voorschriften en investeringen in de modernisering van de energie-infrastructuur, om ervoor te zorgen dat de energiesystemen van Europa klaar zijn voor de 21e eeuw.

Bevordering van eerlijke concurrentie op de eengemaakte markt

Ook het afgelopen jaar heeft de Commissie door middel van waakzame handhaving van de EU-mededingingsregels voor eerlijke concurrentie gezorgd. Dankzij het mededingingsbeleid konden gelijke mededingingsvoorwaarden op de eengemaakte markt worden gehandhaafd, zodat consumenten en bedrijven die zich aan de wet houden kunnen profiteren van een concurrerende markt — in de vorm van betere prijzen, meer keuze uit innovatieve producten en de preventie van versturende staatssteun.

Kartels

Kartels vormen de ernstigste schending van het mededingingsrecht. Zij staan de goede werking van de markten in de weg en brengen consumenten, bedrijven en de economie schade toe. Zij houden de prijzen kunstmatig hoog, smoren innovatie in de kiem en leiden tot ongeoorloofde verdelingen binnen de eengemaakte markt. Ook in 2012 had de Commissie de strijd tegen kartels hoog in het vaandel geschreven.

Zij heeft vier besluiten vastgesteld waarbij zij voor meer dan 1,8 miljard EUR aan boeten aan grote kartels heeft opgelegd. Deze kartels, waarbij tal van ondernemingen betrokken waren, betroffen veel lidstaten en waren gedurende relatief lange tijd actief. De Commissie heeft verscheidene prijskartels aan het licht gebracht en aan de deelnemende ondernemingen, zoals vrachtextpediteurs of producenten van vensterbeslag, boeten opgelegd.

In december heeft de Commissie aan zeven internationale concerns boeten van in totaal 1,47 miljard EUR opgelegd wegens kartelvorming in de beeldbuissector. Deze kartels hebben meer dan tien jaar lang bestaan. Zij behoorden tot de best georganiseerde kartels die de Commissie ooit heeft onderzocht. Zij hebben zich schuldig gemaakt aan de meest schadelijke concurrentieverstorende praktijken, waaronder prijsafspraken, opsplitsing van de markt, klantentoe wijzing, afstemming van capaciteit en productie, en uitwisseling van commercieel gevoelige informatie. De geldboete weerspiegelt de ernst van de inbreuk op de wetgeving en is de hoogste die de Commissie tot nu toe heeft opgelegd. In al die gevallen is aan bepaalde ondernemingen een lagere geldboete opgelegd omdat zij de Commissie overeenkomstig de clementieregeling hadden geholpen door informatie te verstrekken.

Concurrentieverstoring

Naast kartels bestaan er ook andere vormen van concurrentieverstorend gedrag — zoals misbruik van een machtspositie — die de eengemaakte markt en de consumenten schade berokkenen. Door dergelijk gedrag worden ondernemingen minder gestimuleerd nieuwe of betere producten en diensten tegen concurrerende prijzen te leveren, waardoor consumenten meer moeten betalen voor mogelijk minder kwaliteit.

Handhaving van de mededingingsregels

In 2012 heeft de Commissie onder meer de toezeggingen aanvaard die Apple en vier grote internationale uitgevergroepen — Hachette Livre, onderdeel van de Franse Lagardère-groep; Harper Collins, eigendom van News Corporation uit de VS; Simon & Schuster van de CBS-groep uit de VS; en Macmillan van de Duitse uitgevergroep Georg von Holtzbrinck — hebben gedaan in verband met vermeende inbreuken op de markt voor e-boeken in de EER.

De Commissie was bezorgd dat deze ondernemingen wellicht hadden samengespannen om de concurrentie bij de retailprijzen voor e-boeken in de Europese Economische Ruimte (EER) in strijd met de mededingingsregels van de EU te beperken. Aangezien deze markt in Europa in opkomst en zeer dynamisch is, was snel en doortastend optreden dan ook geboden.

Om de bezorgdheid van de Commissie weg te nemen, boden de ondernemingen aan lopende agentuurovereenkomsten te beëindigen en gedurende de komende vijf jaar af te zien van bepaalde clausules uit die overeenkomsten. De uitgevers boden ook aan detailhandelaren onder voorwaarden gedurende een periode van twee jaar toe te staan kortingen op e-boeken te geven.

Door de door deze ondernemingen gedane toezeggingen zullen de normale mededingingsvoorwaarden op deze nieuwe, dynamische markt worden hersteld, wat de kopers en lezers van e-boeken ten goede zal komen.

De Commissie heeft de toezeggingen van Thomson Reuters om een nieuwe licentie te creëren waardoor klanten tegen een maandelijkse vergoeding Reuters Instrument Codes (RIC's) mogen gebruiken voor gegevens die afkomstig zijn van concurrenten van Thomson Reuters, juridisch bindend verklaard. Volgens de Commissie kon Thomson Reuters door zijn licentiepraktijken in strijd met de mededingingsregels van de EU misbruik maken van zijn machtspositie op de markt van geconsolideerde realtime datafeeds. De toezeggingen van Thomson Reuters zullen de mededinging op deze markt bevorderen. Financiële instellingen die Reuters Instrument Codes gebruiken, zullen nu gemakkelijker naar andere aanbieders kunnen overstappen.

De Commissie heeft eveneens een reeks nieuwe onderzoeken op verschillende belangrijke markten geopend, zoals het onderzoek naar een trans-Atlantische joint venture tussen verschillende luchtvaartmaatschappijen, of het onderzoek naar de producenten van mobiele apparatuur waarbij wordt onderzocht of het gedrag van sommige houders van essentiële standaardoctrooien mogelijk neerkomt op misbruik van een machtspositie. De Commissie houdt zich ook bezig met andere nieuwe gevallen op de gebieden telecommunicatie, vervoer, energie en farmaceutische producten.

Fusies

In 2012 heeft de Commissie 253 fusies toegestaan; zij heeft er slechts één verboden.

- ▶ Bij de in de telecommunicatiesector toegestane fusies gaat het onder meer om de overname van Motorola Mobility, die smartphones en tablets ontwikkelt, door Google, 's werelds grootste internetzoekmachine en internetreclameonderneming en de ontwikkelaar van Android, een van de populairste besturingssystemen voor mobiele apparatuur. De Commissie heeft haar goedkeuring aan de transactie gehecht, omdat de overname geen significante wijziging van de situatie op de markt voor besturingssystemen en octrooien voor die apparatuur in de EER of in een wezenlijk deel daarvan teweeg zou brengen.
- ▶ De Commissie heeft de verwerving van de zeggenschap over het Britse ED & F MAN, de op een na grootste suikerhandelaar ter wereld die ook suiker produceert, door het Duitse Südzucker, de grootste suikerproducent in Europa, voorwaardelijk goedgekeurd. De goedkeuring was in dit geval gekoppeld aan de voorwaarde dat ED & F MAN haar belangen in de grootste en modernste productie-installatie in Brindisi (Italië) afstoot. Hierdoor wordt voldoende concurrentie op deze markt gewaarborgd.

*Joaquín Almunia,
vicevoorzitter van de
Europese Commissie en
commissaris voor
Mededinging, neemt deel
aan het Europees
Concurrentieforum.*

- ▶ Van een voorwaardelijke goedkeuring was ook in de roestvrijstaalsector sprake bij de overname van Inoxum, de afdeling roestvrij staal van het Duitse ThyssenKrupp, door de Finse onderneming in roestvrij staal Outokumpu. Uit het onderzoek van de Commissie was gebleken dat de fusie een samengaan van de twee grootste spelers op de markt voor koudgewalste producten van staal in de EER zou betekenen en dat er een entiteit zou ontstaan die drie tot vijf keer zo groot was als de naaste concurrent. De goedkeuring werd gekoppeld aan de voorwaarde dat Inoxum de staalfabriek in Terni (Italië) en een aantal distributiecentra in Europa afstoot om ervoor te zorgen dat de gefuseerde entiteit ook verder voldoende concurrentiestrijd moet aangaan.

Aan het begin van het jaar heeft de Commissie de fusie tussen Deutsche Börse en NYSE Euronext verboden. Als zij was toegestaan, zou de fusie een bijna-monopolie hebben doen ontstaan op de markt voor op een beurs verhandelde Europese financiële derivaten, aangezien beide ondernemingen dan meer dan 90 % van de wereldwijde handel daarin zouden controleren. Met het verbod werd beoogd de Europese economie te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van een samengaan waardoor daadwerkelijke mededinging op de markt vrijwel zou zijn uitgeschakeld, wat de klanten aanzienlijke schade zou hebben berokkend.

Staatssteun

De Commissie heeft in 2012 het startschot gegeven voor het initiatief tot modernisering van het staatssteunbeleid, een ingrijpende hervorming voor de modernisering van de regels inzake toezicht op staatssteun ⁽⁵²⁾.

Dit initiatief heeft drie hoofddoelstellingen: erop toezien dat de staatssteunregels duurzame, slimme en inclusieve groei alsmede de Europa 2020-doelstellingen ondersteunen; prioriteit geven aan de handhaving in gevallen die een belangrijke impact hebben op de eengemaakte markt; en het besluitvormingsproces van de Commissie stroomlijnen.

Om deze doelstellingen te bereiken zal de Commissie sterker de nadruk op „goede steun” leggen: efficiënte en goed ontworpen steunmaatregelen waarmee echt marktfalen wordt gecorrigeerd en die daadwerkelijk een stimulerend effect hebben. Zij zal nog waakzamer zijn wanneer het „slechte steun” betreft, aangezien die gelijkstaat aan schadelijke subsidies waarmee particuliere investeringen worden verdrongen of ondoelmatige en niet-levensvatbare ondernemingen op de markt worden gehouden. Tegelijkertijd moet de modernisering van het staatssteunbeleid de lidstaten ondersteunen bij het streven naar een efficiënter gebruik van overheidsmiddelen in de context van de begrotingsconsolidatie. De overheidsschuldencrisis en de schaarse overheidsmiddelen laten zien hoe belangrijk de kwaliteit en de doeltreffendheid van overheidsuitgaven, waaronder staatssteun, zijn. De belangrijkste onderdelen van de hervorming moeten eind 2013 klaar zijn.

In 2012 heeft de Commissie een aantal besluiten vastgesteld die groei en innovatie in Europa zullen helpen stimuleren.

- ▶ Zij heeft haar goedkeuring gehecht aan „BDUK”, een overkoepelende steunregeling uit het Verenigd Koninkrijk voor investeringen in breedbandtoegangsnetwerken van de nieuwe generatie (NGA's). De regeling beoogt lokale projecten in landelijke en afgelegen gebieden te ondersteunen, waar de ontwikkeling van dergelijke netwerken op commerciële voorwaarden niet erg waarschijnlijk is. Zij heeft eveneens een steunregeling ten belope van twee miljard EUR goedgekeurd ter bevordering van de ontwikkeling van NGA-breedbandnetwerken in gebieden in Beieren met momenteel een slechte dekking, aangezien is gewaarborgd dat alleen steun wordt verleend in gebieden waar in de nabije toekomst geen uitbouw van commerciële NGA-netwerken is gepland. Met deze regelingen wordt een belangrijke stap gezet in de richting van de verwezenlijking van de digitale agenda van de EU en een sterke impuls gegeven voor groei in de betrokken gebieden.
- ▶ De Commissie heeft haar goedkeuring gehecht aan een Oostenrijkse regeling ter ondersteuning van de opwekking van energie uit hernieuwbare bronnen, de wet op groene elektriciteit uit 2012, waarmee Oostenrijk moet worden geholpen uiterlijk in 2020 de bindende nationale streefcijfers voor hernieuwbare energie te halen. Ook een Britse steunregeling voor het gebruik van hernieuwbare energiebronnen voor het opwekken van warmte in Noord-Ierland is goedgekeurd in overeenstemming met de Europa 2020-strategie voor duurzame groei.
- ▶ De Commissie heeft haar goedkeuring gehecht aan staatssteun ten belope van drie miljard GBP die door het Verenigd Koninkrijk is verleend voor de oprichting van een bank die in milieuvriendelijke projecten investeert: de Green Investment Bank (GIB). Het doel is de CO₂-uitstoot in het Verenigd Koninkrijk terug te dringen door de versnelde ontwikkeling van een „groene economie”. De GIB heeft tot taak om te investeren in projecten op innovatieve, milieuvriendelijke gebieden waarvoor is vastgesteld dat de marktwerking is tekortgeschoten.

Daarnaast heeft de Commissie ook in 2012 de mededingingsregels op een aantal beleidsgebieden geactualiseerd en aangescherpt.

- ▶ Zij heeft een de-minimisverordening voor diensten van algemeen economisch belang (DAEB) ⁽⁵³⁾ vastgesteld. Op grond van deze verordening gelden de EU-regels inzake staatssteun niet voor steun tot 500 000 EUR per onderneming over een periode van drie jaar die wordt toegekend als compensatie voor de verrichting van DAEB's. De nieuwe verordening betekent een grote vereenvoudiging voor zowel de overheid als dienstverleners, omdat zij de administratieve lasten in verband met de toekenning van overheidscompensatie voor geringe diensten van algemeen economisch belang verlicht en tegelijkertijd de rechtszekerheid vergroot.
- ▶ De Commissie heeft regels vastgesteld voor nationale steun voor industriële elektriciteitskosten in de context van de EU-regeling voor de handel in emissierechten (ETS). Op grond van deze nieuwe regels mogen de lidstaten sommige elektriciteitsintensieve gebruikers, zoals staal- en aluminiumproducenten, compensatie bieden voor een deel van de hogere elektriciteitskosten die naar verwachting vanaf 2013 het gevolg zullen zijn van een wijziging van de ETS van de EU. Door deze regels wordt gewaarborgd dat de nationale steunmaatregelen zodanig worden opgezet dat de EU-doelstelling van een meer koolstofvrije Europese economie kan worden gerealiseerd en voor de concurrenten op de interne markt dezelfde concurrentievoorwaarden in stand worden gehouden.

Rechterlijke toetsing van de beschikkingen van de Commissie op het gebied van mededinging

2012 was ook een jaar waarin het Hof van Justitie van de Europese Unie een aantal belangrijke uitspraken heeft gedaan.

Het Hof van Justitie en het Gerecht hebben onlangs diverse punten die van fundamenteel belang zijn voor het mededingingsbeleid, bevestigd. Zo heeft het Gerecht in drie zaken, de zaak internationale verhuisdiensten⁽⁵⁴⁾, de zaak natriumchloraat⁽⁵⁵⁾ en de zaak chloropreenrubber⁽⁵⁶⁾, de belangrijkste onderdelen van het bij de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten van 2006 ingevoerde boetebeleid van de Commissie bekrachtigd. Deze uitspraken verstevigen de positie van de Commissie en vergroten de rechtszekerheid.

Op het gebied van de kartelwetgeving is het arrest van het Gerecht in de zaak MasterCard van bijzonder belang. Het Gerecht heeft hierin de vaststelling van de Commissie bevestigd dat de grensoverschrijdende interbancaire vergoedingen voor debet- en kredietkaarten voor consumenten (MIF's) die MasterCard aanrekent, de concurrentie beperken, aangezien zij leiden tot hogere kosten voor handelaren die betaalkaarten accepteren, zonder dat dit leidt tot voordelen voor de consument⁽⁵⁷⁾.

Het Gerecht heeft ook grotendeels de Commissiebeschikking van 2009 bekrachtigd waarbij aan de E.ON-groep en GDF Suez geldboeten zijn opgelegd wegens het sluiten en handhaven van een marktverdelingsovereenkomst voor de Franse en Duitse markt voor aardgas. Door te bevestigen dat de Commissie terecht had vastgesteld dat de ondernemingen met hun handelwijze het Europees mededingingsrecht hadden geschonden, heeft het Gerecht een sterk signaal uitgezonden dat de gevestigde exploitanten in de gasector zich niet van mededingingsversturende praktijken mogen bedienen om liberaliseringsinspanningen teniet te doen⁽⁵⁸⁾.

Met zijn arrest in de zaak Microsoft heeft het Gerecht in wezen de Commissiebeschikking van 2008 bekrachtigd waarbij aan Microsoft een dwangsom is opgelegd wegens niet-inachtneming van de Microsoft-beschikking van de Commissie van 2004. Dit was het eerste arrest waarin het Gerecht uitspraak heeft gedaan over een dwangsom die aan een onderneming was opgelegd wegens niet-inachtneming van een verbodsbeschikking wegens schending van de mededingingsregels⁽⁵⁹⁾.

Belastingwetgeving

In april heeft het Parlement zich volledig achter het voorstel⁽⁶⁰⁾ uit 2011 voor een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB) geschaard, die het bedrijfsleven in de EU voor miljarden euro's aan besparingen zou kunnen opleveren en meer buitenlandse investeerders naar Europa zou kunnen lokken doordat de enorme administratieve rompslomp, de hoge nalevingskosten en de rechtsonzekerheid worden weggenomen waarmee de ondernemingen thans te kampen hebben wanneer zij in meer dan één lidstaat actief zijn.

In mei heeft de Raad na de brede openbare raadpleging door de Europese Commissie in december 2011⁽⁶¹⁾ conclusies goedgekeurd waarin wordt opgeroepen tot een EU-btw-stelsel dat eenvoudiger, efficiënter, neutraler, robuuster en fraudebestendiger moet zijn met het oog op de goede werking van de eengemaakte markt.

In oktober heeft de Commissie met het oog op een billijke belastingheffing en een sterkere eengemaakte markt een voorstel voor een besluit van de Raad houdende nauwere samenwerking inzake een belasting op financiële transacties ingediend. Tot dusver hebben elf landen verklaard dat zij willen deelnemen; daarbij noemden zij het voorstel van de Commissie voor een belasting op financiële transacties uit 2011 het uitgangspunt waarop zij willen voortbouwen. In december keurde het Europees Parlement de nauwere samenwerking goed.

De nieuwe btw-regels zijn met ingang van 1 januari 2013 van kracht. Zij zullen het leven van ondernemingen in heel Europa gemakkelijker maken. In de eerste plaats zal elektronische facturering op dezelfde wijze worden behandeld als papieren facturering, zodat ondernemingen kunnen kiezen voor de wijze van factureren van de btw die hun het beste past. Hierdoor zal het bedrijfsleven door de lagere administratiekosten jaarlijks tot 18 miljard EUR kunnen besparen. In de tweede plaats mogen de lidstaten kleine ondernemingen met een jaarlijkse omzet van minder dan 2 miljoen EUR een kasstelseloptie aanbieden. Die kmo's hoeven de btw pas te betalen nadat zij door hun afnemers zijn betaald, waardoor zij cashflowproblemen kunnen vermijden.

Zaken doen in meer dan één lidstaat betekent vaak formaliteiten afhandelen met meerdere belastingdiensten in verschillende talen, waarbij de naleving van diverse btw-verplichtingen voor ondernemingen zeer omslachtig en duur kan zijn. De door de Commissie begin 2012 voorgestelde verordening ⁽⁶²⁾ is een eerste stap in de richting van een éénloketsysteem voor alle langs elektronische weg verrichte diensten, waarvan de bedrijven vanaf 1 januari 2015 zullen kunnen profiteren. In een volgende fase zal de Commissie ernaar streven om dit systeem stapsgewijze uit te breiden tot andere goederen en diensten.

*Algirdas Šemeta,
commissaris voor
Belastingen en Douane-
unie, Audit en
Fraudebestrijding, op de
conferentie van de dienst
Interne audit (IAS) over
prestatieaudits door
interne auditors in de
publieke sector in 2012.*

Douanewetgeving

In februari heeft de Commissie in de herschikking van het douanewetboek van de Unie (DWU) ⁽⁶³⁾ voorgesteld een aantal bepalingen van het douanewetboek aan de ontwikkeling van de douane- en andere relevante wetgeving aan te passen, dat wetboek in overeenstemming te brengen met de procedurele vereisten die voortvloeien uit het Verdrag van Lissabon, en de toepassing ervan uit te stellen. Het voornaamste doel hiervan is aanpassing aan de elektronische omgeving voor de douane en het bedrijfsleven, maar ook de regeling hiervan. Het douanewetboek is essentieel voor de werking van de eengemaakte markt en die markt kan alleen goed functioneren bij consequente toepassing van gemeenschappelijke, moderne douanevoorschriften en systemen.

Op 20 maart is de onderneming Neri SpA uit Livorno (Italië) de 10 000e „geautoriseerde marktdeelnemer” geworden na toetreding tot een EU-douaneregeling waardoor de douanecontroles aan de buitengrenzen van de EU voor de internationale handel sneller en veiliger verlopen. De status van geautoriseerde marktdeelnemer op EU-niveau staat voor veilige en betrouwbare bedrijven die zich bezighouden met internationale handel en profiteren van vereenvoudigingen van het handelsverkeer wat douanecontroles betreft. Een van de voordelen is de erkenning van de status van betrouwbare EU-handelaar door de belangrijkste handelspartners. Een grote stap werd in 2012 gezet met de wederzijdse erkenning van de status van geautoriseerde marktdeelnemer tussen de EU en de VS.

Bijdrage van de handel tot economische groei

Handel als groeifactor

De EU is nog steeds 's werelds grootste exporteur, importeur, rechtstreekse investeerder in het buitenland en ontvanger van directe buitenlandse investeringen, met een bbp per hoofd van de bevolking van 25 000 EUR voor haar 500 miljoen consumenten. Hiermee is Europa een van de vijf best presterende economieën en is zijn economie goed voor 12,6 biljoen EUR. Voorts is de EU er ondanks de opkomst van China in geslaagd haar aandeel van 20 % in de totale wereldhandel te handhaven, terwijl Japan en de VS hun aandeel sterk hebben zien teruglopen.

De EU is voorts voor tachtig landen de voornaamste handelspartner (ter vergelijking: de VS zijn de voornaamste handelspartner voor iets meer dan twintig landen).

De EU heeft een enorm handelsoverschot van 281 miljard EUR, een vervijfvoudiging ten opzichte van 2000 waardoor de stijging van de energiekosten in dezelfde periode meer dan gecompenseerd is. Het overschot van de EU in de dienstensector is in tien jaar tijd gegroeid met een factor 17 en bedroeg in 2010 86 miljard EUR. Daarnaast zijn ongeveer 30 miljoen banen in de EU, dat wil zeggen meer dan 10 % van alle arbeidsplaatsen, afhankelijk van de uitvoer naar de rest van de wereld, een stijging van bijna 50 % ten opzichte van 1995.

Een sterke buitenlandse vraag is momenteel de voornaamste drijvende kracht achter de groei, aangezien bepaalde (publieke of private) componenten van de binnenlandse vraag nog steeds zwak zijn. Bovendien zal de buitenlandse vraag in de toekomst alleen nog maar belangrijker worden voor de economische groei, aangezien in 2015 de groei van de wereldeconomie naar verwachting voor 90 % buiten Europa zal worden gegenereerd. Wil de Europese economie ook in de toekomst blijven groeien, dan wordt het dus steeds belangrijker om de markten van onze voornaamste handelspartners te betreden.

Bezoek van Karel De Gucht, commissaris voor Handel, aan Mexico.

Bovendien biedt de onlangs gesloten vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Zuid-Korea de EU nieuwe exportmogelijkheden ter waarde van bijna twintig miljard EUR. Productiviteitswinsten vergroten de totale impact van handelsovereenkomsten met nog eens meer dan de helft. Voorts zou een ambitieuze agenda voor meer dan twee miljoen banen in de hele EU kunnen zorgen.

In dezelfde geest kan de verdieping van de betrekkingen tussen de EU en haar belangrijkste handelspartners een belangrijke bijdrage leveren tot het herstel in Europa. Als de EU doorgaat op de weg die zij met haar ambitieuze agenda voor de buitenlandse handel is ingeslagen, zou dit een stijging van het bbp van de EU met 2 % oftewel meer dan 250 miljard EUR kunnen betekenen.

Initiatief inzake externe openbare aanbestedingen

Overeenkomstig de in het kader van de WTO-overeenkomst inzake overheidsopdrachten van maart 2012 aangegane verbintenissen heeft de Commissie een initiatief voorgesteld om wereldwijde overheidsopdrachten te helpen openstellen voor inschrijvers uit de EU. Concreet betekent dit dat het voorstel beoogt te waarborgen dat Europese en niet-Europese bedrijven op gelijke voet met elkaar de strijd kunnen aangaan op de lucratieve Europese markt voor overheidsopdrachten. Op langere termijn zal dit initiatief Europese ondernemingen meer zakelijke kansen bieden, zowel binnen de EU als internationaal, kleine en middelgrote ondernemingen meer mogelijkheden geven om internationaal te opereren en tot slot de innovatie in de EU bevorderen.

Investerings

Als onderdeel van een breed investeringsbeleid, dat op grond van het Verdrag van Lissabon een exclusieve bevoegdheid van de EU is geworden, heeft de Commissie een verordening inzake financiële aansprakelijkheid bij de regeling van geschillen tussen investeerder en staat ⁽⁶⁴⁾ vastgesteld. Die verordening voorziet in het wettelijk en financieel kader voor toekomstige EU-overeenkomsten inzake de bescherming van investeringen. Zodra de medewetgevers er hun goedkeuring aan hebben gehecht, wordt daarin geregeld welke procedure moet worden gevolgd bij toekomstige investeringsgeschillen waarbij de EU of afzonderlijke lidstaten betrokken zijn.

De Europese Commissie onderhandelt momenteel in de besprekingen over een vrijhandelsovereenkomst met Canada, India en Singapore over investeringen, met inbegrip van de bescherming van investeringen, en bereidt tegelijkertijd ook een investeringsovereenkomst EU-China voor. Wanneer zij eenmaal zijn gesloten, zullen de overeenkomsten op EU-niveau die eveneens op investeringsbescherming betrekking hebben, in de plaats komen van de bilaterale investeringsovereenkomsten die de lidstaten met deze landen buiten de EU hebben gesloten.

Met het oog op de rechtszekerheid voor Europese investeerders die de investeringsbescherming genieten die wordt geboden in de door de lidstaten gesloten bilaterale investeringsovereenkomsten, heeft de Commissie in juli 2010 een voorstel ingediend voor een verordening dat in december 2012 door het Parlement en de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure is goedgekeurd ⁽⁶⁵⁾.

In de eerste plaats wordt in de verordening verduidelijkt wat de juridische status van bilaterale investeringsovereenkomsten volgens het EU-recht is, en bevestigt dat deze overeenkomsten van kracht kunnen blijven totdat zij door een EU-investeringsovereenkomst worden vervangen. Tegelijkertijd wordt in de verordening ook een mechanisme vastgelegd waarbij de lidstaten — onder bepaalde voorwaarden — worden gemachtigd om over bilaterale investeringsovereenkomsten te onderhandelen met landen waarmee niet onmiddellijk investeringsonderhandelingen op EU-niveau waren gepland. De bedoeling hiervan is de omvang van de momenteel voor Europese investeerders beschikbare investeringsbescherming uit te breiden.

Landbouw-, visserij- en maritiem beleid

Landbouw

Vijftig jaar gemeenschappelijk landbouwbeleid

In 2012 bestond het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) van de EU 50 jaar ⁽⁶⁶⁾; het is een hoeksteen van de Europese integratie en heeft de Europese burgers een halve eeuw lang voedselzekerheid en een leefbaar platteland geschonken. Het GLB is nog steeds het enige EU-beleidsgebied met een gemeenschappelijk EU-kader en het grootste deel van de uitgaven die de overheden in alle lidstaten op grond van dit beleid doen, worden uit de EU-begroting gefinancierd en dus niet uit die van de lidstaten of de regio's. Uit de cijfers blijkt dat het GLB niet alleen heeft bijgedragen tot een gestage groei van de economische waarde, productiviteit en handel, maar er ook voor heeft gezorgd dat het aandeel van de gezinsuitgaven dat naar voedsel gaat, met de helft is gedaald.

Het GLB is een beleidsgebied dat een gestage ontwikkeling heeft doorgemaakt om gelijke tred te kunnen houden met de veranderende omstandigheden. Zo heeft het hervormingsproces dat in 1992 is ingezet, geleid tot een verschuiving van het zwaartepunt in het GLB naar een grotere marktgerichtheid, en had het bovendien ook oog voor de bezorgdheid van de consument over thema's zoals dierenwelzijn en milieubescherming.

De onderhandelingen over een toekomstig GLB, die in 2012 zijn voortgezet, moeten een antwoord bieden op de uitdagingen van vandaag en morgen op het gebied van voedselzekerheid, klimaatverandering, duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, evenwichtige plattelandontwikkeling, de gevolgen van de economische crisis, de toenemende volatiliteit van de landbouwrijzen, en slimme, duurzame en inclusieve groei overeenkomstig de Europa 2020-strategie.

*50e verjaardag van het
gemeenschappelijk
landbouwbeleid*

*Dacian Cioloș, commissaris
voor Landbouw en
Plattelandontwikkeling,
tijdens een bezoek aan
China met als doel de
banden tussen de EU en
China op het gebied van
landbouw en
plattelandontwikkeling
aan te trekken.*

Mijlpalen in de geschiedenis van het GLB

1962: Het GLB ziet het levenslicht. Het belangrijkste doel van het beleid is de burgers in de EU van betaalbaar voedsel te voorzien en de landbouwers een redelijke levensstandaard te verzekeren.

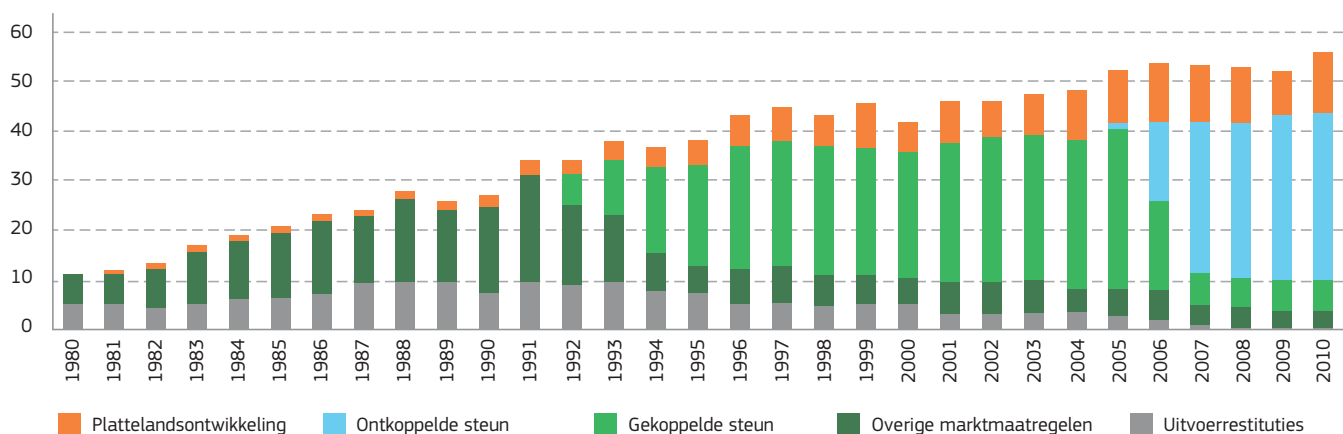
1984: Melkquota: er worden specifieke maatregelen ingevoerd om de melkproductie op de behoeften van de markt af te stemmen.

2000: Het GLB wordt uitgebreid met het beleidsgebied plattelandontwikkeling. Het GLB spitst zich met gerichte, op nationaal, regionaal of lokaal niveau ontworpen meerjarenprogramma's toe op de economische, sociale en culturele ontwikkeling van het Europese platteland.

2012: Onderhandelingen over een nieuwe GLB-hervorming met als doel het concurrentievermogen van de landbouwsector op zowel economisch als ecologisch vlak te versterken, de innovatie te bevorderen, de strijd tegen de klimaatverandering aan te gaan, en werkgelegenheid en groei in plattlandsgebieden te stimuleren.

ONTWIKKELING VAN GLB-UITGAVEN TUSSEN 1980-2010

miljard EUR (lopende prijzen)

BASISSTATISTIEKEN OP HET GEBIED VAN LANDBOUW

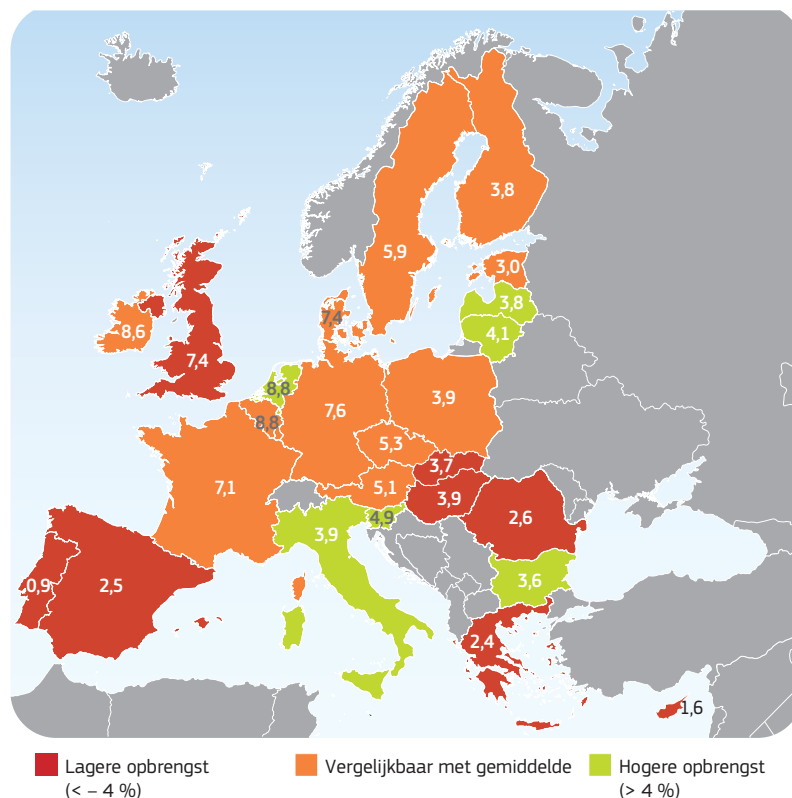
	1962	1992	2002	2012
Aantal lidstaten	6	12	15	27
Aantal landbouwers (miljoen)	6,5	7,2	6,2	13,7
Landbouwareaal (miljoen hectare)	69	118	126	172
Waarde van de landbouwproductie (reële prijzen, miljard EUR/ECU)	20			350
Gemiddelde melkproductie (kg per koe per jaar)	3 000			6 500
Gemiddelde tarweproductie (ton per jaar)	2			6
Waarde van de export van landbouwproducten (reële waarde, miljard EUR/ECU)	3			90 (*)
Waarde van de import van landbouwproducten (reële waarde, miljard EUR/ECU)	6			80 (*)
Waarde van de handel in landbouwproducten (reële waarde, miljard EUR/ECU)	10			170 (*)
% van de gezinsuitgaven dat naar voedsel gaat (EU-gemiddelde)	30 %			16 %

(*) Voorlopige cijfers januari-november 2011.

Bron: Directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling.

GEWASOPBRENGSTPROGNOSEN VAN HET JRC

Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC) van de Commissie stelt gewas-opbrengstprognosen op ter ondersteuning van het EU-landbouwbeleid. De afbeelding laat de verwachte tarweopbrengst voor 2012 in verhouding tot de gemiddelde opbrengst voor de jaren 2007-2011 zien. De cijfers binnen elk land staan voor de verwachte ton/hectare en de kleurcodes geven de ontwikkeling ten opzichte van de laatste vijf jaar weer.

Transparantere en doeltreffendere voorschriften op het gebied van landbouw

In september heeft de Commissie een voorstel vastgesteld voor de toepassing van nieuwe voorschriften met betrekking tot de bekendmaking van informatie over de begunstigden van financiële middelen uit de Europese landbouwfondsen⁽⁶⁷⁾. Deze herziening van de wetgeving is noodzakelijk geworden na een arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie uit 2010⁽⁶⁸⁾ waarbij Verordening (EG) nr. 259/2008⁽⁶⁹⁾ van de Commissie gedeeltelijk ongeldig is verklaard, met name wat de bekendmaking van informatie over individuele begunstigden van landbouwsteun betreft. Dit voorstel houdt rekening met de wettelijke beperkingen die inherent zijn aan de bescherming van persoonsgegevens.

In december heeft de Commissie haar tweede verslag over de evolutie van de marktsituatie en de voorwaarden voor geleidelijke afschaffing van de melkquotaregeling⁽⁷⁰⁾ aangenomen, zoals door de Raad was gevraagd in het kader van de check-up van het GLB in 2008. In het verslag wordt geconcludeerd dat de „zachte landing” verloopt zoals gepland: in verreweg de meeste lidstaten zijn quota niet langer relevant voor het beperken van de productie en de quotumprijs (die landbouwers voor extra quota moeten betalen) is al nul of bijna nul.

Europees visserijbeleid

Gemeenschappelijk visserijbeleid — dringend aan hervorming toe

In 2011 heeft de Commissie een radicale hervorming van het gemeenschappelijk visserijbeleid voorgesteld, die in 2012 in het Parlement en de Raad alsmede in belanghebbende kringen is besproken. Met de hervorming wordt beoogd de visserijsector nieuwe welvaart te brengen, een einde te maken aan de afhankelijkheid van de sector van subsidies, en werkgelegenheid en groei in kustgebieden te stimuleren.

De status quo is geen optie. Ongeveer 47 % van de geëvalueerde bestanden in de Atlantische Oceaan en 80 % van de geëvalueerde bestanden in de Middellandse Zee worden overbevist. Vooruitgang is evenwel mogelijk: dankzij nieuwe instandhoudingsmaatregelen is het aantal duurzaam beviste Europese visbestanden gestegen tot 27. Derhalve konden bepaalde vangstquota in 2012 worden verhoogd, waardoor naar schatting 135 miljoen EUR aan extra inkomsten voor vissers werd gegenereerd, het tastbare bewijs dat het herstel van het ecologische evenwicht van visbestanden directe economische voordelen heeft.

Duurzame bevissing van alle bestanden zou tot 2020 20 % meer vangsten kunnen opleveren. Dit zou aanzienlijke sociaaleconomische voordelen voor de sector en de economie als geheel genereren.

Nultolerantie ten aanzien van illegale visserij

Sinds 2010 wordt de EU-verordening ter bestrijding van illegale, ongemelde en ongereguleerde (IOO) visserij ⁽⁷¹⁾ strikt toegepast. Zo heeft de Europese Commissie wereldwijd uitgebreide controles op afzonderlijke schepen verricht en uitgebreid onderzoek naar controlestelsels van landen gedaan. Als gevolg daarvan hebben twaalf landen sancties opgelegd aan 46 vaartuigen en heeft de Commissie een lijst opgesteld van acht landen buiten de EU die zouden kunnen worden geacht niet mee te werken bij de bestrijding van IOO-visserij ⁽⁷²⁾. De Commissie is vastbesloten deze landen te helpen die situatie door middel van dialoog, samenwerking en passende actieplannen recht te zetten. Worden deze landen echter door de Raad uiteindelijk op een zwarte lijst geplaatst, dan mogen zij niet langer vis naar de EU uitvoeren. Ondernemingen uit de EU die IOO-vaartuigen exploiteren of bezitten, zouden dan noch overheidssteun noch EU-middelen ontvangen. De uitgebreide controles en onderzoeken gaan door.

Campagne voor duurzame visserij.

Europees maritiem beleid — „Blauwe groei”: vooruitzichten voor duurzame groei vanuit de maritieme sectoren

„Blauwe groei” verwijst naar zowel de traditionele als opkomende maritieme sectoren met hun aanzienlijke economische potentieel.

*Maria Damanaki,
commissaris voor
Maritieme Zaken en
Visserij, spreekt over de
bestrijding van de illegale
visserij.*

De „blauwe economie” van de EU is vandaag de dag goed voor 5,4 miljoen banen en een bruto toegevoegde waarde van bijna 500 miljard EUR per jaar. De EU wil dit tot 2020 verhogen tot zeven miljoen banen en 600 miljard EUR per jaar. Daartoe heeft de Commissie in september 2012 een speciale strategie gepresenteerd ⁽⁷³⁾. Hierin worden vijf specifieke gebieden onderscheiden waarop met gerichte actie substantiële vooruitgang kan worden geboekt: maritiem, kust- en cruisetourisme, blauwe energie, mariene minerale hulpbronnen, aquacultuur en blauwe biotechnologie. Er moeten maatregelen worden genomen om groei-belemmeringen uit de weg te ruimen en uitvoering te geven aan slimme oplossingen om die sectoren een impuls te geven. Europa kan het onaangeboorde potentieel van de maritieme economie benutten en tegelijk de biodiversiteit in stand houden en het milieu beschermen door onderzoek in de mariene sector te stimuleren, innoverende kleine en middelgrote ondernemingen te ondersteunen, ervoor te zorgen dat de behoefte aan vaardigheden wordt aangepakt en innoverende producten te bevorderen.

In oktober hebben de met maritieme aangelegenheden belaste ministers en de Europese Commissie de Verklaring van Limassol ⁽⁷⁴⁾ over een mariene en maritieme agenda voor groei en werkgelegenheid aangenomen: een duidelijk engagement van de lidstaten jegens de strategie van de blauwe groei en alle maritieme beleidsgebieden, waaronder visserij.

Begroting

EU-begroting 2013

EU-begroting en financiële programmering in 2012

Het beheer van de jaarlijkse EU-begroting was in 2012 uitermate lastig, met name doordat in de eerste versie lagere betalingskredieten werden overeengekomen. Tegelijkertijd doorliepen de begrotingen van 2011 en 2010 verschillende fases van beoordeling en evaluatie. Daarnaast werd ook gewerkt aan de begroting voor 2013, de laatste van de huidige programmeringsperiode van zeven jaar. Afgezien van de jaarlijkse begrotingsprocedure werd dit jaar ook het nieuwe Financieel Reglement vastgesteld. Bovendien werd gedurende het hele jaar intensief onderhandeld over het meerjarig financieel kader voor de periode 2014-2020, nadat de Commissie alle voorstellen hiervoor had ingediend.

Uitvoering van de EU-begroting 2012

De begroting voor 2012 was afgestemd op de groei- en innovatiedoelen van de Europa 2020-strategie. Anderzijds moest vanwege de slechte economische situatie in veel lidstaten nog altijd rekening worden gehouden met belangrijke beperkingen. Door dit compromis was het in de loop van het jaar niet eenvoudig om voldoende middelen te vinden om de programma's van de Europese Unie op de juiste en doeltreffende wijze ten uitvoer te leggen en toezeggingen na te komen die de lidstaten hadden gedaan.

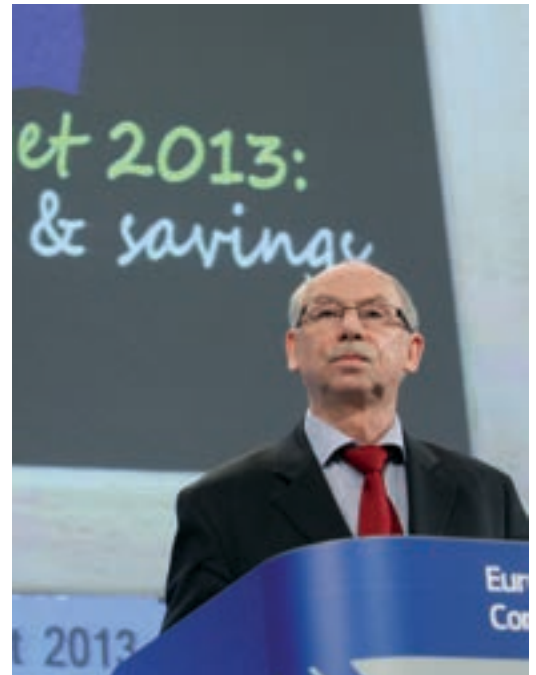
Kwijting verleend aan de Commissie voor de EU-begroting 2010

Op 10 mei 2012 heeft het Europees Parlement de Europese Commissie kwijting verleend voor de uitvoering van de begroting van 2010. Met dit positieve en belangrijke besluit werd een fase van enkele maanden afgesloten waarin beide takken van de begrotingsautoriteit (het Europees Parlement en de Raad) alsook de Rekenkamer onderzoek deden naar de wijze waarop de middelen uit de begroting van 2010 waren gebruikt. In het kader van de kwijtingsprocedure voor de begroting hebben het Europees Parlement als kwijtingsautoriteit, alsook de Raad en de Rekenkamer, verscheidene verzoeken en aanbevelingen in verband met het financiële beheer van de EU gedaan, die door de diensten van de Commissie ten uitvoer worden gelegd.

Op 6 november 2012 heeft de Rekenkamer haar jaarverslag over de uitvoering van de begroting over het begrotingsjaar 2011 gepubliceerd. In haar verslag bevestigde de Rekenkamer dat het totale gekwantificeerde foutenpercentage voor de uitgaven van de EU in 2011 stabiel was gebleven en minder dan 4 % bedroeg. Ten aanzien van de EU-boekhouding heeft de Rekenkamer voor de vijfde keer op rij het groene licht gegeven.

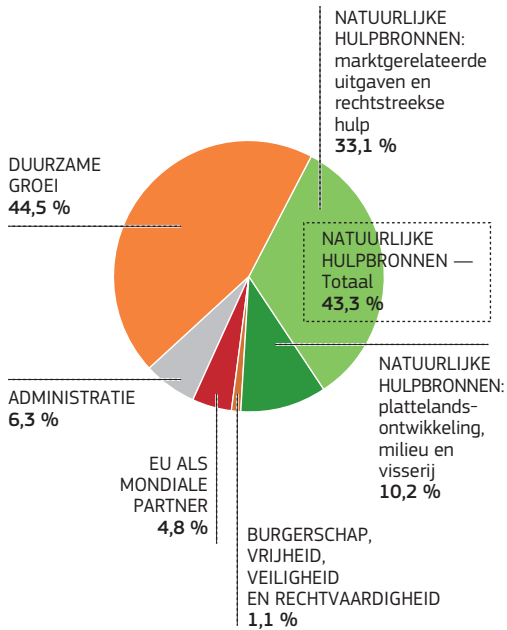
EU-begroting 2013: investeren in groei en werkgelegenheid

De EU-begroting voor 2013, die op 12 december 2012 werd goedgekeurd, geeft invulling aan de conclusies van de Europese Raad dat groei en werkgelegenheid in de EU alleen tot stand kunnen komen door een combinatie van begrotingsdiscipline en investeringen in toekomstige groei. In totaal bedraagt de begroting voor 2013 150,9 miljard EUR aan vastleggingskredieten, wat 1,7 % meer is dan in 2012 en overeenkomt met het huidige inflatiepeil. De betalingskredieten belopen 132,8 miljard EUR, d.i. een daling met 2,2 %.

Janusz Lewandowski, commissaris voor Financiële Programmering en Begroting, op de persconferentie waar het voorstel voor de EU-begroting voor 2013 wordt gepresenteerd.

BETALINGEN ALS % VAN DE TOTALE BEGROTING 2013

De EU-begroting is ook complementair met de inspanningen die de lidstaten leveren doordat de bestedingen worden toegespitst op de prioritaire terreinen van de Europa 2020-strategie voor groei. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met de moeilijke economische context en de druk op de nationale begrotingen. In de begroting van 2013 worden de toekomstige uitgaven aan banden gelegd en blijft de verhoging van de vastleggingen (d.w.z. de toekomstige betalingen) beperkt tot de inflatie (1,7 %). Voor het administratieve budget van de Commissie geldt een bevrozing — verre van een aanpassing voor de inflatie — en het personeelsbestand van de Commissie wordt met 1 % verminderd als eerste stap in de richting van een personeelsinkrimping met 5 % over een periode van vijf jaar.

Een totaal van 59 miljard EUR aan betalingskredieten wordt geoormd voor werkgelegenheidsbevorderende groei in Europa. Bijzondere inspanningen zijn geleverd waar het gaat om de kaderprogramma's voor onderzoek (7,8 miljard EUR, plus 5,6 % ten opzichte van 2012), het programma Concurrentievermogen en innovatie (435,1 miljoen EUR, plus 17,7 %), en de structuurfondsen en het Cohesiefonds (47,2 miljard EUR, min 2,1 %).

In de cijfers voor de begroting van 2013, die in december 2012 werd vastgesteld, werd geen rekening gehouden met de kosten van de toetreding van Kroatië tot de EU in juli 2013.

Het meerjarig financieel kader

Nadat gedurende het hele jaar intensieve discussies hadden plaatsgevonden in de verschillende Raadsinstaties, georganiseerd door het Deense en het Cypriotische voorzitterschap, alsook in het Europees Parlement, werd op 22 en 23 november 2012 een buitengewone Europese Raad geheel aan het meerjarig financieel kader (MFK) 2014-2020 gewijd. Voorafgaand aan de vergadering waren compromisvoorstellen gedaan door het Cypriotische voorzitterschap en vervolgens door voorzitter Herman Van Rompuy van de Europese Raad, die ook bilateraal overleg voerde met alle staatshoofden en regeringsleiders. Tijdens deze vergaderingen werd echter geen overeenstemming bereikt. De Europese Raad moet het in 2013 zo spoedig mogelijk eens worden over het volgende MFK, zodat er voldoende tijd is om de nieuwe generatie EU-programma's vanaf 1 januari 2014 zonder vertraging te kunnen uitvoeren. Nadat de MFK-verordening met de vereiste eenparigheid van stemmen is goedgekeurd door de Raad, wordt zij ter goedkeuring aan het Europees Parlement voorgelegd.

De Commissie had haar voorstellen voor het volgende MFK van de Unie in juni 2011 bekendgemaakt. De voorstellen bevatten prioriteiten en plafonds voor toekomstige uitgaven. Ook werd voorgesteld de ontvangstzijde te wijzigen en de correctiemechanismen te vereenvoudigen. Op 6 juli 2012 heeft de Commissie het voorstel technisch geactualiseerd.

Het MFK 2014-2020 is gericht op investeringen in de 27 lidstaten om gemeenschappelijke uitdagingen aan te gaan: in de hele EU de groei bevorderen en banen scheppen, Europa veiliger maken en de invloed van Europa in de wereld vergroten. Het is niet de bedoeling financiering te verlenen die ook uit de nationale begroting zou kunnen worden verleend, maar zich te richten op gebieden waar Europese financiering daadwerkelijk verschil maakt. Financiering uit nationale begrotingen is in deze gevallen niet mogelijk, of in ieder geval duurder.

In onderstaande tabel vindt u de belangrijkste cijfers van het voorstel van de Commissie, zoals aangepast op 6 juli 2012 ⁽⁷⁵⁾:

MEERJARIG FINANCIËEL KADER 2014-2020

Voorstel van de Commissie van 6 juli 2012, uitgedrukt in concrete bedragen voor alle betrokken beleidsgebieden

(miljoen EUR — prijzen van 2011)

Vastleggingskredieten	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal 2014-20
1. Slimme en inclusieve groei	64 769	67 015	68 853	70 745	72 316	74 386	76 679	494 763
waarvan: economische, sociale en territoriale samenhang	50 464	51 897	53 177	54 307	55 423	56 474	57 501	379 243
2. Duurzame groei: natuurlijke hulpbronnen	57 845	57 005	56 190	55 357	54 357	53 371	52 348	386 472
waarvan: marktgerelateerde uitgaven en rechtstreekse betalingen	42 363	41 756	41 178	40 582	39 810	39 052	38 309	283 051
3. Veiligheid en burgerschap	2 620	2 601	2 640	2 679	2 718	2 757	2 794	18 809
4. Europa als wereldspeler	9 400	9 645	9 845	9 960	10 150	10 380	10 620	70 000
5. Administratie	8 622	8 755	8 872	9 019	9 149	9 301	9 447	63 165
waarvan: administratieve uitgaven van de instellingen	7 047	7 115	7 184	7 267	7 364	7 461	7 561	51 000
6. Compensaties	27	0	0	0	0	0	0	27
Totaal vastleggingskredieten	143 282	145 021	146 400	147 759	148 690	150 195	151 888	1 033 235
als percentage van het bni	1,10 %	1,09 %	1,08 %	1,08 %	1,07 %	1,06 %	1,06 %	1,08 %
Totaal betalingskredieten	133 976	141 175	144 126	138 776	146 870	144 321	138 356	987 599
als percentage van het bni	1,03 %	1,06 %	1,06 %	1,01 %	1,06 %	1,02 %	0,96 %	1,03 %

Financieel Reglement

Het Financieel Reglement bevat de regels voor de totstandkoming van de EU-begroting en de wijze waarop de uitgaven worden gedaan. Op 27 juni 2012 hebben het Europees Parlement, de Raad en de Commissie een politiek akkoord bereikt over de herziening van het Financieel Reglement, waartoe de Commissie in december 2010 de eerste aanzet had gegeven en waarmee de belangrijkste zorgen van de begunstigen van EU-gelden werden aangepakt.

Na formele goedkeuring in het najaar van 2012 zijn de meeste bepalingen van het nieuwe Financieel Reglement vanaf 1 januari 2013 van toepassing. Derhalve krijgen bedrijven, ngo's, onderzoekers, studenten, gemeenten en andere ontvangers beter toegang tot financiële steun van de EU, doordat de procedures zijn vereenvoudigd. De nieuwe wetgeving zorgt voor meer transparantie en vereist meer rekenschap en verantwoording van iedereen die met geld van de EU omgaat. De bescherming van de financiële belangen van de EU wordt naar een hoger niveau getild.

Zo'n 80 % van de EU-middelen wordt „in gedeeld beheer” verdeeld, wat betekent dat de projecten door de lidstaten zelf worden geselecteerd en beheerd. De nieuwe regels vergroten de verantwoordingsplicht van de lidstaten, met name op het gebied van het regionaal beleid. De nationale autoriteiten die met de EU-financiering belast zijn, moeten elk jaar een ondertekende verklaring aan de Commissie overleggen waaruit blijkt dat de EU-gelden volgens de regels zijn besteed.

In de toekomst zullen verschillende financieringsinstrumenten, zoals leningen, deelnemingen in risicodragend kapitaal of garanties, worden gebruikt om het financiële effect van de EU-middelen sterk te vergroten. Er worden nieuwe mogelijkheden geschapen voor een flexibeler gebruik van publiek-private samenwerking, overeenkomstig de behoeften van de Europese industriepartners.

NOTEN

- (¹) Mededeling van de Commissie „Gezonde EU-regelgeving” (COM(2012) 746).
- (²) http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm.
- (³) Mededeling van de Commissie „Naar een banenrijk herstel” (COM(2012) 173), http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/andor/headlines/news/2012/04/20120418_en.htm.
- (⁴) Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels (PB L 166 van 30.4.2004).
- (⁵) Voorstel voor een richtlijn betreffende de verbetering van de meeneembaarheid van aanvullende pensioenrechten (COM(2005) 507).
- (⁶) Gewijzigd voorstel voor een richtlijn betreffende minimumvereisten voor de vergroting van de mobiliteit van werknemers door verbetering van de vererving en het behoud van aanvullende pensioenrechten (COM(2007) 603).
- (⁷) Witboek van de Commissie — Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen (COM(2012) 55).
- (⁸) <http://ec.europa.eu/social/yoi>.
- (⁹) Verordening (EU) nr. 121/2012 wat de verstrekking van levensmiddelen aan de meest hulpbehoevenden in de Unie betreft (PB L 44 van 16.2.2012).
- (¹⁰) „Het bestrijden en voorkomen van kinderarmoede en het bevorderen van kinderwelzijn” (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=758&langId=nlfr&moreDocuments=yes>).
- (¹¹) Mededeling van de Commissie „Nationale strategieën voor integratie van de Roma: eerste stap van de uitvoering van het EU-kader” (COM(2012) 226).
- (¹²) Mededeling van de Commissie „Europa 2020-kerninitiatief — Innovatie-Unie” (COM(2010) 546).
- (¹³) Mededeling van de Commissie „Een versterkt partnerschap voor topkwaliteit en groei voor de Europese onderzoeksruimte” (COM(2012) 392).
- (¹⁴) Verordening (EU) nr. 1257/2012 tot het uitvoering geven aan nauwere samenwerking op het gebied van de instelling van eenheidsoctrooibescherming (PB L 361 van 31.12.2012) — Conclusies van de Raad Mededinging van 17 december 2012 (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/134394.pdf).
- (¹⁵) Mededeling van de Commissie „Naar een gezamenlijke programmering van het onderzoek: samenwerken om gemeenschappelijke uitdagingen doeltreffender aan te pakken”(COM(2008) 468).
- (¹⁶) Zie <http://www.neurodegenerationresearch.eu/home>, <http://www.faccejpi.com>, <https://www.healthydietforhealthylife.eu> en <http://www.jpi-climate.eu>.
- (¹⁷) Mededeling van de Commissie „Een Europese strategie voor sleuteltechnologieën — Een brug naar groei en banen” (COM(2012) 341).
- (¹⁸) Mededeling van de Commissie „Tweede evaluatie van de regelgeving inzake nanomaterialen” (COM(2012) 572). Nanomaterialen zijn chemische stoffen of materialen die op zeer beperkte schaal worden vervaardigd en gebruikt en die worden ontwikkeld om nieuwe kenmerken te vertonen (zoals grotere stevigheid, chemische reactiviteit of geleidingsvermogen) in vergelijking met hetzelfde materiaal zonder nanoschalige eigenschappen. Honderden producten die nanomaterialen bevatten zijn reeds in gebruik, zoals batterijen, coatings, antibacteriële kleding enz., en in tal van sectoren, waaronder volksgezondheid, werkgelegenheid, veiligheid en gezondheid op het werk, informatiemaatschappij, industrie, milieu, energie, vervoer, veiligheid en ruimtevaart, zullen innovaties op basis van nanomaterialen plaatsvinden. Analisten verwachten dat de markt hiervoor tegen 2015 tot honderden miljarden euro's zal groeien. Nanomaterialen bieden mogelijkheden om de levenskwaliteit te verbeteren en kunnen een bijdrage leveren aan het concurrentievermogen van de industrie in Europa. De nieuwe materialen kunnen echter ook gevaar voor het milieu opleveren en gezondheids- en veiligheidsrisico's met zich meebrengen.
- (¹⁹) Mededeling van de Commissie „Naar een betere toegang tot wetenschappelijke informatie: vergroting van de voordelen van overheidsinvesteringen in onderzoek” (COM(2012) 401).
- (²⁰) Aanbeveling van de Commissie inzake de toegang tot en de bewaring van wetenschappelijke informatie (C(2012) 4890).
- (²¹) Mededeling van de Commissie „Intensivering en betere concentratie van internationale samenwerking van de EU op het gebied van onderzoek en innovatie: een strategische benadering” (COM(2012) 497).
- (²²) Mededeling van de Commissie „Een sterkere Europese industrie om bij te dragen tot groei en economisch herstel — Actualisering van de mededeling over het industriebeleid” (COM(2012) 582).
- (²³) Mededeling van de Commissie — „CARS 2020: actieplan voor een concurrerende en duurzame Europese automobiellandbouw” (COM(2012) 636).
- (²⁴) Mededeling van de Commissie „Digitale agenda voor Europa: digitale impulsen voor de Europese groei” (COM(2012) 784).
- (²⁵) COM(2011) 942.
- (²⁶) Mededeling van de Commissie „Het aanboren van het potentieel van cloud computing in Europa” (COM(2012) 529).
- (²⁷) Voorstel voor een verordening betreffende een gemeenschappelijk Europees kooprecht (COM(2011) 635).
- (²⁸) COM(2012) 238.
- (²⁹) Mededeling van de Commissie „Europese strategie voor een beter internet voor kinderen” (COM(2012) 196).
- (³⁰) Mededeling van de Commissie „Het bevorderen van het gedeeld gebruik van radiospectrumruimte op de interne markt” (COM(2012) 478).
- (³¹) <http://ec.europa.eu/regiostars>.
- (³²) Voorstel voor een verordening tot vaststelling van de Connecting Europe facility (COM(2011) 665).
- (³³) Voorstel voor een verordening betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (COM(2010) 748).
- (³⁴) Voorstel voor een verordening tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad betreffende insolventieprocedures (COM(2012) 744).
- (³⁵) Voorstel voor een richtlijn betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt (COM(2012) 363).

- ⁽³⁶⁾ Voorstel voor een richtlijn betreffende strafrechtelijke sancties voor handel met voorwetenschap en marktmanipulatie (COM(2011) 654).
- ⁽³⁷⁾ Voorstel voor een verordening betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (algemene verordening gegevensbescherming) (COM(2012) 11).
- ⁽³⁸⁾ Voorstel voor een richtlijn inzake de verbetering van de man-vrouwverhouding bij niet-uitvoerende bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen en daarmee samenhangende maatregelen (COM(2012) 614).
- ⁽³⁹⁾ Zie voor meer informatie en informatiebladen voor alle 27 lidstaten: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/gender-equality/news/121114_en.htm.
- ⁽⁴⁰⁾ Mededeling van de Commissie „Innovatie voor duurzame groei: een bio-economie voor Europa” (COM(2012) 60).
- ⁽⁴¹⁾ Verordening (EU) nr. 601/2012 inzake de monitoring en rapportage van de emissies van broeikasgassen (PB L 181 van 12.7.2012).
- ⁽⁴²⁾ Verordening (EU) nr. 600/2012 inzake de verificatie van broeikasgasemissies en tonkilometersverslagen en de accreditatie van verificateurs (PB L 181 van 12.7.2012).
- ⁽⁴³⁾ Mededeling van de Commissie „Slimme regelgeving in de Europese Unie” (COM(2010) 543).
- ⁽⁴⁴⁾ Mededeling van de Commissie „Gezonde EU-regelgeving” (COM(2012) 746). Als input voor deze mededeling heeft de Commissie een openbare raadpleging over slimme regelgeving gehouden (http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/smart_regulation/consultation_2012/consultation_docs_nl.htm).
- ⁽⁴⁵⁾ Document van de Commissie „Evaluatie van het raadplegingsbeleid van de Commissie” (SWD(2012) 422).
- ⁽⁴⁶⁾ Document van de Commissie „Actieprogramma ter vermindering van de administratieve lasten in de Europese Unie — Eindverslag” (SWD(2012) 423).
- ⁽⁴⁷⁾ Mededeling van de Commissie „Actieprogramma ter vermindering van de administratieve lasten in de Europese Unie” (COM(2007) 23).
- ⁽⁴⁸⁾ COM(2011) 803.
- ⁽⁴⁹⁾ <http://ec.europa.eu/isa/>
- ⁽⁵⁰⁾ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/index_en.htm.
- ⁽⁵¹⁾ Mededeling van de Commissie „De interne energiemarkt doen werken” (COM(2012) 663).
- ⁽⁵²⁾ COM(2012) 209.
- ⁽⁵³⁾ Verordening (EU) nr. 360/2012 van de Commissie betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun verleend aan diensten van algemeen economisch belang verrichtende ondernemingen (PB L 114 van 26.4.2012).
- ⁽⁵⁴⁾ Arresten van het Gerecht van 16 juni 2011 in zaak T-199/08, Ziegler/Commissie, in de gevoegde zaken T-204/08 en T-212/08 en in zaak T-211/08.
- ⁽⁵⁵⁾ Arrest van het Gerecht van 17 mei 2011 in zaak T-299/08, Elf Aquitaine/Commissie.
- ⁽⁵⁶⁾ Arresten van het Gerecht van 2 februari 2012 in zaak T-76/08, El du Pont de Nemours e.a./Commissie, zaak T-77/08, Dow Chemical/Commissie en zaak T-83/08, Denki Kagaku Kogyo en Denka Chemicals/Commissie.
- ⁽⁵⁷⁾ Arrest van het Gerecht van 24 mei 2012 in zaak T-111/08, MasterCard e.a./Commissie.
- ⁽⁵⁸⁾ Arrest van het Gerecht van 29 juni 2012 in zaak T-360/09, E.ON Ruhrgas en E.ON/Commissie en zaak T-370/09, GDF Suez/Commissie.
- ⁽⁵⁹⁾ Arrest van het Gerecht van 27 juni 2012 in zaak T-167/08, Microsoft/Commissie.
- ⁽⁶⁰⁾ Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB) (COM(2011) 121).
- ⁽⁶¹⁾ Mededeling van de Commissie over de toekomst van de btw „Naar een eenvoudiger, solider en efficiënter btw-stelsel aangepast aan de eengemaakte markt” (COM(2011) 851).
- ⁽⁶²⁾ Voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 282/2011 voor wat betreft de bijzondere regelingen voor niet-gevestigde belastingplichtigen die telecommunicatie-, omroep- of elektronische diensten verrichten voor niet-belastingplichtigen (COM(2012) 2).
- ⁽⁶³⁾ Voorstel voor een verordening tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie (COM(2012) 64).
- ⁽⁶⁴⁾ Voorstel voor een verordening tot vaststelling van een kader voor een regeling van financiële aansprakelijkheid in verband met scheidsgerichten voor de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten, die zijn ingesteld bij internationale overeenkomsten waarbij de Europese Unie partij is (COM(2012) 335).
- ⁽⁶⁵⁾ Verordening (EU) nr. 1219/2012 tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsbeschermingsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen (PB L 351 van 20.12.2012).
- ⁽⁶⁶⁾ Zie voor de voordelen voor de burgers van 50 jaar GLB „Het gemeenschappelijk landbouwbeleid: een vervolghaar”.
- ⁽⁶⁷⁾ COM(2012) 551.
- ⁽⁶⁸⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 9 november 2010 in de gevoegde zaken C-92/09 en C-93/09, Volker en Markus Schecke en Eifert.
- ⁽⁶⁹⁾ PB L 76 van 19.3.2008.
- ⁽⁷⁰⁾ COM(2012) 741.
- ⁽⁷¹⁾ http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/illegal_fishing/index_en.htm.
- ⁽⁷²⁾ Besluit van de Commissie inzake de kennisgeving aan derde landen van de mogelijkheid dat zij door de Commissie als niet-meewerkende derde landen worden geïdentificeerd (PB C 354 van 17.11.2012).
- ⁽⁷³⁾ Mededeling van de Commissie „Blauwe groei — Kansen voor duurzame mariene en maritieme groei” (COM(2012) 494).
- ⁽⁷⁴⁾ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/documents/limassol_en.pdf.
- ⁽⁷⁵⁾ Zie voor nadere details: http://ec.europa.eu/budget/mff/index_en.cfm.

FOTO'S

Europese Unie, blz. 51, 54, 58, 61, 62, 65, 66, 67, 69, 74, 79, 83, 84, 86, 89, 90, 91
 Europese Unie/Dati Bento, blz. 76
 John Minihan/Hulton Archive/Getty Images, blz. 50

1985

*Auto's staan in de rij bij de Duits-Poolse
grensovergang vlak bij de Duitse stad Görlitz aan
de Poolse kant in Zgorzelec.*

2012

De Erasmusgeneratie.

HOOFDSTUK 4

Meer aandacht voor EU-burgers

- ▶ **Grondrechten en burgerschap**
- ▶ **Justitie**
- ▶ **Binnenlandse zaken**
- ▶ **De dagelijkse problemen van burgers verlichten**

Nog nooit waren de fundamentele waarden zo belangrijk als in het jaar waarin de Europese Unie de Nobelprijs voor de Vrede kreeg. De waardering voor het Handvest van de grondrechten groeit; dat blijkt duidelijker sinds het Handvest door het Verdrag van Lissabon formeel bindend werd. Bij de twintigste verjaardag van de eengemaakte markt werd ook steeds duidelijker dat de rechten van de burger moeten worden beschermd en dat ze beter afdwingbaar moeten worden. De ontwikkeling van een nieuwe rechtsorde werd onderstreept door de groeiende wetgeving op het vlak van justitie en binnenlandse zaken. Op veel andere domeinen, van milieu tot landbouw, van gegevensbescherming tot het vrije verkeer van werknemers, van passagiersrechten tot energie-efficiëntie, was het beleid van de Unie erop gericht om het dagelijkse leven van burgers eenvoudiger te maken.

Grondrechten en burgerschap

Grondrechten — Een realiteit voor burgers

Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

Het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, dat ruim twee jaar geleden in werking trad en juridisch bindend is, vormt een leidraad voor het maken van EU-wetten, van het eerste ontwerp tot en met de opname in het wetboek. In het Handvest worden grondrechten beschreven die een weerspiegeling zijn van de gemeenschappelijke waarden en het grondwettelijke erfgoed van Europa, zoals de vrijheid van meningsuiting en de bescherming van persoonsgegevens. In haar tweede jaarverslag over het Handvest ⁽¹⁾ stelt de Europese Commissie vast dat aandacht voor de grondrechten steeds meer verankerd raakt in de beleidsvorming van de EU.

„Sinds het Handvest twee jaar geleden juridisch bindend werd, had ik als belangrijkste doelstelling het creëren van een solide grondrechtencultuur in de hele EU. Ik maakte het Handvest tot het kompas voor alle beleid op EU-niveau,” aldus Viviane Reding, vicevoorzitter van de Commissie en commissaris voor Justitie, Grondrechten en Burgerschap. „We moeten burgers nu helpen om hun rechten in de praktijk uit te oefenen. We moeten daartoe samenwerken met de lidstaten zodat mensen weten tot wie ze zich kunnen richten als hun rechten worden geschonden.”

Het Handvest moet er in de eerste plaats voor zorgen dat de instellingen van de EU de grondrechten respecteren als ze nieuwe Europese wetten voorbereiden. De Commissie garandeert niet alleen dat haar voorstellen in overeenstemming zijn met het Handvest, maar ook dat het Handvest wordt gerespecteerd als de lidstaten EU-wetgeving uitvoeren.

Preambule van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

EU-burgers begrijpen nog altijd niet goed wat het doel is van het Handvest en in welke situaties het al dan niet van toepassing is, en welke rol de EU speelt. Het ruime publiek denkt dat het Handvest aan de Commissie het recht verleent om op te treden als zij vermoedt dat ergens in de EU de grondrechten worden geschonden. Dat is niet het geval — lidstaten moeten de bepalingen van het Handvest naleven als zij EU-wetten ten uitvoer brengen. Elk EU-land beschermt de rechten volgens zijn eigen grondwet en rechtspraak. Het Handvest vervangt deze niet.

De opmerkelijkste uitspraken van het Hof van Justitie en het Gerecht over grondrechten, non-discriminatie en burgerschap van de Unie

- ▶ Noch het recht van toegang tot een rechtbank noch het grondbeginsel van gelijkheid van wapens, beide vastgelegd in artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, verzet zich ertegen dat de Europese Commissie namens de Europese Unie bij een nationale rechterlijke instantie een vordering instelt tot vergoeding van de schade die de Unie heeft geleden als gevolg van een mededingingsregeling of gedraging waarvan bij een besluit van de Commissie is vastgesteld dat zij in strijd is met artikel 81 EG of artikel 101 VWEU ⁽²⁾.
 - ▶ Krachtens Richtlijn 2000/43/EG houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming, Richtlijn 2000/78/EG tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep en Richtlijn 2006/54/EG betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke kansen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen in arbeid en beroep heeft een werknemer die aannemelijk maakt dat hij voldoet aan de voorwaarden van een vacature en die niet is geselecteerd, niet het recht om te vernemen of de werkgever aan het einde van de wervingsprocedure een andere sollicitant in dienst heeft genomen; toch kan niet worden uitgesloten dat de weigering om toegang te verlenen tot informatie, een van de factoren kan vormen waarmee rekening moet worden gehouden in het kader van de vaststelling van feiten die directe of indirecte discriminatie kunnen doen vermoeden ⁽³⁾.
 - ▶ Krachtens Richtlijn 2000/78/EG tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep, betekent het drastisch verlagen van de pensioenleeftijd voor Hongaarse rechters een ongerechtvaardigde discriminatie op basis van leeftijd. Deze maatregel staat niet in verhouding tot de doelstellingen van de Hongaarse wetgever om de pensioenleeftijd voor beroepen in de openbare diensten te standaardiseren en een evenwichtiger leeftijdsstructuur te verkrijgen op het gebied van de gerechtelijke administratie ⁽⁴⁾.
 - ▶ Een onderdaan van een derde land die wettelijk verblijft in de lidstaat van oorsprong van zijn dochter en echtgenote, terwijl zij zijn verhuisd naar een andere lidstaat, kan zich niet beroepen op hun EU-burgerschap om zijn verblijfsrecht te ontleen aan Richtlijn 2004/38/EG betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, of rechtstreeks aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, daar waar de weigering om dergelijk verblijfsrecht te verlenen niet tot gevolg heeft dat de dochter en de echtgenote het effectieve genot wordt ontzegd van de belangrijkste aan hun status van burger van de Unie ontleende rechten of dat hun recht om vrij te reizen en te verblijven op het grondgebied van de lidstaten wordt belemmerd ⁽⁵⁾.
-

Rechtsstaat

De rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht zijn grondbeginselen van de Unie. De Commissie moet deze resoluut bewaken en verdedigen. Wat betreft de ontwikkelingen in Hongarije en Roemenië is de Commissie krachtig opgetreden in gevallen waarin de eerbiediging van de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht mogelijk in gevaar waren.

Nadat de Commissie uitvoerig met de Hongaarse overheid had overlegd over wetten die krachtens de nieuwe Hongaarse grondwet waren aangenomen, stelde zij vast dat er op enkele punten vooruitgang was geboekt, met name wat betreft het statuut van de Hongaarse nationale bank. Dienaangaande heeft de Hongaarse overheid zich ertoe verbonden rekening te houden met de juridische bezwaren van de Commissie en haar nationale wetgeving aan te passen. In twee andere zaken konden de juridische bezwaren van de Commissie niet worden weggenomen. Daarom besloot de Commissie Hongarije te verwijzen naar het Hof van Justitie van de Europese Unie voor twee inbreuken op de onafhankelijkheid van de autoriteit voor gegevensbescherming en de pensioenleeftijd van rechters, aanklagers en notarissen.

Hof van Justitie van de Europese Unie toetst de wetgeving inzake de pensionering van rechters in Hongarije

Volgens het Hof van Justitie van de Europese Unie ⁽⁶⁾ is het gedwongen vervroegde pensioen van honderden rechters en aanklagers in 2012 en van notarissen in 2014 krachtens een nieuwe Hongaarse wet, een ongerechtvaardigde discriminatie op grond van leeftijd die in strijd is met Richtlijn 2000/78/EG ⁽⁷⁾. Krachtens de nieuwe grondwet had Hongarije nieuwe uitvoeringswetgeving uitgevaardigd volgens welke de verplichte pensioenleeftijd voor rechters, aanklagers en notarissen binnen een zeer korte overgangsperiode werd verlaagd van 70 naar 62 jaar. In januari 2012 besloot de Europese Commissie een inbreukprocedure te starten en verwees zij de zaak naar het Hof. Op verzoek van de Commissie en gezien de dringende aard behandelde het Hof deze zaak volgens een versnelde procedure en deed het in november 2012, minder dan vijf maanden na het verzoek van de Commissie, een uitspraak. De Hongaarse autoriteiten hebben de Commissie ontwerpmaatregelen ter uitvoering van het arrest van het Hof toegezonden, die in december 2012 bij het Hongaarse Parlement zijn ingediend. Deze maatregelen worden bestudeerd door de Commissie. De Europese Commissie zal de situatie van zeer nabij blijven volgen.

Wat Roemenië betreft, heeft de Commissie in juli 2012 verslag uitgebracht over de voortgang die het land heeft geboekt met het mechanisme voor toetsing en samenwerking ⁽⁸⁾. In het verslag werd vooral gekeken naar de stappen die sinds 2007 zijn genomen op het gebied van wetgeving en instellingen, alsmede de duurzaamheid en onomkeerbaarheid van de doorgevoerde hervormingen. Aangezien het verslag uitkwam op een tijdstip waarop belangrijke vragen werden gesteld over de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, bevatte het ook specifieke aanbevelingen om de eerbiediging van deze fundamentele beginselen te herstellen. De Commissie zal de voortgang nauwlettend blijven volgen en zal begin 2013 verslag uitbrengen over het hervormingsproces.

Afbreken van hindernissen voor burgers — Voorbereiding van het Europees Jaar van de burger 2013

Tijdens het hier besproken jaar werd verdergewerkt aan de uitvoering van de verplichtingen die de Commissie was aangegaan in haar verslag over het burgerschap van oktober 2010. Bijna alle 25 maatregelen zijn volledig uitgevoerd of zijn grotendeels voorbereid ⁽⁹⁾. Door het Europese optreden:

- ▶ hebben bijvoorbeeld de ongeveer 75 miljoen jaarlijkse slachtoffers van criminaliteit in de EU sterkere rechten;
- ▶ hebben de 3,5 miljoen mensen die jaarlijks een auto in een ander land laten inschrijven minder administratieve rompslomp, een besparing van 1,5 miljard EUR;
- ▶ werden extra kosten voor betalingen met een kredietkaart en vooraf aangevinkte vakjes bij het onlinewinkelen verboden;
- ▶ kregen alle EU-burgers sterkere rechten op een eerlijk proces. Het gaat om ongeveer 8 miljoen rechtszaken per jaar;
- ▶ werden de eigendomsrechten van de 16 miljoen internationale echtparen in Europa duidelijker.

HET GAAT OM EUROPA
HET GAAT OM U

Debatteer Mee

Het officiële logo van het Europees Jaar van de burger 2013.

In de context van de opstelling van het tweede verslag over burgerschap in 2013 hield de Commissie de tot nog toe grootste openbare raadpleging over burgerrechten in de EU. De raadpleging duurde vier maanden. Aan de mensen werd gevraagd welke belemmeringen zij ondervonden bij het uitoefenen van hun rechten als EU-burger, bijvoorbeeld als zij reizen in Europa, als zij willen stemmen of zich kandidaat willen stellen bij verkiezingen of als zij online winkelen. De resultaten worden nu geëvalueerd en het tweede verslag zal volgens plan in mei worden uitgebracht. Het wordt een belangrijk gegeven in het Europees Jaar van de burger 2013.

Gegevensbescherming

Aan het begin van het jaar stelde de Commissie een uitgebreide hervorming voor van de Europese wetgeving uit 1995 over de bescherming van gegevens, om de privacyrechten op het internet te versterken. Door het instellen van één juridisch kader zal de huidige versnippering tussen de lidstaten worden verholpen en zullen de dure administratieve lasten in deze sector worden verlaagd, wat ondernemingen een jaarlijkse besparing van ongeveer 2,3 miljard EUR zal opleveren. Door dit initiatief zal het vertrouwen van de consument in onlinediensten worden versterkt en zullen de groei, de werkgelegenheid en de innovatie in Europa de nodige stimulansen krijgen en de voorwaarden voor het gebruik van gegevens voor bv. onderzoek en medische doeleinden worden verduidelijkt.

De nieuwe regels moeten ervoor zorgen dat duidelijke en begrijpelijke informatie wordt verstrekt bij de verwerking van persoonsgegevens. Een onderneming mag alleen persoonsgegevens verwerken als zij daarvoor uitdrukkelijk de toestemming heeft gekregen in gevallen waarin toestemming is vereist. Door deze regels krijgen personen het recht om te worden vergeten: als iemand niet wil dat zijn of haar gegevens nog langer worden bewaard en als de onderneming geen gegronde reden heeft om de gegevens te bewaren, dan moeten deze worden gewist. Met deze voorstellen wil de Commissie garanderen dat mensen vrij en gemakkelijk toegang hebben tot hun gegevens, zodat zij beter kunnen zien welke persoonsgegevens door ondernemingen en overheden worden bijgehouden. Bovendien moeten mensen makkelijker gegevens kunnen overbrengen van de ene dienstverlener naar de andere — het zogenaamde beginsel van gegevensoverdraagbaarheid. De positie van onafhankelijke nationale instanties voor gegevensbescherming wordt versterkt, zodat zij in eigen land beter kunnen toezien op de naleving van de EU-regels. Ondernemingen die de Europese regels voor gegevensbescherming schenden, zullen zij een boete kunnen opleggen van maximaal 1 miljoen EUR of maximaal twee procent van hun totale jaaromzet. De Europese regels voor gegevensbescherming moeten ook gelden als persoonsgegevens worden verwerkt door buitenlandse bedrijven die actief zijn op de Europese markt en hun diensten aanbieden aan EU-burgers.

In de voorstellen staan nog meer belangrijke waarborgen en vernieuwingen.

Door deze Commissievoorstellen worden de beginselen van de gegevensbeschermingsrichtlijn uit 1995 bijgewerkt en gemoderniseerd, zodat de privacyrechten in de toekomst gewaarborgd blijven. Tot de voorstellen behoren een beleidsmededeling over de doelstellingen van de Commissie en twee wetgevingsvoorstellen: een verordening over een algemeen Europees kader voor gegevensbescherming en een richtlijn over de bescherming van persoonsgegevens die worden verzameld met het oog op preventie, opsporing, onderzoek of vervolging van misdrijven en desbetreffende justitiële activiteiten ⁽¹⁰⁾.

Vrij verkeer van werknemers in de Unie

De nieuwe EU-regels voor de coördinatie van de sociale zekerheid uit 2010 gelden sinds april 2012 ook in Zwitserland ⁽¹¹⁾ en sinds juni 2012 in drie landen van de EER/EVA: IJsland, Liechtenstein en Noorwegen ⁽¹²⁾. Nog in juni 2012 werden betere en eenvoudiger regels ⁽¹³⁾ ingevoerd voor boordpersoneel van vliegtuigen en voor zelfstandigen die over de grenzen werken, door de inwerkingtreding van een nieuwe richtlijn waardoor de bestaande regels voor de coördinatie van de sociale zekerheid werden verbeterd. Daardoor betalen stewardessen, stewards en piloten nu socialezekerheidsbijdragen in hun „thuisbasis”, het land waar hun dienst begint en eindigt, en hebben zij in dat land ook recht op uitkeringen. Voorheen was dat in het land waar hun luchtvaartmaatschappij is gevestigd. Voor zelfstandige grensarbeiders betekenen de nieuwe regels dat als hun land van woonplaats geen werkloosheidsuitkeringen aan zelfstandigen betaalt, zij een werkloosheidsuitkering krijgen in het land waar zij het laatst hebben gewerkt. Op die manier krijgen ze een tegenprestatie voor de bijdragen die zij hebben betaald.

Affiche van de zesde Europese Dag van de gegevensbescherming.

Hoewel het recht op vrij verkeer van werknemers in de EU al ruim veertig jaar bestaat en stevig verankerd is, blijkt uit een aantal factoren dat discriminatie op grond van nationaliteit nog altijd bestaat. Daardoor is er een verschil tussen de rechten van EU-burgers de jure en in de praktijk. Uit een evaluatie van de EU-wetgeving inzake het vrije verkeer van werknemers en een effectbeoordeling blijkt dat door een wetsvoorstel de rechtszekerheid zal worden verbeterd omdat mensen daardoor bewust kunnen worden gemaakt van discriminatie op grond van nationaliteit en er uitdrukkelijk tegen kunnen worden beschermd.

Fiscale bepalingen in de lidstaten kunnen leiden tot discriminatie van grensarbeiders. In 2012 maakte de Commissie een grondige beoordeling van de nationale directe belastingen om vast te stellen of werknemers die wonen in de ene en werken in een andere lidstaat daardoor benadeeld worden. Als de Commissie discriminatie of inbreuken op de fundamentele vrijheden van de EU vaststelt, zal zij die onder de aandacht van de nationale overheden brengen en aandringen op de nodige verbeteringen.

Jurisprudentie

Vrij verkeer van werknemers: het Hof van Justitie oordeelde dat de EU-wetgeving een lidstaat niet verhindert om een gezinstoelage toe te kennen aan gedetacheerde of tijdelijke werknemers voor wie hij in feite niet de bevoegde lidstaat is ⁽¹⁴⁾. Het Hof oordeelde ook dat het in aanmerking komen voor studiefinanciering een sociaal voordeel is in de context van het vrije verkeer van werknemers en dat dit niet mag afhangen van woonplaatsvereisten. Daarom komen de gezinsleden van migrerende werknemers voor wie deze werknemers in het onderhoud blijven voorzien, automatisch in aanmerking voor financiering van onderwijs in het buitenland, zelfs als zij niet verblijven in het land waar de werknemer een baan heeft ⁽¹⁵⁾.

Detachering van werknemers

Opdat werknemers en bedrijven meer voordeel zouden halen uit de eengemaakte Europese markt, stelde de Commissie in maart 2012 nieuwe regels voor om werknemers die tijdelijk in het buitenland werken beter te beschermen. Bescherming van werknemers en eerlijke concurrentie zijn de twee elkaar complementerende aspecten van de eengemaakte Europese markt, maar uit onderzoek blijkt dat ten aanzien van de ongeveer één miljoen gedetacheerde werknemers in de EU de minimale arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden vaak niet in acht worden genomen. Om de specifieke gevallen van misbruik aan te pakken waarbij werknemers niet van hun volle rechten genieten op het vlak van bijvoorbeeld salaris of vakantie, in het bijzonder in de bouwsector, heeft de Commissie concrete en praktische voorstellen ingediend in het kader van een handhavingsrichtlijn. Dat moet leiden tot beter toezicht, een betere naleving en een betere toepassing in de praktijk van de bestaande regels voor gedetacheerde werknemers.

Als sterk signaal dat de rechten van werknemers en het stakingsrecht evenwaardig zijn aan het recht om diensten te verlenen, heeft de Commissie een nieuwe richtlijn ⁽¹⁶⁾ voorgesteld waarin de bestaande jurisprudentie is opgenomen. Dit is in het bijzonder van belang voor grensoverschrijdende dienstverlening, zoals het detacheren van werknemers. Toen bleek dat dit voorstel waarschijnlijk niet de nodige politieke steun zou krijgen om te worden goedgekeurd, met name in het Europees Parlement en de Raad, heeft de Commissie het voorstel echter ingetrokken.

Europees Jaar voor actief ouder worden en solidariteit tussen de generaties 2012

Het Europees Jaar voor actief ouder worden en solidariteit tussen de generaties 2012 werd officieel geopend in januari tijdens een conferentie in Kopenhagen, met het Deense voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie als gastheer. In dat kader organiseerde de Commissie de Europees Jaar 2012-prijzen. Met de prijzen werden organisaties en personen bekroond die actief ouder worden bevorderen. Er waren zes categorieën: werkplaatsen voor alle leeftijden; naar een leeftijdsvriendelijke omgeving; sociale ondernemers; verslaggeving over ouder worden en de verhoudingen tussen generaties; levensverhaalwedstrijd; generations@school-wedstrijd. De prijsuitreiking met winnaars uit vier lidstaten (Denemarken, Estland, Frankrijk en Finland) vond plaats in november.

Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen

De Commissie nam een wetsvoorstel ⁽¹⁷⁾ aan waardoor de zichtbaarheid, herkenbaarheid, effectiviteit, transparantie en controleerbaarheid van de Europese politieke partijen worden verhoogd, zodat zij een echte Europese publieke ruimte kunnen creëren en de wil van de EU-burgers beter kunnen verwoorden.

Het voorstel voorziet in een rechtsstatus op Europees niveau voor Europese politieke partijen en de daaraan verbonden stichtingen. Nu zijn de meeste geregistreerd als Belgische vereniging zonder winstoogmerk (of „vzw”).

Om te worden erkend als Europese politieke partij of Europese politieke stichting zullen dergelijke organisaties moeten beantwoorden aan hoge normen op het vlak van interne democratie, bestuur, controleerbaarheid, transparantie en respect voor de waarden waarop de Europese Unie is gegrondvest. Alle aspecten van partijfinanciering zullen onderworpen worden aan uitgebreide regelgeving, waaronder strikte voorwaarden inzake verslaggeving en toezicht. In geval van inbreuken zullen er bovendien administratieve sancties worden opgelegd.

Openingsevenement in Kopenhagen (Denemarken) van het Europees Jaar voor actief ouder worden.

Het burgerinitiatief

Het Europees burgerinitiatief ⁽¹⁸⁾ komt voort uit het Verdrag van Lissabon en ging officieel van start in januari 2012. Met een Europees burgerinitiatief wordt de Europese Commissie uitgenodigd om wetgeving voor te stellen op gebieden waar de EU wetgevende bevoegdheid heeft. Een burgerinitiatief moet worden gesteund door minstens één miljoen EU-burgers uit minstens zeven van de 27 lidstaten. Wie een burgerinitiatief wil opstarten, kan voortaan software gebruiken die door de Commissie is ontwikkeld met de steun van het programma voor interoperabiliteitsoplossingen voor Europese overheidsdiensten (ISA) om online de vereiste handtekeningen te verzamelen. Het Europees burgerinitiatief is een nieuw en krachtig instrument waarmee Europese burgers hun stem kunnen laten horen.

Prijs voor de toegankelijke stad 2013

Dit jaar kreeg Berlijn de prijs als erkenning voor zijn uitgebreide en strategische aanpak om een stad te creëren die voor iedereen toegankelijk is. De Commissie organiseert de prijs samen met het Europese gehandicaptenforum, met als doel steden te stimuleren om hun ervaringen te delen en de toegankelijkheid voor allen te verbeteren. Berlijn werd gekozen voor zijn strategisch en inclusief gehandicaptenbeleid, en zijn investeringen om van de ooit verdeelde stad een toegankelijke, hindernisvrije leefomgeving te maken. Het Berlijnse openbaar vervoer en de investeringen in toegankelijkheid voor gehandicapten bij wederopbouwprojecten werden onder de aandacht gebracht. De brede benadering van toegankelijkheid door Berlijn is volledig geïntegreerd in het stedelijk beleid en wordt ten volle gesteund door de autoriteiten.

*Viviane Reding,
vicevoorzitter van de
Europese Commissie en
commissaris voor Justitie,
Grondrechten en
Burgerschap, met
vertegenwoordigers van
Berlijn (Duitsland), de stad
die de Access City Award
2013 won.*

Justitie

Een van de hoofddoelstellingen van de Europese Unie is de burgers een vrije, veilige en rechtvaardige leefomgeving zonder binnengrenzen te bieden. Om dit te bereiken, moeten de verschillende nationale rechtssystemen van alle EU-lidstaten efficiënt samenwerken en mogen deze systemen voor EU-burgers geen obstakels vormen wanneer zij toegang tot de rechter zoeken. Ook in 2012 zocht de Commissie samen met haar medewetgevers naar oplossingen voor een aantal van deze obstakels, overeenkomstig het Stockholmprogramma 2010-2014. Hieronder volgen enkele van de belangrijkste maatregelen.

Justitiële samenwerking in burger- en handelszaken

EU-regels om grensoverschrijdende erfenissen te vergemakkelijken zijn nu wet

Nieuwe EU-regels die voor minder juridische problemen moeten zorgen als een familielid met bezittingen in een ander EU-land overlijdt, werden in juli omgezet in EU-wetgeving. De nieuwe verordening ⁽¹⁹⁾ over grensoverschrijdende erfenissen zal het voor Europese burgers makkelijker maken om de juridische aspecten van een internationaal testament of internationale erfenis te behandelen. De regels betekenen rechtszekerheid voor de naar schatting 450 000 Europese families die ieder jaar met een internationale erfenis te maken krijgen. De lidstaten hebben drie jaar de tijd om hun nationale wetgeving aan te passen en de EU-regels in werking te laten treden. Door de nieuwe wet wordt het veel eenvoudiger om internationale erfenissen af te handelen. Er is nu één enkel criterium om in grensoverschrijdende zaken de toepasselijke jurisdictie en wetgeving te bepalen: de hoofdverblijfplaats van de overledene. Burgers kunnen nu ook vooraf hun erfenis met volledige rechtszekerheid regelen. Voorts voorziet de wet in een Europees erfeniscertificaat, waardoor mensen in de hele EU zonder verdere formaliteiten zullen kunnen bewijzen dat zij erfgenamen of beheerders van een erfenis zijn. Dat is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de huidige situatie, waarin het voor burgers erg moeilijk is om hun rechten te laten gelden. Snellere en goedkopere procedures zijn het resultaat, waardoor mensen tijd en juridische kosten besparen ⁽²⁰⁾.

E-Justice-portaalsite: Het Europees portaal voor e-justitie moet een centraal elektronisch loket op het gebied van justitie worden. In eerste instantie streeft de site ernaar om het leven van de burger gemakkelijker te maken door het verstrekken van informatie over rechtssystemen en een betere toegang tot justitie in de hele EU, in 22 talen. ⁽²⁰⁾

Strafrechtspleging

„Letter of rights” is nu wet

In juni werd het recht op informatie bij aanhouding ⁽²¹⁾ in de hele EU in wet omgezet. Zodra de nieuwe wet in werking is getreden, zal iedereen die wordt aangehouden of tegen wie een Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd in elke lidstaat een verklaring van rechten („letter of rights”) krijgen waarin zijn basisrechten bij strafprocedures worden vermeld. De lidstaten hebben twee jaar de tijd om de nieuwe regels op te nemen in hun nationale rechtssystemen.

Slachtoffers op de eerste plaats: nieuwe regels inzake de rechten van slachtoffers worden wet

Nieuwe Europese regels om de rechten van de naar schatting 75 miljoen slachtoffers van criminaliteit in de Europese Unie te verbeteren, werden in november in wet omgezet. In de nieuwe richtlijn over normen voor slachtoffers worden minimumrechten van slachtoffers in de hele EU bepaald. Lidstaten hebben drie jaar de tijd om de bepalingen om te zetten in nationale wetgeving. Door de richtlijn zullen in alle 27 lidstaten slachtoffers met respect worden behandeld; politie, aanklagers en rechters zullen degelijk worden opgeleid om met slachtoffers om te gaan; slachtoffers krijgen begrijpelijke informatie over hun rechten en hun zaak; in elke lidstaat is er slachtofferhulp; slachtoffers kunnen, als zij dat willen, het proces bijwonen en worden daarbij geholpen; er wordt gekeken of iemand een kwetsbaar slachtoffer is — zoals kinderen, slachtoffers van verkrachting of mensen met beperkingen — en deze kwetsbare slachtoffers worden naar behoren beschermd; slachtoffers worden tijdens het politieonderzoek en het proces beschermd.

2012 EUROPEAN CRYSTAL SCALES OF JUSTICE

In oktober kreeg de Antwerpse rechtbank van eerste aanleg deze prijs voor zijn vernieuwende rechtbankprocedures. De prijs werd ter gelegenheid van de Europese Dag van het burgerlijk recht uitgereikt in Vilnius, in aanwezigheid van de Litouwse minister van Justitie. De jury beoordeelde 38 inzendingen uit 18 Europese landen.

Deskundigengroep inzake EU-strafrechtbeleid

In juni zat Viviane Reding, vicevoorzitter van de Commissie en commissaris voor Justitie, Grondrechten en Burgerschap, de eerste bijeenkomst voor van de groep van deskundigen inzake criminaliteitsbeleid in de EU. Twintig rechtsspecialisten, academici en mensen uit de praktijk op hoog niveau zullen geregeld overleggen en de Commissie adviseren over belangrijke aspecten van het EU-strafrecht. Tot de groep van deskundigen behoren rechters, aanklagers en advocaten uit 13 lidstaten die de belangrijkste rechtstradities van de EU vertegenwoordigen. De groep zal tweemaal per jaar samenkomen en bijdragen tot een kwalitatief betere Europese strafwetgeving, in het licht van de nieuwe regels van het Verdrag van Lissabon en het Handvest van de grondrechten.

Jurisprudentie

Volgens Kaderbesluit 2002/584/JBZ betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de uitleveringsprocedures tussen lidstaten en volgens artikel 18 VWEU kan een lidstaat de niet-uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel niet uitsluitend tot eigen onderdanen beperken om op zijn grondgebied een vrijheidsstraf te doen naleven die werd opgelegd in een andere lidstaat; door het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit kan in de wetgeving van een lidstaat niet worden bepaald dat onderdanen van een andere lidstaat die in de eerstgenoemde lidstaat verblijven, automatisch en volledig zijn uitgesloten van tenuitvoerlegging van hun straf in die lidstaat ⁽²²⁾.

EU-strategie inzake drugs

In september heeft de Commissie twee voorstellen ⁽²³⁾ ingediend voor scherpere EU-controles op methamfetamine en heroïneprecursoren. Drugsprecursoren zijn legale chemische stoffen die in de meest uiteenlopende producten voorkomen, waaronder geneesmiddelen, parfums en kunststoffen, maar die ook illegaal kunnen worden gebruikt voor de vervaardiging van verdovende middelen. De voorgestelde wetgeving is bedoeld om de mazen in de huidige wetgeving inzake drugsprecursoren te dichten waarvan drugsproducenten gebruik zouden kunnen maken. De voorgestelde nieuwe regels kunnen zo bijdragen tot de preventie van de drugsproductie in een vroeg stadium, een belangrijke pijler van de EU-strategie inzake drugs.

Binnenlandse zaken

Migratie

Een van de hoofddoelstellingen van de Europese Unie is haar burgers een vrije, veilige en rechtvaardige ruimte van vrijheid, veiligheid en recht zonder binnen-grenzen te bieden. Om dit te bereiken werkte de Commissie in 2012 samen met haar medewetgevers verder volgens het Stockholmprogramma 2010-2014. Hieronder volgen enkele van de belangrijkste maatregelen.

In juni publiceerde de Commissie haar derde jaarlijkse verslag over immigratie en asiel, waarin een toekomstanalyse wordt gegeven gebaseerd op de ontwikkelingen in 2011, samen met een Eurobarometer ⁽²⁴⁾ over de houding van de Europese burgers ten opzichte van grensoverschrijdende mobiliteit, migratie en veiligheid.

Legale migratie en integratie

In februari en mei trad de Commissie op tegen lidstaten ⁽²⁵⁾ die de blauwkaart-richtlijn ⁽²⁶⁾ van de EU nog niet hadden omgezet in nationale wetgeving. In die richtlijn worden gemeenschappelijke en efficiënte regels gedefinieerd waardoor hoog opgeleide niet-Europeanen werk kunnen zoeken op onze arbeidsmarkt. Zo worden leemten opgevuld die ontstaan door een gebrek aan geschikte inwoners van de EU. Deze wet had ten laatste midden juni 2011 ten uitvoer moeten zijn gelegd.

In juni werd in Florence (Italië) het Internationaal Centrum voor de ontwikkeling van het migratiebeleid (MPC) officieel geopend. Het centrum is opgericht met steun van de EU en voert onderzoek uit naar wereldwijde migratiekwesies die relevant zijn voor het Europees beleid.

In oktober kwam het Europees Integratieforum voor de achtste keer bijeen. De klemtoon lag op de bijdrage van migranten aan de economische groei in de EU.

Na de publicatie van een groenboek in november 2011 begon de Commissie een publiek debat over gezinshereniging (Richtlijn 2003/86/EG) ⁽²⁷⁾, dat liep tot maart 2012. Uit het debat bleek dat een overweldigende meerderheid van de belanghebbenden geen aanpassing van de richtlijn wenst. Wel moet de richtlijn beter worden uitgevoerd en moet de Commissie richtsnoeren opstellen.

Er kwam een aantal herzieningen, waaronder een verslag over de ontwikkeling van het Europees Migratienetwerk dat de voortgang in kaart brengt en aangeeft hoe het netwerk zich na 2013 verder moet ontwikkelen. In september keurde de Commissie een tussentijds verslag goed over de uitvoering van het actieplan voor niet-begeleide minderjarigen (2010-2014), waarin een overzicht wordt gegeven van de vooruitgang en de gebieden waarop de komende twee jaar meer aandacht en gerichte actie nodig zijn.

Jurisprudentie

In mei deed het Hof van Justitie twee belangrijke uitspraken over niet-onderdanen van de EU die allang in de EU verblijven (krachtens Richtlijn 2003/109/EG).

Ten eerste besliste het Hof in een zaak over woonsubsidies aan een Albanese onderdaan die in Italië verbleef, dat de EU-wetgeving zich verzet tegen een nationale of regionale wet die voorziet in een verschillende behandeling van onderdanen van derde landen en onderdanen van de EU-lidstaat waarin zij verblijven, voor zover de woonsubsidie onder het beginsel van de gelijke behandeling volgens de richtlijn betreffende langdurig ingezetenen valt en tot de belangrijkste prestaties behoort ⁽²⁸⁾.

Ten tweede besliste het Hof in een zaak over bedragen voor een verblijfsvergunning in Nederland, dat een lidstaat geen buitensporige en onevenredige leges kan vragen voor het toekennen van een verblijfsvergunning aan onderdanen van derde landen die langdurig ingezetenen zijn en aan hun familieleden ⁽²⁹⁾.

Illegale migratie

In februari, april, mei en juni besliste de Commissie om inbreukprocedures te starten tegen lidstaten ⁽³⁰⁾ die de EU-regels inzake sancties en maatregelen tegen werkgevers die illegale migranten uitbuiten, nog niet hebben omgezet. De richtlijn betreffende sancties tegen werkgevers is gericht tegen werkgevers die profiteren van de onzekere situatie van illegale migranten en die hen aanwerven voor doorgaans slecht betaalde banen in slechte arbeidsomstandigheden. De richtlijn moest ten laatste midden juli 2011 worden uitgevoerd.

Nieuwe scanner voor het inspecteren van spoorwagons op de spoorgrensovergang tussen Oekraïne en Polen.

In juni parafeerden de Commissie en Turkije een overnameovereenkomst die hun gemeenschappelijke belangen inzake een effectiever migratie- en grensbeheer weerspiegelt. In de overeenkomst staan duidelijke verplichtingen en procedures voor de respectieve overheden voor de snelle terugkeer van personen (onder wie onderdanen van derde landen) die illegaal op hun grondgebied verblijven, waarbij de internationale wetgeving en de grondrechten ten volle worden gerespecteerd. Zodra de overeenkomst in werking is getreden, zal deze ook de dialoog tussen de EU en Turkije en de samenwerking op het vlak van binnenlandse zaken verder versterken, en beide partijen in staat stellen om vooruitgang te boeken op het vlak van visumvrijstelling.

Deze overeenkomst lijkt op de overnameovereenkomsten die de EU eerder heeft gesloten met andere derde landen en waarop voortdurend toezicht wordt gehouden, met name tijdens de regelmatige bijeenkomsten van de gemengde overnamecomités. In 2012 hield de Commissie dergelijke bijeenkomsten met Georgië, Moldavië, Oekraïne, Pakistan en Rusland. Voorts sloot de EU een overnameovereenkomst met Kaapverdië, die is geparafeerd en nu wordt geratificeerd.

Het buitenlands migratiebeleid van de EU

In 2012 werden vorderingen gemaakt op het vlak van de totaalaanpak van migratie en mobiliteit (TAMM); de conclusies van de Raad werden in mei goedgekeurd. De TAMM is het overkoepelende kader voor het externe migratiebeleid van de EU. Het geeft meer structuur aan de wijze waarop de EU haar dialoog en de samenwerking tussen de EU en derde landen op het vlak van migratie en asiel wil opzetten. Het TAMM-kader omvat het volledige migratiegerelateerd beleid dat betrekking heeft op derde landen (bijv. het beter organiseren van legale migratie/het bevorderen van goed beheer; het voorkomen en bestrijden van illegale migratie/het uitroeien van mensenhandel; het zo groot mogelijk maken van het effect van migratie en mobiliteit op ontwikkeling; het bevorderen van internationale bescherming en het versterken van de externe dimensie van asiel). De TAMM sluit goed aan bij het buitenlands en ontwikkelingsbeleid van de EU. Het is gekoppeld aan het interne beleid, de Europa 2020-strategie en het werkgelegenheids- en onderwijsbeleid. De TAMM wordt gezamenlijk uitgevoerd door de Commissie, de Europese Dienst voor extern optreden en de lidstaten, waardoor de EU op dit gebied kan spreken met één stem, overeenkomstig het Verdrag van Lissabon.

Het thematische programma „Samenwerking met derde landen op het gebied van migratie en asiel” (384 miljoen EUR voor de periode 2007-2013) is een belangrijke pijler ter ondersteuning van de externe dimensie van het migratie- en asielbeleid.

Buitengrenzen

Schengen

In mei stelde de Commissie het eerste halfjaarlijkse overzicht over het functioneren van het Schengengebied vast. Meer dan een half miljard inwoners en bezoekers profiteren van de mogelijkheid om zonder grenscontroles binnen dit gebied te reizen. Met meer dan 1,25 miljard reizen waarbij binnengrenzen worden overschreden per jaar, moet worden opgelet dat het recht op vrij verkeer wordt gerespecteerd. Het rapport biedt een basis voor een debat in het Europees Parlement en de Raad, geeft politieke richtsnoeren en bevordert de samenwerking tussen de 26 landen die deel uitmaken van het Schengengebied (alle EU-lidstaten behalve Bulgarije, Ierland, Cyprus, Roemenië en het Verenigd Koninkrijk, alsmede de niet-EU-lidstaten IJsland, Liechtenstein, Noorwegen, Zwitserland).

Het tweede halfjaarlijkse verslag over het functioneren van Schengen, dat in november werd aangeboden, richtte zich op de situatie aan de buitengrenzen en de grenzen binnen het Schengengebied zelf, de toepassing van het Schengenacquis en het gebruik van bijzondere flankerende maatregelen — het Schengeninformatiesysteem (SIS) en het Visuminformatiesysteem (VIS).

Met betrekking tot de toetreding van Bulgarije en Roemenie tot het Schengengebied kon de Raad geen besluit nemen, ofschoon de Schengenevaluaties in 2011 waren voltooid.

Europacup 2012

In juni, toen de teams zich op de wedstrijden voorbereidden, werkte de Commissie met de Poolse autoriteiten samen om te zorgen voor een veilige Europacup 2012. In een poging de bescherming van het publiek te verbeteren, bood de Commissie de Poolse politie en grenswachten technische ondersteuning en sturing bij opleiding en de ontwikkeling van methodes voor het gebruik van mobiele chemische en biodetectieapparatuur waarmee in stadions en op vliegvelden in Polen gescand kon worden naar explosieven en terreurwapens. Het was de eerste keer dat in Europa tijdens een openbaar evenement van een dergelijk belang mobiele apparatuur voor het opsporen van explosieven en chemische en biologische dreigingen werd ingezet. De Commissie zal naar verwachting in 2013 beginnen met meer praktische tests van opsporingsapparatuur op andere terreinen van de openbare veiligheid.

In juni en juli coördineerde Frontex een gezamenlijke operatie ter ondersteuning van Poolse en Oekraïense grenswachten. Meer dan 100 beambten uit 23 EU-lidstaten werden aan de Pools-Oekraïense grens ingezet om te helpen bij grenscontroles en grensbewaking. Tegelijkertijd waren grenswachten uit diverse lidstaten en derde landen actief op belangrijke luchthavens in Polen en Oekraïne.

Visa

In januari begon de Commissie besprekingen met Kosovo over visumvrij reizen en in februari publiceerde zij het tweede voortgangsverslag over de uitvoering door de Republiek Moldavië en Oekraïne van hun respectieve actieplannen inzake visumliberalisering. In juni begonnen besprekingen over visumliberalisering met Georgië. Dit proces is erop gericht om uiteindelijk de visumverplichting voor burgers uit deze landen af te schaffen wanneer zij eenmaal substantiële hervormingen hebben doorgevoerd op diverse belangrijke gebieden, zoals de beveiliging van reisdocumenten, grens-, migratie- en asielbeheer en de strijd tegen georganiseerde misdaad en corruptie. In november stelde de Commissie voor om burgers van 16 eilandstaten in het Caribisch gebied en de Stille Oceaan op korte termijn de mogelijkheid te geven om zonder visum naar het Schengengebied te reizen.

*Het
Visuminformatiesysteem
(VIS) verbindt consulaten
in derde landen en alle
doorlaatposten aan de
buitengrenzen van de
Schengenstaten met een
centrale databank voor het
gebruik van biometrische
kenmerken.*

In het kader van de visumdialoog tussen de EU en Rusland is het implementatieproces van start gegaan van de „gemeenschappelijke maatregelen met het oog op visumvrijstelling voor korte verblijven van Russische burgers en EU-burgers”, nadat het document zelf tijdens de top tussen de EU en Rusland in december 2011 was vastgesteld.

In februari respectievelijk mei begon de Commissie onderhandelingen over visumversoepelingsovereenkomsten met Armenië (geparafeerd in oktober) en Azerbeidzjan en in oktober ondertekende zij een visumversoepelingsovereenkomst met Kaapverdië. In juni ondertekende de Commissie een gewijzigde visumversoepelingsovereenkomst met Moldavië en in juni met Oekraïne. Daarbij werden de contacten van mens tot mens verder vereenvoudigd en werd het voor burgers uit Moldavië en Oekraïne gemakkelijker gemaakt om naar Europa te reizen. De wijzigingen voorzien onder meer in de uitbreiding van bepaalde faciliteiten tot extra categorieën van visumaanvragers uit Moldavië en Oekraïne, zoals vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld of jongeren die deelnemen aan door non-profitorganisaties georganiseerde evenementen, en in de verbetering van bestaande faciliteiten voor categorieën aanvragers als journalisten.

In november schetste de Commissie hoe ervoor kan worden gezorgd dat de visumregels de EU helpen om een aantrekkelijke bestemming te blijven, met name waar het gaat om landen die veel toeristen kunnen aantrekken. Het vereenvoudigen van het reizen naar de EU door onderdanen van niet-EU-landen heeft een aanzienlijk effect op de economie in haar geheel. Het toerisme zorgde in 2011 voor 18,8 miljoen banen en is daarmee een van de belangrijkste aanjagers van werkgelegenheid in de Europese Unie geworden, met uitgaven door buitenlandse bezoekers van meer dan 330 miljard EUR. Volgens recente schattingen zal dit in 2022 waarschijnlijk zijn toegenomen tot 20,4 miljoen banen en 430 miljard EUR.

In november stelde de Commissie ook het zevende (en laatste) verslag over visumwederkerigheid ⁽³¹⁾ vast inzake de handhaving van visumvereisten in strijd met het wederkerigheidsbeginsel, door een aantal derde landen.

IT-agentschap

Een nieuw agentschap voor het beheer van grootschalige EU-informatiesystemen hield in maart in Tallinn (Estland) de inaugurale bijeenkomst van zijn raad van bestuur en begon met ingang van december 2012 met zijn werkzaamheden. Het agentschap moet er in de eerste plaats voor zorgen dat het Visuminformatiesysteem (VIS) en Eurodac 24 uur per dag en zeven dagen per week operationeel zijn. Het agentschap zal ook het Schengeninformatiesysteem van de tweede generatie (SIS II) beheren, dat bijdraagt tot de veiligheid en het vrije verkeer van personen binnen het Schengengebied. SIS II zal in het eerste kwartaal van 2013 operationeel worden.

De strijd tegen namaak aan de EU-grenzen

De EU-douane speelt een cruciale rol bij het tegenhouden van goederen die op intellectuele-eigendomsrechten inbreuk maken, zodat deze niet de EU binnenkomen. In een op kennis gebaseerde economie hangt concurrentievermogen af van de capaciteit innovatie en creativiteit te beschermen. Om dit te bereiken, is een actief beleid tegen nagemaakte en door piraterij verkregen goederen van wezenlijk belang. Het afgelopen jaar nam de douane 115 miljoen van dergelijke artikelen in beslag, waarmee de legitieme belangen van ondernemingen in de EU werden beschermd. Dit houdt een toename van 15 % in ten opzichte van de 103 miljoen artikelen die in 2010 in beslag werden genomen. De waarde van de onderschepte goederen bedroeg bijna 1,3 miljard EUR. In 2010 was dit 1,1 miljard EUR. De belangrijkste categorieën goederen die door de douane werden tegengehouden, bestonden uit medicijnen (24 %), verpakkingsmateriaal (21 %) en sigaretten (18 %). Producten voor dagelijks gebruik en goederen die mogelijk schadelijk zijn voor de gezondheid en de veiligheid van consumenten, waren goed voor 28,6 % van het totale aantal tegengehouden goederen, tegen 14,5 % in 2010.

Antifraudeacties onder leiding van OLAF-partners (Europees Bureau voor fraudebestrijding) in Litouwen: bij de controle van een locomotief die was aangekomen uit Belarus, werd een geheime bergplaats voor sigaretten in de motorruimte aangetroffen.

De discussies in het Parlement en in de Raad over het voorstel van de Commissie van 2011 ⁽³²⁾ voor een nieuwe verordening inzake de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten (IPR) door de douane werden in 2012 voortgezet, met name om de rol van de douane te verduidelijken met betrekking tot generieke medicijnen die worden doorgevoerd. De onderhandelingen werden eind 2012 afgesloten, zodat het EP en de Raad de verordening begin 2013 formeel kunnen vaststellen. In december 2012 nam de Raad ook een nieuw actieplan aan ter bestrijding van IER-inbreuken voor de periode 2013-2017. Nadruk ligt met name op de toegenomen tendens van kleine pakjes in verband met internetaankopen en het versterken van de samenwerking tussen het Europees Waarnemingscentrum voor inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten en rechtshandhavingsautoriteiten inzake IER-inbreuken.

Gemeenschappelijk Europees asielstelsel

De Europese Raad heeft zich ten doel gesteld het gemeenschappelijk Europees asielstelsel (CEAS) in 2012 te voltooien. Het eerste element van het pakket, de herziene erkenningsrichtlijn, werd in november 2011 vastgesteld ⁽³³⁾.

In maart stelde de EU het „gemeenschappelijk EU-hervestigingsprogramma” ⁽³⁴⁾ vast. De hervestiging van vluchtelingen is niet alleen een maatregel die levens redt, maar ook een belangrijk gebaar van solidariteit van de kant van de ontvangende EU-landen naar niet-EU-landen die grote aantallen vluchtelingen huisvesten. In het kader van het hervestigingsprogramma zal een ruimere lijst worden opgesteld van vluchtelingen waarvan de hervestiging voor EU-financiering in aanmerking komt. Er zullen ook EU-prioriteiten inzake hervestiging worden vastgesteld waarbij de nationaliteiten van vluchtelingen worden gespecificeerd alsook de landen van waaruit hervestiging met voorrang moet plaatsvinden en waarvoor EU-financiering beschikbaar is. Het programma zal ook een extra financiële stimulans inhouden voor de landen die hervestigingsactiviteiten beginnen te ontwikkelen.

In juli werd politieke overeenstemming bereikt over de herziene richtlijn opvangvoorzieningen die de regels van de Unie verder harmoniseert teneinde ervoor te zorgen dat er in de hele EU humane materiële opvangvoorzieningen voor asielzoekers zijn. Het is voor het eerst dat in een EU-instrument gedetailleerde regels zijn vastgesteld over de detentie van asielzoekers, waaronder een limitatieve lijst van gronden waarop een dergelijke detentie mag worden gelast.

In november werd er politieke overeenstemming bereikt over de Dublin-verordening waarin wordt bepaald welke lidstaat voor een asielverzoek verantwoordelijk is. Deze verordening zal het ook mogelijk maken om problemen met de nationale asiel- of opvangstelsels vroegtijdig op te sporen en zal de oorzaken daarvan aanpakken voordat zij tot een echte crisis uitgroeien; de verordening zal ook aanvullende waarborgen bieden voor de bescherming van asielzoekers.

De onderhandelingen over de nog twee aan te nemen instrumenten, de richtlijn asielprocedures en de Eurodac-verordening, bevonden zich in het eindstadium.

Terrorisme en georganiseerde misdaad

Mensenhandel

In juni stelde de Commissie de EU-strategie ⁽³⁵⁾ voor de uitroeiing van mensenhandel (2012-2016) vast, een reeks concrete en praktische maatregelen die de komende vijf jaar moeten worden uitgevoerd. Volgens de voorlopige gegevens die in de strategie zijn opgenomen, worden de meeste slachtoffers in de EU seksueel uitgebuit (76 % in 2010). Anderen worden gedwongen te werken (14 % in 2010) of te bedelen (3 %) of tot huishoudelijke slavenarbeid gedwongen (1 %). Qua geslacht tonen dezelfde gegevens aan dat vrouwen en meisjes de voornaamste slachtoffers zijn; in de periode 2008-2010 was 79 % van de slachtoffers vrouw (12 % daarvan waren meisjes) en 21 % man (waarvan 3 % jongens). Het aantal slachtoffers van gedwongen arbeid, met inbegrip van seksuele uitbuiting, wordt wereldwijd op 20,9 miljoen geschat (in de ontwikkelde landen gaat het om ongeveer 1,5 miljoen dwangarbeiders). De strategie geeft voorrang aan preventie, bescherming en ondersteuning van de slachtoffers en vervolging van de handelaren. De strategie draait om het slachtoffer, heeft aandacht voor het geslacht van de slachtoffers en beoogt de oprichting van multidisciplinaire rechtshandhavingseenheden, gezamenlijke onderzoeksteams, een Europese bedrijfscoalitie tegen mensenhandel, een EU-platform voor het maatschappelijk middenveld, systemen voor kindbescherming en het aanpakken van de vraag-, sekse- en mensenrechtenaspecten van het verschijnsel. De strategie zal de uitvoering van de EU-wetgeving inzake mensenhandel (Richtlijn 2011/36/EU) ondersteunen en aanvullen; de uiterste termijn voor de omzetting daarvan is april 2013.

Strijd tegen seksueel misbruik van kinderen via het internet

In december lanceerden de EU en de VS een wereldwijde alliantie tegen seksuele uitbuiting van kinderen via het internet. Ministers uit 48 landen die aan dit initiatief deelnemen, hebben zich ertoe verbonden om op nationaal niveau specifieke maatregelen te nemen om de inspanningen op te voeren om kinderen die het slachtoffer van misbruik zijn, op te sporen en te helpen, om gevallen van misbruik te onderzoeken en daders te vervolgen, om het bewustzijn van de gevaren van seksueel kindermisbruik via het internet te vergroten en om de beschikbaarheid van kinderpornografie terug te dringen.

Inbeslagname van crimineel vermogen

In maart heeft de Commissie nieuwe regels voor een effectievere en grootschaliger inbeslagname van door misdaad verkregen tegoeden en ander vermogen voorgesteld. Nieuwe regels zullen de lidstaten beter in staat stellen om aan derden overgedragen vermogen in beslag te nemen, het gemakkelijker maken om crimineel vermogen in beslag te nemen, zelfs wanneer de verdachte gevlucht is, en zullen ervoor zorgen dat de bevoegde autoriteiten tijdelijk tegoeden kunnen bevriezen die dreigen te verdwijnen als maatregelen uitblijven. Het voorstel maakt onderdeel uit van een reeks maatregelen die de legale economie moeten beschermen tegen criminele infiltratie en die verband houden met de Europa 2020-strategie en de groeiagenda. Daarbij gaat het onder meer om het EU-pakket corruptiebestrijdingsmaatregelen en de strategie van de Commissie ter bestrijding van fraude.

Europees Centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit

In maart stelde de Commissie voor om een Europees Centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit op te richten teneinde Europese burgers en ondernemingen te helpen beschermen tegen de toenemende cyberdreigingen. Naar schatting worden wereldwijd dagelijks meer dan een miljoen mensen het slachtoffer van cybercriminaliteit en kunnen de kosten daarvan wereldwijd tot zo'n 300 miljard EUR oplopen. Het centrum zal worden ondergebracht bij de Europese Politiedienst Europol in Den Haag (Nederland) en zich richten op illegale internetactiviteiten van georganiseerde criminele groepen, met name de activiteiten die grote illegale winsten opleveren, zoals onlinefraude met creditcards en bankgegevens.

*Cecilia Malmström,
commissaris voor
Binnenlandse Zaken, geeft
een persconferentie over
de bestrijding van
cybercriminaliteit.*

Voorbeelden van politionele samenwerking

Na uitgebreid onderzoek door Europol en diverse andere Europese rechtshandhavinginstanties werd in januari in het kader van „Operation Fire” een internationaal crimineel netwerk opgerold, dat verantwoordelijk is voor het op grote schaal produceren en verhandelen van synthetische drugs. In Zweden werd 30 kilo amfetamine in beslag genomen en werden drie verdachten gearresteerd; in Duitsland werden twee en in Nederland werd 1 verdachte gearresteerd. Bovendien leidde samenwerking met de Bulgaarse autoriteiten tot de arrestatie van drie leden van het criminele netwerk en de ontmanteling van drie illegale faciliteiten voor de productie van synthetische drugs. De Bulgaarse autoriteiten namen ongeveer 75 liter amfetamine-base (genoeg om ongeveer 120 kg pure amfetamine te produceren), 15 kg amfetamine en meer dan 1 400 liter van diverse chemicaliën voor de productie van synthetische drugs in beslag. Ook werden apparatuur, waaronder twee tabletteermachines, vijf vuurwapens, 150 patronen en 6,4 kg trinitrotolueen (TNT) in beslag genomen.

In juni werd een internationale criminele groep die verantwoordelijk was voor fraude met betaalkaarten en illegale onlineaankopen door de politie met succes opgerold tijdens een inval in Roemenië, met steun van Europol en Eurojust. De inval resulteerde in 10 arrestaties. Het in beslag genomen bewijs omvatte contant geld, computers, mobiele telefoons, andere elektronische apparaten en luxeauto's. Er werd aangenomen dat de verdachten gedurende een aantal jaren in verschillende EU-landen fraude hebben gepleegd.

Overeenkomst met de VS over persoonsgegevens van passagiers

In april gaf het Europees Parlement zijn toestemming voor de nieuwe overeenkomst met de VS over persoonsgegevens van passagiers. Krachtens de overeenkomst, die op 1 juli 2012 in werking trad, zullen gegevens van passagiers die naar de VS reizen, worden gebruikt om zware transnationale misdaad en terrorisme te bestrijden. Zij voorziet in betere bescherming van de rechten van EU-burgers op privacy en meer rechtszekerheid voor luchtvaartmaatschappijen en voldoet volledig aan de veiligheidsbehoeften van de VS en de EU.

Vuurwapens

In het voorjaar van 2012 werd nieuwe EU-wetgeving aangenomen voor een effectievere bestrijding van de illegale handel in wapens naar en vanuit de EU. Deze wetgeving stelt de voorwaarden vast voor vergunningen voor uitvoer, invoer en doorvoer van vuurwapens en maakt het eenvoudiger om wapens te traceren. Dit plaveit de weg voor de uiteindelijke ratificering door de Europese Unie van het VN-protocol inzake vuurwapens.

Precursoren van explosieven

In december heeft de EU nieuwe regels vastgesteld inzake het op de markt brengen en het gebruik van precursoren van explosieven. Daarmee wordt beoogd het probleem aan te pakken van het misbruik van bepaalde chemicaliën voor de illegale vervaardiging van explosieven die onder meer kunnen worden gebruikt voor het uitvoeren van terreuraanslagen. De nieuwe regels verhinderen in het algemeen dat leden van het algemene publiek bepaalde chemische stoffen boven een bepaald concentratieniveau kunnen kopen, bezitten of gebruiken.

Bestrijding van corruptie

De bestrijding van corruptie blijft een groot probleem in de EU en volgens de in februari door de Commissie gepubliceerde Eurobarometer-enquête ⁽³⁶⁾ wordt gedacht dat de corruptie de afgelopen drie jaar is toegenomen. De gegevens lieten zien dat bijna driekwart van de Europeanen corruptie nog steeds als een groot probleem ziet en denkt dat dit zich op alle bestuursniveaus voordoet. Acht procent van de respondenten zegt dat zij in het afgelopen jaar om steekpenningen zijn gevraagd of geacht werden die te betalen. Het eerste EU-corruptiebestrijdingsverslag, dat een duidelijk overzicht van de stand van zaken van de corruptiebestrijdingspogingen in alle 27 EU-lidstaten zal geven, wordt thans voorbereid en zal volgens plan in 2013 verschijnen.

De dagelijkse problemen van burgers verlichten

Onderwijs en cultuur

Op 10 en 11 mei hebben de ministers van Onderwijs en de ministers van Cultuur van de EU in een openbare beraadslaging voor het eerst gesproken over de voorstellen van de Commissie voor de programma's „Creatief Europa”⁽³⁷⁾ en „Erasmus voor iedereen”⁽³⁸⁾ voor de periode 2014-2020.

Het Erasmusprogramma bestaat 25 jaar.

Erasmus bestaat 25 jaar

Vijfentwintig jaar na de invoering is Erasmus uitgegroeid tot het bekendste EU-programma en de succesvolste regeling voor de uitwisseling van studenten ter wereld. Door zijn accent op talen, aanpassingsvermogen, intercultureel bewustzijn en leiderschap geeft Erasmus jongeren essentiële vaardigheden mee die hun arbeidskansen en hun persoonlijke ontwikkeling stimuleren. Sinds het begin in 1987 heeft het programma meer dan 2,5 miljoen Europese studenten de mogelijkheid gegeven om in het buitenland aan een instelling voor hoger onderwijs te gaan studeren of bij een bedrijf stage te gaan lopen. Als de huidige trend doorzet, zal de Europese Unie haar doel bereiken om tegen 2013 aan drie miljoen Erasmus-studenten een beurs te geven.

Cultuur en Media

Europese prijzen en culturele hoofdsteden van Europa

Guimarães (Portugal) en Maribor (Slovenië) waren de twee Culturele Hoofdsteden van Europa in 2012. De Raad heeft Donostia-San Sebastián (Spanje) en Wrocław (Polen) officieel aangewezen als Culturele Hoofdsteden van Europa voor 2016. De Commissie heeft ook de landen voorgesteld die na 2019 de Culturele Hoofdsteden van Europa zullen organiseren.

De EU-prijs voor cultureel erfgoed/Europa Nostra Awards 2012 werden aan 28 projecten toegekend

De prijzen werden op 1 juni uitgereikt tijdens een ceremonie in het Hiëronymietenklooster in Lissabon. Van de 28 winnende projecten kregen er zes een hoofdprijs als meest opmerkelijke erfgoedprojecten van 2012, namelijk het Averof-gebouw van de School voor architectuur van Athene (Griekenland), Hoogoven nummer 2, Sagunto (Spanje), het Gildehuis van Poundstock in Bude, Cornwall (VK), het onderzoek naar de botanische code van de Ara Pacis van Augustus, Rome (Italië), de bijzondere inzet voor het cultureel erfgoed van Satu Mare, district Harghita (Roemenië), door Paraschiva Kovacs en een educatief programma voor een erfgoedlocatie ontwikkeld door de Noorse erfgoedstichting van Vågâ (Noorwegen).

De winnaars van de literatuurprijs van de Europese Unie 2012

Deze prijs erkent de beste nieuwe en aanstormende auteurs in de EU. De winnaars werden bekendgemaakt op de boekenbeurs in Frankfurt op 9 oktober en zijn: Anna Kim (Oostenrijk), Lada Žigo (Kroatië), Laurence Plazenet (Frankrijk), Viktor Horváth (Hongarije), Kevin Barry (Ierland), Emanuele Trevi (Italië), Giedra Radvilavičiūtė (Litouwen), Gunstein Bakke (Noorwegen), Piotr Paziński (Polen), Afonso Cruz (Portugal), Jana Beňová (Slowakije) en Sara Mannheimer (Zweden). Elke winnaar krijgt 5 000 EUR en, nog belangrijker, voorrang bij de financiering uit het programma Cultuur van de EU om hun boek in andere talen te laten vertalen.

Prijs van de Europese Unie voor hedendaagse muziek/European Border Breakers Awards (EBBA's)

De prijswinnaars van de editie 2012 waren Elektro Guzzi (Oostenrijk), Selah Sue (België), Agnes Obel (Denemarken), Ben l'Oncle Soul (Frankrijk), Boy (Duitsland), James Vincent McMorrow (Ierland), Afrojack (Nederland), Alexandra Stan (Roemenië), Swedish House Mafia (Zweden) en Anna Calvi (VK).

De nieuwe Mediaprijs van de EU

Deze prijs voor het beste project dat potentieel heeft om een kaskraker te worden, ingediend door een scenarioschrijver en een productiemaatschappij, werd in mei 2012 uitgereikt aan de Iraanse regisseur Asghar Farhadi tijdens een plechtigheid op het Filmfestival van Cannes.

Lada Žigo, Kroatische auteur en winnares van de EU-prijs voor literatuur in 2012 (links), en Androulla Vassiliou, commissaris voor Onderwijs, Cultuur, Meertaligheid en Jeugdzaken, schudden elkaar de hand.

Gezondheid van burgers en hun rechten als consument

De rechten en veiligheid van consumenten

In mei 2012 werd de Europese consumentenagenda ⁽³⁹⁾ goedgekeurd, de strategische visie voor het EU-consumentenbeleid voor de komende jaren. Hierin worden de maatregelen geschetst die moeten bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de groeistrategie van de EU, Europa 2020. De agenda bouwt voort en vormt een aanvulling op andere initiatieven zoals het verslag over het EU-burgerschap, de Akte voor de interne markt, de digitale agenda voor Europa en het stappenplan voor efficiënt hulpbronengebruik. De agenda heeft vier hoofddoelstellingen: versterking van de veiligheid van de consument, kennisvermeerdering, betere handhaving en mogelijkheden tot verhaal, en aanpassing van consumentenrechten en -beleid aan maatschappelijke en economische veranderingen. Daarnaast worden in de agenda een aantal belangrijke acties gepresenteerd die tussen nu en 2014 zullen worden uitgevoerd.

In 2012 zijn de lidstaten en de Commissie doorgeslagen met de efficiënte uitwisseling van informatie over gevaarlijke producten, die in heel Europa worden opgespoord via het systeem voor snelle waarschuwingen over gevaarlijke non-foodproducten (Rapex). De samenwerking met China en de VS is verder versterkt. Een algemeen portaal over teruggeroepen producten waarmee het Rapex-systeem tot buiten de EU-grenzen wordt uitgebreid, werd in oktober operationeel. Met dit systeem kunnen instanties in de hele wereld informatie uitwisselen over onveilige producten die uit de handel zijn genomen. Het project wordt gezamenlijk uitgevoerd door de EU en de OESO-landen, waaronder Australië, Canada en de Verenigde Staten.

Daarnaast werden de besprekingen in het Europees Parlement en de Raad voortgezet over het wetgevingspakket Akte voor de interne markt I van voorstellen inzake alternatieve geschillenbeslechting en onlinegeschillenbeslechting, die uiteindelijk zijn goedgekeurd, en over het consumentenprogramma 2014-2020.

Gezondheid van de burgers

In december heeft de Commissie een actieplan e-gezondheidszorg ⁽⁴⁰⁾ gepresenteerd om de belemmeringen voor een optimaal gebruik van digitale oplossingen in de Europese gezondheidszorg aan te pakken. Het doel is de gezondheidszorg voor de patiënten te verbeteren, de patiënten meer controle over hun eigen verzorging te geven en kosten te besparen. Patiënten en gezondheidswerkers maken enthousiast gebruik van gezondheidsoplossingen op afstand en miljoenen Europeanen hebben apps voor smartphones gedownload om hun gezondheid en welzijn te volgen, maar de digitale gezondheidszorg moet nog de vruchten plukken van het grote potentieel van deze technologieën om de gezondheidszorg te verbeteren en de kosteneffectiviteit te verhogen.

In september heeft de Commissie voorstellen ⁽⁴¹⁾ goedgekeurd voor een herziening van de Europese wetgeving op het gebied van medische hulpmiddelen, die betrekking heeft op allerlei medische items, van contactlenzen tot scanners. Deze sector speelt een cruciale rol in de diagnose, preventie, bewaking en behandeling van ziekten. De belangrijkste veranderingen zijn gericht op een betere procedure voor de aanwijzing van en het toezicht op aangemelde instanties, bewaking en markttoezicht, en een betere traceerbaarheid van medische hulpmiddelen. De voorstellen moeten zorgen voor uniforme beoordelingsnormen, met name wat betreft de klinische evaluatie door de fabrikant en vroegtijdige kennisgeving aan de bevoegde autoriteiten over (met name innovatieve) hulpmiddelen met een hoog risico voordat zij in de handel worden gebracht.

Het nieuwe portaal voor de kennisgeving van cosmetische producten ⁽⁴²⁾ is in januari van start gegaan. Het draagt aanzienlijk bij tot een verhoogde consumentenveiligheid in de EU doordat de lidstaten hun markttoezichttaken efficiënter kunnen uitvoeren en alle Europese gifcentra worden voorzien van de informatie die nodig is voor snelle medische behandeling in geval van vergiftiging met cosmetische producten.

NIEUWE APP VOOR DE ZIEKTEVERZEKERINGSKAART

De Europese ziekteverzekeringskaart (EZVK) verleent mensen in 31 Europese landen een gemakkelijker toegang tot gezondheidszorg als zij tijdelijk in het buitenland verblijven. Momenteel hebben ongeveer 192 miljoen mensen een Europese ziekteverzekeringskaart. Om grotere bekendheid aan de kaart te geven en tips over het gebruik ervan, heeft de Europese Commissie een app voor smartphones ontwikkeld, een handige leidraad over het gebruik van de kaart in de 27 EU-landen, IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland. De app bevat algemene informatie over de kaart, noodnummers en gedekte behandelingen en kosten, en legt uit hoe je een verzoek om terugbetaling kan indienen en wie je kan contacteren als je je kaart verliest. De app is beschikbaar in 24 talen en biedt de mogelijkheid om van taal te wisselen.

In juli heeft de Commissie een voorstel voor een verordening ⁽⁴³⁾ over klinische proeven met geneesmiddelen voor menselijk gebruik goedgekeurd. Klinische proeven, die bestaan uit tests van experimentele geneesmiddelen op mensen, zijn cruciaal voor de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen en de verbetering van bestaande behandelingen. Het voorstel heeft als doel klinisch onderzoek in Europa te bevorderen door de regels voor de uitvoering van klinische proeven te vereenvoudigen en te stroomlijnen en tegelijkertijd de bescherming van de veiligheid van de patiënten te verbeteren.

Alle geneesmiddelen in de EU worden onderworpen aan strenge tests en een strenge beoordeling van de kwaliteit, werkzaamheid en veiligheid voordat zij worden toegelaten. Als zij eenmaal in de handel zijn, worden zij in het kader van de geneesmiddelenbewaking voortdurend gecontroleerd. Na een aantal recente gebeurtenissen, met name het Mediator-schandaal, heeft de Commissie een „screening” van de huidige wetgeving verricht, waarbij een aantal zwakke punten in het geneesmiddelenbewakingsstelsel van de EU is vastgesteld. Naar aanleiding daarvan heeft de Commissie nieuwe voorstellen ingediend om de geneesmiddelenwetgeving te wijzigen, met als doel de transparantie, het toezicht en de melding van bijwerkingen van geneesmiddelen te verbeteren. De desbetreffende wijzigingen van Verordening (EG) nr. 726/2004 ⁽⁴⁴⁾ en Richtlijn 2001/83/EG ⁽⁴⁵⁾ werden op 25 oktober 2012 vastgesteld.

In december heeft de Commissie een voorstel goedgekeurd om de richtlijn tabaksproducten (Richtlijn 2001/37/EG) te herzien. De herziening is gericht op een goede werking van de interne markt en het waarborgen van een hoog beschermingsniveau van de gezondheid. Bij de herziening van de richtlijn ⁽⁴⁶⁾ worden de volgende zaken aangepakt:

- ▶ regelgeving voor nicotinehoudende producten zoals elektronische sigaretten, alsmede kruidensigaretten;
- ▶ etikettering en verpakking van tabaksproducten;
- ▶ additieven zoals aroma's die in tabaksproducten worden gebruikt;
- ▶ verkoop van tabaksproducten via internet; en
- ▶ het volgen en traceren van deze producten.

Daarnaast heeft de Commissie in 2012 de volgende wetgeving op gezondheidsgebied goedgekeurd:

- ▶ een reeks van 14 nieuwe tekstuele gezondheidswaarschuwingen die op tabaksverpakkingen moeten worden aangebracht — besluit goedgekeurd in maart;
- ▶ een uitvoeringsbesluit om de grensoverschrijdende uitwisseling van informatie over organen en orgaandonoren binnen de EU te vergemakkelijken, goedgekeurd in oktober;
- ▶ en een uitvoeringsrichtlijn tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake de erkenning van in een andere lidstaat verstrekte medische recepten, goedgekeurd in december.

De besprekingen in het Europees Parlement en de Raad over de voorstellen inzake ernstige grensoverschrijdende bedreigingen voor de gezondheid en over het gezondheidsprogramma 2014-2020 zijn voortgezet.

Referentiemateriaal over de strijd tegen leukemie van het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek.

ONDERSTEUNING VAN KANKERPATIËNTEN

De interne wetenschappelijke dienst van de Commissie, het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (GCO), heeft nieuw referentiemateriaal ontwikkeld ter ondersteuning van het toezicht op chronische myeloïde leukemie (CML), een vorm van kanker van de witte bloedcellen die elk jaar ongeveer 9 600 nieuwe patiënten in de EU treft. De ziekte kan op dit moment niet worden genezen, maar kan wel onder controle worden gehouden. Voor een optimale behandeling moeten patiënten regelmatig worden gecontroleerd. Het referentiemateriaal van het GCO maakt het mogelijk de resultaten van verschillende laboratoria te vergelijken en zal zo leiden tot een betere behandeling van de patiënt.

Voedselveiligheid en -kwaliteit

Naar aanleiding van het verslag van het Parlement waarin de Commissie werd verzocht concrete maatregelen te nemen om voedselverspilling vóór 2025 te halveren, alsmede het vlaggenschipinitiatief „Efficiënt gebruik van hulpbronnen” van de Europa 2020-strategie en de bijbehorende routekaart heeft de Commissie een aantal praktische stappen genomen om het probleem aan te pakken. Er heeft overleg plaatsgevonden met belanghebbenden, lidstaten en deskundigen over de manier waarop voedselverspilling kan worden tegengegaan zonder de voedselveiligheid in het gedrang te brengen, en om de meest geschikte maatregelen op EU-niveau in aanvulling op nationale en lokale activiteiten te bepalen. De Commissie heeft ook een speciale website ⁽⁴⁷⁾ opgezet, een video gemaakt en in alle EU-talen informatie verspreid, zoals de „10 tips om minder voedsel te verspillen” en voorlichtingsmateriaal over de datumvermelding na „ten minste houdbaar tot” en „uiterste gebruiksdatum”.

De Commissie heeft in mei een eerste lijst van 222 toegestane gezondheidsclaims goedgekeurd, een mijlpaal in de uitvoering van de verordening inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen. De lijst ⁽⁴⁸⁾, die regelmatig zal worden bijgewerkt, is gebaseerd op het advies van de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en kreeg de steun van de lidstaten, het Europees Parlement en de Raad. Vanaf 14 december 2012 mogen producten met niet-wetenschappelijk onderbouwde claims zoals „goed voor je hart” of „vermindert cholesterol” niet meer in de handel zijn.

Het Voedsel- en Veterinair Bureau (VVB) ⁽⁴⁹⁾, de in Ierland gevestigde inspectie van de Commissie, werkt eraan doeltreffende controlesystemen te garanderen en de naleving van de Europese normen binnen en buiten de Unie te evalueren. Het VVB verricht audits in de lidstaten en in derde landen die naar de EU exporteren, met als doel een hoog uniform niveau van gezondheidsbescherming te bevorderen en te garanderen dat handel veilig kan plaatsvinden. In 2012 zijn ongeveer 160 audits uitgevoerd in de lidstaten en 80 in derde landen.

In de loop van het jaar werden de inspanningen opgevoerd om de samenwerking met China op het gebied van landbouw, kwaliteitslevensmiddelen en plattelandsontwikkeling te verbeteren; er werd een routekaart naar wederzijdse erkenning van biologische producten vastgesteld.

Wat de bescherming van geografische aanduidingen (GI's) betreft, werd in juni een overeenkomst tussen de EU en Moldavië gesloten. In november is een project afgerond dat was gericht op de bescherming van tien beroemde EU-levensmiddelenbenamingen in China, de grootste consumentenmarkt in de wereld. „Grana Padano”, „Prosciutto di Parma” en „White Stilton cheese”/„Blue Stilton cheese” zijn enkele van de tien Europese benamingen die in China als GI's zijn beschermd in het kader van het zogeheten „10+10-project”. De Europese Commissie heeft op haar beurt tien Chinese levensmiddelenbenamingen geregistreerd die in de EU een beschermde status als GI's krijgen. Deze tien Chinese namen zijn toegevoegd aan de meer dan duizend namen van landbouwproducten en levensmiddelen die beschermd zijn in de EU (waaronder 13 niet-EU-GI's). Niet alleen biedt het systeem van geografische aanduidingen een belangrijke bescherming tegen namaakproducten, het wordt ook erkend als een doeltreffend marketinginstrument.

Met ingang van 1 juli 2012 is het EU-logo voor biologische producten verplicht op alle in de EU-lidstaten geproduceerde voorverpakte biologische levensmiddelen die aan de geldende normen voldoen.

In december heeft het Forum op hoog niveau voor een beter werkende voedselvoorzieningsketen, opgericht in 2010, zijn verslag ingediend. Hieruit blijkt dat ongeveer 80 % van de initiatieven in de routekaart van het forum op bevredigende wijze zijn uitgevoerd. De Commissie zal alle mogelijke opties overwegen om oneerlijke handelspraktijken in de voedselketen aan te pakken, waaronder wetgeving, en zal een effectbeoordeling uitvoeren.

Dierenwelzijn

De nieuwe EU-strategie inzake dierenwelzijn 2012-2015 ⁽⁵⁰⁾, die in januari werd goedgekeurd, is bedoeld om de bescherming en het welzijn van dieren in de Europese Unie verder te verbeteren. Dieren zijn van groot belang in ons dagelijks leven en leveren een belangrijke bijdrage aan de Europese economie. De nieuwe strategie houdt in dat voor 2014 wordt gewerkt aan een alomvattend, nieuw wettelijk kader dat een resultaatgerichte aanpak bevordert, waarbij het accent ligt op informatievoorziening, voorlichting verschaffen aan alle betrokken partijen en doeltreffende handhaving.

Milieu

In november heeft de Commissie een nieuw milieuactieprogramma (MAP) voor de periode tot 2020 goedgekeurd. Dit zevende MAP bevat een langetermijnvisie voor het milieubeleid, waarin de visie voor 2050 opnieuw wordt bevestigd die is opgenomen in de routekaart voor een efficiënt gebruik van hulpbronnen van 2011, namelijk dat de EU-burgers in een veilige en gezonde natuurlijke omgeving moeten kunnen leven die wordt beheerd op een manier waarbij rekening wordt gehouden met de milieubeperkingen en de ecologische veerkracht wordt gewaarborgd. De acties zijn gericht op negen prioritaire gebieden, waaronder:

- ▶ bescherming, behoud en verbetering van het natuurlijke kapitaal om ervoor te zorgen dat de natuur kan blijven voorzien in bepaalde goederen en diensten, zoals voedsel, zuiver water en schone lucht, alsmede bestrijding van en aanpassing aan klimaatverandering;
- ▶ omvorming van de EU tot een hulpbronnenefficiëntere, groenere en competitievere koolstofarme economie om te komen tot duurzame economische vooruitgang;
- ▶ bescherming van de EU-burgers tegen milieugerelateerde druk en de risico's voor gezondheid en welzijn om ervoor te zorgen dat het milieu waarin zij leven en werken, bevorderlijk is voor een hoge kwaliteit van leven.

In maart heeft de Commissie een beleidsdocument over verbetering van de uitvoering van de milieuwetgeving goedgekeurd. De mededeling benadrukt de voordelen van de milieuwetgeving door te laten zien dat het voorkómen van milieuschade op lange termijn veel goedkoper kan zijn dan het herstellen van schade. Milieuwetgeving kan gunstig zijn voor het bedrijfsleven. Zo zou de onverkorte uitvoering van de afvalwetgeving van de EU 400 000 extra banen opleveren, met nettokosten die 72 miljard EUR lager liggen dan in het alternatieve scenario waarin de wetgeving niet wordt uitgevoerd. De mededeling is bedoeld om een diepgaandere dialoog met overheden en overige belanghebbenden aan te gaan over een betere uitvoering van de EU-wetgeving door het verzamelen en delen van kennis te verbeteren en ieders betrokkenheid bij de milieudoelstellingen te verhogen.

*Janez Potočnik,
commissaris voor Milieu,
op de conferentie van de
Verenigde Naties over
duurzame ontwikkeling
Rio+20.*

Water was het hoofdthema van de Groene Week van 2012.

Mei 2012: Groene Week „Waterproblematiek — Elke druppel telt”

Dit jaar stond de Groene Week in het teken van water. Ongeveer 3 000 belanghebbenden, ngo's, regeringsvertegenwoordigers en EU-ambtenaren kwamen drie dagen lang bij elkaar om van gedachten te wisselen over watervraagstukken en te zoeken naar oplossingen voor essentiële watervraagstukken, zoals het behoud van de beschikbaarheid van water van goede kwaliteit, tegen de achtergrond van snelle bevolkingsgroei en toenemende klimaatverandering. Tijdens deze week ging ook speciale aandacht uit naar de Europese milieuprijzen voor bedrijven, die een erkenning betekenen voor Europese bedrijven die innovatie en concurrentievermogen weten te koppelen aan uitstekende milieuprestaties, en de derde Europese waterconferentie, een evenement waaraan belanghebbenden van hoog niveau deelnamen.

In oktober heeft de Commissie een voorstel ingediend voor een herschikking van de richtlijn inzake de milieueffectbeoordeling. Op grond van de EU-wetgeving moet een project dat aanzienlijke gevolgen voor het milieu kan hebben, zorgvuldig worden bestudeerd alvorens het wordt goedgekeurd. Dit helpt een negatief effect op het milieu te beperken en voorkomt problemen op langere termijn. Maar na meer dan twee decennia moet de wetgeving in kwestie worden geactualiseerd. Volgens het gewijzigde voorstel zal de procedure om te bepalen of een project aan een milieubeoordeling moet worden onderworpen, worden aangepast om te waarborgen dat alleen projecten met aanzienlijke milieueffecten een effectbeoordeling ondergaan. De regels voor de procedure voor milieueffectbeoordeling zullen worden aangescherpt om ervoor te zorgen dat zij leiden tot betere beslissingen en dat milieuschade wordt voorkomen of beperkt.

Afval

In augustus werd een verslag gepubliceerd over de wijze waarop de lidstaten hun stedelijk afval beheren, die binnen de EU aanzienlijk blijkt te verschillen. In dat verslag werden de 27 lidstaten beoordeeld aan de hand van 18 criteria. Daarbij werden groene, oranje en rode vlaggen toegekend voor criteria als de totale hoeveelheid gerecycled afval, het prijsbeleid voor afvalverwijdering en inbreuken op de Europese wetgeving. Het daaruit resulterende scorebord werd vervolgens gebruikt om de lidstaten te helpen het beheer van hun afval te verbeteren ⁽⁵¹⁾.

Klimaatactie

In de sector van het wegvervoer heeft de Commissie wetgevingsvoorstellen ⁽⁵²⁾ ingediend om de doelstellingen te verwezenlijken die de CO₂-uitstoot van nieuwe auto's en bestelwagens tegen 2020 sterk zullen verminderen. De Commissie heeft ook actie ondernomen om broeikasgasemissies uit andere sectoren te verminderen. Zij presenteerde in maart ⁽⁵³⁾ een voorstel tot vaststelling van gemeenschappelijke EU-boekhoudregels voor broeikasgasemissies door (en de absorptie ervan) de landbouw- en bosbouwsector, dat in december in eerste lezing werd goedgekeurd. In november, na een herziening van de huidige wetgeving, heeft de Commissie maatregelen voorgesteld om de emissies van gefluoreerde industriële gassen (F-gassen) — voor het overgrote deel krachtige broeikasgassen — verder te verlagen. Volgens het voorstel zouden F-gasemissies tegen 2030 met twee derde van het huidige niveau kunnen worden teruggebracht ⁽⁵⁴⁾.

In oktober heeft de Commissie voorgesteld de regels voor de duurzaamheid van biobrandstoffen ⁽⁵⁵⁾ aan te scherpen zodat deze aanzienlijke broeikasgasreducties ten opzichte van benzine of diesel opleveren. In de nieuwe regels zal nu ook rekening worden gehouden met emissies als gevolg van indirecte veranderingen in landgebruik. Het voorstel beoogt een verschuiving van het gebruik van biobrandstoffen op basis van voedingsmiddelen naar het gebruik van geavanceerde grondstoffen, zoals afval, algen en stro. Verder biedt het prikkels voor de productie van biobrandstoffen met laag geraamde emissies door indirecte veranderingen in landgebruik. Dit zal ervoor zorgen dat gebruik van biobrandstoffen in Europa niet tot aanzienlijke stijgingen van de voedselprijzen of tot ontbossing zal leiden.

Koolstofarme energie

In het kader van het NER300-programma, een van 's werelds omvangrijkste financieringsprogramma's voor demonstratieprojecten van innovatieve koolstofarme energie, heeft de Commissie in december voor meer dan 1,2 miljard EUR medefinanciering verleend aan 23 demonstratieprojecten van innovatieve hernieuwbare energie in 16 lidstaten ⁽⁵⁶⁾. Deze eerste financieringsronde was afkomstig uit de verkoop van 200 miljoen emissierechten in het kader van de EU-regeling voor de handel in emissierechten. De financiering zal naar verwachting 2 miljard EUR aan particuliere investeringen genereren, hetgeen de EU zal helpen haar koppositie op het gebied van koolstofarme technologieën te behouden. In 2013 zal een tweede oproep tot het indienen van voorstellen worden gedaan.

De luchtvaartsector sloot zich aan het begin van het jaar aan bij de EU-regeling voor de handel in emissierechten (EU-ETS), waardoor luchtvaartmaatschappijen verplicht werden emissierechten over te dragen ter dekking van de CO₂-emissies van alle binnenlandse en internationale vluchten naar en vanuit luchthavens in de EU, IJsland, Liechtenstein en Noorwegen. In november heeft de Commissie voorgesteld de toepassing van de regeling voor vluchten in 2012 naar en vanuit landen buiten deze groep uit te stellen, als gebaar van goede wil om meer tijd te bieden om een wereldwijde overeenkomst over luchtvaartemissies te bereiken binnen de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) ⁽⁵⁷⁾. De wetgeving blijft van toepassing op alle vluchten binnen en tussen de 30 Europese landen.

De laatste voorbereidingen voor de uitvoering van de klimaatveranderingsaspecten van het klimaat- en energiepakket uit 2008 duurden het hele jaar voort. In het kader van de beschikking inzake de verdeling van de inspanningen heeft de Commissie de precieze hoeveelheden broeikasgassen vastgesteld voor sectoren die niet onder de EU-ETS vallen, die elke lidstaat van 2013 tot en met 2020 ⁽⁵⁹⁾ per jaar mag uitstoten. De hervorming van de EU-regeling voor de handel in emissierechten, die ingaat aan het begin van de derde handelsperiode op 1 januari 2013, was een ander belangrijk aandachtspunt bij de voorbereidingen. De Commissie stond de tijdelijke kosteloze toewijzing van emissierechten toe aan bestaande elektriciteitscentrales in acht lidstaten — Bulgarije, Tsjechië, Estland, Cyprus, Litouwen, Hongarije, Polen en Roemenië — in afwijking van de algemene regel dat de elektriciteitscentrales al hun rechten via veilingen op de secundaire markt moeten kopen ⁽⁵⁹⁾.

In een belangrijke stap op weg naar de eerste volledige intercontinentale koppeling van de regelingen voor de handel in emissierechten hebben de Commissie en Australië in augustus overeenstemming bereikt over een traject voor de koppeling van de EU-ETS en de Australische regeling voor de handel in emissierechten ⁽⁶⁰⁾. Met ingang van 1 juli 2015 zal een tussentijdse koppeling operationeel zijn, die Australische ondernemingen in staat zal stellen de emissierechten van de EU te gebruiken om aan hun verplichtingen krachtens de Australische regeling te voldoen.

Gezien het grote overschot aan emissierechten dat in de EU-ETS is ontstaan als gevolg van de economische crisis, heeft de Commissie het initiatief genomen om de veiling van 900 miljoen emissierechten van 2013-2015 uit te stellen tot 2019-2020 om vraag en aanbod weer in evenwicht te brengen. In haar eerste verslag over de toestand van de Europese koolstofmarkt schetste de Commissie tevens zes opties voor structurele hervorming van het systeem ⁽⁶¹⁾ die kunnen leiden tot een duurzame oplossing voor het overschot op de langere termijn, en is zij gestart met een openbare raadpleging om de standpunten van de betrokken partijen in te winnen.

Vervoer

Infrastructuur

In november 2012 heeft de Commissie een oproep gepubliceerd tot het indienen van voorstellen in het kader van het vervoersinfrastructuurprogramma (TEN-T) voor een bedrag van in totaal 1,265 miljard EUR ⁽⁶²⁾. Als rechtstreeks gevolg van deze financiële injectie in de Europese economie zullen de groei en de werkgelegenheid toenemen en kan het Europese vervoersnetwerk profiteren van betere verbindingen. De oproep vormt ook een overgang tussen het aanstaande nieuwe kader van de TEN-T-richtsnoeren ⁽⁶³⁾ en de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen ⁽⁶⁴⁾.

TEN-T-KERNNETWERK EN DE CORRIDORS DAARVAN

- Baltische-Adriatische verbinding
- Warszawa-Berlin-Amsterdam/Rotterdam-Felixstowe-Midlands
- Middellandse Zeetraject
- Hamburg/Rostock-Burgas/Turkse grens/Piraeus-Lefkosia
- Helsinki-Valetta
- Genova-Rotterdam
- Lisboa-Strasbourg
- Dublin-London-Paris-Brussel/Bruxelles
- Amsterdam-Basel/Lyon-Marseille
- Strasbourg-Donau
- Andere trajecten van het kernnetwerk

Wegvervoer

In juli heeft de Commissie het nieuwe pakket ⁽⁶⁵⁾ inzake technische controles gepresenteerd dat voorstellen omvat om de technische controle van voertuigen te versterken en daardoor de verkeersveiligheid te verbeteren. Technische gebreken zijn in de EU mede de oorzaak van 6 % van alle ernstige auto-ongelukken en van 8 % van alle ongelukken waarbij motorfietsen en scooters betrokken zijn. Het doel van de voorstellen is om de normen in de hele Unie te verbeteren en te harmoniseren en daardoor auto's van de weg te weren die gevaar kunnen opleveren.

De interoperabiliteit van elektronische tolheffingssystemen stond tevens op de agenda. Dankzij de Europese Dienst voor elektronische tolheffing (EETS) kunnen weggebruikers in de hele EU gemakkelijk tol betalen; daarvoor hoeven zij slechts een abonnement bij één enkele dienstverlener te nemen en een inbouwapparaat te installeren. De streefdatum om EETS in vrachtwagens te voorzien was oktober 2012. Deze datum is als gevolg van vertragingen in de lidstaten niet gehaald. De Commissie heeft de lidstaten verzocht om vaart te zetten achter de invoering van EETS en zo spoedig mogelijk te voldoen aan de verplichtingen die de wetgeving hun oplegt. Toepassing van EETS op regionaal niveau zou een eerste stap kunnen zijn op weg naar volledige interoperabiliteit in Europa.

Spoorwegen

Het Parlement en de Raad hebben in juni 2012 overeenstemming bereikt over deerschikking van de bestaande wetgeving inzake de toegang tot de spoorwegmarkt. De wetgevingstekst waarover overeenstemming is bereikt, is eind 2012 in werking getreden en omvat 1) een nieuwe financiële architectuur voor de spoorwegsector die zowel publieke als private investeringen bevordert, 2) betere toegang tot de spoorwegmarkt dankzij transparantere marktvoorwaarden en strenge regels voor het verstrekken van spoorgebonden diensten en 3) versterking van de competentie, onafhankelijkheid en bevoegdheden van de nationale toezichhoudende instanties.

Vervoer over zee

In december heeft de Commissie een substantiële bijwerking ⁽⁶⁶⁾ van de bestaande wetgeving inzake uitrusting van zeeschepen voorgesteld ⁽⁶⁷⁾. Dit is een belangrijk instrument voor de maritieme veiligheid, aangezien er veiligheidseisen worden vastgelegd voor uitrustingsonderdelen zoals reddingsboten en brandblussers die in overeenstemming met de toepasselijke internationale normen dienen te worden gebruikt aan boord van schepen die onder de vlag van een EU-lidstaat varen.

Op het gebied van de werkomstandigheden van zeevarenden heeft de Commissie in 2012 twee wetgevingsvoorstellen aangenomen die gericht zijn op het handhaven van het Verdrag betreffende maritieme arbeid van 2006, dat door middel van Richtlijn 2009/13/EG ⁽⁶⁸⁾ gedeeltelijk in het EU-recht is geïntegreerd. Een van de voorstellen voorziet specifiek in controles op de naleving van de normen van het Verdrag op alle schepen die EU-havens aandoen (ongeacht de vlag waaronder zij varen). Dit is een belangrijke bouwsteen om ervoor te zorgen dat er over de hele wereld behoorlijke werkomstandigheden en gelijke voorwaarden op het gebied van scheepvaart heersen.

Luchtvaart

In september 2012 heeft de Commissie een mededeling over de toekomstige uitdagingen voor het Europese luchtvaartbeleid van de EU ⁽⁶⁹⁾ gepresenteerd, waarin een ambitieuzer extern luchtvaartbeleid wordt voorgesteld ter ondersteuning van het concurrentievermogen en de zakelijke mogelijkheden voor de Europese luchtvaartsector op de wereldwijde markt. Het voorgestelde beleid is er onder meer op gericht nieuwe luchtvaartovereenkomsten met buurlanden en internationale partners te sluiten, doeltreffende maatregelen te nemen om eerlijke concurrentie op open markten te ontwikkelen alsmede de eigendoms- en controlebeperkingen voor luchtvaartmaatschappijen te hervormen. Sinds de introductie van het externe luchtvaartbeleid in 2005 zijn er in de EU nagenoeg 1 000 bilaterale overeenkomsten met betrekking tot luchtdiensten in overeenstemming met het EU-recht gebracht, is er samen met verschillende buurlanden van de EU een grotere gemeenschappelijke luchtvaartruimte ontwikkeld en zijn er met een aantal belangrijke partners uitgebreide luchtvervoersovereenkomsten gesloten.

In 2012 is er een nieuwe verordening inzake de melding van voorvallen in de burgerluchtvaart voorgesteld ⁽⁷⁰⁾. Hoewel de veiligheid in de luchtvaart gestaag is verbeterd, is de Commissie van mening dat er meer inspanningen moeten worden verricht om de Europese burgers te beschermen en veilig luchtvervoer in de EU te waarborgen. Het doel van de voorgestelde nieuwe verordening is te waarborgen dat de EU en haar lidstaten opgedane ervaringen gebruiken om de veiligheid in de burgerluchtvaart te verbeteren. Hiertoe dienen luchtvaartincidenten te worden geregistreerd, waarna deze worden geanalyseerd en aangepakt om te kijken welke lering er op veiligheidsgebied uit kan worden getrokken.

De voorstellen van de Commissie voor een uitgebreid pakket aan maatregelen inzake „Betere luchthavens” met het doel de capaciteit van de Europese luchthavens te vergroten, vertragingen terug te dringen en de kwaliteit van de dienstverlening aan de reizigers te verbeteren, zijn in 2012 besproken door het Europees Parlement en de Raad. De voorgestelde maatregelen hebben betrekking op de kwaliteit van de dienstverlening die op luchthavens voor het vertrek en na de landing aan reizigers en luchtvaartmaatschappijen wordt verstrekt, zoals bagageafhandeling, inchecken en tanken ⁽⁷¹⁾, de transparantie van beslissingen inzake luchthavengeluid ⁽⁷²⁾ alsmede de doeltreffendheid van het ingewikkelde netwerk van start- en landingslots die bij elke reis relevant zijn ⁽⁷³⁾. De wetgever zal naar verwachting in 2013 een overeenkomst over het pakket bereiken.

Siim Kallas, vicevoorzitter van de Europese Commissie en commissaris voor Vervoer, op de topconferentie „Single European Sky: tijd voor actie”, in Limassol (Cyprus).

Smartphoneapplicatie over
passagiersrechten.

Passagiersrechten

Met betrekking tot passagiersrechten is Verordening (EU) nr. 1177/2010 ⁽⁷⁴⁾ sinds 18 december 2012 van toepassing. Passagiers die per schip reizen, hebben nu rechten die vergelijkbaar zijn met de rechten die gelden voor passagiers die met het vliegtuig of de trein reizen.

Op 4 juli, net voor de zomervakantie, heeft de Commissie een nieuw instrument geïntroduceerd dat passagiers voorziet van informatie over hun rechten als zij met het vliegtuig of de trein reizen. Het instrument is een gratis app voor smartphones en maakt deel uit van de campagne van de Commissie „Uw rechten als passagier bij de hand” ⁽⁷⁵⁾. Hiermee kunnen passagiers beter begrijpen wat hun rechten zijn als een reis niet als verwacht verloopt.

Innovatief en duurzaam vervoer

In september is het initiatief „Onderzoek en innovatie voor de toekomstige mobiliteit in Europa” gelanceerd. Het doel hiervan is het versneld toepassen van nieuwe vervoersmiddelen en van nieuwe oplossingen voor het transport om te komen tot een concurrerend, duurzaam en betaalbaar Europees vervoerssysteem. Volgens de strategie wordt er in 2013 een reeks stappenplannen opgesteld die zijn gericht op de toepassing van technologieën en innovatie in tien kritieke sectoren op het gebied van vervoer. De vervoerssector, de publieke sector en andere belanghebbenden die zijn betrokken bij het op de markt brengen van innovatieve vervoerstechnologieën en -diensten zullen bijdragen aan het ontwikkelen en uitvoeren van deze strategie, bijvoorbeeld door het vastleggen van gemeenschappelijke doelstellingen, het op elkaar afstemmen van agenda's voor ontwikkeling en toepassing, het bepalen van de behoefte aan normen alsmede het vaststellen van gevolgen op het gebied van subsidieverlening.

Oplaadstation voor
batterijen
medegefinancierd door de
EU op de luchthaven
Schiphol, Amsterdam
(Nederland).

„Connect to compete”

In november 2012 werd in Brussel onder de titel „Connect to compete” voor het eerst een topontmoeting voor de vervoerssector gehouden. Vooraanstaande mensen uit de zakenwereld, de belangrijkste spelers uit de sector en de belangrijkste aanbieders en gebruikers van vervoersdiensten kwamen bijeen voor een open discussie over beleidskwesties en de uitdagingen waarmee het vervoer in Europa momenteel wordt geconfronteerd. De topontmoeting gaf blijk van de wezenlijke rol die vervoer kan spelen in de Europese strategie voor groei en in het bevorderen van het concurrentievermogen van Europa op wereldschaal.

Energie

Kernenergie ⁽⁷⁶⁾

Het ongeval in de kerncentrale van Fukushima in Japan in maart 2011 heeft aangetoond dat het noodzakelijk is het EU-kader voor nucleaire veiligheid en beveiliging voortdurend te verbeteren, en dat op basis van de hoogste veiligheidsnormen. Nucleaire veiligheid is daarom in 2012 zeer hoog op de agenda van de Europese Commissie blijven staan.

Nucleaire stresstests: veiligheids- en beveiligingsevaluaties

De Commissie bleef nauw betrokken bij de volledige risico- en veiligheidsevaluaties (de zogeheten stresstests) van kerncentrales in de Europese Unie en in de buurlanden.

De laatste stap daarin, een uitgebreid „peer review”-proces in de hele EU, werd door multinationale teams uitgevoerd in twee fasen, van januari tot april 2012.

In juli zijn de Groep Europese regulators nucleaire veiligheid (Ensreg) en de Commissie het eens geworden over een actieplan met het oog op de follow-up van de tenuitvoerlegging van de aanbevelingen in het kader van het peer review-proces. De belangrijkste bevindingen, aanbevelingen en voorgestelde follow-upmaatregelen van de Commissie werden ook gepresenteerd in oktober in een mededeling aan het Parlement en de Raad ⁽⁷⁷⁾ over de EU-stresstests, zowel van de veiligheid en de beveiliging als van het EU-kader voor nucleaire veiligheid.

De Commissie heeft niet alleen de fysieke veiligheid van de centrales geëvalueerd, maar ook de institutionele architectuur en het rechtskader voor nucleaire veiligheid in Europa, zoals de Raad op zijn voorjaarsbijeenkomst had gevraagd. Op basis van de stresstests, de verslagen van Japan en de werkzaamheden van de internationale gemeenschap in de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (IAEA) heeft de Commissie een aantal zwakke punten vastgesteld in het bestaande EU-kader voor nucleaire veiligheid. Om deze zwakke punten aan te pakken zal de Commissie in 2013 een voorstel voor een herziening van de richtlijn over nucleaire veiligheid aannemen ⁽⁷⁸⁾.

Stralingsbescherming ⁽⁷⁹⁾

De Commissie is blijven toezien op de situatie in Japan wat controles op diervoeders en levensmiddelen betreft, op basis van de ontwikkeling van de radiologische situatie rond de kerncentrale van Fukushima, om ervoor te zorgen dat die diervoeders en levensmiddelen geen onaanvaardbare niveaus van radioactiviteit hebben.

De Commissie heeft ook voorgesteld de bescherming tegen de gevaren van blootstelling aan ioniserende straling te versterken. In mei heeft zij een voorstel ⁽⁸⁰⁾ voor een nieuwe richtlijn basisveiligheidsnormen goedgekeurd dat als doel heeft te voorzien in een alomvattend systeem om werknemers, patiënten, het grote publiek en ook niet-menselijke soorten te beschermen tegen ioniserende straling, zowel uit door de mens vervaardigde stralingsbronnen als uit natuurlijke stralingsbronnen. Bovendien houdt het voorstel ook een aanzienlijke vereenvoudiging van de Europese wetgeving in, aangezien 5 richtlijnen (te weten de richtlijn medische blootstelling, de richtlijn hoogactieve ingekapselde radioactieve bronnen, de richtlijn externe werkers, de richtlijn informatie van de bevolking en de richtlijn inzake basisveiligheidsnormen) worden vervangen door één wettekst.

Halverwege het jaar werd het Europese innovatiepartnerschap voor slimme steden en gemeenschappen opgestart. Dat heeft als doel de ontwikkeling van slimme technologieën in steden te bevorderen door onderzoeksmiddelen voor energie, vervoer en ICT te bundelen en deze samen te brengen voor een klein aantal demonstratieprojecten die in partnerschap met steden ten uitvoer zullen worden gelegd.

Hernieuwbare energie ⁽⁸¹⁾

In juni 2012 werd de mededeling over het beleid inzake hernieuwbare energie ⁽⁸²⁾ gepubliceerd, waarin de opties voor de periode na 2020 worden uiteengezet. De marktintegratie van hernieuwbare energie en de noodzaak van de groei ervan in de decennia na 2020 worden in de mededeling bevestigd. In de mededeling wordt ook opgeroepen tot een meer gecoördineerde Europese aanpak voor het vaststellen en het hervormen van steunregelingen en tot meer handel in duurzame energie tussen de lidstaten.

*Günther Oettinger,
commissaris voor Energie,
opent het nieuwe
elektrische oplaadpunt
naast het hoofdkantoor
van het directoraat-
generaal Mobiliteit en
Vervoer van de Europese
Commissie in Brussel.*

Energie-efficiëntie ⁽⁸³⁾

De richtlijn inzake energie-efficiëntie ⁽⁸⁴⁾ is in december 2012 in werking getreden. Dit is een belangrijke maatregel om een van de EU 2020-doelstellingen te halen, namelijk 20 % meer energie-efficiëntie. De belangrijkste elementen zijn:

- ▶ de wettelijke verplichting om in alle lidstaten verplichtingsregelingen voor energie-efficiëntie of beleidsmaatregelen vast te stellen om verbeteringen van de energie-efficiëntie in huishoudens, industrie en vervoer te stimuleren;
- ▶ een voorbeeldfunctie voor de publieke sector, met name wat de renovatie van overheidsgebouwen betreft;
- ▶ het recht van consumenten om te weten hoeveel energie zij verbruiken;
- ▶ het aanmoedigen van energie-audits voor kmo's en huishoudens en de verplichting voor grote ondernemingen om na te gaan welke energiebesparingen voor hen mogelijk zijn;
- ▶ efficiëntere opwekking, transport en distributie van energie.

Energievoorzieningszekerheid ⁽⁸⁵⁾

In september 2011 heeft de Europese Commissie een mededeling gepubliceerd inzake energievoorzieningszekerheid en internationale samenwerking ⁽⁸⁶⁾. De mededeling bevatte voor het eerst een allesomvattende strategie voor het externe energiebeleid van de EU en kreeg de steun van de andere Europese instellingen. Zij ging vergezeld van een voorstel voor een besluit ⁽⁸⁷⁾ tot instelling van een mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op energiegebied, waarover in 2012 door de medewetgevers werd onderhandeld, dat ook in dat jaar door hen werd goedgekeurd en in november 2012 in werking is getreden. Door te voorzien in een meldingsplicht voor intergouvernementele overeenkomsten van lidstaten en in de mogelijkheid om een verenigbaarheidscontrole uit te voeren, beoogt het mechanisme voor intergouvernementele overeenkomsten de transparantie en de samenhang in de externe betrekkingen op het gebied van energie te bevorderen en ervoor te zorgen dat de internemarktregels en de beleidsdoelstellingen betreffende energiezuikerheid worden nageleefd.

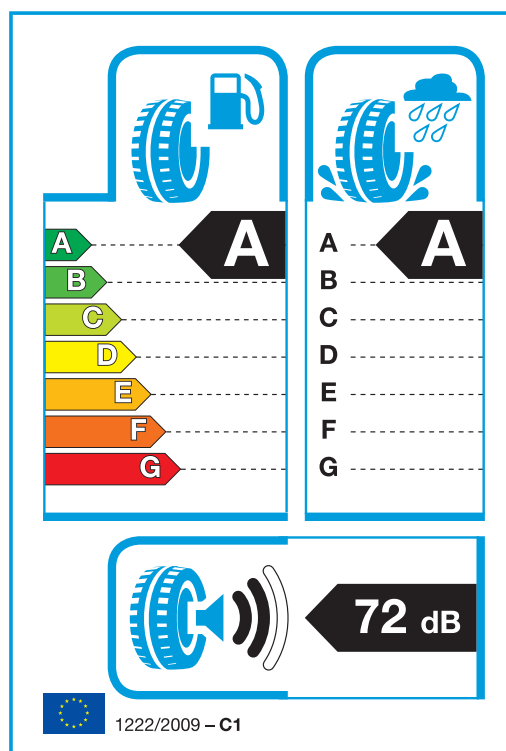
Ecologisch ontwerp en energie-etikettering van producten ⁽⁸⁸⁾

Sinds november 2012 is de EU-verordening inzake de etikettering van banden van toepassing. Op het etiket wordt via duidelijke pictogrammen informatie verstrekt over brandstofefficiëntie, grip op nat wegdek en rolgeluidemissies. Door het etiket kunnen consumenten geïnformeerde keuzen maken bij de aankoop van banden, die worden gerangschikt op een schaal van A (beste) tot G (slechtste).

In 2012 werden zeven maatregelen genomen ter beperking van de milieueffecten van producten die in de fase van ontwerp of gebruik energie verbruiken. Deze hebben betrekking op de volgende producten: airconditioners, huishoudelijke droogtrommels, lampen en verlichtingsarmaturen en waterpompen. Daarnaast werd na afspraken met de industrie een vrijwillige overeenkomst gesloten over complexe digitale decoders.

EU-mechanisme voor civiele bescherming

In 2012 hebben 17 door rampen getroffen landen om bijstand verzocht via het EU-mechanisme voor civiele bescherming. Het Monitoring- en Informatiecentrum (MIC) van de Commissie heeft de reactie van de EU op deze verzoeken gecoördineerd en heeft 28 rampen die zich in Europa en daarbuiten hebben voorgedaan, van nabij gevolgd.

De EU-verordening inzake de etikettering van banden is sinds 1 november 2012 van kracht.

Ethiek en religieuze dialoog

De Europese Groep ethiek (EGE)

De Europese Groep ethiek (EGE) is een onafhankelijke, pluralistische en multidisciplinaire instantie, die de Europese Commissie advies geeft over ethische aspecten van wetenschap en nieuwe technologieën in het kader van de voorbereiding en tenuitvoerlegging van communautair beleid en uiteindelijk wetgeving. In 2011 heeft de voorzitter van de Commissie, José Manuel Barroso, de EGE verzocht om een advies over de ethische gevolgen van de informatie- en communicatietechnologie (ICT) ⁽⁸⁹⁾. Begin 2012 nam de EGE haar advies aan en ontmoette vervolgens Neelie Kroes, vicevoorzitter van de Commissie en commissaris voor de Digitale Agenda, om de voorgestelde maatregelen te bespreken. Het advies was het resultaat van een intense reeks bijeenkomsten met externe deskundigen en relevante belanghebbenden ⁽⁹⁰⁾ (waaronder de industrie, het maatschappelijke middenveld, ngo's, universiteiten en de voorzitters van de nationale raden voor de ethiek van de 27 EU-lidstaten). Het advies gaat over governance-aspecten (ethische, juridische, sociale en politieke aspecten) van de verschillende sectoren van de digitale agenda van de EU, zoals sociale netwerken, e-overheid, e-handel, maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemingen, de digitale kloof, e-vaardigheden, e-reclame, cybercriminaliteit enz.

In maart is de EGE op verzoek van voorzitter Barroso haar werkzaamheden begonnen over het advies over energie-ethiek. Dit advies, dat in januari 2013 zal worden aangenomen, zal bijdragen tot het debat over een duurzame energiemix in Europa.

In november heeft de EGE haar advies gegeven over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende klinische proeven ⁽⁹¹⁾.

De internationale dialoog van de Europese Commissie over bio-ethiek

In de sector wetenschap en nieuwe technologieën bevordert de Commissie een verantwoordelijk gebruik van wetenschap en technologie, zowel in de Europese Unie als daarbuiten. Het platform voor internationale dialoog is opgevat als een instrument om de voorzitters van de nationale raden voor de ethiek of soortgelijke organen uit verschillende regio's van de wereld samen te brengen om een betere informatie-uitwisseling en communicatie tussen die organen mogelijk te maken en om de interactie en de verhouding tussen hen en de Commissie te vergemakkelijken. Op 19 juni vond de vierde bijeenkomst van de internationale dialoog over bio-ethiek plaats; deze werd door de Europese Commissie georganiseerd onder auspiciën van het Deense voorzitterschap van de Raad. Als deelnemers werden onder meer de leden van de EGE, de voorzitters van de nationale raden voor de ethiek van de 27 EU-lidstaten en van 15 niet-EU-lidstaten en vertegenwoordigers van internationale organisaties ⁽⁹²⁾ uitgenodigd. Het behandelde onderwerp was het beheer van grote onderzoeks- en medische databanken in gespreid uitgevoerde klinische en onderzoeksproeven.

Religieuze dialoog

Het Bureau van Europese beleidsadviseurs (BEPA) ⁽⁹³⁾ heeft de dialoog met kerken, religieuze gemeenschappen alsook filosofische en niet-confessionele organisaties geïntensiveerd, op grond van artikel 17 VWEU. De Commissie voert deze dialoog al verscheidene decennia.

De voorzitters van het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie hebben vergaderingen gehouden met religieuze leiders en vertegenwoordigers van filosofische en niet-confessionele verenigingen. In het perspectief van het Europees Jaar 2012 voor actief ouder worden en solidariteit tussen de generaties gingen de besprekingen vooral over „Solidariteit tussen generaties: parameters voor de Europese samenleving van morgen”. Daarnaast werden vijf dialoogseminaries gehouden: twee met overkoepelende organisaties van de katholieke en de protestantse kerk, over de godsdienstvrijheid en de uitdagingen van een „Europese sociale markteconomie”; een groot colloquium met vrije denkers over het EU-beleid betreffende de landen van de Arabische Lente; het onderwerp van de solidariteit tussen de generaties werd behandeld met niet-dogmatische vertegenwoordigers van de vrijmetselarij en ten slotte werd een seminarie gehouden met vertegenwoordigers van de orthodoxe kerk over de bijdrage van die kerk aan het overwinnen van de financiële en economische crisis.

José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, geflankeerd door Herman van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, en voormalig voorzitter van het Europees Parlement, Jerzy Buzek, op de plechtige topbijeenkomst van religieuze leiders op 12 juli 2012, met als thema „Intergenerational solidarity: Setting the parameters for tomorrow's society in Europe”.

NOTEN

- ⁽¹⁾ Verslag van de Commissie — Verslag over de toepassing van het EU-Handvest van de grondrechten 2011 (COM(2012) 169).
- ⁽²⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 6 november 2012 in zaak C-199/11, Otis e.a.
- ⁽³⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 19 april 2012 in zaak C-415/10, Meister.
- ⁽⁴⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 6 november 2012 in zaak C-286/12, Commissie/Hongarije.
- ⁽⁵⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 8 november 2012 in zaak C-40/11, Iida.
- ⁽⁶⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 6 november 2012 in zaak C-286/12, Commissie/Hongarije.
- ⁽⁷⁾ Richtlijn 2000/78/EG tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (PB L 303 van 2.12.2000).
- ⁽⁸⁾ COM(2012) 410. De Commissie heeft tegelijkertijd verslag uitgebracht over de voortgang die Bulgarije heeft geboekt met het mechanisme voor toetsing en samenwerking.
- ⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/reding/factsheets/index_en.htm.
- ⁽¹⁰⁾ Mededeling van de Commissie — Privacywaarborging in het onlinetijdperk: een Europees gegevensbeschermingskader voor de 21e eeuw (COM(2012) 9). Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (COM(2012) 10).
- ⁽¹¹⁾ Besluit nr. 1/2012 van het Gemengd Comité ingesteld krachtens de Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over het vrije verkeer van personen (PB L 103 van 13.4.2012).
- ⁽¹²⁾ Besluit nr. 76/2011 van het Gemengd Comité van de EER (PB L 262 van 6.10.2011).
- ⁽¹³⁾ PB L 149 van 8.6.2012.
- ⁽¹⁴⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 12 juni 2012 in de gevoegde zaken C-611/10 en C-612/10, Hudziński en Wawrzyniak.
- ⁽¹⁵⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 14 juni 2012 in zaak C-542/09, Commissie/Nederland.
- ⁽¹⁶⁾ Voorstel voor een richtlijn betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten COM(2012) 131.
- ⁽¹⁷⁾ Voorstel voor een verordening betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen (COM(2012) 499).
- ⁽¹⁸⁾ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>.
- ⁽¹⁹⁾ Verordening (EU) nr. 650/2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring (PB L 201 van 27.7.2012).
- ⁽²⁰⁾ <https://e-justice.europa.eu/home.do?action=home>.
- ⁽²¹⁾ Richtlijn 2012/13/EU betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PB L 142 van 1.6.2012).
- ⁽²²⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 5 september 2012 in zaak C-42/11, Lopes Da Silva Jorge.
- ⁽²³⁾ COM(2012) 521 en COM(2012) 548).
- ⁽²⁴⁾ Speciaal nummer van Eurobarometer 380 (2012).
- ⁽²⁵⁾ Griekenland, Cyprus, Oostenrijk en Slovenië.
- ⁽²⁶⁾ Richtlijn 2009/50/EG betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op een hooggekwalificeerde baan (PB L 155 van 18.6.2009).
- ⁽²⁷⁾ PB L 251 van 3.10.2003.
- ⁽²⁸⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 24 april 2012 in zaak C-571/10, Kamberaj.
- ⁽²⁹⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 26 april 2012 in zaak C-508/10, Commissie/Nederland.
- ⁽³⁰⁾ België, Cyprus, Litouwen, Luxemburg, Polen, Portugal, Slovenië, Finland en Zweden.
- ⁽³¹⁾ Verslag van de Commissie betreffende de handhaving, door bepaalde derde landen, van de visumplicht in strijd met het wederkerigheidsbeginsel (COM(2012) 681).
- ⁽³²⁾ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten door de douane (COM(2011) 285).
- ⁽³³⁾ Richtlijn 2011/95/EU inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor subsidiaire bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (PB L 337 van 20.12.2011).
- ⁽³⁴⁾ Besluit nr. 281/2012/EU tot wijziging van Beschikking nr. 573/2007/EG tot instelling van het Europees Vluchtelingenfonds voor de periode 2008-2013 als onderdeel van het algemeen programma „Solidariteit en beheer van de migratiestromen” (PB L 92 van 30.3.2012).
- ⁽³⁵⁾ Mededeling van de Commissie — De EU-strategie voor de uitroeiing van mensenhandel 2012-2016 (COM(2012) 286).
- ⁽³⁶⁾ Speciaal nummer van Eurobarometer 374 (2012).
- ⁽³⁷⁾ http://ec.europa.eu/culture/news/20120511_en.htm.
- ⁽³⁸⁾ http://ec.europa.eu/education/news/20120515_en.htm.
- ⁽³⁹⁾ Mededeling van de Commissie — Een Europese consumentenagenda — Vertrouwen en groei stimuleren (COM(2012) 225).
- ⁽⁴⁰⁾ Mededeling van de Commissie — Actieplan e-gezondheidszorg 2012-2020 — Innovatieve gezondheidszorg voor de 21e eeuw (COM(2012) 736).
- ⁽⁴¹⁾ Mededeling van de Commissie — Veilige, doeltreffende en innovatieve medische hulpmiddelen en medische hulpmiddelen voor in-vitrodiagnostiek ten behoeve van patiënten, consumenten en gezondheidswerkers (COM(2012) 540); voorstel voor een verordening betreffende medische hulpmiddelen (COM(2012) 542); voorstel voor een verordening betreffende medische hulpmiddelen voor in-vitrodiagnostiek (COM(2012) 541).
- ⁽⁴²⁾ http://ec.europa.eu/consumers/sectors/cosmetics/cnp/index_en.htm.
- ⁽⁴³⁾ Voorstel voor een verordening betreffende klinische proeven met geneesmiddelen voor menselijk gebruik (COM(2012) 369).
- ⁽⁴⁴⁾ Verordening (EU) nr. 1027/2012 (PB L 316 van 14.11.2012).
- ⁽⁴⁵⁾ Richtlijn 2012/26/EU (PB L 299 van 27.10.2012).
- ⁽⁴⁶⁾ Voorstel voor een richtlijn betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake de productie, de presentatie en de verkoop van tabaks- en aanverwante producten (COM(2012) 788).

- (⁴⁷) http://ec.europa.eu/food/food/sustainability/index_en.htm.
- (⁴⁸) <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>
- (⁴⁹) http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm.
- (⁵⁰) Mededeling van de Commissie over de strategie van de Europese Unie voor de bescherming en het welzijn van dieren 2012-2015 (COM(2012) 6).
- (⁵¹) <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/888&format=HTML&aged=0&language=NL&guiLanguage=nl>.
- (⁵²) Voorstel voor een verordening teneinde de modaliteiten vast te stellen voor het bereiken van de 2020-doelstelling om de CO₂-emissies van nieuwe personenauto's te verminderen (COM(2012) 393); voorstel voor een verordening tot vaststelling van de modaliteiten voor het halen van de 2020-doelstelling inzake de reductie van de CO₂-emissies van nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen (COM(2012) 394).
- (⁵³) Voorstel voor een besluit inzake boekhoudregels en actieplannen met betrekking tot broeikasgasemissies en -verwijderingen als gevolg van activiteiten met betrekking tot landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw (COM(2012) 93).
- (⁵⁴) Voorstel voor een verordening betreffende gefluoreerde broeikasgassen (COM(2012) 643).
- (⁵⁵) Voorstel voor een richtlijn betreffende de kwaliteit van benzine en van dieselbrandstof en de bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (COM(2012) 595).
- (⁵⁶) http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1385_nl.htm.
- (⁵⁷) http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-854_en.htm.
- (⁵⁸) http://ec.europa.eu/clima/news/articles/news_2012101702_en.htm.
- (⁵⁹) http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/cap/auctioning/documentation_en.htm.
- (⁶⁰) http://ec.europa.eu/clima/news/articles/news_2012082801_en.htm.
- (⁶¹) http://ec.europa.eu/clima/policies/brief/eu/index_en.htm.
- (⁶²) http://tentea.ec.europa.eu/en/apply_for_funding/follow_the_funding_process/calls_for_proposals_2012.htm.
- (⁶³) Voorstel voor een verordening betreffende EU-richtsnoeren voor de ontwikkeling van het trans-Europees vervoersnet (COM(2011) 650).
- (⁶⁴) Voorstel voor een verordening tot vaststelling van de „Connecting Europe facility” (COM(2011) 665).
- (⁶⁵) COM(2012) 380, COM(2012) 381 en COM(2012) 382, allemaal aangenomen op 13.7.2012.
- (⁶⁶) Voorstel voor een richtlijn inzake uitrusting van zeeschepen (COM(2012) 772).
- (⁶⁷) Richtlijn 96/98/EG (PB L 46 van 17.2.1997).
- (⁶⁸) Richtlijn 2009/13/EG tot tenuitvoerlegging van de Overeenkomst tussen de Associatie van reders van de Europese Gemeenschap (ECSA) en de Europese Federatie van vervoerswerknemers (ETF) inzake het Verdrag betreffende maritieme arbeid van 2006 (PB L 124 van 20.5.2009).
- (⁶⁹) Mededeling van de Commissie „Het externe luchtvaartbeleid van de EU — De aanpak van toekomstige uitdagingen” (COM(2012) 556).
- (⁷⁰) COM(2012) 776.
- (⁷¹) Voorstel voor een verordening inzake grondafhandelingsdiensten op EU-luchthavens (COM(2011) 824).
- (⁷²) Voorstel voor een verordening inzake de vaststelling van regels en procedures voor de invoering van geluidsgerelateerde exploitatiebeperkingen op EU-luchthavens in het kader van een evenwichtige aanpak (COM(2011) 828).
- (⁷³) Voorstel voor een verordening betreffende gemeenschappelijke regels voor de toewijzing van slots op luchthavens in de Europese Unie (COM(2011) 827).
- (⁷⁴) Verordening (EU) nr. 1177/2010 betreffende de rechten van passagiers die over zee of binnenwateren reizen (PB L 334 van 17.12.2010).
- (⁷⁵) <http://ec.europa.eu/transport/passenger-rights/en/index.html>.
- (⁷⁶) http://ec.europa.eu/energy/nuclear/index_en.htm.
- (⁷⁷) Mededeling van de Commissie inzake de volledige risico- en veiligheidsevaluatie („stresstests”) van kerncentrales in de Europese Unie (COM(2012) 571).
- (⁷⁸) Voorstel voor een richtlijn van de Raad (Euratom) houdende instelling van een communautair kader voor nucleaire veiligheid (COM(2008) 790).
- (⁷⁹) http://ec.europa.eu/energy/nuclear/radiation_protection/radiation_protection_en.htm
- (⁸⁰) Voorstel voor een richtlijn tot vaststelling van de basisnormen voor de bescherming tegen de gevaren verbonden aan de blootstelling aan ioniserende straling (COM(2011) 593).
- (⁸¹) http://ec.europa.eu/energy/renewables/index_en.htm.
- (⁸²) Mededeling van de Commissie „Hernieuwbare energie: een belangrijke speler op de Europese energiemarkt” (COM(2012) 271).
- (⁸³) http://ec.europa.eu/energy/efficiency/index_en.htm.
- (⁸⁴) Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie (PB L 315 van 14.11.2012).
- (⁸⁵) http://ec.europa.eu/energy/international/security_of_supply/cooperation_en.htm.
- (⁸⁶) Mededeling van de Commissie inzake energievoorzieningszekerheid en internationale samenwerking — Het energiebeleid van de EU: verbintenissen met partners buiten onze grenzen (COM(2011) 539).
- (⁸⁷) Voorstel voor een besluit tot instelling van een mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op energiegebied (COM(2011) 540)
- (⁸⁸) http://ec.europa.eu/energy/efficiency/ecodesign/eco_design_en.htm.
- (⁸⁹) http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/docs/publications/ict_final_22_february-adopted.pdf.
- (⁹⁰) http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/welcome/activities/index_en.htm.
- (⁹¹) http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/docs/pdf/proposal_for_a_regulation_of_the_european_parliament_and_the_council_on_clinical_trials_on_medicinal_products_for_human_use.pdf.
- (⁹²) http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/bepa-ethics/ec-international-dialogue-bioethics/meetings_en.htm.
- (⁹³) http://ec.europa.eu/bepa/activities/outreach-team/dialogue/index_en.htm.

FOTO'S

Europese Unie, blz. 97, 105, 106, 110, 112, 114, 116, 118, 119, 121, 123, 124, 129, 130, 132, 135
 Thomas Lehmann/DPA/AFP, blz. 96

1992

Het Bureau voor humanitaire hulp van de Europese Gemeenschap (ECHO) van de Commissie werd in 1992 opgericht als blijk van Europese solidariteit met mensen in nood in de hele wereld. In zijn twintigjarig bestaan heeft ECHO voor 14 miljard EUR aan humanitaire hulp verleend aan slachtoffers van conflicten en rampen in 140 landen over de hele wereld.

2012

EU-politiemissie.

HOOFDSTUK 5

Een sterkere EU in de wereld

- ▶ **Buurlanden en internationale partners**
- ▶ **Multilaterale governance**
- ▶ **Mondiale solidariteit en verantwoordelijkheid**

De Europese Unie is een krachtige inspiratiebron voor velen overal ter wereld. De EU hanteert een multilaterale aanpak die uitgaat van de beginselen van mondiale solidariteit en mondiale verantwoordelijkheid. De relaties met onze buurlanden en onze internationale partners, van het Midden-Oosten tot Azië en van Afrika tot Amerika, worden daardoor geïnspireerd en ons standpunt tegen de doodstraf en onze steun voor internationale gerechtigheid, via het Internationaal Gerechtshof en het Internationaal Strafhof, zijn daarop gebaseerd, in het kader van een multilateraal mondiaal governancestelsel dat onder leiding staat van de Verenigde Naties.

De beginselen van mondiale solidariteit en verantwoordelijkheid sturen het leiderschap van de Unie in de strijd tegen klimaatverandering en voor voedsel- en energiezekerheid. Deze beginselen liggen aan de basis van ons beleid voor ontwapening en tegen de verspreiding van kernwapens en ons beleid inzake ontwikkeling en humanitaire bijstand.

In 2012 werden de betrekkingen met de buurlanden van de EU aangehaald om democratie, stabiliteit en welvaart te bevorderen, en werden opnieuw sterke strategische partnerschappen aangegaan met de huidige en opkomende mondiale actoren. De Europese Dienst voor extern optreden, die nu 141 EU-delegaties overal ter wereld beheert, is thans twee jaar operationeel. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen van het jaar op het gebied van de internationale betrekkingen.

Europese nabuurschap

Steun voor verandering in de nabuurschap

De EU heeft in 2012 samen met haar partners voortvarend gewerkt aan de uitvoering van het Europees nabuurschapsbeleid (ENB) om deze belangrijke exercitie een maximale impact te geven. Tegelijkertijd geeft de EU een vastberaden respons op de snel veranderende situatie in haar nabuurschap om de duurzame democratische transitie te steunen en aan te moedigen. Het herziene ENB biedt daarvoor een algemeen kader. Door toepassing van een „meer voor meer“-aanpak ten gunste van hervormingsgezinde landen steunt de EU de partners die politieke hervormingen doorvoeren. De EU beperkt snel de betrekkingen met landen die de mensenrechten schenden en past strenge beperkende maatregelen toe tegen onderdrukkende regimes. Steun ging naar het maatschappelijk middenveld en de getroffen bevolkingsgroepen. Het beleid is gebaseerd op een wederzijdse verantwoordingsplicht voor de EU en haar partners. Als aanvulling op de partnerschappen met regeringen zijn nauwe banden met en steun aan het maatschappelijk middenveld noodzakelijk, evenals de erkenning van de bijzondere rol van vrouwen bij de vormgeving van politiek en samenleving.

De Commissie heeft overkoepelende financieringsprogramma's opgezet met een totaalbudget van 670 miljoen EUR voor de periode 2011-2013 (Spring — Support for Partnership, Reform and Inclusive Growth — in het zuiden en EaPIC — Eastern Partnership Integration and Cooperation programme — in het oosten). Significante toewijzingen zijn al aangekondigd voor de zuidelijke nabuurschap (Algerije, Egypte, Jordanië, Libanon, Marokko en Tunesië) en de oostelijke nabuurschap (Armenië, Georgië en Moldavië).

Het Europees nabuurschapsprogramma voor landbouw en plattelandsontwikkeling (Enpard) is een nieuw beleidsinitiatief dat past in het streven van de EU naar inclusieve groei en stabiliteit in haar nabuurschap. Enpard erkent het potentiële belang van de landbouw voor voedselzekerheid, duurzame productie en de werkgelegenheid in landelijke gebieden. Met dit programma wil de EU voldoen aan de behoeften van de landen van het zuidelijke Middellandse Zeegebied en inclusievere groei stimuleren door middel van activiteiten die via het nieuwe Springprogramma kunnen worden gefinancierd.

De Europese Commissie en Catherine Ashton, de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en vicevoorzitter van de Europese Commissie, hebben daarnaast innovatieve maatregelen genomen om ten behoeve van de transitie in de nabuurschapslanden financiële bijstand te mobiliseren van buiten de traditionele EU-begroting. Dit omvatte onder meer een stijging van de plafonds van 1,15 miljard EUR voor leningen van de Europese Investeringsbank (EIB) aan de partnerlanden en een uitbreiding van het mandaat van de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBWO) tot de landen van het zuidelijke en oostelijke Middellandse Zeegebied.

Zuidelijke nabuurschap en Midden-Oosten

Verskillende ontwikkelingen in de zuidelijke nabuurschap hebben tot zowel hoop als bezorgdheid geleid. Door een positieve dynamiek konden taskforces besprekingen voeren met Egypte, Jordanië en Tunesië, waardoor meer steun uit de openbare en de particuliere sector in de EU is gemobiliseerd ten behoeve van de politieke en economische hervormingen in die landen.

Anderzijds heeft de EU, als antwoord op de dramatisch verslechterende situatie in Syrië, besloten de bilaterale financiële steun op te schorten en strenge sancties op te leggen. De EU heeft haar bijstand aan de door de crisis getroffen Syrische bevolking opgevoerd. De totale EU-bijdrage voor humanitaire bijstand beliep in 2012 bijna 300 miljoen EUR. Hoewel in de VN-Veiligheidsraad geen overeenstemming kon worden bereikt over Syrië, is de EU de leden van de Veiligheidsraad blijven oproepen om naar een politieke oplossing van het conflict te streven. In dat verband heeft de EU opnieuw steun betuigd aan Lakhdar Brahimi, de gezamenlijke speciale gezant van de Verenigde Naties en de Arabische Liga. De Raad Buitenlandse Zaken van december heeft de nationale coalitie van de Syrische revolutionaire en oppositiekrachten erkend als de rechtmatige vertegenwoordigers van het Syrische volk.

Catherine Ashton, vicevoorzitter van de Europese Commissie en hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, in Tunis (Tunesië), op de bijeenkomst „Vrienden van Syrië”.

De Europese Commissie heeft 90 miljoen EUR uitgetrokken voor humanitaire hulp voor door het conflict getroffen Syriërs, zowel voor wie nog in Syrië verblijft als voor diegenen die naar buurlanden zoals Irak, Jordanië, Libanon en Turkije zijn gevlucht. Met de financiering, die via de humanitaire partners van de Europese Commissie is verstrekt, is bijgedragen tot steunprogramma's waarop meer dan 1,5 miljoen mensen in Syrië een beroep konden doen en die ook ter beschikking stonden van een groot aantal van de meer dan 250 000 Syriërs die over de grenzen naar Irak, Jordanië, Libanon en Turkije zijn gevlucht. Er is ook bijstand verleend aan ongeveer 500 000 Palestijnse vluchtelingen en nog eens 87 000 Iraakse vluchtelingen die waren opgevangen in Syrië en waarvan de meesten in het land zijn gebleven.

Wat Libië betreft, heeft de EU getracht met de voorlopige regering een dialoog aan te gaan over belangrijke punten van zorg. Zij is de democratische transitie blijven begeleiden door met name een EU-waarnemingsmissie uit te zenden naar de verkiezingen voor het Algemene Nationale Congres in juli en door steun te verlenen aan het maatschappelijk middenveld, de veiligheidssector en het bestuur.

Met Algerije, Libanon, Marokko, de Palestijnse Autoriteit en Tunesië zijn nieuwe, ambitieuzere ENB-actieplannen overeengekomen of zijn daarover onderhandelingen aan de gang. Onderhandelingsrichtsnoeren voor diepe en brede vrijhandelsovereenkomsten met Egypte, Jordanië, Marokko en Tunesië zijn inmiddels vastgesteld en onderhandelingen met Jordanië, Marokko en Tunesië zijn in voorbereiding.

Vredesproces in het Midden-Oosten

De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter is zich blijven inzetten voor een geloofwaardig perspectief voor de hervatting van rechtstreekse besprekingen tussen Israël en de Palestijnen over de bevordering van het vredesproces in het Midden-Oosten. Daartoe werd tussen de partijen op 3 januari 2012, voor het eerst in meer dan een jaar, een rechtstreekse voorbereidingsbijeenkomst gehouden. De EU heeft steeds duidelijke regels voor onderhandelingen vastgesteld en de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter en José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, hebben het Midden-Oosten het afgelopen jaar bezocht. De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter heeft het hele jaar 2012 contact gehouden met vele belanghebbenden. De EU is de Palestijnse Autoriteit rechtstreekse financiële steun blijven verlenen en heeft bijgedragen aan de voortgaande inspanningen om een staat op te bouwen. Nu er een politieke impasse lijkt te heersen, toonde de EU zich ernstig bezorgd over ontwikkelingen die een tweestatenoplossing onmogelijk dreigen te maken: de aanhoudende expansie van de Israëlische nederzettingen en het geweld van de kolonisten, de steeds sterkere afscheiding tussen Oost-Jeruzalem en de rest van de Westelijke Jordaanoever, het tegenwerken van Palestijnse ontwikkeling langs de Westoever, die nog steeds vrijwel volledig onder Israëlische controle staat, en de steeds precairdere financiële situatie van de Palestijnse Autoriteit. De EU heeft alle vormen van geweld tegen burgers veroordeeld, met inbegrip van de raketaanvallen vanuit Gaza, en is erop blijven aandringen dat Fatah en Hamas hun overeenkomst tot verzoening uitvoeren onder leiding van president Mahmoud Abbas. Naar aanleiding van het weer oplaaiende geweld in Gaza en Israël, de stemming in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over de status van Palestina binnen de VN en het daaropvolgende besluit van Israël om de nederzettingen uit te breiden, heeft de EU nogmaals gewezen op de dringende noodzaak om ambitieuze en concrete stappen te zetten in de richting van vrede. De EU heeft de partijen opgeroepen de rechtstreekse onderhandelingen te hervatten.

Oostelijke nabuurschap

De EU is vastbesloten duurzame hervormingen in de Oost-Europese landen te steunen en de politieke associatie en economische integratie met haar partners te bevorderen. Het oostelijk partnerschap, de oostelijke dimensie van het Europees nabuurschapsbeleid, beoogt met name de voorwaarden te scheppen voor een snellere totstandkoming van de politieke associatie en een sterkere economische integratie van de EU met de partnerlanden in Oost-Europa: Armenië, Azerbeidzjan, Belarus, Georgië, Moldavië en Oekraïne.

In mei 2012 publiceerden de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter en de Europese Commissie een routekaart voor het oostelijk partnerschap ⁽¹⁾, waarin de doelstellingen, de door de partners toegezegde hervormingen, de steun van de EU en de verwachte resultaten werden vermeld. Dit beleid is door de ministers van Buitenlandse Zaken van het oostelijk partnerschap in juli 2012 goedgekeurd.

In 2012 is met de uitvoering van het oostelijk partnerschap aanzienlijke vooruitgang geboekt. De associatieovereenkomst met Oekraïne, die ook een diepe en brede vrijhandelszone omvat, is reeds geparafeerd, maar de ondertekening is uitgesteld totdat de verslechterende binnenlandse situatie in Oekraïne is verbeterd. De EU is nog steeds verontrust over de selectieve toepassing van het recht tegen leden van de voormalige regering, waaronder voormalig premier Yulia Tymoshenko en voormalig minister van Binnenlandse Zaken Yuriy Lutsenko. In een gezamenlijke verklaring van 12 november 2012 merkten hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter Catherine Ashton en Europees commissaris voor Uitbreiding en Nabuurschapsbeleid Štefan Füle op dat de parlementsverkiezingen van 28 oktober 2012 op verschillende gebieden een verslechtering vormen ten opzichte van de eerder bereikte normen. De Raad Buitenlandse Zaken stelde in december nogmaals dat de snelheid waarmee de politieke associatie en economische integratie met de EU tot stand komen, alsook de ondertekening van de associatieovereenkomst, met name afhangen van de vooruitgang die Oekraïne boekt ten aanzien van de aanpak van het probleem van selectieve rechtstoepassing en de tekortkomingen van het verkiezingsproces, en de uitvoering van de belangrijke hervormingen die in de associatieagenda zijn opgenomen.

Goede vooruitgang is geboekt met de onderhandelingen over associatieovereenkomsten met Armenië, Georgië en Moldavië. Ook de onderhandelingen met Azerbeidzjan zijn vooruitgegaan. Als integrerend onderdeel van de onderhandelingen over de associatieovereenkomsten met Armenië, Georgië en Moldavië zijn ook onderhandelingen opgestart over diepe en brede vrijhandelszones.

De EU toonde zich verheugd over het verloop van de parlementsverkiezingen in Georgië en steunde de volle machtsoverdracht — een belangrijke stap voor de consolidatie van de democratie in Georgië. Tegelijkertijd is de EU actief steun blijven verlenen aan de territoriale integriteit van Georgië.

De betrekkingen met Moldavië zijn aanzienlijk uitgebreid en versterkt. Er zijn overeenkomsten ondertekend over een aantal sectorale aangelegenheden. Ook de betrekkingen met Armenië en Azerbeidzjan hebben een dynamische ontwikkeling ondergaan, onder meer door de voorbereidingen voor de start van een partnerschap met Armenië voor hervorming en een partnerschap met Azerbeidzjan voor modernisering.

De EU is zich in 5+2-verband actief blijven inzetten voor een oplossing voor het conflict inzake de regio Transnistrië in Moldavië. Als medevoorzitter van de besprekingen in Genève heeft zij zich ingezet voor de beheersing van de conflicten in Georgië. De waarnemingsmissie van de EU (EUMM) in Georgië is nog steeds aanwezig. De EU heeft geïnvesteerd in de ondersteuning van vertrouwenwekkende maatregelen in Georgië en Moldavië. De speciale vertegenwoordiger van de EU voor de Zuidelijke Kaukasus, Philippe Lefort, heeft naast zijn centrale rol in de besprekingen van Genève ook onderzocht of de EU een grotere rol kan spelen bij de inspanningen om het conflict in Nagorno-Karabach op te lossen.

Štefan Füle, commissaris voor Uitbreiding en Nabuurschapsbeleid, met Marina Adamovich (links) en Natalia Pinchuk (rechts), echtgenoten van politieke gevangenen in Belarus.

De EU heeft publiekelijk haar veroordeling uitgesproken over de ernstige mensenrechtenschendingen in Belarus, waaronder pesterijen en intimidatie van oppositieleiden en de media, arbitraire arrestaties, reisverboden, beschuldigingen van marteling en andere inbreuken op grondrechten zoals de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vereniging en vergadering. Op initiatief van de EU heeft de VN-Mensenrechtenraad in juli 2012 een speciale rapporteur voor Belarus benoemd. Deze zal de mensenrechtensituatie in het land in het oog houden, nauwe contacten onderhouden met het maatschappelijk middenveld en aanbevelingen doen aan de Belarussische autoriteiten. De EU bleef de Belarussische autoriteiten oproepen om alle politieke gevangenen vrij te laten en te rehabiliteren, een einde te maken aan pesterijen en intimidatie en te zorgen voor een vrij en transparant verloop van de parlementsverkiezingen van 23 september, onder meer door uitvoering van de aanbevelingen van het Bureau voor democratische instellingen en mensenrechten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE/ODIHR). Helaas voldeden deze verkiezingen niet aan de internationale normen. Naar aanleiding van de moeilijke situatie in Belarus op het gebied van de democratie en de mensenrechten versterkte de Raad Buitenlandse Zaken al in maart de bestaande beperkende maatregelen tegen het land. De Raad Buitenlandse Zaken verlengde deze maatregelen in oktober nogmaals met een jaar.

Strategische partnerschappen

Strategische partners zijn belangrijke spelers op het internationale toneel waarmee de EU moet samenwerken om een oplossing te vinden voor mondiale en regionale problemen.

Verenigde Staten

De EU en de Verenigde Staten onderhouden uitstekende betrekkingen, niet in de laatste plaats omdat de partners op veel punten gelijksoortige opvattingen hebben. De effectieve samenwerkingsrelatie die hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter Catherine Ashton en Secretary of State Hillary Clinton hebben opgebouwd inzake vraagstukken over buitenlandse politiek is een van de sterkste punten van de betrekkingen met de VS. Er is gezorgd voor nauwe coördinatie van de bijstand voor het hervormingsproces in Noord-Afrika en het Midden-Oosten, de politieke en humanitaire situatie in Libië en de beperkende maatregelen tegen Iran en Syrië. Bovendien voeren de partners een inhoudelijke dialoog over de vooruitzichten voor de regio op de lange termijn. Nauwe coördinatie vindt nog steeds plaats inzake de onderhandelingen op nucleair gebied met Iran, die door Ashton worden geleid. Wat de oostelijke nabuurschap en de Balkan betreft, werken de EU en de VS nauw samen inzake Belarus, Georgië en Oekraïne. In oktober 2012 brachten Ashton en Clinton samen een bezoek aan Bosnië en Herzegovina, Kosovo en Servië. In het kader van de trans-Atlantische dialoog over energiezekerheid, energiebeleid en energieonderzoek werd in december 2012 de Energieraad EU-VS⁽²⁾ gehouden. Zoals op de topontmoeting van november 2011 afgesproken, wordt de dialoog tussen de EU en de VS over Azië en de Stille Oceaan momenteel geïntensiveerd.

De betrekkingen met de VS op het gebied van justitie en binnenlandse zaken zijn het afgelopen decennium een belangrijke pijler van de trans-Atlantische samenwerking geworden. De afspraken van de topontmoeting van 2011 op dit terrein zijn vrijwel allemaal gerealiseerd. Wat beveiliging van het vervoer betreft, zijn de EU en de VS op 1 juni 2012 tot een overeenkomst gekomen inzake wederzijdse erkenning van elkaars regelingen voor de beveiliging van het luchtvrachtvervoer. Andere belangrijke mijlpalen waren: 1) de goedkeuring van de overeenkomst met de VS over PNR-gegevens, die op 1 juli 2012 in werking is getreden, 2) de wederzijdse erkenning van bedrijven als vertrouwde handelaren door zowel het Amerikaanse programma „US customs-trade partnership against terrorism” (C-TPAT) als de regeling voor geautoriseerde marktdeelnemers van de EU en 3) de wederzijdse erkenning van de regelingen voor luchtvrachtbeveiliging, die op 1 juni 2012 van kracht werd.

Op de EU-VS-top van 2011 werd besloten een EU-VS-werkgroep op hoog niveau voor werkgelegenheid en groei op te richten, met als taak het onderzoeken van alle mogelijkheden voor het intensiveren van de trans-Atlantische handel en investeringen teneinde werkgelegenheid en economische groei te stimuleren. Op 20 juni 2012 gaven voorzitter Herman Van Rompuy van de Europese Raad en voorzitter José Manuel Barroso van de Europese Commissie een gezamenlijke verklaring met de Amerikaanse president Barack Obama uit, waarin zij zich verheugd toonden over het tussentijdse verslag van de werkgroep. In dat verslag wordt de voorlopige conclusie uitgesproken dat „een uitgebreide overeenkomst, die een breed spectrum van bilateraal handels- en investeringsbeleid, alsmede kwesties van gemeenschappelijk belang met betrekking tot derde landen bestrijkt, de belangrijkste voordelen biedt van de diverse opties die zijn overwogen”. De werkzaamheden van de werkgroep krijgen aanmerkelijke steun van de lidstaten van de EU.

Handdruk tussen Hillary Clinton, Amerikaans minister van Buitenlandse Zaken (links), en Catherine Ashton, vicevoorzitter van de Europese Commissie en hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid.

Canada

De betrekkingen tussen de EU en Canada worden steeds intensiever. Momenteel worden de mogelijkheden voor intensievere economische en politieke samenwerking onderzocht door middel van onderhandelingen over een brede economische en handelsovereenkomst en een overeenkomst inzake een strategisch partnerschap. De onderhandelingen over het strategische partnerschap gingen eind 2011 van start, en na enkele onderhandelingsronden is een overeenkomst nu binnen bereik.

In juli 2012 ronden de EU en Canada de onderhandelingen over een ontwerpovereenkomst inzake informatiebeveiliging af. Die overeenkomst moet regels bieden voor de bescherming van gerubriceerde informatie. Ook wordt er onderhandeld over een overeenkomst inzake persoonsgegevens van passagiers. In maart werd de trans-Atlantische dialoog tussen de EU en Canada gehouden, die met name handelde over internationale vraagstukken en de lopende onderhandelingen over het strategische partnerschap.

Rusland

Met de constructieve samenwerking tussen de EU en Rusland zijn het afgelopen jaar belangrijke resultaten behaald: van de toetreding van Rusland tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) op 22 augustus tot de continuering van het partnerschap voor modernisering en de gemeenschappelijke stappen naar een visumvrije regeling voor kortdurende reizen. Een correcte uitvoering van deze overeenkomsten en verbintenissen is, samen met een mogelijke hervatting van de onderhandelingen over een nieuwe overeenkomst, van essentieel belang voor de verdere ontwikkeling van de betrekkingen.

Top EU-Rusland.

De 29e topontmoeting tussen de EU en Rusland werd in juni 2012 bij Sint-Petersburg gehouden. Deze eerste top met Vladimir Poetin als president na zijn inhuldiging op 7 mei liet zien dat de nieuwe Russische leider besloten heeft om de samenwerking met de EU te versterken en verder te intensiveren, met name omdat Rusland naar modernisering streeft, maar er bleek ook uit dat er nog geschilpunten bestaan die van beide zijden verdere inspanningen vereisen. De 30e top, die in december 2012 in Brussel werd gehouden, bood de gelegenheid om een nieuwe impuls te geven aan de onderhandelingen over een nieuwe overeenkomst, zodat die in de nabije toekomst kunnen worden afgerond.

De ontwikkeling van de binnenlandse situatie in Rusland, die gekenmerkt werd door uitingen van ontevredenheid van belangrijke maatschappelijke groeperingen, is door de EU op de voet gevolgd. Zij heeft zowel publiekelijk als in het kader van de politieke dialogen haar bezorgdheid geuit over negatieve ontwikkelingen, met name wat betreft de behandeling van demonstranten en de invoering van wettelijke beperkingen op openbare bijeenkomsten en de werking van ngo's.

China

De EU en China hebben in 2012 bij wijze van uitzondering tweemaal een topontmoeting gehouden — de uitgestelde top van 2011 en op 20 september in Brussel de 15e top EU-China. De samenwerking met China is verder uitgewerkt op een aantal gebieden, waaronder verstedelijking, energie (met een gemeenschappelijke verklaring over energiezekerheid ⁽³⁾), interpersoonlijke contacten, onderzoek en innovatie, naast de sterke economische en handelsbetrekkingen. Beide partijen besloten om de weg vrij te maken voor onderhandelingen over een overeenkomst inzake investeringen. De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter heeft tijdens haar bezoek aan Peking in juli gewerkt aan versterking van de samenwerking inzake veiligheid en defensie. Ook de mensenrechten bleven een van de prioriteiten van de samenwerking van de EU met China. Er hebben zich enige problemen voorgedaan inzake de handel, maar beide partijen blijven zich gezamenlijk intensief inzetten om het aanzienlijke potentieel voor verdere expansie van handel en investeringen te realiseren en de commerciële betrekkingen te versterken.

Top EU-China.

Japan

De EU en Japan hebben met succes de in 2011 gestarte verkenning van de mogelijkheden afgerond en zich gericht op vaststelling van de contouren van een breed en ambitieus algemeen kader voor hun bilaterale betrekkingen. De Commissie heeft op basis hiervan in juli de Raad aanbevolen om parallelle onderhandelingen te openen over een kaderovereenkomst (inzake politieke, mondiale en sectorale vraagstukken) en een diepe en brede vrijhandelsovereenkomst. De Raad heeft in november de richtsnoeren voor deze onderhandelingen vastgesteld, waardoor een begin kan worden gemaakt met een van de belangrijkste onderhandelingen die de EU ooit met een strategische partner heeft gevoerd.

Zuid-Korea

Het nieuwe strategische partnerschap met Zuid-Korea op basis van een vrijhandelsovereenkomst en een kaderovereenkomst leidt tot nieuwe impulsen voor alle aspecten van de betrekkingen: handel, politiek, sectorale aangelegenheden en mondiale vraagstukken. In het eerste toepassingsjaar van de vrijhandelsovereenkomst zijn de bilaterale handel en de bilaterale investeringen gegroeid; uitstaande problemen in verband met niet-tarifaire belemmeringen werden aangepakt met de mechanismen van de vrijhandelsovereenkomst. De zesde bilaterale topontmoeting werd op 28 maart in Seoul gehouden, tegelijk met de top over nucleaire veiligheid. Er werd overeenstemming bereikt over praktische manieren om het strategische partnerschap uit te breiden met gebieden als ontwikkeling, maritieme veiligheid, groene groei, onderzoek en onderwijs.

*José Manuel Barroso,
voorzitter van de Europese
Commissie, met
Manmohan Singh, premier
van India.*

India

De EU en India hebben bevestigd dat zij de politieke dimensie van hun strategische partnerschap wensen te versterken, waarbij zij het accent leggen op veiligheid; zij hebben opnieuw het belang van een zo spoedig mogelijke sluiting van een substantiële en alomvattende vrijhandelsovereenkomst benadrukt, evenals het belang van versterkte samenwerking op een toenemend aantal gebieden, zoals onderzoek en innovatie, civiele kernenergie (met de ondertekening van een gemeenschappelijke verklaring over energie op de top van februari 2012 ⁽⁴⁾) en migratie en mobiliteit. De EU en India zijn overeengekomen hun samenwerking inzake het buitenlands beleid te versterken, teneinde gezamenlijk de mondiale stabiliteit, veiligheid en welvaart doeltreffender te bevorderen.

Brazilië

De betrekkingen met Brazilië zijn geïntensiveerd door de tenuitvoerlegging van het gezamenlijke actieplan en door dialogen op meer dan dertig gebieden van wederzijds belang, waaronder handel, diensten, drugs, georganiseerde misdaad, internationale veiligheid, klimaatverandering, ontbossing, sociale ontwikkeling en mensenrechten. Hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter Ashton bracht in februari 2012 een bezoek aan Brazilië, waar zij een ontmoeting had met minister van Buitenlandse Zaken Antonio Patriota. De samenwerking inzake de mensenrechten werd verbeterd door de organisatie van een gezamenlijk evenement in Genève over vrouwelijke mensenrechtenactivisten. In september vond in Brussel de derde zitting van de mensenrechtendialoog tussen de EU en Brazilië plaats.

Mexico

De betrekkingen met Mexico zijn het afgelopen decennium aanzienlijk versterkt, nadat in 2000 de Overeenkomst inzake economisch partnerschap, politieke coördinatie en samenwerking in werking is getreden en in 2008 het strategische partnerschap tussen de EU en Mexico is goedgekeurd. Het bezoek aan Mexico van hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter Ashton van begin 2012 verbeterde de vooruitzichten voor verdere samenwerking met Mexico. Op de top EU-Mexico van 17 juni in Los Cabos (Mexico) spraken de leiders over veiligheid, multilaterale vraagstukken, met name de economische crisis, en de mogelijke herziening van de vrijhandelsovereenkomst. Op de top werd benadrukt dat Mexico aanzienlijke vooruitgang heeft geboekt op het gebied van de mensenrechten, maar dat bepaalde aspecten nog moeten worden aangepakt.

Zuid-Afrika

De EU en Zuid-Afrika hielden in september 2012 in Brussel hun vijfde jaarlijkse top. Deze topontmoeting was het hoogtepunt van een jaar van intensieve politieke dialoog en belangrijke activiteiten op het gebied van beleidssamenwerking. Deze omvatten het vierde bilaterale vredes- en veiligheidsoverleg op 30 april in Brussel, de dertiende vergadering van de Samenwerkingsraad op 17 juli in Pretoria en de elfde ministeriële beleidsdialoog, die werd bijgewoond door hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter Ashton en de Zuid-Afrikaanse minister van Buitenlandse Zaken Maite Nkoana-Mashabane, in augustus in Pretoria. Deze gebeurtenissen leidden tot een aanzienlijke vooruitgang van het partnerschap en een geleidelijke versterking van de politieke dialoog inzake buitenlandspolitieke vraagstukken. Wat de handel betreft, gaven de leiders een belangrijk politiek signaal door op te roepen tot de snelle afronding van de lopende besprekingen over een economische partnerschapsovereenkomst tussen de EU en de Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika.

Mensenrechten en democratie

Overzicht

In 2012 werd opnieuw bevestigd dat de mensenrechten voor de EU een topprioriteit in het kader van de externe betrekkingen zijn. In juni werd een eengemaakt strategisch EU-kader voor mensenrechten en democratie ⁽⁵⁾ goedgekeurd, inclusief een actieplan voor de tenuitvoerlegging ervan. Het kader is opgezet naar het model van de mededeling „Een centrale plaats voor mensenrechten en democratie in het externe optreden van de EU — Voor een meer doeltreffende aanpak” ⁽⁶⁾. Het omvat beginselen, doelstellingen en prioriteiten voor de verbetering van het mensenrechtenbeleid van de EU. Hiermee is een overeengekomen basis tot stand gekomen voor een collectieve inspanning van de lidstaten, de instellingen van de EU en het maatschappelijk middenveld. In het kader van de uitvoering van het strategische kader en het actieplan heeft de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter in juli Stavros Lambrinidis benoemd tot de eerste speciale vertegenwoordiger van de EU voor de mensenrechten.

Prioriteiten van de EU op mensenrechtengebied bij de VN

De EU blijft zich inzetten voor een krachtig multilateraal stelsel voor de mensenrechten dat het mogelijk maakt toezicht te houden op de uitvoering van de mensenrechtennormen en alle staten tot verantwoording te roepen. De EU heeft het hele jaar een belangrijke rol gespeeld op de grote internationale mensenrechtenfora. De EU heeft actieve steun verleend aan de onmisbare rol die de VN-Mensenrechtenraad speelt bij de aanpak van schrijnende mensenrechtenschendingen, met name door speciale zittingen en spoeddebatten bijeen te roepen inzake Syrië en krachtige steun te mobiliseren voor de goedkeuring van resoluties met concrete resultaten, zoals de uitzending van een internationale onderzoekscommissie die de verantwoordelijkheid voor de grove schendingen van de mensenrechten in Syrië moet onderzoeken. De EU heeft ook het voortouw genomen door de mensenrechtensituatie in Belarus onder speciale aandacht te brengen met de benoeming van een speciale rapporteur. De EU heeft op de 67e Algemene Vergadering van de VN een grote rol gespeeld voor de totstandkoming van een regio-overschrijdende resolutie over een moratorium op de doodstraf. De EU heeft op de Algemene Vergadering het voortouw genomen voor resoluties over de mensenrechtensituatie in Birma/Myanmar en Noord-Korea en over vrijheid van godsdienst en overtuiging.

Verkiezingswaarnemingsmissies

Aan de verkiezingswaarnemingsmissies van de EU wordt deelgenomen door waarnemers van lidstaten en partnerlanden buiten de EU, zoals Noorwegen en Canada, waarbij leden van het Europees Parlement als hoofdwaarnemers optreden. De missies zijn daarmee een werkelijk representatieve Europese bijdrage aan de mondiale inspanningen voor democratisering en de mensenrechten. De EU heeft in 2012 in overeenstemming met haar strategische prioriteiten verkiezingswaarnemingsmissies uitgezonden naar Algerije, Jordanië, Oost-Timor, Senegal en Sierra Leone. Naast deze volwaardige verkiezingswaarnemingsmissies is een verkiezingsevaluatieteam uitgezonden naar Libië en zijn missies van verkiezingsdeskundigen in Angola, Egypte, El Salvador, Ghana, Guinee-Bissau, Indonesië (Atjeh), Jemen, Mexico en Senegal (parlementsverkiezingen) geweest.

*Het tellen van de stemmen
bij de verkiezingen in
Algerije.*

Steun voor de democratie: oprichting van een Europees fonds voor democratie

De Europese instellingen en alle lidstaten hebben in oktober 2012 in Brussel gezamenlijk een Europees Fonds voor democratie (EFD) opgericht. Het EFD is opgezet in het kader van het hernieuwde Europees nabuurschapsbeleid. Het EFD geeft uiting aan de concrete inzet van de EU om de democratie in haar nabuurschap, maar ook daarbuiten, actief te bevorderen. Het EFD moet steun bieden voor verandering en helpt opkomende spelers die problemen ondervinden met de toegang tot EU-financiering. Het fonds biedt een snel en flexibel financieringsmechanisme voor begunstigden die, vooral om juridische of administratieve redenen, geen of onvoldoende steun ontvangen. De doelgroep bestaat uit onder meer journalisten, bloggers, niet-geregistreerde ngo's en politieke bewegingen (ook in ballingschap of in de diaspora), met name wanneer deze opereren in een zeer onzekere politieke context.

Multilaterale governance en wereldwijde problemen

Multilaterale governance

De EU in de VN

De EU steunt volop het multilateralisme met als zenuwcentrum een sterk en doeltreffend VN-systeem. De versterking van de VN blijft een sleutelement in de externe actie van de EU. In 2012 is de EU internationale vrede en veiligheid, duurzame ontwikkeling en de mensenrechten, alsook een effectieve hervorming van de organisatie prioritair blijven stellen. De follow-up en de uitvoering van de resultaten van Rio+20 en de voorbereiding van de herziening in 2013 van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling en het kader voor de ontwikkeling ervan na 2015 waren van bijzonder belang. De EU heeft ook de bevordering van de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat verder gesteund. Na de goedkeuring van de resolutie in 2011 door de Algemene Vergadering van de VN heeft de EU haar capaciteit versterkt om de Unie in de VN effectief te vertegenwoordigen zoals door het Verdrag van Lissabon is gestipuleerd.

De EU heeft haar engagement voor het oplossen van regionale en wereldwijde problemen opgevoerd door een meer omvattende aanpak te bevorderen, waarbij diplomatieke initiatieven en politieke dialoog, humanitaire hulp, ontwikkelingshulp en veiligheidsinstrumenten zoals GVDB-operaties (bv. Hoorn van Afrika, Sahel) zijn bijeengebracht. De EU streeft ook naar een meer omvattende aanpak van belangrijke problemen op het gebied van het buitenlandse beleid, zoals energieveiligheid, waterveiligheid en onderwijs in post-conflictsituaties.

De VN zijn een sleutelpartner voor de internationale inspanningen van de EU om terrorisme te voorkomen en te bestrijden, en de mondiale VN-strategie voor terrorismebestrijding (die in 2006 door de Algemene Vergadering van de VN is aangenomen) is een vast bestanddeel van de EU-aanpak van terrorismebestrijding. De EU was nauw betrokken bij de meest recente herziening van de mondiale strategie in juni 2012, en blijft nauw overleg voeren met een reeks VN-agentschappen inzake terrorismebestrijding.

Het VN-Jaar van duurzame energie voor iedereen

In de wetenschap dat de toegang tot moderne energie cruciaal is voor het verwezenlijken van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling, bepleit de Europese Unie toegang tot duurzame energie voor iedereen. De Unie verwelkomt de oproep van de Verenigde Naties tot samenwerking in het kader van het VN-Jaar van duurzame energie voor iedereen, en heeft een ambitieus plan opgesteld om tegen 2030 deze belangrijke doelstelling te helpen verwezenlijken. Op 16 april 2012 organiseerde de Europese Unie een top „Duurzame energie voor iedereen”, waarmee het belang werd benadrukt om iedereen toegang te verlenen tot moderne energie.

Tijdens de top kondigde de EU aan de ontwikkelingslanden te zullen steunen om voor 500 miljoen extra mensen toegang tot energie te realiseren.

In het kader van het partnerschap EU-Afrika (AEEP) verbond zich de Europese Unie tot een ambitieus programma om schone energie in Afrika te bevorderen, nl. het samenwerkingsprogramma op het gebied van duurzame energie (RECP). Het RECP streeft ernaar het Afrikaanse continent tot een primaire bestemming te maken voor investeringen in duurzame energie, en tevens de institutionele, wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen Afrika en Europa te versterken.

Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York (VS).

VN-conferentie over duurzame ontwikkeling (Rio+20): een jongetje houdt een plant omhoog tijdens de actie „Plant voor de planeet”, die in de marge van de top plaatsvond.

VN-conferentie over duurzame ontwikkeling (Rio+20)

In juni 2012 werd op de VN-conferentie over duurzame ontwikkeling (Rio+20) de verklaring „De toekomst die we willen” aangenomen. Hoewel een aantal streefdoelen van de EU niet volledig werd bereikt, verwelkomde de EU de verklaring van Rio als een goede basis voor verdere werkzaamheden. De groene economie werd voor het eerst erkend als een belangrijk hulpmiddel voor het bereiken van duurzame ontwikkeling en een terugdringing van de armoede. De conferentie Rio+20 bereikte ook overeenstemming om een inclusief en transparant proces op te starten ter bevordering van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, alsmede om een politiek forum op hoog niveau op te zetten ter vervanging van de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling, en daarnaast een aantal functies van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties te versterken.

De Europese Unie bepleitte met succes de opname van het recht op voeding in de uitkomst van de top van Rio+20 en de erkenning van het belang van kleinschalige landbouw om de voedselzekerheid te bevorderen.

Samenwerking voor het behoud van vrede, vredesopbouw en bemiddeling

In de loop van het jaar heeft de EU een actieve rol gespeeld in de Commissie voor Vredesopbouw en daarmee haar inspanningen voortgezet om de VN-structuren voor vredesopbouw te versterken. Tegelijkertijd is de EU als grootste donor in alle zes landen die op de agenda staan van de commissie voor vredesopbouw, sterk de nadruk blijven leggen op het boeken van resultaten te veld, en zulks met enig succes. Meer algemeen is de EU erin geslaagd de verbintenissen van Busan (?) voor kwetsbare staten te verwezenlijken, hetgeen van groot belang is voor het opzetten van een internationaal kader voor steun aan deze landen die een groter risico lopen van conflict en desintegratie.

In de loop van 2012 vond tussen de EU en de VN aanzienlijke samenwerking plaats voor crisisbeheer zowel op civiel als militair gebied, met name langs de Somalische kust (Atalanta) en in Kosovo (Eulex), en dit blijft een belangrijk onderdeel van het omvattende partnerschap.

De EU in de Wereldhandelsorganisatie

De EU heeft herhaald dat zij voorstander blijft van multilateralisme en heeft het fundamentele belang erkend van de Wereldhandelsorganisatie in het internationale handelssysteem. Als de grootste wereldwijde actor in de internationale handel steunt de EU de werkzaamheden van de Wereldhandelsorganisatie inzake multilaterale regelgeving, liberalisering van de handel en duurzame ontwikkeling.

De blijvende relevantie van de Wereldhandelsorganisatie blijkt duidelijk uit de nieuwe toetredingen in 2012: Rusland werd lid in juli 2012 en er werd overeenstemming bereikt over de toetreding van Laos en Tadzjikistan. Voorts maken de leden van de Wereldhandelsorganisatie, met inbegrip van de EU, consequent gebruik van het mechanisme voor geschillenbeslechting; dit gebeurde met name in 2012, toen de EU een procedure inleidde inzake de uitvoerbeperkingen van China voor zeldzame aardmetalen en de restricties van Argentinië op invoervergunningen.

Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE)

De OVSE is van essentieel belang gebleven voor de veiligheid van de EU vanwege haar grote ledenaantal, haar omvattende aanpak van de veiligheidsproblematiek en haar rol en directe betrokkenheid bij het oplossen van conflictsituaties, zoals de onderhandelingen om het langdurige conflict in Georgië en Moldavië op te lossen, alsook het conflict in Nagorno Karabach.

De belangrijkste prioriteiten van de EU en de OVSE in 2012 waren de versterking van de capaciteit van de OVSE voor conflictpreventie, met inbegrip van systemen voor vroegtijdige waarschuwing en conflictpreventie en -beheer; de modernisering van de controle op conventionele wapens en maatregelen om het vertrouwen en de veiligheid te bevorderen; een betere tenuitvoerlegging van de verbintenissen van de OVSE voor de humane dimensie; en de strijd tegen internationale bedreigingen (politiecoöperatie, cybercriminaliteit, strijd tegen drugs en terrorisme).

G8

De resultaten van de G8-top in Camp David (VS) op 18 en 19 mei omvatten onder meer een vernieuwd engagement om groei en de werkgelegenheid te bevorderen, naast grotere inspanningen om de klimaatverandering aan te pakken, inclusief inspanningen om inefficiënte subsidies voor fossiele brandstoffen te rationaliseren en geleidelijk te laten uitdoven. Er werden ook verbintenissen aangegaan inzake voedselzekerheid en voeding, Afghanistan en de politieke overgang in het Midden-Oosten en Noord-Afrika.

De G8 keurde een nieuw bondgenootschap voor voedselzekerheid en voeding goed. Het nieuwe bondgenootschap is een verbintenis van de leden van de G8, de Afrikaanse partners en de particuliere sector om 50 miljoen mensen de volgende tien jaar uit de armoede te halen door groei van de landbouw.

G20

Op de top van de G20 in Los Cabos in juni hield het Mexicaanse voorzitterschap aan voedselzekerheid als een prioriteit vast en liet het weten duurzame ontwikkeling en voedselzekerheid absoluut bovenaan de internationale agenda te willen handhaven. De nadruk werd gelegd op de uitvoering van het actieplan van 2011 inzake fluctuerende voedselprijzen en landbouw, steun voor de VN-beweging „Scaling up nutrition” (SUN) (verbetering van de voeding), aanhoudende inspanningen voor een aantal onderzoeks-, risicobeheers- en marktvoorlichtingsinitiatieven en steun voor de uitvoering van de vrijwillige richtsnoeren voor verantwoord beheer van bodemgebruik. Voor meer informatie over de top, zie hoofdstuk 2.

Barack Obama, president van de VS (midden), Susilo Bambang Yudhoyono, president van Indonesië (tweede van links), Cristina Fernández de Kirchner, president van Argentinië (links), José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, Hu Jintao, president van China (tweede van rechts), en Felipe Calderón, president van Mexico (rechts), poseren voor een groepsfoto op de G20-top van staatshoofden en regeringsleiders in Los Cabos (Mexico).

Samenwerkingsraad van de Golf (GCC)

De EU en de Samenwerkingsraad van de Golf (GCC) hebben hun dialoog voortgezet, zowel op politiek niveau als door uitvoering van hun gezamenlijke actieprogramma 2010-2013 in diverse sectoren. Op 25 juni 2012 vond in Luxemburg de 22e Gezamenlijke Raad en ministeriële bijeenkomst EU-GCC plaats, die werd voorgezeten door de Saudische minister van Buitenlandse Zaken Saud al Faisal en hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter Catherine Ashton. Op de bijeenkomst werd besloten de betrekkingen tussen de EU en de GCC aan te halen op basis van voorstellen die de ministers van Buitenlandse Zaken van de twee regio's op de 23e ministeriële vergadering in 2013 moeten goedkeuren.

Unie voor het Middellandse Zeegebied

De EU is actief blijven samenwerken met regionale organisaties, waaronder de Unie voor het Middellandse Zeegebied. De EU heeft het noordelijke voorzitterschap van de organisatie overgenomen, terwijl Jordanië nu de zuidelijke voorzitter is.

Arabische Liga

Op 13 november werd in Caïro (Egypte) een bijeenkomst gehouden van de EU en de Arabische Liga. De EU zegde steun toe aan de politieke initiatieven van de Arabische Liga inzake Syrië en zorgde voor een meer gestructureerde dialoog en projecten.

Mondiale problemen

Klimaatverandering en energie

De EU heeft het partnerschap met haar voornaamste energiepartners versterkt, verder steun verleend aan hervormingen voor een duurzame energiemarkt en regionale marktintegratie in de nabuurschap, en haar strategie voor diversificatie van de hulpbronnen voortgezet, met name de „zuidelijke corridor” tot aan de regio van de Kaspische Zee.

De VN-klimaatconferentie in Doha, Qatar, in december heeft een aantal besluiten getroffen die een kleine bijdrage zijn voor klimaatactie op internationaal vlak. Nu een nieuwe mondiale klimaatovereenkomst die van alle landen actie vereist, niet vóór 2015 zal worden goedgekeurd, heeft de conferentie toch de voornaamste doelstellingen van de EU gehaald, namelijk het terrein voor te bereiden en een stimulans te bieden. Op de conferentie werd een gedetailleerd werkplan voor 2013 en daarna overeengekomen met het oog op een nieuwe mondiale regeling, die in 2020 van kracht zal worden, en voor het vaststellen van wijzen om op de korte termijn stimulansen te bieden voor klimaatactie. Daarnaast werd in Doha het proces van de klimaatonderhandelingen van de VN gestroomlijnd, door twee werkgroepen op te heffen, en de nieuwe onderhandelingen bijzonder te conditioneren voor een mondiale overeenkomst en voor maatregelen om de rest van dit decennium klimaatactie te stimuleren.

Op de conferentie werden ook regels opgesteld en goedgekeurd voor de tweede periode van het Kyoto-protocol, zodat die op 1 januari 2013 van start kan gaan. Deze regels voldoen aan de belangrijkste EU-eisen: de tweede periode loopt over acht jaar tot 2020, zodat er geen onderbreking is tussen het einde ervan en de inwerkingtreding van de nieuwe mondiale overeenkomst; er is een mechanisme opgezet om de emissiedoelstellingen van de deelnemende geïndustrialiseerde landen in 2014 te herzien; er werden belangrijke regels ingevoerd om de milieu-integriteit te versterken.

De EU past de regels van de tweede periode in de praktijk al sinds 1 januari 2013 toe, hoewel de formele ratificatie door de EU-instellingen en de lidstaten vermoedelijk nog enige tijd in beslag zal nemen.

Ondanks de moeilijke economische situatie in Europa, is de EU in staat gebleken haar verbintenis gestand te doen om in 2010-2012 7,2 miljard EUR vrij te maken voor snelstartfinanciering ten behoeve van ontwikkelingslanden en haar partners gerust te stellen inzake de voortzetting van financiële bijstand aan armere landen voor de bestrijding van de klimaatverandering de komende jaren. De EU en een aantal lidstaten verbonden zich tot financiële steun voor een totaal van ongeveer 7 miljard EUR in 2013 en 2014, hetgeen een stijging is vergeleken met de afgelopen twee jaar ⁽⁸⁾.

Connie Hedegaard, commissaris voor Klimaat, neemt deel aan de Afrikaanse ministeriële conferentie over het milieu in Tanzania. Hier met een groep Maasaivrouwen in traditionele kledij.

*Dichtbevolkt eiland,
Salomonseilanden.*

Wereldwijd bondgenootschap tegen klimaatverandering

Een belangrijk element van de werkzaamheden van de EU in verband met de klimaatverandering is het wereldwijd bondgenootschap tegen klimaatverandering (GCCA), een prominent initiatief van de EU voor meer dialoog en samenwerking met de ontwikkelingslanden op het gebied van klimaatverandering. Het GCCA richt zich vooral op de minst ontwikkelde landen en kleine insulaire ontwikkelingsstaten, die vaak het ergst worden getroffen door de klimaatverandering en zich het slechtst ertegen kunnen verweren. De vijf prioritaire gebieden voor het GCCA zijn: de klimaatverandering integreren in de strategieën voor armoedebestrijding en ontwikkeling; aanpassing en beperking van het risico op rampen; beperking van emissies ten gevolge van ontbossing en bosdegradatie en verbetering van de deelname aan de mondiale koolstofmarkt en het mechanisme voor schone ontwikkeling. Tegen eind 2012 waren er 45 GCCA-programma's lopende of in voorbereiding, in 35 landen en vier regio's, met een budget van meer dan 285 miljoen EUR, uit de begroting van de Europese Commissie, de begroting van het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) en die van EU-lidstaten (Tsjechië, Estland, Ierland, Cyprus en Zweden).

Non-proliferatie en ontwapening

Zoals in het verleden waren ook in 2012 het leidende beginsel en het overkoepelende doel van de EU de bevordering van de universaliteit van internationale verdragen, conventies en andere instrumenten en hun toepassing op nationaal vlak, overeenkomstig de beginselen van de strategie inzake massavernietigingswapens van de EU en de Europese veiligheidsstrategie. De EU heeft bijgevolg deze doelstellingen nagestreefd in alle belangrijke activiteiten van 2012, met name de eerste vergadering van het voorbereidend comité van het Non-proliferatieverdrag (NPV), de ontwapeningsconferentie, de jaarlijkse algemene vergadering van de Internationale Organisatie voor Atoomenergie (IAEA), de vergaderingen van het Alomvattend Kernstopverdrag, de ministeriële vergadering voor het Verdrag inzake chemische wapens, de vergadering van het Eerste Comité van de Algemene Vergadering van de VN, de BTWC-bijeenkomst van de staten die partij zijn bij dit verdrag en een aantal andere verwante internationale fora, zoals de top over nucleaire veiligheid in Seoul.

De top van Seoul over nucleaire veiligheid in maart 2012 was een succesvolle voortzetting van de top in Washington uit 2010. Belangrijke kwesties die door de deelnemers (waaronder de EU) werden besproken, betroffen onder meer samenwerkingsmaatregelen om de dreiging van nucleair terrorisme tegen te gaan, de bescherming van nucleair materiaal en verwante faciliteiten, en de voorkoming van ongeoorloofde handel in nucleair materiaal. De top keurde een communiqué goed waarin met name eerdere verbintenissen en het werkplan werden bevestigd om kwetsbare nucleaire materialen te beveiligen en een aantal extra prioriteiten in het licht te stellen, zoals de veiligheid van radioactieve bronnen, voorlichting over nucleaire veiligheid, en de wisselwerking tussen nucleaire veiligheid en veiligheidscontrole.

Instrument voor samenwerking op het gebied van nucleaire veiligheid

Het instrument voor samenwerking op het gebied van nucleaire veiligheid financiert maatregelen ter bevordering van een hoog niveau van nucleaire veiligheid, stralingsbescherming en de toepassing van efficiënte en doelmatige veiligheidscontroles op kernmateriaal in niet-EU-landen. Het instrument bestrijkt derde landen in de hele wereld en heeft een budget van 525 miljoen EUR voor de periode 2007-2013.

De EU heeft zich ingezet voor een doeltreffend en aanvullend gebruik van alle beschikbare instrumenten en financiële middelen (GBVB-begroting, stabiliteitsinstrument, andere instrumenten) om de impact van haar activiteiten ter ondersteuning van internationale organisaties en niet-EU-landen te maximaliseren, onder meer ook door een extra som van 5 miljoen EUR in 2012 voor de modernisering van de laboratoria van Seibersdorf van de IAEA, 10 miljoen EUR voor een laagverrijkt-uraniumbank onder toezicht van de IAEA, en meer dan 5 miljoen EUR voor de werkzaamheden van het voorlopige technische secretariaat van de Organisatie van het Alomvattend Kernstopverdrag (CTBTO).

In 2012 heeft de EU intensief haar steun voortgezet voor een overeenkomst over een wettelijk bindend verdrag inzake wapenhandel, een nieuw internationaal instrument waarover in de VN wordt onderhandeld en waarmee regelingen worden getroffen om de internationale overdracht van conventionele wapens transparanter en verantwoordelijker te maken. Hoewel op de conferentie van juli 2012 geen overeenkomst kon worden bereikt over de definitieve tekst van het verdrag, benadert de ontwerp tekst die uit de onderhandelingen naar voren kwam, zeer nauw een verdrag waarover algemene overeenstemming kan worden bereikt. De EU heeft een prominente rol gespeeld in deze onderhandelingen en was een van de belangrijkste voorstanders van een nieuwe resolutie van de Algemene Vergadering van de VN tot bijeenroeping van een laatste VN-conferentie in maart 2013 waar het verdrag uiteindelijk zou moeten worden goedgekeurd.

Voor de tweede herzieningsconferentie van het VN-actieprogramma inzake de illegale handel in handvuurwapens en lichte wapens, die in augustus en september 2012 plaatsvond, bepleitte de EU concrete aanbevelingen voor activiteiten om een volledige en doeltreffende tenuitvoerlegging van dit instrument te garanderen, waarvan er enkele ook in de slotdocumenten van de conferentie werden opgenomen. Meer bepaald steunt de EU het opzetten van concrete mechanismen om oneigenlijk gebruik van handvuurwapens en lichte wapens effectief te voorkomen, alsook een grotere samenwerking van de lidstaten van de VN met vredesmissies teneinde het traceren van ongeoorloofde handvuurwapens en lichte wapens te verbeteren.

Migratie

Sedert het opzetten van de totaalaanpak van migratie en mobiliteit (GAMM) in november 2011 hebben de EU en haar lidstaten een omvattend en integraal migratiebeleid ingesteld waarbij alle dimensies van migratie en mobiliteit worden bestreken, op basis van de zorgen en doelstellingen van de partnerlanden. De GAMM, die goed is afgestemd op het buitenlandse beleid van de Unie, kreeg in de loop van 2012 de volle steun van de Europese Raad.

Actie tegen drugs en mensenhandel

De EU heeft haar inspanningen opgedreven om diverse mondiale problemen in verband met de georganiseerde misdaad te behandelen, zoals de handel in drugs en de mensenhandel die erg complex zijn en op een mondiale en omvattende manier moeten worden aangepakt, waarbij er aandacht moet zijn voor alle dimensies van het probleem.

Drugs

Op het gebied van drugs heeft de EU nauw samengewerkt met de Westelijke Balkan, Latijns-Amerika en het Caribisch gebied, West-Afrika, Centraal-Azië en Afghanistan, het oostelijk partnerschap, Rusland en de Verenigde Staten. Criminale activiteiten in verband met de handel in drugs ondermijnen de democratische stabiliteit in regio's als Centraal-Amerika, het Caribisch gebied en West-Afrika, waar een aantal kwetsbare staten al aan de rand van de afgrond zijn gebracht. Internationale samenwerking is cruciaal voor de drugsstrategie van de EU, die voor de periode 2013-2020 werd hernieuwd (goedgekeurd door de Raad in december 2012), en waarbinnen de verwezenlijkingen van de EU-aanpak inzake drugsbeleid (een balans tussen een terugdringen van de vraag en van het aanbod) door de EU actief worden gedeeld, gebaseerd op wetenschappelijke gegevens en informatie en het respect voor de mensenrechten.

Mensenhandel

De mensenhandel is ook een wereldwijd en complex fenomeen en is ongeacht het doel (seksuele uitbuiting of uitbuiting op arbeidsgebied) een ernstige schending van de mensenrechten waarvan vrouwen en mannen, jongens en meisjes het slachtoffer zijn. In de nieuwe EU-strategie voor de uitroeiing van mensenhandel 2012-2016 (goedgekeurd door de Commissie in juni) bepleit de EU een alomvattende aanpak met de nadruk op de preventie van de handel, de vervolging van de schuldigen, de bescherming van de slachtoffers en partnerschappen met diverse belanghebbenden, met inbegrip van maatschappelijke organisaties. Deze aanpak is gericht op de mensenrechten en genderspecifiek.

Mondiaal Terrorismebestrijdingsforum

De EU is een groot voorstander van het Mondiaal Terrorismebestrijdingsforum (GCTF), dat een civiel, multilateraal verbond is van 30 stichtende leden (29 landen plus de EU) voor de bestrijding van terrorisme en dat in de marge van de Algemene Vergadering van de VN van september 2001 werd gelanceerd. De EU heeft een aanzienlijke bijdrage geleverd tot het GCTF in haar hoedanigheid van mede-voorzitter (met Turkije) van de Werkgroep voor capaciteitsopbouw voor de Hoorn van Afrika, die een van de vijf (twee thematische en drie regionale) werkgroepen van het GCTF is. De openingsvergadering van de werkgroep voor de Hoorn van Afrika werd gehouden in Dar es Salaam, Tanzania, in februari 2012, en in oktober 2012 organiseerde de EU een GCTF-vergadering in Brussel, met als zwaartepunt capaciteitsopbouw voor de strijd tegen witwassen en voor de financiering van terrorismebestrijding in de regio van de Hoorn van Afrika in ruimere zin.

Cyberveiligheid

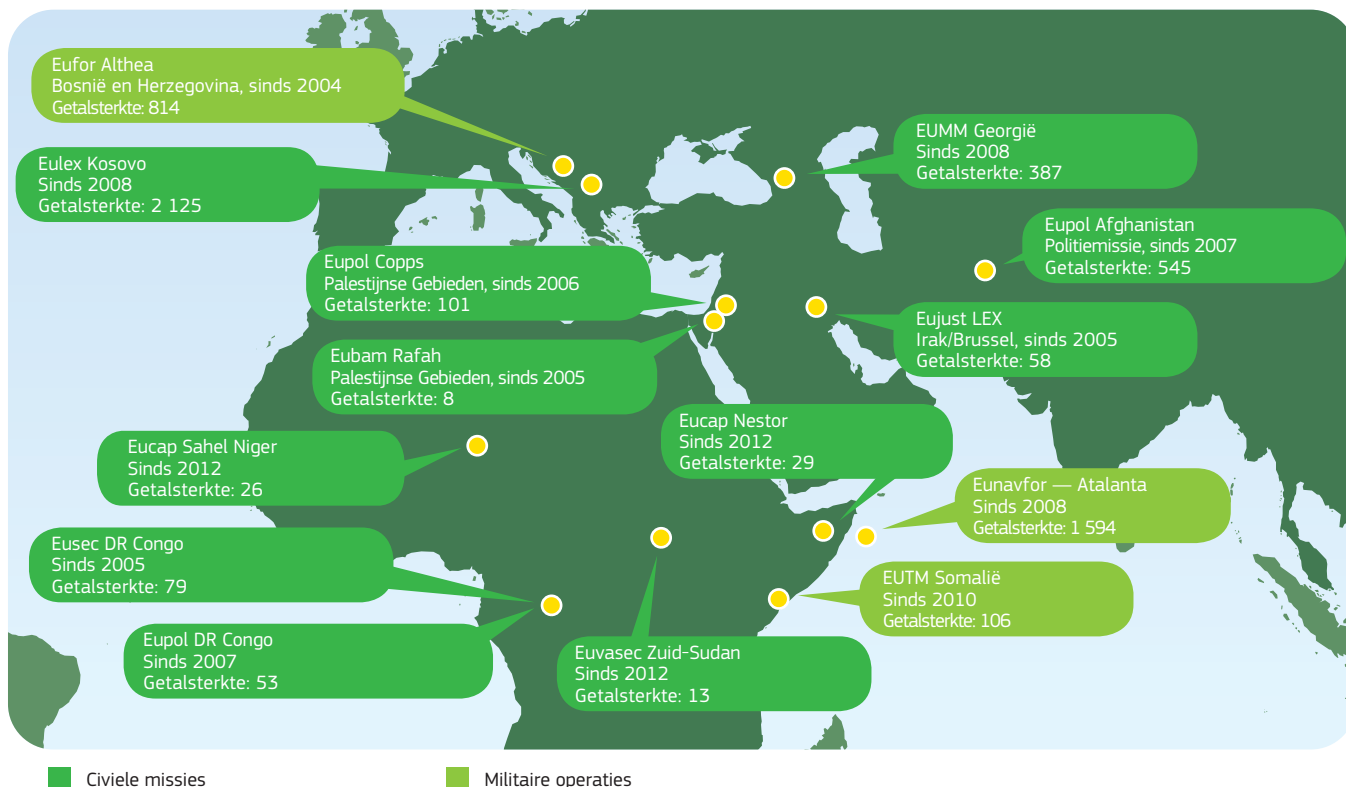
In 2012 zetten de Commissie en de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter zich aan de voorbereiding van een gezamenlijke mededeling over de EU-strategie inzake cyberveiligheid. De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter presenteerde het EU-standpunt over de cyberspace-ontwikkelingen op de cyberspace-conferentie van Boedapest in oktober 2012. Voorts werd regelmatig dialoog gevoerd over cyberkwesties met een aantal strategische partners van de EU en belangrijke internationale organisaties, vooral de NAVO.

Vrede en veiligheid

Gemeenschappelijke veiligheid en defensie: de EU als garant van veiligheid

Om te kunnen optreden, heeft Europa daartoe de vermogens nodig: de Europese Raad heeft in december 2012 conclusies over het GVDB vastgesteld om de aanzet te geven tot een debat dat de staatshoofden en regeringsleiders in december 2013 zullen voeren over vermogens en over de defensie-industrie en de defensiemarkt.

OVERZICHT VAN DE MISSIES EN OPERATIES DIE DE EUROPESE UNIE IN 2012 HEEFT UITGEVOERD (DECEMBER 2012)

Momenteel voert de EU 12 civiele missies en drie militaire operaties uit. In 2012 zijn drie nieuwe GVDB-missies gestart: Eucap (EU-capaciteitsopbouw) Nestor in de Hoorn van Afrika, Eucap Sahel in Niger en Euavsec (veiligheid van de luchtvaart) in Zuid-Sudan. Er zijn verdere plannen voor mogelijke EU-steun aan de grensbeveiliging in Libië en voor training van de strijdkrachten van Mali. In maart besloot de Raad van de EU voor de eerste maal het EU-operatiecentrum te activeren om synergieën tussen de drie GDVB-missies in de Hoorn van Afrika (Eunavfor — Atalanta, EUTM Somalië en Eucap Nestor) te coördineren en op te voeren. De operatie Eunavfor — Atalanta (de EU-operatie voor piraterijbestrijding) werd verlengd tot 2014. Eurlex Kosovo, de grootste civiele missie, werd met succes aangepast. De politiemissie in Bosnië en Herzegovina (de langstlopende civiele missie) werd gesloten.

Met 15 GVDB-missies en operaties te velde blijft het GDVB een zichtbaar, noodzakelijk en praktisch instrument binnen het bredere EU-instrumentarium. Dit is het bewijs dat de EU de veiligheidsproblemen van onze tijd wil en kan aanpakken. In de context van de groeiende vraag dat de Europese Unie wereldwijd een meer bewaamde, coherente en strategische rol zou vervullen, is het GDVB een essentieel onderdeel van een bredere alomvattende aanpak.

Operatie Atalanta in de Golf van Aden, Somalië.

Stabiliteitsinstrument

In 2012 heeft het stabiliteitsinstrument de capaciteit van de EU om in crisissituaties overal ter wereld in alle stadia van het conflict te interveniëren, aanzienlijk verder bevorderd. Er werden voor een totaal van 195,8 miljoen EUR 41 acties opgezet in het kader van de component crisisrespons op korte termijn van het stabiliteitsinstrument. Overeenkomstig de reikwijdte van het instrument hadden deze acties een ruim geografisch en thematisch bereik en droegen zij met name bij tot de crisisrespons- resp. crisisverzachtende inspanningen van de EU naar aanleiding van de voornaamste problemen van het afgelopen jaar.

Verkiezingssteun werd in diverse regio's verleend, waarbij in 2012 projecten van het stabiliteitsinstrument werden gestart in Burkina Faso, Guinee-Bissau, Haïti, Kenia, Madagaskar, Pakistan, Togo en Zimbabwe. Het stabiliteitsinstrument is ook met spoed tussengekomen in het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA), en heeft steun verleend aan de inspanningen in verband met de onrust in Syrië, alsook steun aan de getroffen bevolking. Andere belangrijke gebieden van tussenkomst betroffen projecten in Libië voor steun aan het vermogen van de overheid om aan de crisis het hoofd te bieden, de bescherming van kwetsbare groepen en het wegruimen van niet-geëxplodeerde oorlogsmunitie. In Azië startte het stabiliteitsinstrument projecten in Birma/Myanmar voor het bevorderen van hervormingen, lokale vredesprocessen en hervestiging door steun aan ontminningsactiviteiten.

Het instrument beschikt ook over een programmeerbare component (artikel 4, lid 3) voor acties op de langere termijn. In 2012 heeft het partnerschap voor vredesopbouw financiële middelen ten belope van 8,5 miljoen EUR ter beschikking gesteld om het vermogen van niet-overheidsactoren te verbeteren om conflicten te voorkomen. De EU-delegaties in Brazilië, de Democratische Republiek Congo, El Salvador, Haïti, India, Kirgizië en Nicaragua publiceren momenteel lokale oproepen tot het indienen van voorstellen op vier prioritaire gebieden in verband met vredesopbouw.

Er werden twee acties opgestart op het gebied van vroegtijdige waarschuwing en conflictanalyse: de ene in partnerschap met mondiale niet-overheidsactoren voor het opzetten van activiteiten in verband met vroegtijdige waarschuwing en conflictanalyse; de andere met regionale en subregionale organisaties om het vermogen van de partners voor vroegtijdige waarschuwing te verbeteren en de banden tussen de 24/7 situatiecentra te verstevigen.

Het partnerschap voor vredesopbouw zette ook een project op over klimaatverandering en veiligheid in Oost-Europa en de Zuidelijke Kaukasus, alsook een project om artisanale diamantmijnen in Ivoorkust te bevorderen.

Ten slotte bleef ook het Entri-programma voor de opleiding van civiele deskundigen voor crisisbeheer en stabilisatiemissies, met het oog op ontplooiing in internationale crisisgebieden, succesvol met de vernieuwing van het programma in 2012.

Meer capaciteit voor conflictpreventie, vredesopbouw en bemiddeling

Tijdens het jaar 2012 werden overeenkomstig de doelstelling om de vrede te handhaven, conflicten te voorkomen en de internationale veiligheid te versterken, als bedoeld in artikel 21 van het Verdrag van Lissabon, de werkzaamheden voortgezet om de EU-capaciteit op het vlak van conflictpreventie, vredesopbouw en bemiddeling te vergroten. De inspanningen worden voortgezet voor: het creëren van systemen, middelen en attitudes voor de vaststelling van landen die op middellange of lange termijn het slachtoffer kunnen worden van gewelddadige conflicten, en van opties voor vroegtijdige actie om deze risico's het hoofd te bieden; het ontwikkelen van personeelscapaciteit door opleiding, richtsnoeren, getrokken lessen en optimale werkwijzen, specifiek voor conflictanalyse en bemiddeling; het verstrekken van operationele steun voor personeel te velde inzake conflictpreventie, vredesopbouw en bemiddeling. Om ter zake vooruitgang te boeken, is er behoefte aan een omvattende aanpak, waarbij de samenhang wordt verzekerd met de EU-structuren voor crisisrespons en crisisbeheersing en nauw met de partners wordt samengewerkt, met inbegrip van de VN, regionale organisaties, maatschappelijke organisaties en de academische wereld.

De capaciteit voor vrede en veiligheid in Afrika versterken

De vredesfaciliteit voor Afrika voor onmiddellijke steunverlening in een vroegtijdig stadium van preventie, beheer of oplossing van crisissituaties in de Afrikaanse Unie en de regionale economische gemeenschappen werd in 2012 driemaal geactiveerd in Kenia en Madagaskar, en bood steun aan het initiatief van de Afrikaanse Unie tegen het Verzetleger van de Heer (Lord's Resistance Army — LRA), geleid door Joseph Kony. Er wordt aanzienlijke steun verleend aan de vredesondersteunende operaties onder Afrikaanse leiding, zoals de lopende missies in Somalië (African Union Mission in Somalia — Amisom) en de Centraal-Afrikaanse Republiek (Mission for the Consolidation of Peace in the Central African Republic — Micopax), alsook aan de validering van het operationeel maken van de Afrikaanse stand-bytroepenmacht via het programma Amani Africa II.

Door de uitvoering van omvattende aanpak van de strijd tegen piraterij in de Hoorn van Afrika beoogt de EU niet alleen de maritieme veiligheid te verzekeren, maar ook een gunstig klimaat te creëren voor de economische ontwikkeling van de regio. Tot dat doel combineert de EU traditionele externe-bijstandprogramma's met militaire (Eunavfor — Operatie Atalanta) en regionale maritieme capaciteitsopbouwacties (zoals Eucap Nestor, het programma kritieke zeeroutes van het stabiliteitsinstrument, het programma voor maritieme veiligheid).

Uitbreiding

Kroatië

Overeenkomstig het Toetredingsverdrag van december 2011 is de Commissie nauwgezet blijven toezien op de voorbereiding van Kroatië op de toetreding tot de EU, met bijzondere aandacht voor mededinging, de rechterlijke macht en de grondrechten en recht, vrijheid en veiligheid. In oktober 2012 is als onderdeel van het uitbreidingspakket ⁽⁹⁾ een omvangrijk monitoringverslag ⁽¹⁰⁾ voorgesteld, waarin in het algemeen is bevestigd dat de voorbereiding van het land op zijn toetreding tot de EU op schema ligt en een aantal specifieke maatregelen zijn opgesomd die in de loop van de komende maanden moeten worden voltooid.

*De verzegeling van het
Toetredingsverdrag van
Kroatië.*

IJsland

De toetredingsonderhandelingen met IJsland zijn goed gevorderd, aangezien 16 hoofdstukken werden geopend waarbij er drie voorlopig zijn afgesloten op de vier intergouvernementele conferenties die in 2012 hebben plaatsgevonden. Hiermee komt het aantal tot dusver geopende hoofdstukken op 27, waarvan er 11 voorlopig zijn afgesloten. Voorts is IJsland begonnen met voorbereidingen op belangrijke beleidsterreinen zoals regionaal beleid en landbouw. Er blijven nog uitdagingen bestaan op het vlak van visserij, landbouw en plattelandontwikkeling, voedselveiligheid, milieu, kapitaalverkeer, financiële diensten, belastingen en douane-unie.

Turkije

Turkije blijft met zijn dynamische economie, zijn strategische ligging en zijn belangrijke rol in de regio van cruciaal belang voor de Europese Unie. De EU benadrukte dat zowel de EU als Turkije er belang bij hebben dat de toetredingsonderhandelingen spoedig weer op tempo komen en dat ervoor wordt gezorgd dat de EU het ijkpunt voor hervormingen in Turkije blijft. Om de toetredingsonderhandelingen te ondersteunen en aan te vullen (in 2012 konden geen nieuwe hoofdstukken in de toetredingsonderhandelingen worden geopend) heeft de Commissie een positieve agenda opgestart om de samenwerking op een aantal terreinen van gemeenschappelijk belang te versterken: politieke hervormingen, aanpassing aan het acquis, de deelname van Turkije aan EU-programma's, dialoog over het buitenlands beleid, visa, mobiliteit en migratie, handel, energie en terrorismebestrijding. De uitvoering van de positieve agenda is succesvol verlopen, waarbij ook technische werkgroepen zijn opgericht om onder andere de aanpassing van het EU-acquis te bevorderen.

De bezorgdheid neemt toe over het gebrek aan substantiële vooruitgang in Turkije ten aanzien van de politieke criteria. Turkije heeft het aanvullend protocol bij de Overeenkomst van Ankara nog steeds niet volledig uitgevoerd. De EU heeft haar diepe teleurstelling uitgesproken over het feit dat Turkije in de tweede helft van 2012 zijn betrekkingen met het voorzitterschap van de EU heeft bevroren, de verklaringen die Turkije in dit verband heeft afgelegd, en het feit dat Turkije zich niet heeft aangesloten bij standpunten of verklaringen van de EU in internationale fora.

Wat betreft de samenwerking inzake buitenlands beleid, heeft de Europese Dienst voor extern optreden (EDED) de regelmatige politieke dialoog tussen de EU en Turkije aanzienlijk verbreed en geïntensiveerd, waarbij internationale vraagstukken van gemeenschappelijk belang aan de orde zijn gekomen. Hierbij zijn onder meer volgende kwesties besproken: de ontwikkelingen in Syrië, Noord-Afrika, het Midden-Oosten en de Golf, het vredesproces in het Midden-Oosten, de Westelijke Balkan, Afghanistan/Pakistan, Rusland en de Zuidelijke Kaukasus, als ook vraagstukken op het vlak van terrorismebestrijding en non-proliferatie.

Montenegro

Nadat de Europese Raad had ingestemd met de opening van de toetredingsonderhandelingen, zijn de onderhandelingen met Montenegro op 29 juni 2012 van start gegaan. Medio december vond een tweede toetredingsconferentie plaats, waarbij een hoofdstuk is geopend en voorlopig is afgesloten. De doorlichting wordt momenteel uitgevoerd en zal naar verwachting tegen eind juni 2013 zijn afgerond.

Kotor, Montenegro.

Servië

In maart heeft de Europese Raad aan Servië de status van kandidaat-lidstaat verleend. Servië voldoet in toenemende mate aan de politieke criteria. Servië moet de hervormingen nieuw leven inblazen, in het bijzonder die met betrekking tot de rechtsstaat en op de terreinen van de hervorming van justitie en corruptiebestrijding. Servië heeft zijn inspanningen verhoogd om zijn betrekkingen met Kosovo te normaliseren, hetgeen heeft geresulteerd in bijeenkomsten tussen de Servische eerste minister Ivica Dačić en de Kosovaarse eerste minister Hashim Thaçi (zie verder) in het kader van de door de EU gefaciliteerde dialoog. Met het oog op de opening van toetredingsonderhandelingen moet verdere vooruitgang worden geboekt om te komen tot een zichtbare en duurzame verbetering van de betrekkingen met Kosovo. In dit verband heeft de Raad in december besloten tijdens het Ierse voorzitterschap de door Servië geboekte vooruitgang te onderzoeken op basis van een door de Commissie en de hoge vertegenwoordiger/vice-voorzitter opgesteld rapport.

Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië

De toetredingsdialog op hoog niveau die door de Europese Commissie in het voorjaar 2012 is opgestart, heeft als een katalysator voor de hervormingen gewerkt. De Kaderovereenkomst van Ohrid blijft een essentieel onderdeel van de democratie en de rechtsstaat in het land. In oktober heeft de Commissie haar aanbeveling herhaald dat de toetredingsonderhandelingen moeten worden geopend. De Raad heeft nota genomen van de aanbeveling en vastgesteld dat er vooruitgang was geboekt. De Raad herinnerde eraan dat het handhaven van goed nabuurschap van cruciaal belang blijft en was ingenomen met de dynamiek die tot stand is gekomen door de recente geïntensiveerde dialoog tussen de betrokken partijen. De Commissie werd verzocht tegen voorjaar 2013 een rapport op te stellen waarin een beoordeling wordt gemaakt van zowel de uitvoering van de hervormingen in het kader van de toetredingsdialog op hoog niveau als de stappen die zijn gezet voor het bevorderen van goed nabuurschap en een door onderhandelingen tot stand gekomen en wederzijds aanvaardbare oplossing van de naamkwestie met Griekenland, onder auspiciën van de VN. Op grond van dit rapport zal de Raad in de loop van het volgende voorzitterschap de geboekte vooruitgang beoordelen met het oog op een eventuele opening van toetredingsonderhandelingen.

Albanië

Albanië heeft aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het voldoen aan de belangrijkste prioriteiten die waren vastgesteld in 2010 in de aanbeveling van de Commissie voor het openen van toetredingsonderhandelingen van 2010⁽¹¹⁾. De Commissie heeft nota genomen van de geboekte vooruitgang en heeft in oktober 2012 aanbevolen dat de Raad aan Albanië de status van kandidaat-lidstaat verleent op voorwaarde dat belangrijke maatregelen op het gebied van de hervorming van justitie en openbaar bestuur worden voltooid en dat het reglement van orde van het parlement wordt herzien. In december heeft de Raad de globale beoordeling van de Commissie onderschreven. Om te kunnen besluiten of de status van kandidaat-lidstaat kan worden verleend, heeft hij de Commissie verzocht verslag uit te brengen zodra de noodzakelijke vooruitgang tot stand is gekomen.

Bosnië en Herzegovina

Bosnië en Herzegovina hebben weinig vooruitgang geboekt bij het voldoen aan de politieke criteria en de eisen van het stappenplan voor de inwerkingtreding van de stabilisatie- en associatieovereenkomst en een geloofwaardige lidmaatschapsaanvraag. Het land moet zich opnieuw richten op de uitvoering van de EU-agenda. Een wijziging van de grondwet van Bosnië en Herzegovina om de bepalingen te schrappen die onverenigbaar zijn met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zou de belangrijkste stap voorwaarts zijn. Tot dusver is er weinig vooruitgang geboekt bij de totstandkoming van meer functionele, gecoördineerde en duurzame institutionele structuren. De gestructureerde dialoog met de EU inzake justitie binnen het kader van het stabilisatie- en associatieproces is voortgezet. In juni is een dialoog op hoog niveau over het toetredingsproces met de Commissie van start gegaan en in november vond een tweede bijeenkomst plaats. Dankzij de versterkte aanwezigheid van de EU werden de autoriteiten op een aantal terreinen geholpen bij de uitvoering van de doelstellingen van de EU-agenda. In 2012 heeft de EU haar aanwezigheid ter plaatse onder andere versterkt door een bureau te openen in het district Brčko naar aanleiding van de opschorting van het internationaal toezicht in mei 2012.

In juni 2012 voltooide de EU haar politiemissie EUPM BiH in Bosnië en Herzegovina, die de eerste missie was in het kader van het Europees veiligheids- en defensiebeleid (EVDB), in januari 2003 gestart.

In bijna tien jaar betrokkenheid heeft EUPM met zorg gestreefd naar een moderne, duurzame, professionele, multi-etnische politiemacht onder de verantwoordelijkheid van Bosnië en Herzegovina, die is opgeleid, uitgerust en bereid om de volledige verantwoordelijkheid over te nemen voor rechtshandhaving overeenkomstig internationale normen. EUPM bood ook operationeel advies aan de speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie en droeg ertoe bij dat de Europese Unie volledig op de hoogte was van de ontwikkelingen in Bosnië en Herzegovina.

De afgelopen tien jaar namen meer dan 2 300 mannen en vrouwen deel aan EUPM BiH: 1 786 politiebeambten en 154 internationale deskundigen met diverse professionele achtergrond uit alle 27 EU-lidstaten, Canada, IJsland, Noorwegen, Zwitserland, Turkije en Oekraïne, naast 487 personeelsleden uit Bosnië en Herzegovina zelf.

Mostar, Bosnië en Herzegovina.

Kosovo ⁽¹²⁾

Kosovo heeft verder vooruitgang geboekt op het gebied van de Europese integratie. Er blijven nog belangrijke uitdagingen, onder andere op het vlak van de rechtsstaat, de hervorming van het openbaar bestuur, de herziening van het kiesrecht, de integratie van gemeenschappen en de economie. In januari heeft de Commissie een visumdialog met Kosovo op gang gebracht en in juni heeft zij een visumstappenplan vastgesteld. In mei is een gestructureerde dialoog met de Commissie over de rechtsstaat opgestart. In oktober heeft de Commissie haar haalbaarheidsstudie gepubliceerd voor een stabilisatie- en associatieovereenkomst met Kosovo. Met het oog op een eventueel besluit tot opening van onderhandelingen met Kosovo voor de totstandkoming van een stabilisatie- en associatieovereenkomst heeft de Raad in december besloten tijdens het Ierse voorzitterschap de door Kosovo geboekte vooruitgang te onderzoeken op grond van een door de Commissie en de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter opgesteld rapport. Een nieuwe speciale vertegenwoordiger van de EU voor Kosovo, Samuel Žbogar, is in februari aangesteld en het Eulex-mandaat is verlengd tot juni 2014.

Dialogo tussen Belgrado en Priština

Tijdens de verkiezingsperiode in Servië in de eerste helft van 2012 werd minder vooruitgang geboekt in het kader van de door de EU gefaciliteerde dialoog tussen Belgrado en Priština, maar de tenuitvoerlegging werd voortgezet (onder andere met betrekking tot de burgerlijke stand, universitaire diploma's, vrij verkeer). De uitvoering is versneld, in het bijzonder met betrekking tot de geïntegreerde grenscontrole. In oktober werd de dialoog op hoog politiek niveau voortgezet. In de periode van oktober tot december 2012 vonden drie bijeenkomsten plaats tussen de eerste ministers Dačić en Thaçi.

Pretoetredingssteun — IPA

In 2012 bedroegen de toewijzingen aan de uitbreidingslanden uit het instrument voor pretoetredingssteun (IPA) in totaal 1,846 miljard EUR, de meerlandensteun meegerekend. In 2011 was dit bedrag 1,746 miljard EUR en in 2010 1,543 miljard EUR. Tegen eind 2012 bedroeg de pretoetredingssteun voor deze landen sinds 2007 in totaal 9,298 miljard EUR.

STEUN VOOR DE KANDIDAAT-LIDSTATEN EN POTENTIËLE KANDIDAAT-LIDSTATEN IN 2012

Land	IPA-toewijzing voor 2012 (in lopende prijzen, miljoen EUR)
Albanië	94,57
Bosnië en Herzegovina	107,87
Kroatië	155,59
Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië	101,47
IJsland	12,00
Kosovo	68,80
Montenegro	34,95
Servië	202,10
Turkije	856,32
Meerlandenprogramma	212,70
Totaal	1 846,37

De steun aan de Turks-Cypriotische gemeenschap voor sociale en economische ontwikkeling bedroeg in 2012 opnieuw 28 miljoen EUR.

Regionaal beleid en ontwikkeling

Ontwikkeling

In 2012 vond een grondige herziening plaats van het EU-ontwikkelingsbeleid. Enkele van de belangrijkste wijzigingen worden hierna toegelicht.

Met de goedkeuring van de agenda voor verandering (mededeling van de Commissie van oktober 2011 ⁽¹³⁾ en conclusies van de Raad van mei 2012 ⁽¹⁴⁾ en de nieuwe programmeringsrichtsnoeren wordt het EU-ontwikkelingsbeleid toegespitst op de meest behoeftige landen en de terreinen waar de EU de meeste resultaten kan behalen op het vlak van armoedebestrijding. Daarnaast wordt prioriteit gegeven aan aangelegenheden met betrekking tot bestuur, mensenrechten en duurzame en inclusieve groei. Het is de bedoeling om betere resultaten te boeken, de zichtbaarheid te vergroten, de transactiekosten te beperken en de samenhang tussen de verschillende beleidsmaatregelen en actoren te bevorderen.

Nieuwe ideeën om financiële middelen aan te trekken staan ook hoog op de agenda en zijn in overeenstemming met de doelstellingen van de agenda voor verandering. Zij zijn aan de orde gekomen in de gezamenlijke mededeling ⁽¹⁵⁾ die tot doel heeft de impact van de EU-middelen te verhogen door partnerschappen te ontwikkelen met andere financieringsbronnen zoals de particuliere sector en de ontwikkelingsbanken en door de toepassing van de meest recente beleidsmaatregelen inzake de doeltreffendheid van de steun.

Steun voor handel en invoerpreferenties

Nogmaals is gebleken dat de EU en haar lidstaten de grootste mondiale verstrekkers van steun voor handel zijn, ondanks de huidige economische crisis. De bijstand van de EU vertegenwoordigt ongeveer een derde van de totale mondiale steun voor handel. In totaal is ongeveer 10,7 miljard EUR vastgelegd. Steun voor handel helpt landen bij het ontwikkelen van handelsstrategieën, het opbouwen van handelsgerelateerde infrastructuur en het verbeteren van hun productiecapaciteit om groei te bevorderen en armoede terug te dringen.

De EU heeft ook het stelsel van invoerpreferenties — het „algemeen preferentiestelsel” genoemd — herzien voor de meest behoeftige ontwikkelingslanden. Met ingang van 1 januari 2014 wordt deze herziening van kracht. Het nieuwe stelsel is toegespitst op een beperkter aantal begunstigden (89 landen) om een grotere impact tot stand te kunnen brengen in de meest behoeftige landen. Tegelijkertijd wordt meer steun verstrekt aan landen die zich werkelijk inzetten voor de invoering van internationale mensenrechten, arbeidsrechten en overeenkomsten op het vlak van milieu en behoorlijk bestuur.

Verhoging van de begrotingssteun en versterkte inzet van binnenlandse middelen

In mei 2012 heeft de Raad de mededeling van de Commissie over de toekomstige strategie inzake EU-begrotingssteun aan derde landen goedgekeurd ⁽¹⁶⁾. Als drijvende kracht voor verandering is begrotingssteun gericht op vijf essentiële ontwikkelingsvraagstukken:

- ▶ bevordering van mensenrechten en democratische waarden;
- ▶ verbetering tot stand brengen op het vlak van financieel beheer, macro-economische stabiliteit, inclusieve groei en corruptie- en fraudebestrijding;
- ▶ bevordering van sectorale hervormingen en verbetering van sectorale dienstverlening;
- ▶ staatsopbouw in kwetsbare staten en aanpak van de ontwikkelingsvraagstukken van kleine insulaire ontwikkelingslanden en van landen en gebieden overzee; en
- ▶ betere inzet van binnenlandse middelen en verminderde afhankelijkheid van hulp.

In 2012 heeft de Europese Commissie meer steun verleend aan een in 2011 opgestart tripartiet initiatief (met de Wereldbank en de OESO) met betrekking tot verrekenprijzen. De doelstelling is in ontwikkelingslanden capaciteit op te bouwen voor het uitoefenen van toezicht en controle op de internationale kostenberekeningen van multinationale ondernemingen. Daarnaast heeft de Commissie een wetgevingsinitiatief ingeleid met betrekking tot verslaggeving per land, om de transparantie te verbeteren van betalingen door beursgenoteerde en grote Europese multinationale ondernemingen die actief zijn in de winningsindustrie of de houtkap, aan de regeringen van de gastlanden (belastingen, heffingen, royalty's enz.)

Millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling

De Europese Unie is vastbesloten om de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling (MDG's) tegen 2015 te bereiken. In de voorbije tien jaar zijn de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling een krachtig instrument geweest voor politiek handelen met betrekking tot ontwikkelingsvraagstukken. Hoewel er ontegenzeggelijk enkele successen zijn geboekt (bijvoorbeeld toegang tot drinkwater), moet er op andere terreinen (bijvoorbeeld gezondheidszorg voor moeder en kind) nog belangrijke vooruitgang worden verwezenlijkt.

In het licht van de in het najaar 2013 geplande herziening van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling van de VN is de Commissie begonnen met overleg over een mogelijke internationale ontwikkelingsagenda na 2015.

Tweeëndertig miljoen mensen hadden baat bij EU-acties inzake watervoorziening

Meewerken aan de totstandkoming van de millenniumdoelstelling op het vlak van watervoorziening en toegang tot sanitaire voorzieningen behoort tot de kern van de EU-acties inzake armoedebestrijding. In het kader van het EU-initiatief voor de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling is een extra bedrag van 1 miljard EUR vrijgemaakt voor de staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-landen) om hen te ondersteunen bij het bereiken van de millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling waarmee de meeste achterstand is opgelopen (en om verdere bijstand te verlenen aan landen die bijzonder sterke vooruitgang hebben geboekt). Water en sanitaire voorzieningen is een van de vier millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling waarop het initiatief specifiek is toegespitst en waarvoor een bedrag van 266 miljoen EUR is uitgetrokken.

Duurzame landbouw en voedsel- en voedingszekerheid behoren tot de topprioriteiten van de samenwerkingsagenda van de EU voor langetermijnontwikkeling. In de voorbije jaren is de wereld geconfronteerd met een toename van het aantal rampen, zoals droogte en overstromingen en voortdurend terugkerende stressfactoren zoals hoge voedselprijzen. In landen die te kampen hebben met chronische voedselonzekerheid hebben deze factoren de kwetsbaarheid van de armsten doen toenemen. De EU heeft meer steun verleend om dergelijke schokken beter te kunnen opvangen. De EU is vastbesloten om haar steun op te voeren voor drie essentiële voorzieningen: water, energie en voedsel. Met deze inspanningen wordt rekening gehouden in het Europees ontwikkelingsrapport voor 2012 — „Water-, energie- en landbeheer voor inclusieve en duurzame groei” — waarin de nadruk wordt gelegd op ontwikkeling waarbij de onderling samenhangende sectoren van water, energie en land worden geïntegreerd.

Werkgelegenheid, sociale bescherming en sociale insluiting

In augustus heeft de Commissie de eerste mededeling over sociale bescherming in de ontwikkelingssamenwerking van de Europese Unie ⁽¹⁷⁾ goedgekeurd. In de mededeling wordt uiteengezet hoe toekomstige steun van de EU moet worden gebruikt om de ontwikkeling te ondersteunen van beleidsmaatregelen en stelsels voor sociale bescherming waarvoor het land zelf verantwoordelijk is, in overeenstemming met de agenda voor verandering, waarin wordt opgeroepen tot betere sociale bescherming met het oog op inclusieve groei. De meest kwetsbare groepen (vrouwen, kinderen, gehandicapten, ouderen) worden te vaak achtergesteld bij het scheppen van welvaart. Gebrekkige sociale bescherming is vaak een sterke belemmering voor de duurzame ontwikkeling op lange termijn van zowel midden- als laag-inkomenslanden.

*Andris Piebalgs,
commissaris voor
Ontwikkeling, praat met
vissers bij het
Turkanameer in Kenia.*

Economische partnerschapsovereenkomsten

Economische partnerschapsovereenkomsten werden tot dusver ondertekend met drie regio's (Cariform, Stille Oceaan (Papoea-Nieuw-Guinea) en oostelijk en zuidelijk Afrika) en de nadruk ligt thans op de tenuitvoerlegging van deze overeenkomsten. De onderhandelingen tussen de EU en de overige regio's in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-regio's) zijn aan de gang en met een aantal regio's is de voorbije maanden aanzienlijke vooruitgang geboekt. De EU blijft ervan overtuigd dat economische partnerschapsovereenkomsten, waarmee de ACS-landen een geprivilegieerde toegang krijgen tot de EU-markt, het juiste kader zullen bieden om duurzame groei en investeringen te bevorderen.

Respons op humanitaire crisissituaties

Twintigjarig bestaan van ECHO

Het directoraat-generaal Humanitaire Hulp (ECHO) van de Europese Commissie is twintig jaar geleden opgericht. Vandaag is deze dienst een boegbeeld van Europese solidariteit en neemt zij het voortouw bij internationale inspanningen om levens te redden en het lijden te verminderen.

In de voorbije twintig jaar heeft ECHO 14 miljard EUR vrijgemaakt om te voldoen aan de basisbehoeften van mensen die betrokken zijn geraakt bij conflicten en die door natuurrampen zijn getroffen. Europa — de Commissie en de lidstaten samen genomen — is de grootste verstrekker van noodhulp ter wereld.

In de loop van de voorbije jaren heeft de Commissie jaarlijks een bedrag van 1 miljard EUR verstrekt aan bijna 150 miljoen mensen in meer dan 80 landen buiten de Europese Unie. Dit kwam tot stand met middelen die minder dan 1 % vertegenwoordigen van de totale begroting van de Europese Unie.

Bezoek van Kristalina Georgieva, commissaris voor Internationale Samenwerking, Humanitaire Hulp en Crisisbestrijding, aan een vluchtelingenkamp in Kilis aan de Turks-Syrische grens.

Oprichting van het Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening (EU AID Volunteers)

Op basis van de ervaring met de proefprojecten van 2011 en 2012 en een uitgebreid overleg met humanitaire organisaties en andere betrokkenen heeft de Commissie in september een ontwerp aangenomen om het vrijwilligerskorps⁽¹⁸⁾ op te richten. Er is voorgesteld dat het Europees vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening vanaf 2014 volledig operationeel zal zijn en in de loop van de komende jaren ongeveer 10 000 humanitaire vrijwilligers zal opleiden en uitzenden.

Regionaal beleid

West-Europa

Samenwerking met de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie

De nauwe banden tussen de EU en IJsland, Liechtenstein en Noorwegen werden verder versterkt, zowel bilateraal als in het kader van de Europese Economische Ruimte (EER). In 2012 zijn bijzondere inspanningen geleverd met betrekking tot het grote aantal nog niet in werking zijnde EU-besluiten inzake de interne markt, die nog niet in de EER-overeenkomst waren opgenomen. In december 2012 hebben de EDEO en de Commissie hun beoordeling ingediend van de werking van de EER voor overleg met de EU-lidstaten. De EU-EER-Raad kwam bijeen in mei en november 2012.

De samenwerking tussen de EU en Zwitserland is geïntensiveerd met het sluiten van een administratieve regeling voor samenwerking tussen het Europees Defensieagentschap (EDA) en het Zwitserse Bewapeningsagentschap en de verlenging met twee jaar van de Zwitserse deelname aan het kaderprogramma voor onderzoek van Euratom (Euratom KP7).

De Raad stelde een politieke beoordeling op van de betrekkingen met de vier EVA-landen in zijn conclusies over dit onderwerp van 20 december 2012 ⁽¹⁹⁾.

Andorra, Monaco en San Marino

Op 20 november heeft de Commissie een mededeling goedgekeurd over de versterking van de betrekkingen tussen de EU en Andorra, Monaco en San Marino ⁽²⁰⁾, waarin vijf mogelijkheden voor een nauwere integratie van deze landen met de EU zijn opgenomen. In december heeft de Raad conclusies aangenomen waarin hij zich verheugd toont over de mededeling en de Commissie verzoekt de analyse van twee mogelijkheden voort te zetten: de deelname van deze kleine landen aan de Europese Economische Ruimte en het voeren van onderhandelingen over een of meer kaderassociatieovereenkomsten met deze landen.

Regionale samenwerking in Zuidoost-Europa

Met de steun van de EU is er aanzienlijke vooruitgang geboekt op het vlak van regionale samenwerking in Zuidoost-Europa en zijn stappen gezet die hebben bijgedragen tot regionale verzoening, ook door initiatieven zoals het Igman-initiatief en het Recom-initiatief voor verzoening. Er zijn ook vorderingen gemaakt op het vlak van de samenwerking binnen specifieke sectoren. Hierbij gaat het onder meer over de Energiegemeenschap, de Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (Cefta) en de Regionale School voor Openbaar Bestuur (ReSPA). De Regionale Samenwerkingsraad zette de tenuitvoerlegging voort van zijn strategie en werkprogramma voor 2011-2013 die met de hulp van de EU waren opgesteld. Daarnaast is de Regionale Samenwerkingsraad ook betrokken bij een nieuw initiatief, SEE 2020, dat tot doel heeft het Europa 2020-proces aan te passen aan de behoeften en omstandigheden in de landen van Zuidoost-Europa. In juni 2012 is Goran Svilanović aangesteld als nieuwe secretaris-generaal van de Regionale Samenwerkingsraad.

Arctische/noordelijke dimensie

De nieuwe gezamenlijke mededeling ⁽²¹⁾ van de hoge vertegenwoordiger/vice-voorzitter en de Europese Commissie inzake het Noordpoolgebied werd in juni 2012 goedgekeurd en onderstreept het feit dat de voortdurende en fundamentele veranderingen in het Noordpoolgebied van toenemend strategisch, economisch en milieubelang zijn voor de Europese Unie. De EU wenst nauwer samen te werken met de partners in het Noordpoolgebied om de gezamenlijke problemen van duurzame ontwikkeling en doeltreffende milieubescherming op een coöperatieve en constructieve manier aan te pakken. In de mededeling worden stappen voorgesteld voor een constructieve betrokkenheid van de EU bij het Noordpoolgebied die met drie woorden kunnen worden samengevat: kennis, verantwoordelijkheid en engagement.

Het beleid voor de noordelijke dimensie en de structuren ervan bieden een kader voor praktische resultaatgerichte samenwerking, waarbij de EU en haar lidstaten samenwerken met Rusland, Noorwegen en IJsland aan gezamenlijk goedgekeurde projecten. Het steunfonds voor de financiering van de activiteiten van het partnerschap inzake vervoer en logistiek werkt naar het model van het milieupartnerschap en versterkt de EU-aanpak van de regionale samenwerking in Noord-Europa.

Afrika

Goed bestuur, naleving van de mensenrechten en economische hervormingen bleven de prioriteiten van het EU-beleid ten opzichte van Afrika. Om de desbetreffende regionale organisaties te ondersteunen, was de EU betrokken bij het zoeken naar oplossingen voor politieke problemen in landen in het kader van artikel 96 van de Overeenkomst van Cotonou (Guinee, Guinee-Bissau, Madagaskar, Zimbabwe). De EU heeft de constitutionele machtsoverdracht in Ethiopië en Malawi ondersteund. De EU heeft tevens bijstand verleend aan de verkiezingsprocessen in verschillende landen, waaronder Ghana, Senegal en Sierra Leone.

De nauwe samenwerking met de Afrikaanse Unie vindt plaats binnen het kader van de gemeenschappelijke strategie Afrika-EU, het overkoepelende kader voor de samenwerking tussen de twee continenten. Het strategische partnerschap is geconsolideerd door de politieke contacten op het niveau van de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter en andere hoge functionarissen, regelmatige contacten tussen de twee commissies en een reeks concrete thematische initiatieven op politiek en technisch niveau.

Sahel/Mali

Sinds 2010 heeft de EU in nauwe samenwerking met de regeringen van Mali, Niger en Mauritanië de EU-strategie voor veiligheid en ontwikkeling in de Sahel voorbereid en ten uitvoer gelegd, met als doel tegelijk veiligheid, goed bestuur en ontwikkeling op lokaal, nationaal en regionaal niveau te bevorderen.

De crisis die in 2012 in Mali uitbrak, belichtte de relevantie van deze omvattende aanpak. Een duurzame oplossing voor de politieke en veiligheids crisis in Mali is noodzakelijk voor vrede en ontwikkeling in heel de Sahel. Er dienen echter ook in Mali veiligheids- en ontwikkelingsproblemen die zich in de hele Sahel stellen, te worden aangekaart.

Specifiek in 2012 heeft de EU de uitvoering van de strategie in Niger en Mauritanië versneld. In Niger werd in juli een nieuwe EU-missie (Eucap Sahel) gelanceerd om de interne veiligheidstroepen op te leiden en de coördinatie met Mali en Mauritanië te versterken teneinde criminele activiteiten zoals drugssmokkel en terrorisme aan te pakken. In de veiligheidssector en andere dimensies van de strategie, zoals de bestrijding van radicalisering, werden tevens projecten gelanceerd en toekomstige projecten gepland.

In Mali is de EU vastbesloten een substantiële bijdrage te leveren voor de heropbouw, stabilisering en duurzame vrede, vooral in het noorden van het land. Op korte termijn is de EU van plan tegemoet te komen aan een officieel verzoek van de regering van Mali om de defensiestrijdkrachten van Mali te helpen moderniseren en op te leiden, onder legitieme civiele controle. Deze EU-opleidingsmissie zal zich ook bezighouden met het herstel van de commandostructuur, het genereren van een geloofwaardige afschrikkingsmacht en het aanleren door de militairen van respect voor internationaal humanitair recht. De EU engageert zich ook om financiële steun te verlenen aan een internationale steunmissie in Mali onder Afrikaanse leiding.

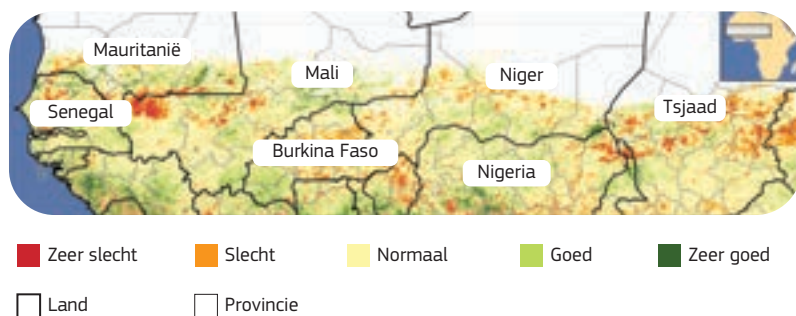
Dit EU-engagement is onderdeel van een omvattende politieke steun voor het herstel van het staatsgezag, de politieke overgang, hereniging en stabiliteit in Mali.

De voedselcrisis in de Sahel

Achttien miljoen mensen zijn getroffen door de acute voedsel- en voedingscrisis in de Sahel, waarbij acht miljoen mensen en meer dan één miljoen kinderen ernstige risico's lijken te lopen. De Europese Commissie heeft een extra bedrag van 164,5 miljoen EUR uitgetrokken om de bestaande ontwikkelingsacties voor voedselveiligheid in de regio te versterken en aan te vullen. Daarnaast worden ook middelen uitgetrokken voor de voedselveiligheid in Burkina Faso, Mali, Mauritanië, Niger en Tsjaad ten belope van ongeveer 220 miljoen EUR.

TOESTAND VAN DE VEGETATIE IN DE SAHEL IN AUGUSTUS 2011, GEMEENSCHAPPELIJK CENTRUM VOOR ONDERZOEK

De voedselcrisis in de Sahel in 2012 werd ten dele veroorzaakt door de lage opbrengst van de oogsten in sommige delen van de Sahel in 2011 als gevolg van de droogte.

Daarnaast heeft de EU in 2012 medegedeeld dat extra inspanningen moeten worden geleverd om de bestaansmiddelen van mensen in een kwetsbare omgeving te beschermen, waarbij een bedrag van 250 miljoen EUR wordt uitgetrokken om activiteiten voor onmiddellijk herstel in de Hoorn van Afrika te ondersteunen (Ondersteuning van de weerbaarheid in de Hoorn van Afrika — Share), en waarbij een bedrag van 320 miljoen EUR is vrijgemaakt om de onderliggende oorzaken van de voedselonzekerheid in de Sahel aan te pakken. In juni 2012 heeft de EU een tweede initiatief opgestart met het oog op een duurzame en permanente oplossing voor de honger en ondervoeding in de Sahel door middel van het mondiale partnerschap AGIR-Sahel („Alliance globale pour l'initiative Résilience” — wereldwijde alliantie voor het weerbaarheidsinitiatief voor de Sahel).

Democratische Republiek Congo

In 2012 kende het land opnieuw instabiliteit op politiek en veiligheidsgebied ten gevolge van de problemen in de nasleep van de presidents- en parlementsverkiezingen van 28 november 2011, en de heropflakking van het conflict in Kivu in de oostelijke DRC na de afscheiding van de Beweging 23 maart (M23) van het nationale Congolese leger (FARDC) in april. De verkiezingswaarnemingsmissie van de EU heeft een aantal aanbevelingen gedaan om de volgende stadia van de lopende verkiezingscyclus te verbeteren (provinciale en lokale verkiezingen), met inbegrip van de herstructurering van de nationale verkiezingscommissie, die door het parlement van de DRC later op het jaar 2012 is goedgekeurd.

In het oosten van de DRC heeft de EU meteen haar inspanningen opgevoerd en diplomatieke instrumenten ingezet om het conflict en de humanitaire gevolgen ervan te beheersen. Voorzitter Van Rompuy heeft op 17 december 2012 deelgenomen aan een VN-vergadering op hoog niveau over de situatie in de oostelijke DRC, waaraan ook de president van de Democratische Republiek Congo, Joseph Kabila, en de president van Rwanda, Paul Kagamé, deelnamen. Dit was een gelegenheid om de mouterij in de DRC te veroordelen en politieke oplossingen op basis van dialoog aan te bevelen. De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter heeft de situatie op de voet gevolgd en duidelijke signalen gegeven aan de presidenten van de DRC en Rwanda om tot matiging op te roepen en oplossingen te zoeken. De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter heeft openbare verklaringen afgelegd waarin de M23 en de gewapende groepen die in de DRC actief zijn, worden veroordeeld, maar ook alle partijen worden herinnerd aan hun respectieve verantwoordelijkheid in het proces, met inbegrip van de noodzaak om humanitaire hulp tot de getroffen bevolkingsgroepen toe te laten. De conclusies van de Raad over de situatie in het oosten van de DRC (25 juni, 19 november en 10 december) wezen opnieuw op de noodzaak om de soevereiniteit en integriteit van de DRC te respecteren, en veroordeelden alle vormen van steunverlening aan de M23. Het is essentieel de diepere oorzaken van het conflict aan te pakken om een interne consensus in Kivu te vergemakkelijken en opnieuw een positieve regionale dynamiek in het gebied van de Grote Meren mogelijk te maken.

Azië

Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (Asean) en dialoog Azië-Europa (ASEM)

De EU en Asean hebben hun wederzijdse relaties versterkt op basis van een actieplan voor de periode 2013-2017 dat in april 2012 in Brunei is aangenomen op de 19e vergadering van de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU en Asean. De hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter nam ook deel aan de 19e ministeriële vergadering van het Regionaal Forum van Asean (ARF) in juli in Phnom Penh, waar zij ook de toetreding van de EU tot het Verdrag van vriendschap en samenwerking in Zuidoost-Azië kon ondertekenen tezamen met de tien ministers van Buitenlandse Zaken van Asean. In september 2012 vond overleg plaats tussen hogere ambtenaren van de EU en Asean over terrorisme en grensoverschrijdende misdaad, waarbij verdere vooruitgang is geboekt in de dialoog met betrekking tot kwesties van wederzijds veiligheidsbelang.

*José Manuel Barroso,
voorzitter van de Europese
Commissie, op de negende
topconferentie
Azië-Europa.*

In 2012 heeft de EU haar betrekkingen met Azië aanzienlijk verbeterd. Meer bepaald kon dankzij de negende ASEM-top in Laos in 2012 de regio-tot-regio-dialoog tussen Europa en Azië worden voortgezet. De EU onderhandelt momenteel over een verregaande vrijhandelsovereenkomst met diverse landen van Asean: de EU en Singapore hebben in december de onderhandelingen afgerond over een van de meest uitgebreide vrijhandelsovereenkomsten waarover de EU ooit onderhandelingen heeft gevoerd. Hierdoor krijgen ondernemingen uit Europa en Singapore nieuwe kansen om samen zaken te doen, waarbij de groeiende Singaporese markt exportmogelijkheden biedt voor industriële, dienstverlenende en landbouwbedrijven uit de EU. Daarnaast zijn de onderhandelingen met Maleisië en Vietnam aan de gang. Naast de liberalisering van de handel in goederen werd gesproken over openbare aanbestedingen, duurzame ontwikkeling, diensten en investeringen, intellectuele eigendom en mededinging.

Iran

De EU blijft zich inzetten voor een diplomatieke oplossing voor de Iraanse nucleaire kwestie door middel van onderhandelingen op basis van het Non-prolifera-tieverdrag en volledige uitvoering van alle relevante resoluties van de VN-Veiligheidsraad en de raad van beheer van de IAEA. De hoge vertegenwoordiger/ vicevoorzitter heeft samen met de E3+3-groep, die uit China, Frankrijk, Duitsland, Rusland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten bestaat, haar inspanningen voortgezet om Iran tot serieuze onderhandelingen te bewegen, onder meer door een aantal besprekingsronden die het afgelopen jaar plaatsvonden. Iran werd opgeroepen concrete, praktische stappen te ondernemen om vertrouwen te wekken in de zuiver vreedzame aard van zijn nucleaire programma en te voldoen aan al zijn internationale verplichtingen teneinde tegemoet te komen aan de ernstige bezorgdheid van de internationale gemeenschap. Bovendien wordt van Iran verwacht dat het volledige medewerking verleent aan de IAEA om de bestaande problemen op te lossen, ook waar er mogelijk sprake is van een militaire dimensie.

Naar aanleiding van de zorgen over het nucleaire programma van Iran heeft de EU sancties toegepast, zowel door overneming van VN-besluiten als in de vorm van autonome maatregelen. Omdat het verslag van november 2011 van de IAEA opnieuw tot bezorgdheid leidde, stelde de Raad in januari 2012 een nieuwe reeks strenge sancties tegen Iran vast, waaronder een verbod op de invoer van Iraanse ruwe olie en olieproducten. Aangezien Iran weigerde serieus te onderhandelen, besloot de Raad in oktober 2012 opnieuw tot een pakket strenge sancties, waarmee hij nogmaals aangaf vast te willen houden aan de tweesporenaanpak met sancties.

De zorgen van de EU over de steeds verder verslechterende mensenrechtensituatie in Iran zijn niet verdwenen. Zij veroordeelde de scherpe stijging van het aantal executies (Iran behoort tot de landen die het vaakst de doodstraf uitvoeren). Het baarde de EU tevens zorgen dat Iran de fundamentele vrijheden van zijn burgers, zoals de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vergadering en de vrijheid van godsdienst of wereldbeschouwing, niet beschermt en eerbiedigt. In dit verband veroordeelde de EU de systematische onderdrukking van politieke tegenstanders, kunstenaars, bloggers, cineasten, journalisten, vrouwen en leden van religieuze en etnische minderheidsgroepen. De EU heeft sancties ingesteld tegen de personen die verantwoordelijk zijn voor ernstige schendingen van de mensenrechten in Iran. Deze sancties zijn in maart 2012 aangescherpt. De EU steunt het mandaat van de speciale rapporteur van de VN over de mensenrechtensituatie in Iran, Ahmed Shaheed, en pleit voor facilitering van zijn bezoek aan Teheran.

Irak

De betrekkingen tussen de EU en Irak, die volop in ontwikkeling zijn, kregen een nieuwe impuls door de ondertekening van een partnerschaps- en samenwerkingsovereenkomst op 11 mei. Beide partijen verbonden zich tot een snelle tenuitvoerlegging op basis van de voorlopige toepassing van de gehele overeenkomst, met inbegrip van het handelsakkoord, die op 1 augustus van start ging. Daardoor kunnen de eerste gezamenlijke vergaderingen wellicht al begin 2013 plaatsvinden.

Jemen

De EU behoort tot de belangrijkste internationale partners die steun verlenen aan de verkozen president van Jemen, Abd-Rabbu Mansour Hadi, tijdens de eerste stappen van een lastig, delicaat overgangsproces. Internationale steun is nog steeds onontbeerlijk om de president en de overgangsregering in staat te stellen te regeren en escalatie van het geweld in het land te voorkomen.

Handdruk tussen Aung San Suu Kyi, voorzitter van de Nationale Liga voor Democratie in Birma en winnares van de Nobelprijs voor de Vrede (rechts), en José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie.

Birma/Myanmar

De EU heeft in Yangon een nieuw bureau in gebruik genomen, dat de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter op 28 april tijdens haar bezoek aan het land heeft geopend. De recente positieve ontwikkelingen in het land worden door de EU van nabij gevolgd. In februari maakte de EU bekend dat voor de periode 2012-2013 een uitzonderlijk bedrag ontwikkelingshulp van 150 miljoen EUR zou worden vrijgemaakt, waarvan in september reeds 96 miljoen EUR was vastgelegd voor betere toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en bestaansmiddelen van de bevolking van Birma/Myanmar en ook voor capaciteitsopbouw voor sommige essentiële overheidsdiensten. De EU is ook volledig betrokken bij de ondersteuning van het etnisch vredesproces, onder meer met haar steun voor ontwortelde bevolkingsgroepen die door de conflicten in Birma/Myanmar zijn getroffen. Tijdens zijn bezoek aan Birma/Myanmar in november bevestigde Commissievoorzitter Barroso de steun van de EU voor de aanzienlijke hervormingen die momenteel worden doorgevoerd en deelde hij mee dat de EU een bedrag van 700 000 EUR zou vrijmaken voor de aanloopkosten van het Vredescentrum van Birma/Myanmar.

Afghanistan

In de conclusies van de Raad van 14 mei 2012 heeft de Raad opnieuw de langetermijnverbintenis van de EU en haar lidstaten bevestigd om Afghanistan tijdens de overgang en de tien jaar van transformatie te steunen. De internationale conferenties in Chicago, Kabul en Tokio vormden een uitgebreid kader voor een succesvolle overgang in Afghanistan. Op de conferentie van Tokio in juli heeft de EU opnieuw haar langetermijnverbintenis bevestigd om Afghanistan na 2014 te blijven ondersteunen. Een kader voor wederzijdse verantwoordelijkheid is tot stand gekomen, waarbij de criteria zijn vastgesteld voor de voortzetting van de steun van de internationale gemeenschap. De onderhandelingen over de samenwerkingsovereenkomst inzake partnerschap en ontwikkeling zijn aangevat. In 2012 heeft de EU 190 miljoen EUR vastgelegd ter ondersteuning van de nationale prioritaire programma's voor gezondheidszorg en landbouw en voor maatregelen inzake sociale bescherming voor vrouwen die worden bedreigd en die in conflict zijn met de wet. De programma's zijn in overeenstemming met de Afghaanse nationale ontwikkelingsstrategie en het in de begroting opgenomen aandeel van de EU-steun neemt geleidelijk toe. In het kader van het proces van Istanbul ondersteunt de EU de politieke samenwerking tussen de buurlanden van Afghanistan met vertrouwenwekkende maatregelen.

Pakistan

De EU blijft de duurzame ontwikkeling van plattelandsgemeenschappen ondersteunen. In de berggebieden van het noordwesten van Pakistan financiert de Commissie de opwekking van elektriciteit uit waterkracht voor 75 000 gezinnen die momenteel geen toegang hebben tot elektriciteit. De Commissie ondersteunt ook de capaciteit van nationale en provinciale parlementen om democratische controle uit te oefenen. De EU verstrekt opleiding en uitrusting aan parlementsleden en ondersteunend personeel. De Commissie blijft steun verlenen aan de provinciale regeringen in de provincies Sindh en Khyber Pakhtunkhwa bij hun onderwijshervormingen om ervoor te zorgen dat meer kinderen onderwijs volgen, het percentage meisjes dat naar school gaat stijgt en de onderwijskwaliteit verbetert. In januari 2012 heeft de Raad het vijfjarig inzetplan EU-Pakistan goedgekeurd, waarmee de strategische dialoog tussen de EU en Pakistan wordt ondersteund die de hoge vertegenwoordiger/vicevoorzitter op 5 juni tijdens haar bezoek aan Islamabad samen met minister van Buitenlandse Zaken Hina Rabbani Khar heeft opgestart. In de conclusies van de Raad van 25 juni 2012 werden deze stappen geprezen als uiting van de verdieping en verbreding van de betrekkingen tussen de EU en Pakistan. Als onderdeel van haar reactie op de verwoestende overstromingen heeft de EU ingestemd met autonome handelspreferenties voor Pakistan. Dit betekent dat bepaalde goederen uit Pakistan vrij van rechten in de EU kunnen worden ingevoerd of worden onderworpen aan bepaalde maxima (tariefcontingenten). De maatregelen werden in november 2012 van kracht en blijven gelden tot 31 december 2013.

Bangladesh

De EU bleef de grootste handelspartner van Bangladesh en een van zijn belangrijkste ontwikkelingspartners. De EU heeft steun verleend aan de meest kwetsbare bevolkingsgroepen, onder meer vluchtelingen en de inheemse bevolking.

Maldiven

De EU heeft ernaar gestreefd een beter politiek klimaat op de Maldiven te bevorderen na de „machtsoverdracht” in februari 2012.

Noord-Korea

De bijstand van de EU bestond hoofdzakelijk uit de koppeling van noodhulp, rehabilitatie en ontwikkeling op het vlak van voedselzekerheid en humanitaire hulp. Uit de middelen voor het thematisch programma Voedselzekerheid 2011-2013 is voor Noord-Korea een bedrag van 20 miljoen EUR vrijgemaakt.

EU-steun voor en samenwerking met Bangladesh: de Baghjur Pashchhimpara Shikhon-school in Baghjur (Hobiginj) (Shikhon — leeralternatieven voor kwetsbare kinderen).

Vietnam

De EU voert momenteel besprekingen met de Vietnamese regering over een nieuw hulpprogramma dat in 2013 van start gaat om verbeteringen tot stand te brengen bij het beheer van het zorgstelsel en de verstrekking van gezondheidsdiensten aan de armen en om gezondheidszorg voor iedereen tot stand te brengen. Na de ondertekening in juli van een nieuw programma voor handel en economische samenwerking heeft de EU bevestigd dat zij voornemens is Vietnam te ondersteunen bij de bevordering van economische groei ten gunste van de armen door een sterke integratie van het land in de mondiale en regionale handelssystemen. Voor dit nieuwe initiatief wordt een bedrag van 15 miljoen EUR uitgetrokken. Het is de voortzetting van een geslaagd hulpprogramma dat in juni is gesloten.

Latijns-Amerika en het Caribisch gebied

In 2012 is verdere vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de resultaten van de topconferentie EU-Latijns-Amerika/Cariben die in 2010 in Madrid plaatsvond. De EU en de Latijns-Amerikaanse en Caribische partnerlanden bleven voortwerken aan de uitvoering van een gemeenschappelijke agenda, met name de ondertekening van de in Madrid gesloten overeenkomsten (de associatieovereenkomst tussen de EU en Midden-Amerika en de handelsovereenkomst met Colombia en Peru) en de aanpak van een aantal prioriteiten op essentiële werkkterreinen. De voorbereidingen voor de volgende topconferentie — die in januari 2013 wordt gehouden in Santiago in Chili — vonden plaats in 2012. Het belangrijkste thema van de topconferentie „Een alliantie voor duurzame ontwikkeling: bevordering van maatschappelijke en milieuvriendelijke investeringen” is in het bijzonder van belang voor het partnerschap tussen de EU en de Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caribische Landen (Celac).

STICHTING EU-LAC

Begin 2012 zijn in het Duitse Hamburg de werkzaamheden begonnen van de stichting EU-LAC. De stichting wordt voorgezeten door voormalig EU-commissaris Benita Ferrero-Waldner. De Peruviaanse diplomaat Jorge Valdez is uitvoerend directeur.

Olaf Scholz, burgemeester van Hamburg (midden), verwelkomt Benita Ferrero-Waldner, voorzitter van de Stichting Europa-Latijns-Amerika/Cariben (rechts), en Jorge Luis Valdez Carrillo, uitvoerend directeur van de stichting (links), in het stadhuis van Hamburg (Duitsland).

De regio van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied is ook in 2012 door haar indrukwekkende economische prestaties, haar steeds solidere en meer verspreide engagement voor democratische waarden en de mensenrechten, en haar toenevende invloed in multilaterale organisaties voor de EU van steeds groter belang geworden. De algemene betrekkingen werden echter gekenmerkt door een zorgwekkende tendens tot restrictieve handelspraktijken, zoals de restricties van Argentinië op invoervergunningen, waardoor de dynamiek van de handel werd aangetast.

In 2012 werd op diverse gebieden vooruitgang geboekt. In juni werd de associatieovereenkomst tussen de EU en Centraal-Amerika ondertekend en in dezelfde maand werd ook de vrijhandelsovereenkomst met Colombia en Peru ondertekend. Een andere belangrijke stap in de goede richting was de goedkeuring door de Raad Buitenlandse Zaken in november 2012 van de gezamenlijke strategie EU-Caribisch gebied, hetgeen een belangrijk document is voor de betrekkingen met de Caribische subregio.

In 2012 zijn een aantal samenwerkingsacties goedgekeurd ten gunste van Latijns-Amerika voor in totaal ongeveer 365 miljoen EUR. Sommige acties zijn gericht op mensenrechtenkwesties in Brazilië, Guatemala en Nicaragua. Andere acties hebben betrekking op vraagstukken van sociale cohesie zoals in Mexico en Uruguay. Ten slotte zijn er nog acties die gericht zijn op de verbetering van het ondernemingsklimaat en de economische ontwikkeling van de regio zoals in Nicaragua en Peru. Daarnaast werden ook acties ondersteund die gericht waren op de aanpassing aan de klimaatverandering en het behoud van de natuurlijke hulpbronnen, zoals in Bolivia en Honduras.

De succesvolle activiteiten van de Latijns-Amerikaanse investeringsfaciliteit (LAIF), die investeringen ondersteunt in essentiële infrastructuur met het oog op een eerlijke en duurzame sociaaleconomische ontwikkeling, zijn voortgezet. Er werden zes operationele commissies opgericht, die hebben ingestemd met zeventien projecten en een voorlopige goedkeuring aan twee projecten hebben gegeven. De totale bijdrage van LAIF bedraagt 92,8 miljoen EUR en fungeert als hefboom voor totale investeringen van bijna 3,3 miljard EUR.

Over het algemeen is de Europese Unie zeer actief geweest met de bevordering van de rechtsstaat en goed bestuur in de regio. Veiligheid bleef een van de belangrijkste prioriteiten op de EU-agenda voor de Latijns-Amerikaanse en Caribische regio. Een nieuwe regionale veiligheidsstrategie voor Centraal-Amerika is goedgekeurd met follow-up door de EU door middel van het instrument van de „Vriendengroep”, waarbij alle steunverstrekkers betrokken zijn die in de sector actief zijn. De EU zal een aantal pijlers van deze regionale strategie ondersteunen door middel van haar regionale samenwerking met Centraal-Amerika.

De voortzetting en versterking van de politieke dialoog in de regio blijft een prioriteit. Naast de samenwerking inzake handel en ontwikkeling werken de EU en de Caribische landen samen aan een gemeenschappelijke regionale strategie die tot doel heeft de politieke dimensie van hun betrekkingen te versterken. De Europese Commissie verleent uitgebreide steun aan zowel het programma voor regionale integratie van de Caribische Gemeenschap (Caricom) als aan de inspanningen van het Caribisch Forum (Cariforum) voor de economische partnerschapsovereenkomst met de Europese Unie, waarin is geregeld hoe de beide regio's zullen samenwerken met betrekking tot een breed spectrum van handelsgerelateerde kwesties.

Wederopbouw van woningen en stadsplanning in Haïti

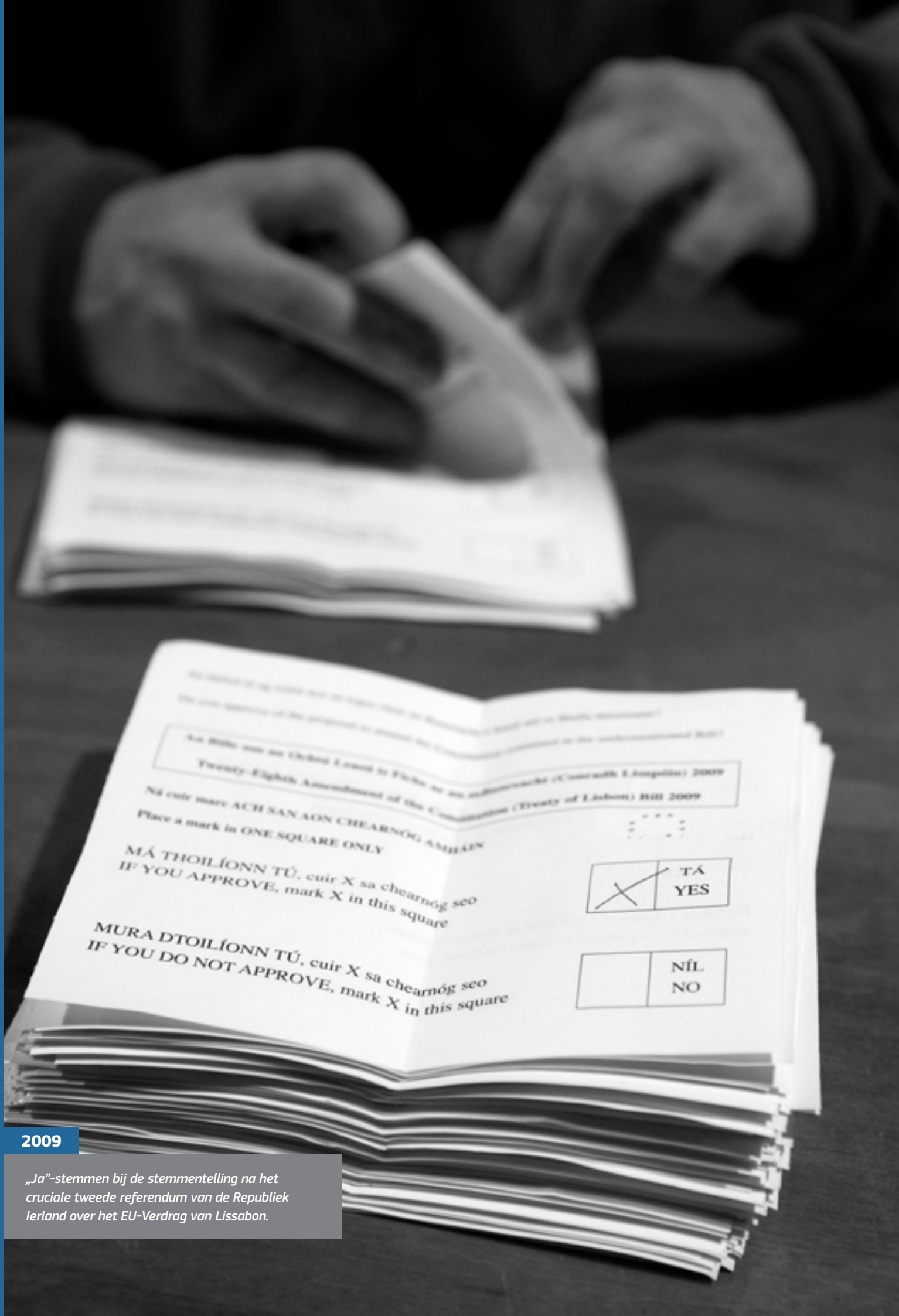
Haïti blijft het armste land in het Caribisch gebied. Vóór de aardbeving van 2010 was de situatie in Haïti reeds complex. Na de aardbeving, die tot talrijke infrastructurele, sociale en politieke problemen heeft geleid, is de toestand nog ingewikkelder geworden. Overeenkomstig de prioriteiten van de Haïtiaanse autoriteiten is de ontwikkelingshulp van de EU en de EU-lidstaten gericht op de volgende terreinen: infrastructuur, water en sanitaire voorzieningen, onderwijs, gezondheidszorg, bestuur, landbouw en plattelandsontwikkeling. In 2012 is bijzondere aandacht besteed aan steun voor huisvesting en duurzame stadsontwikkeling in informele buurten die door de aardbeving waren getroffen. Een extra bedrag van 23,5 miljoen EUR is toegewezen aan een lopend programma dat onder meer betrekking heeft op steun voor de wederopbouw van woningen, stedelijke infrastructuur en de capaciteit van lokale besturen voor ruimtelijke ordening, rampenrisicovermindering en landbeheer. Met dit programma, waarvoor in totaal 59,4 miljoen EUR is uitgetrokken, wordt bijgedragen tot de overgang van noodhulp naar rehabilitatie en ontwikkeling.

NOTEN

- (¹) Gezamenlijke mededeling „Versterking van het oostelijk partnerschap: een routekaart voor de top in het najaar van 2013” (JOIN(2012) 13).
- (²) http://ec.europa.eu/energy/international/bilateral_cooperation/usa_en.htm.
- (³) http://ec.europa.eu/energy/international/bilateral_cooperation/china/china_en.htm.
- (⁴) http://ec.europa.eu/energy/international/bilateral_cooperation/india_en.htm.
- (⁵) Conclusies van de Raad Buitenlandse Zaken van 25 juni 2012, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/131181.pdf.
- (⁶) Gezamenlijke mededeling aan het Europees Parlement en de Raad „Een centrale plaats voor mensenrechten en democratie in het externe optreden van de EU — Voor een meer doeltreffende aanpak” (COM(2011) 886).
- (⁷) http://www.aideffectiveness.org/busanhlf4/images/stories/hlf4/OUTCOME_DOCUMENT_-_FINAL_EN.pdf.
- (⁸) http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1342_en.htm.
- (⁹) Mededeling van de Commissie betreffende de voornaamste bevindingen van het uitgebreide monitoringverslag over de stand van de voorbereidingen van Kroatië voor het lidmaatschap van de Europese Unie (COM(2012) 601).
- (¹⁰) http://ec.europa.eu/enlargement/countries/strategy-and-progress-report/index_en.htm.
- (¹¹) Mededeling van de Commissie „Advies van de Commissie betreffende het verzoek van Albanië om toetreding tot de Europese Unie” (COM(2010) 680).
- (¹²) Deze verwijzing laat de standpunten over de status van Kosovo onverlet, en is in overeenstemming met Resolutie nr. 1244/99 van de VN-Veiligheidsraad en het advies van het Internationaal Gerechtshof over de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo.
- (¹³) Mededeling van de Commissie „Het effect van het EU-ontwikkelingsbeleid vergroten: een agenda voor verandering” (COM(2011) 637).
- (¹⁴) Conclusies van de Raad Buitenlandse Zaken van 14 mei 2012 (<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st09/st09369.en12.pdf>).
- (¹⁵) Gezamenlijke mededeling „De rol van Europa in de wereld: een nieuwe aanpak voor de financiering van het externe optreden van de EU” (COM(2011) 865).
- (¹⁶) Mededeling van de Commissie „De toekomstige strategie inzake EU-begrotingssteun aan derde landen” (COM(2011) 638).
- (¹⁷) Mededeling van de Commissie „Sociale bescherming in de ontwikkelingssamenwerking van de Europese Unie” (COM(2012) 446).
- (¹⁸) Voorstel voor een verordening tot oprichting van een Europees Vrijwilligerskorps voor humanitaire hulpverlening — EU Aid Volunteers (COM(2012) 514).
- (¹⁹) Conclusies van de Raad Vervoer, Telecommunicatie en Energie van 20 december 2012 (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/trans/134523.pdf).
- (²⁰) Mededeling van de Commissie „EU-betrekkingen met het Vorstendom Andorra, het Vorstendom Monaco en de Republiek San Marino — Mogelijkheden voor nauwere integratie met de EU” (COM(2012) 680).
- (²¹) Gezamenlijke mededeling „Ontwikkeling van een EU-beleid ten opzichte van het Noordpoolgebied: vooruitgang sedert 2008 en volgende stappen” (JOIN(2012) 19).

FOTO'S

Antoine Lemasson/ Europese Unie, blz. 138
 Associated Press/Reporters, blz. 176
 DPA/Reporters, blz. 178
 Europese Unie, blz. 142, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 155, 162, 169, 170, 174, 177
 Evaristo Sa/AFP, blz. 152
 iStockphoto.com/santirf, blz. 165
 iStockphoto.com/Valery Shanin, blz. 163
 National Disaster Management Office, Solomon Islands, blz. 156
 Paul J. Richards/AFP, blz. 154
 Reporters/Beatrice Petit, blz. 160
 Theo Schneider/Demotix/Corbis, blz. 139

2009

„Ja“-stemmen bij de stemming na het cruciale tweede referendum van de Republiek Ierland over het EU-Verdrag van Lissabon.

2012

*Plenaire vergadering van
het Europees Parlement
in Straatsburg.*

HOOFDSTUK 6

De werkzaamheden van de Europese instellingen en organen

- ▶ **De werkzaamheden van de Europese instellingen en organen**
- ▶ **Belangrijke besluiten van het Hof**
- ▶ **Europese rol van de nationale parlementen**

De instellingen van de Unie hadden hun handen vol met het zoeken naar oplossingen voor de financiële en economische crisis. Hoewel het om ingewikkelde kwesties ging en er moeilijke beslissingen moesten worden genomen, hebben de verschillende instellingen aan de verwachtingen voldaan en hebben zij veelomvattende oplossingen aangereikt voor uiterst complexe problemen. Uit de beslissingen, de adviezen en de vastgestelde wetgeving bleek dat beslissende hervormingen werden doorgevoerd om de crisis aan te pakken en een degelijke basis te leggen voor het herstel. Naast het zware takenpakket op het financiële en economische front hebben de instellingen en overige organen ook tal van andere werkzaamheden verricht in het belang van de burgers van de Unie en de wereld in het algemeen. Tevens kenmerkend voor dit jaar was dat de nationale parlementen hun nieuwe bevoegdheden in het kader van het Verdrag van Lissabon hebben uitgeoefend.

Het Europees Parlement

Belangrijkste debatten

In het derde jaar van zijn zittingsperiode had het Europees Parlement een rijk, gevarieerd en zwaar takenpakket, waarbij vooral wetgevings- en beleidswerkzaamheden in verband met financiële en economische vraagstukken een groot deel van de tijd in beslag namen. Andere politieke hoogtepunten waren de traditionele debatten over de presentatie van het werkprogramma van de roulerende voorzitterschappen (Denemarken en Cyprus) en over de State of the Union-beoordeling van de behaalde resultaten.

In januari vond een speciaal en ietwat ongewoon plenair debat plaats betreffende de politieke ontwikkelingen in Hongarije, waarop de Hongaarse premier Viktor Orbán op eigen verzoek aanwezig was. Het voorzitterschap van de Raad en Commissievoorzitter José Manuel Barroso legden er zorgvuldig bemeten verklaringen af, voornamelijk wat de verenigbaarheid van bepaalde Hongaarse wetten met het EU-recht betreft, en deden een oproep om de fundamentele waarden en rechten in het algemeen te eerbiedigen. In februari nam de plenaire vergadering een follow-upresolutie aan waarin het Europees Parlement uiting gaf aan zijn ernstige bezorgdheid over de situatie in Hongarije en er bij de Hongaarse regering op aandrang zich, in het gemeenschappelijk belang van de Hongaarse burgers en van de Europese Unie, te voegen naar de aanbevelingen, de bezwaren en de eisen van de Europese Commissie, de Raad van Europa en de Commissie van Venetië (Europese Commissie voor Democratie door middel van het Recht). De Commissie werd aangemaand nauw toe te zien op de toepassing en de eventuele veranderingen van de Hongaarse wetgeving en na te gaan of daarbij de letter en de geest van de Europese Verdragen worden nageleefd, en een grondig onderzoek te voeren naar een aantal belangrijke beginselen en kwesties.

De tweede helft van het jaar startte met een soortgelijk debat over de politieke situatie in Roemenië. De Commissie benadrukte haar onpartijdigheid als hoedster van het Verdrag en wees tevens op de noodzaak om de gerechtelijke stelsels van alle lidstaten aan toezicht te onderwerpen.

Wat de andere lidstaten betreft, heeft het Parlement een speciaal plenair debat gehouden over de door de Nederlandse PVV-partij opgezette internetsite, die zo goed als unaniem veroordeeld werd.

Tot slot kwam het Deense voorzitterschap van de Raad aan het eind van zijn ambtsperiode hevig onder vuur te liggen nadat de Raad besloten had de rechtsgrondslag van het Schengenpakket te wijzigen. Omdat Schengen een cruciale kwestie was geworden, hield het Parlement in juli nog een debat over de vele inbreuken op de Schengenregels (de Commissie had 11 gevallen gesignaleerd) om te wijzen op de noodzaak van een op de communautaire methode gebaseerd EU-mechanisme.

Een van de belangrijkste gebeurtenissen van het voorbije jaar was dat het Parlement in juli de Acta-overeenkomst (handelsovereenkomst ter bestrijding van namaak) verwierp. Terwijl de Commissie had besloten om Acta naar het Hof van Justitie van de Europese Unie te verwijzen voor advies over de onverenigbaarheid met de Verdragen krachtens artikel 218, lid 11, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, besloot zij in december haar verzoek in te trekken.

Europarlementariërs stemmen in een plenaire vergadering in Straatsburg (Frankrijk).

De rol van het Parlement in de economische en financiële crisis

Naast de politieke actualiteit was er in de plenaire debatten vaak aandacht voor de huidige economische crisis, exit-strategieën en projecten op de langere termijn voor een verdergaande economische, monetaire en begrotingsintegratie. Aan deze debatten leverde voorzitter van de Commissie Barroso regelmatig een bijdrage, net als Olli Rehn, vicevoorzitter en commissaris voor Economische en Monetaire Zaken en de euro, en af en toe ook Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad. Voorzitter Barroso hield het Parlement regelmatig op de hoogte van de plannen en concrete voorstellen van de Commissie om de crisis aan te pakken (bijvoorbeeld door de presentatie van de mededelingen van de Commissie over het „Werkgelegenheidspakket” en over „Groei voor Griekenland”, de jaarlijkse groeianalyse van de Commissie voor 2013 en de blauwdruk voor een hechte Economische en Monetaire Unie (EMU)) en wees herhaaldelijk op de noodzaak om financiële stabiliteit en begrotingsconsolidatie te combineren met duurzame groei en werkgelegenheid. Hij bleef in het bijzonder hameren op de communautaire methode en verwierp op krachtdadige wijze alle verdeeldheid zaaiende discussies over „winnaars en verliezers”. In mei stelde hij het Parlement voor een interinstitutioneel akkoord over het groei-initiatief te sluiten. In de loop van het jaar werd duidelijk dat, behalve de systeemgovernance zelf, ook de gevolgen van de crisis almaar meer aan bod kwamen; de beleidsmakers en andere parlementsleden hadden het steeds vaker over de noodzaak om de groeiende sociale crisis dringend aan te pakken.

Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, en José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, op de bijeenkomst van de Conferentie van voorzitters over de resultaten van de Europese Raad van 13 en 14 december 2012.

In de tweede helft van het jaar ging het Parlement, zich baserend op de State of the Union-toespraak van voorzitter Barroso en de naar aanleiding daarvan door de Commissie gepresenteerde documenten (voorstellen betreffende een bankenunie/gemeenschappelijk toezichtmechanisme, blauwdruk voor de Economische en Monetaire Unie), maar ook reagerend op het verslag van de vier voorzitters en een aantal initiatiefadviezen, geleidelijk meer aandacht besteden aan de strategische en structurele vraagstukken in verband met de toekomstige constructie van de Economische en Monetaire Unie en de EU. Tijdens deze beraadslagingen bleef het Parlement erop hameren dat de democratische legitimiteit van het economisch bestuur versterkt dient te worden door een uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement. Griekenland kwam in deze debatten natuurlijk veelvuldig ter sprake, en de leiders van de instellingen en anderen pleitten herhaaldelijk voor solidariteit met het land en zijn bevolking, en benadrukten tegelijk hoe belangrijk het is dat zowel Griekenland als de andere betrokkenen hun verplichtingen nakomen.

In februari vond een debat plaats met de Italiaanse premier Mario Monti, die een staande ovatie kreeg van de parlementsleden. Zijn toespraak over de economische hervormingen in Italië werd positief ontvangen en de leiders van de politieke fracties zwaaiden hem alle lof toe voor zijn inspanningen om de Italiaanse economie weer op het goede spoor te brengen en voor begrotingsdiscipline te zorgen. Anderzijds waren er specifieke debatten over verschillende aangelegenheden in verband met de pogingen van de EU om de crisis aan te pakken. Daarbij ging het onder meer over het Europees semester en de tenuitvoerlegging ervan in 2012, het verslag over de jaarlijkse groeianalyse (in zijn resolutie deed het Parlement een oproep voor meer inspanningen op het gebied van groei, werkgelegenheid en armoede en moedigde het de lidstaten aan hun structurele hervormingen uit te voeren; de rapporteurs van het Parlement verzochten de Commissie tevens verslag uit te brengen over het gevolg dat de lidstaten aan de aanbevelingen hebben gegeven), de groei, de bankenunie, de crisisafwijking van het Europees Fonds voor de aanpassing aan de globalisering, de herprogrammering van de structuurfondsen om de jeugdwerkloosheid beter te kunnen bestrijden en het mkb beter te kunnen ondersteunen, de strijd tegen belastingfraude en belastingontwijking, en het initiatief „Kansen voor jongeren”. Het Parlement heeft in de loop van het jaar tal van belangrijke resoluties aangenomen over de economische en monetaire ontwikkelingen.

Belangrijke inspanningen werden geleverd om overeenstemming te bereiken over verschillende belangrijke wetgevingsdossiers/-pakketten in verband met economisch bestuur. Voorbeelden daarvan zijn de „twopack”-wetgevingsmaatregelen op het gebied van economisch bestuur, de voorstellen inzake kapitaalvereisten (RKV IV), alsook de bankenunie en het gemeenschappelijk toezichtmechanisme.

State of the Union-toespraak 2012

In september hield de voorzitter van de Europese Commissie zijn jaarlijkse State of the Union-toespraak voor het Europees Parlement, waarbij hij nadrukkelijk pleitte voor een nieuwe koers en een nieuwe manier van denken voor Europa. Hij schetste een pad naar meer Europese eenheid om de crisis te overwinnen en soevereiniteit te behouden in deze gemondialiseerde wereld. De inspanningen in dat verband moeten deel uitmaken van een ruimer beslissend pact voor Europa waardoor onze waarden, onze vrijheid en onze welvaart bijdragen tot de toekomst van een gemondialiseerde wereld, waaronder ook de voltooiing van een hechte economische unie in combinatie met een diepere politieke unie.

José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, spreekt het Europees Parlement toe in het debat over de toestand van de Unie in Straatsburg (Frankrijk).

In dit verband riep hij op tot een federatie van natiestaten en kondigde een blauwdruk aan voor een hechte Economische en Monetaire Unie. De goedkeuring van een voorstel van de Commissie, nog dezelfde dag, om een toezichtmechanisme voor banken in de eurozone in te stellen, was een belangrijke stap in deze richting. Barroso benadrukte ook dat het absoluut noodzakelijk is om overeenstemming te bereiken over het meerjarig financieel kader voor de periode 2014-2020.

Hij onderstreepte het belang van een versterkt Europees Parlement en de behoefte aan complementariteit en samenwerking tussen het Europees Parlement en de nationale parlementen. In dat verband verwees hij naar het voorstel van de Commissie van dezelfde dag betreffende een sterker statuut voor de Europese politieke partijen ⁽¹⁾. In het licht van de Europese verkiezingen van 2014 stelde hij voor dat alle Europese politieke partijen een kandidaat zouden presenteren voor de functie van Commissievoorzitter, wat een belangrijke verrijking van het pan-Europese politieke debat zou betekenen.

De voorzitter wees tot slot op de behoefte aan solidariteit en het behoud van de integriteit van de Unie, en moedigde de pro-Europese krachten aan zich te mobiliseren tegen de populistische en extremistische krachten en er alles aan te doen om duidelijk te maken welke gevolgen en positieve voordelen de Europese integratie daadwerkelijk meebrengt. In het debat heerste een duidelijke verdeeldheid tussen de overgrote meerderheid van pro-Europese krachten, die de ambitieuze toespraak van de voorzitter verwelkomden en pleitten voor maatregelen ter zake, en de aanzienlijke minderheid die de bestaansredenen van de Europese integratie verwierpen.

Aansluitend op de State of the Union-toespraak van voorzitter Barroso nam de Commissie in oktober 2012 haar werkprogramma voor 2013 aan, waarbij de algemene doelstelling het aanpakken van de crisis en de terugkeer naar duurzame groei in de EU blijft. In het werkprogramma wordt aangegeven welke maatregelen daarvoor nodig zijn, met inbegrip van 58 nieuwe initiatieven die vóór de Europese verkiezingen van juni 2014 moeten worden goedgekeurd en opgestart.

Wetgevende werkzaamheden

De wetgevende taken namen het hele jaar door gestaag toe en drukten tegen het najaar zwaar op de agenda.

In eerste lezing werd (met de Raad) een akkoord bereikt en goedgekeurd op de plenaire vergadering over een aantal dossiers die nauw verband hielden met de economische crisis (projectobligaties, OTC-derivaten (EMIR-verordening), risicodelingsinstrumenten voor lidstaten die ernstige moeilijkheden ondervinden ten aanzien van hun financiële stabiliteit), over voorstellen die rechtstreeks voordelen inhouden voor burgers en ondernemingen (roamingtarieven, erfopvolging en de Europese erfrechtverklaring, onderling gekoppelde ondernemingsregisters, overschrijvingen en automatische afschrijvingen in euro (technische vereisten), coördinatie van socialezekerheidssystemen), over Europese normalisatie, energieefficiëntie, geneesmiddelenbewaking, minimumnormen voor de rechten en de bescherming van slachtoffers van misdrijven en voor slachtofferhulp, rechterlijke bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken („Brussel I”), en het Europees Jaar van de burger 2013.

Een van de belangrijkste gebeurtenissen op wetgevingsgebied dit jaar was de goedkeuring van het „Europees octrooi”-pakket in december, na lange onderhandelingen.

Over sommige zaken werd vroeg in tweede lezing overeenstemming bereikt, onder andere het radiospectrumbeleid, het programma voor voedselverstrekking aan de meest hulpbehoevenden in de Unie, het Europees Vluchtelingenfonds, en de instelling van één Europese spoorwegruimte. De dossiers van de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid inzake afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA) en biociden werden slechts na langdurige onderhandelingen in tweede lezing goedgekeurd, nadat de Commissie bij de goedkeuring een aantal duidelijke verklaringen had afgelegd over haar voorhoud met betrekking tot een aantal cruciale institutionele punten. In enkele gevallen verkoos het Parlement een standpunt in eerste lezing aan te nemen en zo de Raad een sterk signaal toe te sturen. Dit was bijvoorbeeld het geval voor het pakket inzake de aanpassing van wetteksten aan het Verdrag van Lissabon en het voorstel inzake de depositogarantiestelsels.

In het kader van de raadplegingsprocedure stelde onder meer het Parlement met een comfortabele meerderheid zijn standpunt over het voorstel betreffende de gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB) vast.

Voorts keurde de plenaire vergadering, eveneens in het kader van de raadplegingsprocedure, met een overweldigende meerderheid een rapport en een wetgevingsresolutie goed betreffende het gemeenschappelijk stelsel van belasting op financiële transacties, waarin het een oproep deed om een deel van de ontvangsten daaruit te laten toevloeien naar de eigen inkomsten van de EU.

Met het politieke akkoord tussen het Europees Parlement en de Raad over twee asielinstrumenten, de verordening van Dublin en de richtlijn over opvangvoorzieningen, werd een belangrijke stap in de richting van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel gezet.

Het Parlement verwierp een aantal voorstellen:

- ▶ over het voorstel om een aantal grondbehandelingsdiensten open te stellen voor 3 in plaats van 2 operatoren, dat deel uitmaakte van het „luchthavenpakket”, werd stevig gelobbyd en het werd in de plenaire zitting teruggestuurd naar de TRAN-commissie voor heronderhandeling;
- ▶ eveneens op de plenaire zitting van december werd het voorstel van de Commissie betreffende Europese statistieken over de bescherming tegen misdaad verworpen, omdat het Parlement niet overtuigd was van de toegevoegde waarde van de geplande 12 miljoen EUR uitgaven.

Jaarlijks bezoek van een delegatie van commissievoorzitters van het Europees Parlement aan de Europese Commissie.

Anderzijds werd een hele reeks belangrijke wetgevingsmaatregelen door het Parlement geloodst:

- ▶ na de eerdere mislukte poging hechtte het Parlement in april met een zeer comfortabele meerderheid zijn goedkeuring aan de nieuwe overeenkomst tussen de EU en de VS inzake de persoonsgegevens van passagiers (PNR), ter vervanging van de overeenkomst van 2007;
- ▶ een andere controversiële kwestie bleek de Overeenkomst tussen de EU en Marokko inzake liberaliseringsmaatregelen voor het onderlinge handelsverkeer van landbouw- en visserijproducten; na een moeizaam debat werd de overeenkomst uiteindelijk op de plenaire zitting goedgekeurd.

Daarnaast heeft het Parlement met een kleine meerderheid zijn goedkeuring gehecht aan de sluiting van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en Israël betreffende conformiteitsbeoordeling en aanvaarding van industrieproducten (ACAA).

Niet-wetgevingsactiviteiten/initiatiefverslagen/debatten

Behalve met de bovenvermelde debatten over politieke, economische en wetgevingszaken heeft het Parlement zich ook actief beziggehouden met specifieke actuele thema's van de Unie en andere mondiale aangelegenheden. Zo heeft het Parlement tijdens tal van niet-wetgevingsdebatten zijn standpunten over uiteenlopende vraagstukken uiteen kunnen zetten.

De in verschillende formaten behandelde onderwerpen hadden onder meer betrekking op de klimaatconferentie van Durban en de Rio+20-conferentie, de toestand één jaar na Fukushima, de situatie van de daklozen na de koude winter, migranten in Griekenland, de rechtszekerheid van Europese investeringen buiten de Europese Unie, maatregelen om de EU-markt te beschermen tegen ongewoon laaggeprijsde Chinese importproducten, meer in het bijzonder zonnepanelen, de toekomst van de Akte voor de interne markt en de twintig grootste bezorgdheden van burgers en ondernemingen met betrekking tot de werking van de eenge maakte markt, de toegang van kleine en middelgrote ondernemingen tot financiering en buitenlandse markten, de herstructurering van de EU-automobiellndustrie en de toekomst van de Europese ijzer- en staalindustrie, kaart-, internet- en mobiele betalingen, schaduwbankieren, het initiatief voor sociaal ondernemerschap, de situatie van de Europese melkproducenten, het beheer van de suikersector, de voedselleveringsketen en de definitie van lokaal geproduceerde voedingsmiddelen, de EU-biodiversiteitsstrategie 2020, de strijd tegen homofobie, visumvrij reizen naar Canada en de invoering van Zwitserse quota voor het aantal verblijfsvergunningen voor EU-burgers, de herziening van het gegevensbeschermingskader, ondeugdelijke siliconenborstimplantaten, de rechten van luchtvaartpassagiers, en de bescherming van kinderen in de digitale wereld. Vermeldenswaard is ook het lange en levendige debat over schaliegas.

In enkele gevallen reageerde het Parlement op reeds door de Commissie behandelde aangelegenheden (zoals de haalbaarheid van de invoering van stabiliteitsobligaties, het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomsten, mensenhandel) en in andere gevallen drong het er zelf bij de Commissie op aan actiever te reageren en wetgevingsmaatregelen voor te stellen. Een aantal opmerkelijke voorbeelden waren het verzoek om een voorstel (in het kader van Richtlijn 2007/46/EG) in te dienen voor de verplichte implementatie tegen 2015 van een openbaar, op 112 gebaseerd eCall-systeem in alle nieuwe typegoedgekeurde auto's in alle lidstaten, en het verzoek om uiterlijk op 1 januari 2013 op basis van artikel 114 VWEU met een voorstel te komen voor een richtlijn om alle legaal in de EU verblijvende consumenten toegang tot basisbankdiensten te garanderen (voor zover uit een effectbeoordeling blijkt dat dit gerechtvaardigd is).

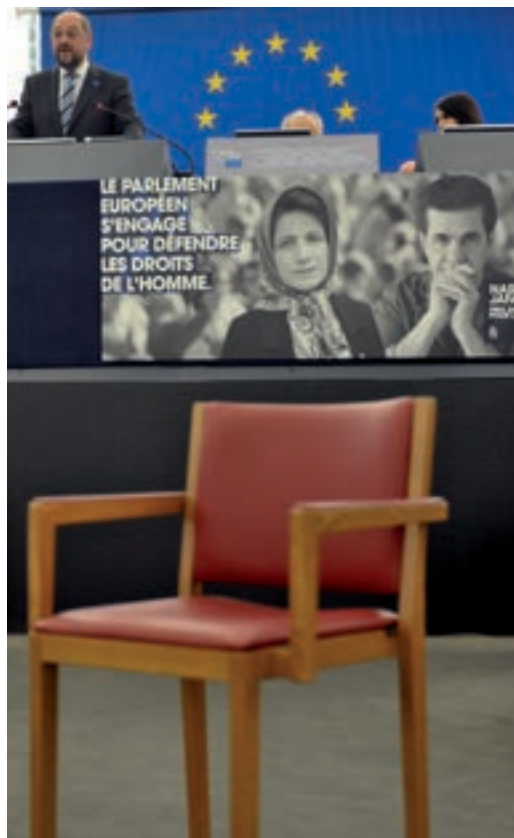
Ook in tal van andere rapporten werden krachtige boodschappen en innoverende ideeën geformuleerd, bijvoorbeeld wat betreft een concurrerende digitale interne markt (waarbij de e-overheid als speerpunt dient), gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke werknemers, het scorebord van de eengemaakte markt, de toekomst van de eengemaakte markt, en het verslag over het EU-burgerschap van 2010 („Het wegnemen van de belemmeringen voor de rechten van EU-burgers”), waarin wordt voorgesteld om 2013 uit te roepen tot Europees Jaar van de burger.

Buitenlandse zaken

Op het gebied van buitenlandse zaken behandelde het Parlement een aanzienlijk aantal vraagstukken, zoals de situatie in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Daarbij ging het in het bijzonder over de situatie in Syrië, het nucleaire programma van Iran, de conflicten in Noord-Mali en tussen Sudan en Zuid-Sudan, en de mensenrechten in vele delen van de wereld (waaronder Azerbeidzjan, Belarus, Egypte, Oekraïne, Rusland en Tunesië). Het Parlement wijdde ook aandacht aan thema's op langere termijn en van structurele aard (jaarverslag betreffende het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid, buitenlands beleid van de EU ten aanzien van de Brics-landen (Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika), jaarverslag over de mensenrechten). Daarnaast debatteerde het Parlement over de uitbreidingsverslagen van de Commissie over specifieke landen (Albanië, Bosnië en Herzegovina, IJsland, Kosovo ^(?), Montenegro, Servië, Turkije, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië), en onderschreef het de horizontale aanpak van de Commissie van het uitbreidingsbeleid van de EU. De intensievere deelname van het Europees Parlement aan het EU-handelsbeleid, waarin was voorzien in het Verdrag van Lissabon, heeft bovendien tot een drukkere handelsagenda geleid. De debatten in dit verband stonden voornamelijk in het teken van de handelsovereenkomst ter bestrijding van namaak (Acta) en van talrijke andere handelsovereenkomsten met bijvoorbeeld Colombia, Marokko en Peru.

In zijn jaarverslag over de mensenrechten legde het Parlement sterk de nadruk op het verband tussen mensenrechten en handel en eiste het dat alle vrijhandelsovereenkomsten met niet-EU-landen bepalingen bevatten die de sociale cohesie in de hand werken, de naleving van de sociale milieu- en arbeidsnormen waarborgen en bijdragen aan een goed beheer van de natuurlijke hulpbronnen, grond en water in het bijzonder.

De Sacharovprijs van het Parlement werd dit jaar uitgereikt aan twee Iraanse activisten, advocate Nasrin Sotoudeh en filmregisseur Jafar Panahi, als erkenning voor hun problematische situatie en hun uitmuntende en onophoudelijke strijd voor menselijke waardigheid, fundamentele vrijheden en politieke veranderingen in Iran.

Martin Schulz (linksboven), voorzitter van het Europees Parlement, op de uitreiking van de Sacharovprijs in het Europees Parlement. De lege stoel is voor de twee winnaars, de Iraanse advocate Nasrin Sotoudeh en de Iraanse filmregisseur Jafar Panahi. Zij konden de ceremonie niet persoonlijk bijwonen omdat zij Iran niet mochten verlaten.

Ten slotte, maar zeker niet van minder belang, moet de toekenning aan het einde van het jaar van de Nobelprijs voor de Vrede 2012 aan de Europese Unie worden vermeld. Na de terugkeer van de EU-delegatie uit Oslo hield het Parlement in december een ceremonie in het halfrond, ter gelegenheid waarvan 20 Europese burgers waren uitgekozen om een symbolisch certificaat van de prijs in ontvangst te nemen.

Institutionele ontwikkelingen

„Hier en nu daag ik iedereen uit die beweert dat een zwakker parlementair stelsel kan leiden tot een sterker Europa!” — Martin Schulz, Straatsburg, 17 januari 2012.

Aangezien het Parlement in 2012 aan de helft van zijn zittingsperiode kwam, vonden er bij het begin van het jaar nieuwe benoemingen plaats voor verschillende leidende functies (voorzitter, ondervoorzitter, quaestoren, commissievoorzitters en -ondervoorzitters). Zoals verwacht verkoos het Parlement Martin Schulz als nieuwe voorzitter voor de rest van de zevende zittingsperiode. In zijn openingstoespraak sprak Schulz over de dienstverlening aan de Europese burger, en in het bijzonder over het veiligstellen van de toekomst van de jongere generatie, over de verdediging van het Europese project en zijn institutionele procedurele samenhang, alsook over de democratische verantwoording en de rol van het Europees Parlement. De nieuwe voorzitter toonde zich een groot pleitbezorger van de communautaire methode en beloofde er alles aan te doen om het Europees Parlement een krachtige stem te geven, het tot een centrale plaats voor debat te maken en alle rechten van de parlementsleden te verdedigen. Daarbij hoopte hij dat degenen die niet voor hem hadden gestemd „blij verrast zullen zijn”.

Martin Schulz, voorzitter van het Europees Parlement, geeft een persconferentie in Straatsburg (Frankrijk).

Op institutioneel vlak zijn er nog een aantal belangrijke ontwikkelingen te vermelden.

- ▶ Op de zitting van april verwelkomde het Parlement twaalf Kroatische waarnemers. In maart besloot het Parlement een bijzondere commissie inzake georganiseerde misdaad, corruptie en witwassen op te zetten.
- ▶ In mei nam het Parlement krachtens de bijzondere wetgevingsprocedure een ontwerprapport aan waarin zijn wensen voor de aanpassing van de interne regels voor de enquêtecommissies aan het Verdrag van Lissabon werden uiteengezet. De wetgevingsresolutie werd, gelet op de opkomst zijnde onderhandelingen met de Raad en de Commissie, niet aan een stemming onderworpen.
- ▶ In juli hield het Parlement een korte bespreking over de voorbereiding van het werkprogramma van de Commissie voor 2013. Eind september, kort nadat de Commissie haar programma had aangenomen, vond een tweede beraadslaging plaats. Zoals ieder jaar in september nam het Parlement een initiatiefverslag aan betreffende het jaarverslag van de Commissie over subsidiariteit en evenredigheid. De tekst bevat een aantal aanbevelingen en enkele „baanbrekende ideeën”, zoals een herziening van het interinstitutioneel akkoord van 2003 over betere wetgeving, een herziening van de thans geldende termijnen voor de subsidiariteitscontroles door de nationale parlementen, alsmede een standpunt betreffende de noodzakelijkheid van inhoudelijke criteria op EU-niveau voor de naleving van het subsidiariteits- en het evenredigheidsbeginsel.
- ▶ Op de plenaire vergadering van november werd een niet-wetgevingsresolutie over de verkiezingen van het Europees Parlement in 2014 aangenomen, waarin het Parlement er onder meer bij de Europese partijen op aandringt kandidaten voor te dragen voor het voorzitterschap van de Commissie, die een leidende rol zouden moeten spelen in de verkiezingscampagne van het Parlement.

- ▶ Voorts speelde het Europees Parlement een belangrijke rol bij verschillende institutionele benoemingen. Zo gaf het in november, na een geheime stemming en met een comfortabele meerderheid, een gunstig advies over het voornemen van de Raad om Tonio Borg te benoemen als nieuwe commissaris voor Gezondheid en Consumentenzaken. Borg was vooraf onderworpen aan een door de bevoegde parlementaire commissie georganiseerde hoorzitting.

Hoorzitting in het Europees Parlement van Tonio Borg, kandidaat-commissaris voor Gezondheid en Consumentenbescherming.

- ▶ Het Parlement wijzigde zijn intern reglement op verschillende punten, hetgeen ook gevolgen had voor de andere instellingen. Vermeldenswaard in dit verband is de herziening van artikel 70 over interinstitutionele onderhandelingen met betrekking tot akkoorden in eerste lezing en de wijziging van artikel 42 betreffende wetgevingsinitiatieven overeenkomstig artikel 225 VWEU. In beide gevallen legde het Europees Parlement gedetailleerdere regels vast betreffende de doorzichtigheid en de democratische controle van de procedure (in het eerste geval) en de indiening en de geldigheid van de initiatieven en de behandeling ervan in het Parlement (in het tweede geval).

Arrest van het Hof van Justitie over Straatsburg

Op de plenaire zitting in december werd het arrest van het Hof van Justitie betreffende het rooster van de parlementaire zittingsperiodes voor 2012 en 2013 bekendgemaakt. Het Hof oordeelde dat de amendementen van het Parlement om de twee periodes van plenaire zittingen in oktober te herleiden tot één week niet voldoen aan de eisen die voortvloeien uit de Verdragen over de zetel van de instellingen. Het vergaderrooster van het Parlement voor 2013 zal derhalve moeten worden aangepast ⁽³⁾.

Parlementaire vragen

Het aantal schriftelijke vragen is de voorbije jaren enorm toegenomen en was ook in 2012 groot, met in totaal 12 000 schriftelijke vragen. In het kader van de inspanningen om de activiteiten van de plenaire vergaderingen aantrekkelijker te maken voor de parlementsleden en het publiek werd het vragenuurtje met de Commissie in een nieuwe vorm gegoten. Binnen het raam van een aantal vooraf bepaalde thema's konden de leden een groep commissarissen vrijelijk vragen stellen (de „blikvangersprocedure”). De in de loop van het jaar besproken thema's betroffen onder meer de dienstensector, de dienstenrichtlijn en het verbeteren van het concurrentievermogen, groei en werkgelegenheid in Europa, de rol van de EU bij de verbetering van het concurrentievermogen van de economieën van de lidstaten, het recht op werkgelegenheid in een Europa met open grenzen, de stand van zaken van de uitvoering van het acquis inzake de interne markt voor energie en de bevordering van een op groei en werkgelegenheid gerichte Europese industrie. Over het algemeen werd de nieuwe opzet positief ontvangen, maar de werking ervan wordt nog onderzocht.

Begroting en begrotingscontrole

Voor het begrotingsjaar 2010 werd na een consensueel en constructief debat in mei, waarbij de inbreng van het Deense voorzitterschap zeer werd gewaardeerd, met een ruime meerderheid kwijting verleend aan de Commissie. De Commissie verwelkomde het standpunt van het Parlement en zegde toe de verzoeken van het Parlement te zullen inwilligen. Het Parlement verleende ook kwijting aan de andere instellingen en organen, behalve aan de Raad en drie agentschappen, het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA), de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) en het Europees Milieuagentschap (EEA). In november besloot het Europees Parlement kwijting te verlenen aan het EMA en de EFSA, maar weigerde dit voor de Raad te doen, omdat de houding van de Raad volgens het Parlement de democratische controle, transparantie en verantwoording ten opzichte van de belastingbetalers van de Unie in de weg staat.

Op de plenaire vergadering van november ging de nieuwe kwijtingsronde voor het begrotingsjaar 2011 van start met de voorstelling van het jaarverslag van de Rekenkamer over 2011 door voorzitter Vítor Manuel da Silva Caldeira.

Over de jaarlijkse begroting voor 2013 hield het Parlement een reeks debatten die aansloten bij de verschillende fasen van de begrotingsprocedure.

- ▶ In februari nam het Parlement met een overweldigende meerderheid zijn richtsnoeren voor de begrotingsprocedure 2013 (andere afdelingen dan de Commissie) aan, waarbij het de instellingen verzocht hun administratieve begroting te bevriezen op het niveau van de verwachte inflatie. Op de plenaire vergadering van juli werd het mandaat van het Parlement voor de begroting 2013 besproken en met een ruime meerderheid goedgekeurd. De grote fracties waren het erover eens dat de EU-begroting een investeringsbegroting is en het meest efficiënte instrument vormt waarover de Unie beschikt om maatregelen voor meer groei en werkgelegenheid te ondersteunen.
- ▶ In april hechtte het Parlement met een overweldigende meerderheid zijn goedkeuring aan het ontwerp van gewijzigde begroting nr. 1/2012, waarin de in december 2011 met de Raad bereikte overeenstemming over de aanvullende financieringsbehoeften voor het ITER-project in 2012-2013 wordt weerspiegeld.

- ▶ Op de plenaire vergadering van oktober stelde het Parlement zijn standpunt vast met het oog op de komende bemiddelingsprocedure, waarbij het eerder bepaalde mandaat bevestigd werd. Het kwam erop neer dat het Parlement de ontwerpbegroting van de Commissie steunde en voorstelde om de middelen voor een aantal begrotingsafdelingen in verband met groei en werkgelegenheid te verhogen.
- ▶ Tot slot stemde het Parlement in december na moeilijke en lange onderhandelingen met een ruime meerderheid in met het „begrotingspakket”, dat de gewijzigde begroting nr. 6/2012 en de begroting 2013 omvat, al toonden leden uit alle fracties zich sterk bezorgd over het feit dat de begroting 2013 overduidelijk ontoereikend zal zijn om de betalingsbehoeften in 2013 te dekken en dat de Commissie reeds in de eerste maanden van 2013 een gewijzigde begroting zal moeten voorleggen om de betalingsverplichtingen voor 2012 te dekken.

Voorts werd in oktober een bijzonder debat gewijd aan „Erasmus in gevaar”, waarmee uiting werd gegeven aan de algemene bezorgdheid van het Parlement. De overgrote meerderheid van de parlementsleden sprak zich duidelijk uit voor een overbrugging van het financieringstekort om de toekomst van het Erasmus-programma veilig te stellen en deed een oproep aan de Raad om passende maatregelen te nemen om de begroting voor 2012 overeenkomstig het voorstel van de Commissie te wijzigen.

Wat het meerjarig financieel kader betreft:

- ▶ vond in juni een eerste plenair debat plaats. Het Parlement maakte duidelijk dat het slechts met het volgend meerjarig financieel kader zou instemmen indien dat een akkoord bevatte over de eigen middelen en een aantal flexibiliteitselementen;
- ▶ keurde het Parlement in oktober met zeer ruime meerderheden zijn tussentijds verslag over het volgend meerjarig financieel kader en zijn verslag over de eigen middelen goed en maakte daarmee, in de aanloop naar de bijeenkomst van de Raad in november, duidelijk dat het met één stem spreekt en dat het zich — net zoals de Commissie — met klem afzet tegen lineaire, horizontale bezuinigingen in het meerjarig financieel kader en de verschillende rubrieken;
- ▶ werd aan de uitkomst van de buitengewone Europese Raad van 22 en 23 november een bijzonder plenair debat gewijd in de vorm van een open conferentie van voorzitters in aanwezigheid van voorzitter Van Rompuy, die verslag uitbracht over de top. Van Rompuy riep het Parlement op tot compromisbereidheid. Voorzitter Barroso van zijn kant, betreurde dat de staatshoofden en regeringsleiders geen „positief verhaal” over de EU hadden gebracht en wees op de inconsistentie om steeds meer taken aan de Unie en haar instellingen toe te wijzen zonder daarvoor de noodzakelijke financiële en administratieve middelen ter beschikking te stellen.

De Europese Raad

In dit arbeidsintensieve jaar heeft de Europese Raad ingrijpende beslissingen genomen en alert gereageerd op de gebeurtenissen in Europa en daarbuiten die zich in snel tempo aandienen. Onder leiding van voorzitter Van Rompuy, die in 2012 werd herkozen, kwam de Europese Raad in 2012 zeven keer bijeen voor een gewone of buitengewone vergadering. Daarnaast vonden vier bijeenkomsten van de 17 staatshoofden of regeringsleiders van de eurozone plaats. Ook deze „eurotop“-bijeenkomsten werden geleid door voorzitter Van Rompuy.

De vergaderingen van de Europese Raad werden voorbereid door de voorzitter, in overleg met de Raad Algemene Zaken en de voorzitter van de Commissie. Voorzitter Van Rompuy bracht regelmatig een bezoek aan het Europees Parlement om verslag uit te brengen over de besluiten van de Europese Raad en hierover met het Parlement van gedachten te wisselen. Anderzijds sprak Martin Schulz, de voorzitter van het Europees Parlement, in het kader van deze vergaderingen de Europese Raad toe.

Het versterken van het economisch bestuur van de EU en het aanpakken van de staatsschuldencrisis stonden naast thema's als groei en werkgelegenheid, het hele jaar door hoog op de agenda van de Europese Raad. De 27 staatshoofden en regeringsleiders hebben het Europees semester 2012 afgerond en overeenstemming bereikt over de prioriteiten voor structurele hervorming en begrotingsconsolidatie.

„Om deze crisis op te lossen is tijd nodig. Er zijn geen pasklare oplossingen of wondermiddelen, maar wij doen alles wat nodig is om dit tot een goed einde te brengen”
— Herman Van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad.

Drie aangelegenheden verdienen bijzondere vermelding. Ten eerste werd op de Europese Raad van juni 2012 het pact voor groei en banen aangenomen, waarin de maatregelen zijn vermeld die de lidstaten en de Europese Unie moeten nemen om de groei, de investeringen en de werkgelegenheid te doen aantrekken en Europa's concurrentievermogen te verbeteren. Ten tweede werd op de vergaderingen van juni, oktober en december gesproken over een routekaart voor de voltooiing van de Economische en Monetaire Unie op basis van de verslagen die door de voorzitter van de Europese Raad, in nauwe samenwerking met de voorzitters van de Commissie, de Europese Centrale Bank en de Eurogroep zijn opgesteld. In de routekaart is ook de door de Europese Commissie gepresenteerde blauwdruk voor een hechte Economische en Monetaire Unie meegenomen (zie hoofdstuk 1 voor meer bijzonderheden).

Ten derde kwam ook het meerjarig financieel kader voor 2014-2020 ter sprake, met name op de buitengewone vergadering van de Europese Raad van 22 en 23 november, doch hierover kon geen akkoord worden bereikt.

Helle Thorning-Schmidt, premier van Denemarken (voorzitter van de Raad van de EU), Herman van Rompuy, voorzitter van de Europese Raad, en José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, op de persconferentie na de Europese Raad van juni.

De Raad van de Europese Unie

Naast het goedkeuren van wetgeving, het ontwikkelen van het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid, het sluiten van internationale overeenkomsten en het bespreken van de EU-begroting hield de Raad van de Europese Unie zich in 2012 vooral bezig met de coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten, met name in het kader van de nieuwe regelingen inzake economisch bestuur.

Denemarken en Cyprus waren gedurende respectievelijk de eerste en de tweede helft van 2012 voorzitter van de Raad. Het thema van het Deense voorzitterschap was een verantwoordelijk, dynamisch, groen en veilig Europa. Het Cypriotische voorzitterschap concentreerde zich vooral op meer efficiëntie en duurzaamheid, betere en op groei gebaseerde economische prestaties, een Europa dat betekenisvoller is voor de burger op basis van solidariteit en sociale cohesie en met nauwere betrekkingen met buurlanden en partners in de wereld.

*Jeppe Tranholm-Mikkelsen,
permanent
vertegenwoordiger van
Denemarken bij de EU, en
Andreas Mavroyiannis,
minister van Europese
Zaken van Cyprus, op de
persconferentie waar
wordt teruggeblikt op het
Deense voorzitterschap en
de plannen voor het
Cypriotische
voorzitterschap worden
gepresenteerd.*

Tijdens deze twee voorzitterschappen kwam de Raad in negen van zijn tien formaties bijeen (de Raad Algemene Zaken, de Raad Economische en Financiële Zaken, de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, de Raad Werkgelegenheid, Sociaal beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken, de Raad Concurrentievermogen, de Raad Vervoer, Telecommunicatie en Energie, de Raad Milieu en de Raad Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport). Ook de Raad Buitenlandse Zaken kwam bijeen, onder voorzitterschap van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid.

De agenda's van de verschillende Raadsformaties betroffen een breed scala aan wetsvoorstellen en debatten en weerspiegelden in sterke mate de gebeurtenissen in Europa en daarbuiten waarop de EU snel moest reageren, zoals de economische crisis, het economisch bestuur van de Unie, financiële regelgeving en toezicht, een hechtere Europese monetaire unie, migratie, het functioneren van het Schengengebied en gegevensbescherming.

De Europese Commissie

In de loop van het jaar kwam het college van commissarissen 44 keer bijeen, waarbij een breed scala aan vraagstukken met betrekking tot het functioneren van de Unie werd besproken, waaronder voorstellen voor wetgeving, begrotingsbeheer, inleiding van inbreukprocedures, mededingingszaken en benoemingen van personeel.

De Commissie speelt een sleutelrol in het supranationale institutionele kader van de Europese Unie. Ten eerste is het haar taak om de algemene belangen van de Unie te verdedigen en passende initiatieven te ontwikkelen om die doelstelling te verwezenlijken. De Commissie heeft initiatiefrecht met betrekking tot voorstellen voor wetgeving. Zij moet erop toezien dat de Verdragen worden toegepast en dat het EU-recht op passende wijze ten uitvoer wordt gelegd. Hierop wordt toezicht gehouden door het Hof van Justitie van de Europese Unie. In haar hoedanigheid van „hoedster van de Verdragen” kan de Commissie inbreukprocedures inleiden tegen een lidstaat en de zaak aanhangig maken bij het Hof als zij van mening is dat het EU-recht niet op de juiste wijze is toegepast. De Commissie beheert ook de begroting en houdt toezicht op de vele programma's die worden vastgesteld door het Parlement en de Raad. Zij zorgt ervoor dat de Unie extern op passende wijze wordt vertegenwoordigd.

In 2012 heeft de Commissie 168 voorstellen voor wetgeving ingediend, waarvan 137 ontwerpverordeningen en 31 ontwerpverordeningen. Het college heeft ook 699 inbreukprocedures ingeleid wegens vermeende inbreuken op of niet-uitvoering van EU-wetgeving.

De Commissie heeft gepleit voor allerlei maatregelen in verband met de economische en financiële crisis, overeenkomstig haar recht van initiatief en haar centrale rol in het economisch bestuur. De Commissie staat erop dat de communautaire methode wordt geëerbiedigd en wijst erop dat deze doeltreffend is. In 2012 werd het Europees semester voor de coördinatie van het economisch beleid gelanceerd, dat gebruik maakt van de nieuwe instrumenten van het versterkte groei- en stabiliteitspact (het zogenoemde „sixpack”). De Commissie heeft hierin voor het eerst conclusies in het kader van de procedure bij macro-economische onevenwichtigheden geïntegreerd. Het nieuwe kader voor het economisch bestuur heeft de rol van de Commissie in het bestuur van de eurozone aanzienlijk versterkt. Het nieuwe kader zal nog verder worden aangevuld met twee nieuwe verordeningen inzake meer coördinatie van en toezicht op de begrotingen van de landen van de eurozone (het zogenoemde „twopack”), zodra die zijn goedgekeurd. In dit brede verband heeft de Commissie haar capaciteit en deskundigheid op het gebied van het economisch en begrotingsbeleid verder uitgebreid.

*De Europese Commissie
gebruikt sinds 1 februari
een nieuw logo.*

In het kader van de verwezenlijking van de Europa 2020-strategie om nationale hervormingen te coördineren en te vergemakkelijken heeft de Commissie een aantal initiatieven op EU-niveau voorgesteld om de groei te stimuleren. Het pakket van twaalf kernmaatregelen van de Akte voor de interne markt, dat in 2012 werd vastgesteld, werd in het najaar aangevuld met de Akte voor de interne markt II. Daarnaast waarborgde de Commissie de uitvoering van de wetgeving, met name wat betreft inbreukprocedures op de dienstenrichtlijn. De Commissie deed ook voorstellen voor een grondige hervorming van de regelgeving voor de financiële sector. De Commissie heeft met name een voorstel ingediend voor één banktoezichtmechanisme, wat een hoeksteen zal vormen voor de bankenunie en een essentiële aanvulling is op de versterkte Economische en Monetaire Unie.

Bij de institutionele veranderingen op weg naar een echte Economische en Monetaire Unie heeft de Commissie streng gewaakt over de integriteit van de interne markt en de eenheid van de EU in haar geheel. Dankzij de nauwe betrokkenheid van de Commissie bij de formulering van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur is dit Verdrag in overeenstemming met de Europese wetgeving en wordt de rol van de Europese instellingen geëerbiedigd.

Met het oog op de middellange en zelfs lange termijn heeft de Commissie, in haar rol als bewaakster van het algemeen belang, in november haar goedkeuring gehecht aan een blauwdruk voor de EMU, waarmee zij haar steentje bijdraagt aan een breder en dieper debat over hoe de Unie er in de toekomst uit moet zien. Deze blauwdruk bevat analyses en concrete suggesties, maar kijkt ook verder dan de korte termijn naar de vormgeving van de politieke unie als fundament van de geloofwaardigheid en houdbaarheid van de EMU op de lange duur en naar de democratische structuren die daarvoor noodzakelijk zijn, inclusief Verdragswijzigingen (zie hoofdstuk 1 voor meer details).

Op institutioneel vlak heeft de Europese Commissie met de Raad van Europa een administratieve overeenkomst gesloten over het gebruik van het Europese logo (de cirkel van twaalf gele sterren op een blauwe achtergrond) door derden (bijvoorbeeld burgers of maatschappelijke organisaties) ⁽⁴⁾. In het kader van de vermindering van de administratieve lasten en om tegemoet te komen aan de wens van maatschappelijke organisaties om uiting te geven aan hun betrokkenheid bij de Europese Unie, is het vroegere systeem van individuele vergunningen vervangen door een algemene vergunning om het logo te gebruiken, in combinatie met het recht om op te treden bij misbruik.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie: enkele markante beslissingen

Het Hof van Justitie en het Gerecht hebben belangrijke beslissingen gegeven op zeer uiteenlopende gebieden van het EU-recht. De volgende zijn met name van belang:

- ▶ Vrij verkeer van goederen: de artikelen 34 VWEU en 36 VWEU verzetten zich er niet tegen dat een lidstaat op grond van het nationale strafrecht vervolging instelt wegens medeplichtigheid aan de illegale verspreiding van kopieën van auteursrechtelijk beschermde werken wanneer kopieën van dergelijke werken in die lidstaat onder het publiek worden verspreid in het kader van specifiek op het publiek in die staat gerichte verkopen vanuit een andere lidstaat waar deze werken niet auteursrechtelijk zijn beschermd of waar de bescherming die zij genieten, niet rechtens afdwingbaar is jegens derden ⁽⁵⁾.
- ▶ Vrijheid van vestiging: de artikelen 49 VWEU en 54 VWEU verzetten zich tegen een nationale regeling die bepaalt dat vennootschappen naar binnenlands recht mogen worden omgezet, maar die niet op algemene wijze toestaat dat een vennootschap die onder het recht van een andere lidstaat valt, wordt omgezet in een vennootschap naar nationaal recht door een dergelijke vennootschap op te richten; in het kader van een grensoverschrijdende omzetting van een vennootschap is de lidstaat van ontvangst gerechtigd het voor deze verrichting relevante nationale recht te bepalen en aldus de bepalingen van zijn nationale recht inzake binnenlandse omzettingen toe te passen die de oprichting en de werking van een vennootschap regelen, zoals de vereisten inzake het opstellen van een balans en een inventaris van de activa. Niettemin verzetten het gelijkwaardigheidsbeginsel en het doeltreffendheidsbeginsel zich ertegen dat de lidstaat van ontvangst voor grensoverschrijdende omzettingen weigert om de vennootschap die de omzetting heeft gevraagd te vermelden als „rechtsvoorganger”, indien een dergelijke vermelding van de rechtsvoorganger in het handelsregister wel is voorzien voor binnenlandse omzettingen, of weigert om tijdens de inschrijvingsprocedure van de vennootschap naar behoren rekening te houden met de van de autoriteiten van de lidstaat van oorsprong afkomstige documenten ⁽⁶⁾.
- ▶ Fiscaliteit: aan een onderneming die goederen heeft verkocht die naar een andere lidstaat zouden worden vervoerd, kan de btw-vrijstelling worden geweigerd wanneer zij niet heeft aangetoond dat de levering een intracommunautaire handeling is; wanneer anderzijds de onderneming het vereiste bewijs heeft geleverd en te goeder trouw heeft gehandeld, kan de btw-vrijstelling niet worden geweigerd op de grond dat de koper de goederen niet heeft vervoerd naar een bestemming buiten de lidstaat van verzending ⁽⁷⁾.
- ▶ Landbouw: dat een landbouwer van steun wordt uitgesloten voor het jaar waarvoor hij een onjuiste verklaring over de subsidiabele oppervlakte heeft afgelegd, en dat de steun waarop hij voor de drie volgende kalenderjaren aanspraak zou kunnen maken, wordt verminderd met het bedrag dat overeenstemt met het verschil tussen de aangegeven oppervlakte en de geconstateerde oppervlakte, is geen strafsanctie en sluit derhalve niet uit dat voor dezelfde handeling nog een strafsanctie wordt opgelegd ⁽⁸⁾.
- ▶ Vervoer: op grond van Verordening (EG) nr. 1008/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 24 september 2008 inzake gemeenschappelijke regels voor de exploitatie van luchtdiensten in de Gemeenschap mogen verkopers van vliegreizen bij de verkoop van vliegtickets via het internet niet standaard een vluchtannuleringsverzekering toevoegen; een dergelijke verzekering mag uitsluitend op een „opt-in”-basis worden aangeboden, als een „facultatieve toeslag” ⁽⁹⁾.

► Onderlinge aanpassing van de wetgeving:

- › Intellectuele en commerciële eigendom: op grond van Richtlijn 2000/31/EG betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt, kan een exploitant van een sociaalnetwerksite niet worden verplicht om voor alle gebruikers een algemeen filtersysteem te installeren om te voorkomen dat muziek- en audiovisuele werken illegaal worden gebruikt ⁽¹⁰⁾.
 - › Intellectuele en commerciële eigendom: op grond van Richtlijn 91/250/EEG betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's kan noch de functionaliteit van een computerprogramma, noch de programmeertaal door het auteursrecht worden beschermd ⁽¹¹⁾.
 - › Intellectuele en commerciële eigendom: op grond van Richtlijn 96/9/EG betreffende de rechtsbescherming van databanken kan een voetbalkalender niet door het auteursrecht worden beschermd wanneer voor de samenstelling ervan regels of beperkingen gelden die geen ruimte laten voor creatieve vrijheid ⁽¹²⁾.
 - › Consumentenbescherming: op grond van Richtlijn 93/13/EEG betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten kan een lidstaat bepalen dat een oneerlijk contractbeding dat is nietig verklaard als gevolg van een verbodsactie in het algemeen belang die de nationale autoriteit voor de bescherming van de consument tegen een verkoper heeft ingesteld, niet bindend is voor alle consumenten die een overeenkomst met de betrokken verkoper hebben gesloten waarop dezelfde algemene voorwaarden van toepassing zijn ⁽¹³⁾.
 - › Consumentenbescherming: op grond van Verordening (EG) nr. 1924/2006 inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen mag wijn niet als „licht verteerbaar” worden aangeprezen aangezien een dergelijke omschrijving, waarbij een verlaagde zuurtegraad wordt vermeld, een gezondheidsclaim is die verboden is voor alcoholische dranken ⁽¹⁴⁾.
- Economisch en monetair beleid: de artikelen 4, lid 3, VEU en 13 VEU en de artikelen 2, lid 3, VWEU, 3, lid 1, sub c, en lid 2, VWEU, 119 VWEU tot en met 123 VWEU en 125 VWEU tot en met 127 VWEU alsmede het beginsel van effectieve rechterlijke bescherming verzetten zich er niet tegen dat de lidstaten die de euro als munt hebben, het Verdrag tot instelling van het Europees stabiliteitsmechanisme van 2 februari 2012 (ESM-Verdrag) sluiten, noch dat die lidstaten dit Verdrag ratificeren ⁽¹⁵⁾.
- Sociaal beleid: Richtlijn 2003/109/EG betreffende de status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen verzet zich tegen een nationale of regionale regeling op grond waarvan onderdanen van derde landen voor de toekenning van huursubsidie anders worden behandeld dan onderdanen van de lidstaat waar zij verblijven, voor zover de huursubsidie valt onder een van de drie gebieden die onderworpen zijn aan het beginsel van gelijke behandeling waarin de richtlijn betreffende de status van langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen voorziet en een van de „belangrijkste prestaties” is in de zin van die richtlijn; over die kwesties moet de nationale rechter zich uitspreken, rekening houdend met de door die richtlijn nagestreefde doelstelling van integratie en de bepalingen van het Handvest van de grondrechten ⁽¹⁶⁾.

► Institutionele aangelegenheden:

- › Het Hof van Justitie heeft de besluiten van het Europees Parlement betreffende het rooster van de zittingsperioden van het Parlement voor 2012 en 2013, waarin de perioden van voltallige zittingen voor oktober 2012 en 2013 in tweeën werden gesplitst, nietig verklaard, aangezien deze perioden niet kunnen worden aangemerkt als perioden van maandelijkse voltallige zittingen, hetgeen in strijd is met Protocol nr. 6 bij het VEU en het VWEU alsmede Protocol nr. 3 bij het EGA-Verdrag op grond waarvan het Europees Parlement, dat zijn zetel heeft te Straatsburg, twaalf perioden van maandelijkse voltallige zittingen in Straatsburg bijeenkomt ⁽¹⁷⁾.

- › Het Hof van Justitie heeft het bestreden arrest van het Gerecht gedeeltelijk vernietigd en geoordeeld dat de Commissie op grond van Verordening (EG) nr. 1049/2001 inzake de toegang van het publiek tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie, uitgelegd tegen de achtergrond van Verordening (EEG) nr. 4064/89 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen, kan weigeren om toegang te verlenen tot alle litigieuze documenten betreffende de betrokken procedure van controle op concentraties die tussen de Commissie en de aanmeldende partijen of derden zijn uitgewisseld, zonder dat zij deze documenten eerst concreet en individueel hoeft te onderzoeken. Interne documenten van de Commissie die zijn opgesteld in het kader van de controle op een concentratie, vallen onder dat algemene vermoeden zolang de controleprocedure hangend is of waarschijnlijk door de Commissie zal worden heropend na juridische procedures voor de EU-gerechten. Dat algemene vermoeden sluit echter de mogelijkheid niet uit voor de belanghebbende om aan te tonen dat een hoger openbaar belang de openbaarmaking van de documenten gebiedt ⁽¹⁸⁾.
 - › Het Hof van Justitie heeft het bestreden arrest van het Gerecht gedeeltelijk vernietigd en geoordeeld dat het publiceren van de aankondigingen van vergelijkende onderzoeken in drie talen en de verplichting om de selectietests in een van die drie talen af te leggen, discriminatie is op grond van taal: de beperking van de taal die als tweede taal kan worden gekozen voor een vergelijkend onderzoek, moet worden gebaseerd op duidelijke, objectieve en voorzienbare criteria ⁽¹⁹⁾.
- Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid: door de Raad vastgestelde sancties tegen een derde land mogen niet op natuurlijke personen worden toegepast om de enkele reden dat zij deel uitmaken van de familie van personen die met de leiders van het betrokken derde land worden geassocieerd ⁽²⁰⁾.

De leden van het Hof van Justitie.

De Europese Centrale Bank

Wegens de zich aftekenende neerwaartse risico's voor de economische vooruitzichten van de eurozone, die de inflatiedruk verder zouden temperen, heeft de raad van bestuur van de Europese Centrale Bank (ECB) op 5 juli de belangrijkste rentevoeten van de ECB met 25 basispunten verlaagd. Hierdoor bereikte het rentepercentage van de basisherfinancieringstransacties van het eurosysteem een historisch dieptepunt van 0,75 %.

De ECB heeft de volgende uitzonderlijke monetaire beleidsmaatregelen getroffen om de goede werking van het transmissiemechanisme van het monetaire beleid te herstellen:

- ▶ wijze van toewijzing en looptijden:
 - › de ECB is ruime liquiditeit aan de banksector blijven verstrekken door middel van vaste-rentetenders met volledige toewijzing voor alle herfinancieringstransacties (zeker) tot juli 2013, ook voor de basisherfinancieringstransacties, herfinancieringstransacties met een bijzondere termijn, meer bepaald met een looptijd van één aanhoudingsperiode, en driemaandelijke herfinancieringstransacties op lange termijn ⁽²¹⁾,
 - › in februari 2012 is de tweede serie herfinancieringstransacties op lange termijn met een looptijd van 36 maanden uitgevoerd aan de hand van vaste-rentetenders met volledige toewijzing ⁽²²⁾;
- ▶ het verschaffen van liquiditeit in buitenlandse valuta:
 - › de ECB blijft tot nader order regelmatig liquiditeitsverschaffende transacties in VS-dollars uitvoeren met een looptijd van één week of drie maanden ⁽²³⁾,
 - › in overleg met de centrale banken van Canada, Japan, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Zwitserland is besloten het tijdelijke netwerk van wederkerige swaplijnen te verlengen tot 1 februari 2014 ⁽²⁴⁾;
- ▶ speciale programma's:
 - › de uitvoering van het programma voor de effectenmarkten (Securities Markets Programme — SMP) is actief voortgezet, voordat in september 2012 werd besloten om het te beëindigen (op 23 november 2012 was met dit programma in totaal 208,5 miljard EUR gemoeid, waarbij de obligaties tot op de vervaldag worden aangehouden),
 - › er is een besluit genomen over de modaliteiten voor „outright monetary transactions” op secundaire markten voor staatsobligaties, waarvoor geen kwantitatieve beperkingen vooraf gelden en waaraan in een passend programma in het kader van de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF)/het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) strenge, effectieve voorwaarden worden gesteld, mits hierbij EFSF/ESM-aankopen op de primaire markt mogelijk zijn ⁽²⁵⁾.

„De ECB zal alles doen om de euro te redden. En geloof me, het zal genoeg zijn” — Mario Draghi, president van de ECB, Londen, 26 juli 2012.

De ECB heeft daarnaast besluiten genomen met het oog op het behoud van een basisreeks zekerheden die bij haar transacties worden aanvaard door:

- ▶ tijdelijke extra kredietvorderingskaders goed te keuren ⁽²⁶⁾;
- ▶ de ratingdrempel te verlagen en de criteria voor bepaalde door activa gedekte waardepapieren aan te passen ⁽²⁷⁾;
- ▶ in het kader van de beleenbaarheidscriteria bij kredietoperaties van het eurosysteem de toepassing van de minimumratingdrempel op te schorten voor verhandelbare schuldbewijzen die worden uitgegeven of gewaarborgd door de centrale overheid, en van kredietvorderingen die worden verleend aan of gewaarborgd door de centrale overheid, van landen die in aanmerking komen voor „outright monetary transactions” of die vallen onder een EU-IMF-programma en die volgens de raad van bestuur aan de daarin gestelde voorwaarden voldoen ⁽²⁸⁾;
- ▶ de lijst van beleenbare activa uit te breiden tot verhandelbare schuldbewijzen die in andere valuta dan de euro (namelijk VS-dollar, Britse pond en Japanse yen) luiden en die in de eurozone worden uitgegeven en aangehouden ⁽²⁹⁾.

Op het gebied van internationale samenwerking heeft de ECB twee grote technische samenwerkingsprojecten afgerond, een met de Westelijke Balkan en Turkije ⁽³⁰⁾ en een met de Centrale Bank van Egypte ⁽³¹⁾. Er is ook een memorandum van overeenstemming ondertekend met de Centrale Bank van Turkije ⁽³²⁾ en met de Bank van Rusland ⁽³³⁾.

Wat betreft betalingssystemen heeft de ECB een mijlpaal bereikt in het project Target2-Effecten (T2S) door een T2S-kaderovereenkomst met centrale effectenbewaarinstellingen te ondertekenen ⁽³⁴⁾.

De ECB heeft aangekondigd de komende jaren een tweede serie eurobankbiljetten (de „Europa-serie”) uit te zullen brengen, te beginnen met het bankbiljet van 5 EUR in mei 2013 ⁽³⁵⁾.

Mario Draghi, president van de Europese Centrale Bank, op de vergadering van de raad van bestuur van de ECB in Brdo (Slovenië) in oktober.

De Europese Rekenkamer

De Europese Rekenkamer publiceerde op 6 september haar jaarverslag over het begrotingsjaar 2011, dat op 22 november is gepresenteerd aan het Europees Parlement en op 4 december aan de Raad van de Europese Unie.

Op basis van haar controle verstrekt de Rekenkamer het Europees Parlement en de Raad een verklaring over de betrouwbaarheid van de rekeningen en over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen. De Rekenkamer verrichtte haar controle overeenkomstig de internationale controlestandaarden en de regels inzake beroepsethiek van IFAC en de internationale standaarden van de hoogstecontrole-instanties van Intosai. Op grond van deze standaarden dient de Rekenkamer de controle zodanig te plannen en uit te voeren dat redelijke zekerheid wordt verkregen dat de rekeningen van de Europese Unie geen afwijkingen van materieel belang bevatten en dat de onderliggende verrichtingen wettig en regelmatig zijn.

Vitor Caldeira, voorzitter van de Europese Rekenkamer, presenteert het jaarverslag over 2011 op de plenaire vergadering van het Europees Parlement in Straatsburg (Frankrijk).

Volgens de Rekenkamer geven de geconsolideerde rekeningen van de Europese Unie op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële positie van de Unie op 31 december 2011 en van de verrichtingen en betalingsstromen voor dat jaar, overeenkomstig de bepalingen van het Financieel Reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels.

De Rekenkamer verklaarde ook dat de vastleggingen en inkomsten op alle materiële punten wettig en regelmatig waren. Naar schatting van de Rekenkamer was er sprake van een kleine materiële fout van 3,9 % voor de onderliggende betalingen.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité

In 2012 heeft het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) tijdens zijn negen plenaire zittingen 250 adviezen goedgekeurd, waarvan 50 initiatiefadviezen en 12 verkennende initiatieven (vier op verzoek van de Europese Commissie en acht op verzoek van het voorzitterschap van de Raad).

Het EESC was met name betrokken bij de besprekingen over de tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie en het Europees semester, vooral via de Stuurgroep Europa 2020. Er is veel vergaderd over de financiële crisis en de aanpak daarvan. Het EESC besprak ook cruciale beleidsthema's van de Unie, zoals de modernisering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2013 en het toekomstige cohesiebeleid. Het EESC was ook actief betrokken bij het overleg over het meerjarig financieel kader na 2013 en hield zich ook bezig met de energie-sector, de rol van het midden- en kleinbedrijf en werkgelegenheidsvraagstukken.

Het EESC speelde ook een actieve rol tijdens de Rio+20-conferentie, die in juni 2012 plaatsvond, door de dialoog met en de input vanuit het maatschappelijk middenveld te faciliteren.

Het nieuwe samenwerkingsprotocol tussen het EESC en de Europese Commissie, waarmee het eerste protocol van 2005 wordt aangepast aan het Verdrag van Lissabon, is in februari 2012 ondertekend.

Maroš Šefčovič, vicevoorzitter van de Europese Commissie en commissaris voor Interinstitutionele Betrekkingen en Administratie, en Staffan Nilsson, voorzitter van het Europees Economisch en Sociaal Comité, ter gelegenheid van het evenement „Europees burgerinitiatief: time to act!“.

Het Comité van de Regio's

In 2012 werd Ramón Luis Valcárcel Siso gekozen tot voorzitter van het Comité van de Regio's (CvdR). Hij volgde Mercedes Bresso op, die de eerste helft voorzitter was, en begon zijn mandaat van tweeënhalf jaar in augustus 2012.

José Manuel Barroso, voorzitter van de Europese Commissie, geflankeerd door Ramón Luis Valcárcel Siso, voorzitter van het Comité van de Regio's, en Mercedes Bresso, eerste vicevoorzitter van het Comité, op weg naar een plenaire vergadering van het Comité van de Regio's.

In 2012 heeft het CvdR tijdens zijn vijf plenaire zittingen 71 adviezen goedgekeurd, waarvan vijf initiatiefadviezen en zeven verkennende initiatieven (drie op verzoek van de Europese Commissie en vier op verzoek van het voorzitterschap van de Raad).

Via het Europa 2020-monitoringplatform is het CvdR toezicht blijven houden op de strategie voor groei en werkgelegenheid vanuit het standpunt van de regio's en steden. Het Comité heeft ook zijn derde monitoringverslag over de Europa 2020-strategie gepubliceerd, evenals een handboek ten behoeve van de steden en regio's over dit onderwerp.

In 2012 organiseerde het CvdR samen met de Commissie een open dag waarop een brede discussie werd gevoerd over de toekomst van het Europese cohesiebeleid. Een groot aantal bestuurders en wetenschappers nam deel aan honderden seminars en workshops en Commissievoorzitter Barroso verzorgde de openingstoespraak. Barroso nam ook deel aan de vijfde Europese top van steden en regio's, die in maart 2012 in Kopenhagen plaatsvond en die zich vooral richtte op innovatieve stadsplanning, waarin de intellectuele, culturele, economische en sociale uitwisselingen in de 21e eeuw centraal moeten staan.

Het CvdR versterkte het afgelopen jaar ook zijn netwerk voor subsidiariteitstoezicht, dat werd opgezet om de uitwisseling van informatie tussen lokale en regionale autoriteiten in de Europese Unie over beleidsdocumenten en voorstellen van de Commissie te vergemakkelijken. Het CvdR lanceerde ook het webplatform Regpex, zodat regio's met wetgevende bevoegdheden gemakkelijker kunnen participeren in de eerste fase van de wetgevingsprocedure van de EU.

Het nieuwe samenwerkingsprotocol tussen het CvdR en de Europese Commissie, waarmee het eerste protocol van 2005 wordt aangepast aan het Verdrag van Lissabon, is in februari 2012 ondertekend.

De Europese Investeringsbank

De Europese Investeringsbank (EIB) is de bank van de Europese Unie en is als enige bank eigendom van de 27 lidstaten. De EIB vertegenwoordigt de belangen van de lidstaten en werkt nauw samen met de andere EU-instellingen om het EU-beleid uit te voeren. De EIB is qua omvang de grootste multilaterale lener en kredietverstrekker en verstrekt financiering en deskundigheid voor degelijke, duurzame investeringsprojecten die bijdragen tot de verwezenlijking van de beleidsdoelstellingen van de EU. De EIB voert ook de financiële aspecten uit van het EU-beleid inzake externe betrekkingen en ontwikkeling.

De EIB-groep omvat ook het Europees Investeringsfonds (EIF), dat zich richt op innovatieve financiering voor het midden- en kleinbedrijf. Het verstrekken van krediet, het combineren van leningen en subsidies en advisering zijn de belangrijkste taken van de EIB.

De rol van de EIB-groep in het stimuleren van de financiering van de economie is in 2012 versterkt. De kapitaalbreng van de EIB is met 10 miljard EUR uitgebreid om de kapitaalbasis te versterken en om de totale kredietcapaciteit in drie jaar met 60 miljard EUR te vergroten, waardoor aanvullende investeringen van 180 miljard EUR kunnen worden gegenereerd, verspreid over de hele Europese Unie, inclusief de meest kwetsbare landen. Deze toename zal vanaf begin 2013 vruchten beginnen af te werpen.

In juli 2012 ging de testfase van start van het initiatief van de EU en de EIB inzake projectobligaties, waarmee 4,5 miljard EUR aan extra investeringen kon worden gemobiliseerd voor proefprojecten met betrekking tot belangrijke vervoers-, energie- en breedbandinfrastructuur. Afhankelijk van de evaluatie van de testfase zou de omvang van dergelijke financiële instrumenten in alle landen verder kunnen worden ontwikkeld, ook ter ondersteuning van de faciliteit voor Europese verbindingen („Connecting Europe facility”).

*José Manuel Barroso,
voorzitter van de Europese
Commissie, ontvangt
Werner Hoyer, president
van de Europese
Investeringsbank.*

De lidstaten kunnen volgens de huidige regels en praktijken in samenwerking met de Commissie een deel van de hun toegewezen structuurfondsen gebruiken om het kredietrisico van de EIB te helpen dragen en garanties te verstrekken op leningen op het gebied van kennis en vaardigheden, hulpbronnefficiëntie, strategische infrastructuur, en met het oog op de toegang tot financiering voor kleine en middelgrote ondernemingen. De structuurfondsen hebben middelen herschikt ter ondersteuning van onderzoek en innovatie, kleine en middelgrote ondernemingen en werkgelegenheid voor jongeren, en nog eens 55 miljard EUR is uitgetrokken voor groeibevorderende maatregelen.

De Europese Ombudsman

De meeste klachten die worden ingediend bij de Ombudsman betreffen de Commissie, door de aard van haar bevoegdheden en doordat veel van haar besluiten en voorstellen direct of indirect van invloed zijn op burgers. In 2012 gold dit voor 52 % van de zaken die de Ombudsman in behandeling nam. De Commissie behandelde 190 nieuwe onderzoeken van de Ombudsman en verstreekte antwoorden op 308 door hem ingeleide onderzoeken, inclusief onderzoeken die in voorgaande jaren waren ingeleid, maar nog liepen in 2012.

De klachten die de Ombudsman ontvangt, hebben betrekking op uiteenlopende terreinen, waaronder toegang tot documenten, vermeende inbreuken, administratieve aangelegenheden en personeelsstatuut, vergelijkende onderzoeken en selectieprocedures, en aanbestedingen, subsidies en contracten. In 2012 stuurde de Ombudsman een bijzonder verslag over de Commissie aan het Europees Parlement betreffende het vermeende ontbreken van een milieueffectbeoordeling over de uitbreiding van het vliegveld van Wenen.

*P. Nikiforos Diamandouros,
de Europese Ombudsman.*

De betrekkingen tussen de Ombudsman en de Commissie zijn verder versterkt, evenals de politieke en administratieve samenwerking. In dit verband vonden in 2012 verschillende vergaderingen plaats tussen P. Nikiforos Diamandouros (de Europese Ombudsman), Maroš Šefčovič (vicevoorzitter van de Europese Commissie en commissaris voor Interinstitutionele Betrekkingen en Administratie) en directeurs-generaal van de Commissie.

In 2012 heeft de Ombudsman een brochure gepubliceerd over de beginselen voor de openbare dienst die ten grondslag moeten liggen aan het gedrag van Europese ambtenaren. Een cruciaal onderdeel van deze beginselen is dat de Europese instellingen moeten streven naar een administratieve cultuur waarin dienstverlening centraal staat. Het doel van het initiatief van de Ombudsman is om meer vertrouwen te bewerkstelligen tussen burgers en Europese instellingen. De Commissie steunde dit initiatief.

De gedecentraliseerde agentschappen

In 2009 is een interinstitutionele werkgroep inzake gedecentraliseerde EU-agentschappen opgericht om het Parlement, de Raad en de Commissie op één lijn te krijgen wat betreft de verbetering van de werking van de agentschappen. De werkgroep bereikte overeenstemming over een gemeenschappelijke aanpak, die in juli 2012 door de drie instellingen werd bekrachtigd.

Dit is de eerste politieke overeenkomst van dit type inzake gedecentraliseerde EU-agentschappen en deze aanpak zal als blauwdruk worden gebruikt voor toekomstige horizontale initiatieven en bij de hervorming van individuele EU-agentschappen. Het doel is om het bestuur en de efficiëntie te verbeteren en de agentschappen meer transparantie, verantwoordingsplicht en legitimiteit te verlenen.

De overeenkomst is van toepassing op meer dan dertig gedecentraliseerde agentschappen, die verspreid zijn over de lidstaten, en op eventuele toekomstige gedecentraliseerde agentschappen. De drie gedecentraliseerde agentschappen die actief zijn op het gebied van het buitenlands en veiligheidsbeleid en de zes uitvoerende agentschappen vallen niet onder de overeenkomst.

De Commissie heeft een draaiboek vastgesteld voor de follow-up van deze overeenkomst. In het draaiboek worden de concrete resultaten geschetst en wordt vastgesteld op welke datum die uiterlijk moeten zijn verwezenlijkt en welke initiatieven prioritair zijn. Bovendien wordt aangegeven waar samenwerking met de agentschappen noodzakelijk en nuttig is en op welke vlakken de agentschappen al begonnen zijn met de uitvoering van de gemeenschappelijke aanpak.

Bij de gedecentraliseerde agentschappen van de EU werken meer dan 7 000 mensen. In 2012 ontvingen zij 727,5 miljoen EUR uit de EU-begroting.

De nationale parlementen en hun rol in de EU

Ook in 2012 was de politieke dialoog tussen de Commissie en de nationale parlementen een belangrijk onderdeel van de interinstitutionele betrekkingen op het niveau van de EU. Op alle niveaus werd de uitwisseling geïntensiveerd, met name over onderwerpen die verband hielden met de financiële crisis en het economisch bestuur. Deze thema's stonden ook centraal tijdens de plenaire sessies van de Conferentie van parlementaire commissies voor Unie-zaken van de parlementen van de Europese Unie (Cosac) in Kopenhagen en Nicosia. Het aantal adviezen van nationale parlementen aan de Commissie is blijven stijgen. In totaal stuurden de nationale parlementen in 2012 623 adviezen aan de Commissie. De jaren daarvoor was de stijging van het aantal adviezen significant, maar in 2012 was het cijfer slechts licht hoger dan in 2011. Evenals in voorgaande jaren ging het daarbij in 10 % van de gevallen om met redenen omklede adviezen inzake een vermeende inbreuk op het subsidiariteitsbeginsel.

Plenaire vergadering van de XLVIIIe Conferentie van parlementaire commissies voor Unie-aangelegenheden van de parlementen van de Europese Unie (Cosac) in Nicosia (Cyprus) in oktober.

In 2012 trokken de nationale parlementen voor het eerst sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon een „gele kaart” inzake het voorstel voor een verordening betreffende de uitoefening van het recht om collectieve actie te voeren in de context van de vrijheid van vestiging en de vrijheid van dienstverrichting ⁽³⁶⁾. Binnen de termijn van acht weken ontving de Commissie met redenen omklede adviezen van twaalf kamers ⁽³⁷⁾ (die 19 stemmen vertegenwoordigden), waarin werd geconcludeerd dat het voorstel van de Commissie in strijd was met het subsidiariteitsbeginsel.

De Commissie beoordeelde deze met redenen omklede adviezen zorgvuldig en nam kennis van de stand van zaken in de behandeling van de ontwerpverordening voor de medewetgevers. Op 12 en 13 september liet de Commissie de medewetgevers en de nationale parlementen weten dat zij haar voorstellen zou intrekken.

Transparantie

Toegang tot documenten

Op interinstitutioneel niveau is gekeken naar de twee voorstellen van de Commissie inzake de herziening van Verordening (EG) nr. 1049/2001 (voorstel van 30 april 2008 tot herschikking van de verordening en voorstel van 21 maart 2011 tot uitbreiding van het toepassingsgebied van de verordening tot alle instellingen, organen, kantoren en agentschappen van de Europese Unie). Het Europees Parlement heeft eind 2011 zijn standpunt inzake beide voorstellen vastgesteld. Tijdens het Deense en het Cypriotische voorzitterschap van de Raad zijn verschillende opties voor het vervolg van het wetgevingsproces getoetst, teneinde overeenstemming te bereiken tussen het Europees Parlement, de Raad en de Europese Commissie.

Transparantieregister

In 2011 hebben het Europees Parlement en de Europese Commissie een interinstitutioneel akkoord gesloten over organisaties en zelfstandigen die betrokken zijn bij de vorming en uitvoering van EU-beleid ⁽³⁸⁾ — het zogenoemde lobbyistenregister. Eind 2012 waren in dit transparantieregister, dat wordt beheerd door een gezamenlijk secretariaat van de Commissie en het Parlement, ongeveer 5 500 organisaties geregistreerd. Er is overleg geopend met de Raad om te kijken of ook deze instelling in de toekomst bij het register kan worden betrokken.

Historische archieven

Op 16 augustus heeft de Commissie een voorstel goedgekeurd om een degelijke permanente basis te scheppen voor het partnerschap tussen de EU en het Europees Universitair Instituut in Florence wat betreft de bewaring van de historische archieven van de Europese instellingen ⁽³⁹⁾. Het voorstel is gericht op beter beheer en betere raadplegingsmogelijkheden van de historische archieven en houdt rekening met de opkomst van digitale en gedigitaliseerde archieven.

NOTEN

- ⁽¹⁾ COM(2012) 499.
- ⁽²⁾ Deze benaming laat de standpunten over de status van Kosovo onverlet, en is in overeenstemming met Resolutie nr. 1244 van de VN-Veiligheidsraad en het advies van het Internationaal Gerechtshof over de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo.
- ⁽³⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 13 december 2012 in de gevoegde zaken C-237/11 en C-238/11, Frankrijk/Parlement.
- ⁽⁴⁾ Administratieve overeenkomst inzake het gebruik van het EU-logo door derden (PB C 271 van 8.9.2012).
- ⁽⁵⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 21 juni 2012 in zaak C-5/11, Donner.
- ⁽⁶⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 12 juli 2012 in zaak C-378/10, VALE Építési.
- ⁽⁷⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 6 september 2012 in zaak C-273/11, Mecsek-Gabona.
- ⁽⁸⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 5 juni 2012 in zaak C-489/10, Bonda.
- ⁽⁹⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 19 juli 2012 in zaak C-112/11, ebookers.com Deutschland.
- ⁽¹⁰⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 16 februari 2012 in zaak C-360/10, Sabam.
- ⁽¹¹⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 2 mei 2012 in zaak C-406/10, SAS Institute.
- ⁽¹²⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 1 maart 2012 in zaak C-604/10, Football Dataco en anderen.
- ⁽¹³⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 26 april 2012 in zaak C-472/10, Invitel.
- ⁽¹⁴⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 6 september 2012 in zaak C-544/10, Deutsches Weintor.
- ⁽¹⁵⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 27 november 2012 in zaak C-370/12, Pringle.
- ⁽¹⁶⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 24 april 2012 in zaak C-571/10, Kamberaj.
- ⁽¹⁷⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 13 december 2012 in de gevoegde zaken C-237/11 en C-238/11, Frankrijk/Parlement.
- ⁽¹⁸⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 28 juni 2012 in zaak C-404/10 P, Commissie/Éditions Odile Jacob.
- ⁽¹⁹⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 27 november 2012 in zaak C-566/10 P, Italië/Commissie.
- ⁽²⁰⁾ Arrest van het Hof van Justitie van 13 maart 2012 in zaak C-376/10 P, Taya/Raad.
- ⁽²¹⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr121206_1.en.html.
- ⁽²²⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2011/html/pr111208_1.en.html.
- ⁽²³⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr121213.en.html>.
- ⁽²⁴⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr121213.en.html>.
- ⁽²⁵⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120906_1.en.html.
- ⁽²⁶⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120209_2.nl.html.
- ⁽²⁷⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120622.en.html>.
- ⁽²⁸⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120622.en.html>.
- ⁽²⁹⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120906_2.en.html.
- ⁽³⁰⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120116_2.en.html.
- ⁽³¹⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120315.en.html>.
- ⁽³²⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120704.en.html>.
- ⁽³³⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr121030_2.en.html.
- ⁽³⁴⁾ <http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120508.en.html>.
- ⁽³⁵⁾ http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr121108_1.nl.html.
- ⁽³⁶⁾ COM(2012) 130.
- ⁽³⁷⁾ Kamer van Volksvertegenwoordigers (België), Folketing (Denemarken), Sénat (Frankrijk), Saeima (Letland), Chambre des Députés (Luxemburg), Kamra Tad-Deputati (Malta), Tweede Kamer (Nederland), Sejm (Polen), Assembleia da Republica (Portugal), Eduskunta (Finland), Riksdag (Zweden) en House of Commons (Verenigd Koninkrijk).
- ⁽³⁸⁾ PB L 191 van 22.7.2011.
- ⁽³⁹⁾ Voorstel voor een verordening wat betreft de bewaargeving van de historische archieven van de instellingen bij het Europees Universitair Instituut in Florence (COM(2012) 456).

FOTO'S

Associated Press/Reporters, blz. 191
 Europese Unie, blz. 183, 185, 186, 187, 189, 192, 194, 197, 198, 203, 206, 207, 208, 209, 210, 212
 Peter Muhly/AFP, blz. 182
 UKTI, blz. 205

CHRONOLOGISCH OVERZICHT VAN DE REACTIE VAN DE EU OP DE SCHULDENCRISIS

HIERONDER VOLGT EEN CHRONOLOGISCH OVERZICHT VAN EEN AANTAL VAN DE BELANGRIJKSTE GEBEURTENISSEN VAN 2012 OP FINANCIEEL EN ECONOMISCH GEBIED. HET OVERZICHT IS NIET VOLLEDIG — IN HET VERSLAG ZELF WORDEN NOG MEER ACTIES BESCHREVEN.

JANUARI

30

De Europese leiders stellen drie onmiddellijke prioriteiten vast:

- ▶ het stimuleren van de werkgelegenheid, vooral voor jongeren;
 - ▶ het stimuleren van de financiering van de economie, met name voor kleine en middelgrote ondernemingen;
 - ▶ het voltooien van de eengemaakte markt.
-

FEBRUARI

14

De Commissie publiceert haar eerste waarschuwingsmechanismeverslag, het beginpunt van de nieuwe procedure voor macro-economische onevenwichtigheden waarbij wordt aangegeven welke landen een risico lopen.

MAART

2

Alle Europese leiders (behalve die van Tsjechië en het VK) ondertekenen het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur. De nationale begrotingen moeten in evenwicht zijn of een overschot vertonen, een „gouden regel” die elk land binnen één jaar in zijn eigen wetgeving moet opnemen.

14

De Eurogroep keurt het tweede Griekse aanpassingsprogramma goed.

30

De Eurogroep besluit de financiële „firewalls” van de eurozone te versterken en het gecombineerde plafond voor het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM)/de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF) te verhogen tot 700 miljard EUR.

APRIL

18

De Commissie publiceert een mededeling over prioritaire maatregelen waarmee Griekenland de groei weer op gang kan brengen en banen kan scheppen.

MEI

16

Volgens de economische prognose wordt voor Europa langzaam herstel verwacht.

23

De Commissie stelt een bankenunie voor als stap in de richting van een volledige Economische en Monetaire Unie.

26

De eurotentoonstelling in Brugge (België) wordt geopend.

30

In het kader van het Europees semester zijn de landspecifieke aanbevelingen voor alle 27 EU-landen en de eurozone als geheel gericht op het bevorderen van de financiële stabiliteit, de groei en de werkgelegenheid. Ook publiceert de Commissie haar eerste reeks diepgaande evaluaties om macro-economische onevenwichtigheden aan te pakken.

31

Het Economisch Forum van Brussel, het belangrijkste economische evenement van het jaar van de Commissie, debatteert over bronnen van economische groei.

JUNI

22

De Raad keurt de aanbevelingen van de Commissie over het begrotings- en economisch beleid goed. De aanbevelingen zijn landspecifiek, maar ook gericht op de eurozone als geheel.

25

Spanje vraagt financiële steun aan voor de bankensector.

27

De Eurogroep stemt in met het verzoek van Cyprus om financiële steun.

29

De Europese Raad besluit tot een pact voor groei en banen.

De voorzitters van de Europese Raad, de Europese Commissie, de Eurogroep en de Europese Centrale Bank (ECB) presenteren het verslag „Naar een echte Economische en Monetaire Unie”. Het bevat ideeën voor een geïntegreerd financieel kader, een geïntegreerd begrotingskader, een geïntegreerd economisch-beleidskader en een sterkere democratische legitimiteit en verantwoordingsplicht.

JULI

10

De Raad keurt een proeffase voor projectobligaties goed.

De Commissie ondertekent een partnerschapsovereenkomst met Letland over de communicatie over de overschakeling op de euro.

20

De leiders van de Eurogroep bereiken overeenstemming over financiële steun aan Spanje in de vorm van een herkapitalisatieprogramma voor banken. Dit zal de behoeften dekken tot 100 miljard

EUR. Het land moet uiterlijk in 2014 het buitensporige tekort inperken en structurele hervormingen goedkeuren.

SEPTEMBER

12

De Commissie stelt een gemeenschappelijk toezichtmechanisme voor banken in de eurozone voor, dat moet worden beheerd door de ECB. Dit moet worden opengesteld voor landen buiten de eurozone.

De Commissie stelt ook één pakket voorschriften voor, alsmede de volgende stappen voor een gemeenschappelijk bankafwikkelingsmechanisme.

OKTOBER

8

Het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) treedt in werking. Het is de grootste internationale financiële instelling met een kapitaalbasis van 700 miljard EUR. Het verstrekt financiële steun aan ESM-landen die in crisis verkeren. Het ESM neemt taken over van de Europese faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF) en het Europees financieel stabilisatiemechanisme (EFSM).

9

De Raad geeft Portugal een extra jaar tot 2014 om zijn buitensporige overheidstekort te verhelpen. Hierdoor kan de volgende tranche van de financiële steun worden uitbetaald.

12

De taskforce Griekenland bestaat één jaar.

NOVEMBER

7

Volgens de economische prognose wordt voor Europa voor 2013 een geleidelijk groeierstel verwacht.

28

De Commissie publiceert de jaarlijkse groeianalyse voor 2013 en luidt daarmee het Europees semester 2013 voor coördinatie van het economisch beleid in: dit moet garanderen dat de lidstaten hun begrotings- en economisch beleid in overeenstemming brengen met het stabiliteits- en groei-pact en de Europa 2020-strategie.

De Commissie publiceert ook het tweede waarschuwingsmechanismeverslag om de macro-economische onevenwichtigheden in 14 EU-landen aan te pakken.

De Commissie publiceert de blauwdruk voor een hechte Economische en Monetaire Unie.

DECEMBER

5

Als eerste financiële steunmaatregel geeft het ESM obligaties uit voor de herkapitalisatie van de Spaanse bankensector.

Verslag over de EMU — Bij de Raad ingediende gedetailleerde voorstellen en routekaart.

Meer informatie over de EU

■ DE EU OP HET WEB

Informatie in alle officiële talen van de Europese Unie vindt u op de Europawebsite:
<http://europa.eu>

■ BEZOEK ONS

Er zijn in heel Europa honderden plaatselijke EU-informatiecentra. Het adres van het dichtstbijzijnde centrum vindt u op deze website:
<http://europedirect.europa.eu>

■ BEL OF MAIL ONS

Europe Direct beantwoordt al uw vragen over de Europese Unie. U kunt ons bereiken op het gratis telefoonnummer **00 800 6 7 8 9 10 11** (sommige mobiele telefoonoperatoren bieden geen toegang tot 00800-nummers of brengen verbindingen met deze nummers in rekening) of tegen betaling uit een land buiten de EU op het nummer **+32 22999696**, of door een e-mail te sturen naar <http://europedirect.europa.eu>

■ INTERESSANTE LECTUUR

Publicaties over de EU vindt u op de website van EU Bookshop:
<http://bookshop.europa.eu>

Informatie en publicaties over de Europese Unie in het Nederlands zijn ook verkrijgbaar bij:

VERTEGENWOORDIGINGEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE

Vertegenwoordiging in België
Wetstraat 170
1040 Brussel
BELGIË
Tel. +32 22953844
Internet: ec.europa.eu/belgium/welcome/index_nl.htm
E-mail: COMM-REP-BRU@ec.europa.eu

Vertegenwoordiging in Nederland
Huis van Europa
Korte Vijverberg 5
2513 AB Den Haag
NEDERLAND
Tel. +31 703135300
Internet: www.eu.nl
E-mail: burhay@ec.europa.eu

INFORMATIEBUREAUS VAN HET EUROPEES PARLEMENT

Informatiebureau in België
Wiertzstraat 60
1047 Brussel
BELGIË
Tel. +32 22842005
Internet: europarl.europa.eu/brussels
E-mail: epbrussels@europarl.europa.eu

Informatiebureau in Nederland
Huis van Europa
Korte Vijverberg 6
2513 AB Den Haag
NEDERLAND
Tel. +31 703135400
Internet: www.europeesparlement.nl
E-mail: epdenhaag@europarl.europa.eu

Publicatiebureau

ISBN 978-92-79-26613-3

9 789279 266133

doi:10.2775/91341